Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

KW 235
A. 3.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

APHTHONII PROGYMNASMATA.

Partim à Rod. Agricola, partim à Joh. Maria Catanæo, Latinitate donata.

Cum ſcholiis R. Lorichii.

Noviſſima editio ſuperioribus emendatior & concinnior.

Adjecto INDICE *utiliſſimo.*

Koninklijke Bibliotheek 's Hage

Amſterodami,

Apud Ludovicum Elzevirium,
CIƆ IƆC XLII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

APHTHONII DECLAMATORIS Præexercitamenta.

FABULA, QUÆ GRÆCE ΜΥΘΟΣ.

Fabula traxit à Poëtis originem, qua Rhetores etiam communiter utuntur, quod admonitionibus ſit idonea, & erudiendis imperitioribus apta. Eſt autem Fabula, ſermo falſus, veritatem effingens. *Fabulæ origo.* *Quid ſit.*

• *Varias ſortitur appellationes, Nam modo Sybaritica, modo Cilix, modo Cypria dicitur, receptis pro Inventorum varietate nominibus. Obtinuit tamen, ac evicit, ut potius Æſopica vocaretur, quod Æſopus omnium optime fabulas conſcripſerit.* *Ejus nomina.*

Sunt autem fabularum, aliæ rationales, aliæ morales, aliæ mixtæ. Rationales ſunt, quibus fingimus hominem aliquid facere. Morales, quæ ratione carentium morem imitantur. Mixtæ, in quibus utrunque rationale, & irrationale, junguntur. Quod ſi admonitionem, cujus cauſa fabula inventa eſt, propoſueris, προμύθιον, id eſt, ut ita dixerim, Præfabulare: Si verò poſtpoſueris, ἐπιμύθιον, hoc eſt, Adfabulationem appellabis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

EXEMPLUM

FABULÆ FORMICARUM ET Cicadarum juniores ad laborem adhortantis.

Flagrans æſtatis erat feruor, cum Cicadæ continuis indulgebant cantilenis, lætoque inter arbuſta ſtrepebant carmine. At Formicæ laboribus intentæ, Victum quærebant, colligebantque fructus, quibus hyberno tempore veſcerentur. Ingruente igitur hyeme, partis Formicæ nutriebantur. Sed inertibus Cicadis oblectans illa voluptas ceßit in inopiam atque famem. Sic qui laborem in juventa ſubterfugiunt, in ſenecta tabeſcunt egeſtate.

SCHOLIA.

Quintilianus, optimus eloquentiæ magiſter, præcipit, adoleſcentes in minoribus dicendi facultatis operibus ante exercendos eſſe, quam ad magnum illud Declamationum opus perducantur. Sunt autem opera minora quatuordecim:

Fabula, Narratio, Chreia, Sententia, Confutatio, Confirmatio, Locus communis, Laudatio, Vituperatio, Comparatio, Ethopœia, Deſcriptio, Theſis, Legiſlatio.

Quæ, ut pueri memoriâ faciliùs tenere poſſint, verſiculis hiſce tribus ſum complexus:

Fabula, Narratur, Chreia, Sententia, Futat,
Confirmat, Locus haud primus, Laus, Crimina, Confert.
Fictio, Deſcriptum, Theſis, ac inductio legum.

Quorum illa ſunt generis

Deliberativi, Fabula, Narratio, Chreia, Sententia, Theſis.

Indi-

Iudicialis, Confirmatio, Confutatio, Locus communis.

Demonſtrativi, Laus, Vituperatio, Imitatio, comparatio.

Fabulæ autem, ſecundum Marcum Varronem, à verbo Fair, nomen habent. Has primas tradere pueris ſolent Oratores, quia animos eorum adhuc molles ad meliores facilè vias inſtituunt vitæ, ut ait Priſcianus. Delectant autem vehementius, & efficacius perſuadent. Delectant, quia morum faceta quadam imitatione capiunt imperitorum animos. Fidem faciunt, quia verum veluti ponunt ante oculos, & Eraſmus inquit in Copia. Non ſolum autem conducunt ad oblectandum, ſed etiam vim maximam habent ad promovendum, atque perſuadendum. Hinc Ariſtoteles 2. Rhetoricorum, eas ponit inter probationes Rhetoricas.

Qui fabulis nutricularum proximè ſuccedunt, inquit Quintil.

A Poëtis &c. Heſiodus (auctore Suida) primus omnium fabulas conſcripſit. Qui annis centum atque tribus ſuperior Æſopo fuit. Quintilianus lib. 5. cap. 11. Atqui Poëtæ figmentis quidem utuntur, fabularum inquit, primus auctor Heſiodus videtur: ſed iiſdem altiſſimam continent Philoſophiam. Exemplo ſit Homerus, cujus Ilias oſtendit, quantum calamitatis afferat libido: Odyſſea virtutis exemplar expreſſit. Vide Horatium 1. Epiſtolarum 2.

Ilias.

Qua Rhetores etiam, &c. Ut Menenius Agrippa, qui plebem cum Patribus in gratiam traditur reduxiſſe: nota illa de membris humanis adverſus ventrem diſcordantibus fabula.

Livius dec. 2.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Item Themiſtocles, qui admoniturus Athenienſes, ne magiſtratus innovarent, fabulam de vulpe muſcis obſita denarravit.

Demoſthenis fabula. Item Demoſthenes adverſus Philippum, ab Athenienſibus decem Oratores poſtulantem: Lupi, inquit, ſuaſerunt paſtoribus, ut in amicitiam convenirent. Cumque hoc paſtoribus placuiſſet, petierunt lupi, ut prima ſibi vice ſecuritatis canes traderent, in quibus videbatur occaſio jurgiorum conſiſtere. Quo facto, lupi, omni adempta formidine, omnem gregem non ſolum pro ſatietate, ſed etiam pro libidine laceraverunt. Sic, inquit, ſublatis Oratoribus, in populo Athenienſium facturus eſt Philippus, qui populi Oratores poſtulavit, ut faciliùs ſpoliatam cuſtodibus urbem poſſit opprimere.

Apathia Stoicorum, Fabula Attici. Item Herodes Atticus contra Stoicorum ἀπάθειαν: Thracius, inquit, homo, ex ultima Barbaria ruris colendi inſolens, cùm in terras cultiores, humanioris vitæ cupidine commigraſſet, fundum mercatus eſt, olea atque vite conſitum: qui, quia nihil admodum ſuper vite atque arbore colenda ſciret, videt fortè vicinum rubos latè, atque altè obortos excidentem, fraxinos ad ſummum propè verticem deputantem, ſoboles vitium è radicibus caudicum ſuper terram fuſas revellentem, ſtolones in pomis, aut oleis proceros, atque decerptos amputantem. Acceditque propè, & cur tantam ligni atque frondium cædem faceret, percontatus eſt. Ei vicinus ita reſpondit: Ut ager, inquit, mundus puruſque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

ruſque fiat, ejuſque arbor, atque vitis fœcundior. Diſcedit ille à vicino, gratias agens & lætus, tanquam adeptus rei ruſticæ diſciplinam. Tum falcem ibi atque ſecurim capit, atque ibi, homo miſer & imperitus vites ſuas ſibi omneis, & oleas detruncat, comaſque arborum latiſſimas, uberrimoſque vitium palmites decidit, & fruteta, atque virgulata ſimul omnia, pomis frugibuſque gignendis felicia cum ſentibus & rubis, purificandi agri gratia, convellit, mala mercede doctus audaciam, fiduciamq; peccandi imitatione falſa eruditus. Sic, inquit, iſti apathiæ ſectatores, qui videri ſe eſſe tranquillos, & intrepidos, & immobiles volunt, dum nihil cupiunt, nihil dolent, nihil iraſcuntur, nihil gaudent, omnibus vehementioribus animi affectibus amputatis, in corpore ignavæ, & quaſi enervatæ vitæ conſeneſcunt. Hæc Gell. lib. 19. c. 12.

Nec Oratores tantùm fabulis utuntur, ſed etiam Philoſophi, à quorum ſacrario tamen in cunas nutricum eliminantur, quæ ſolas aurium delitias profitentur. Admittuntur autem, quę legentis intellectum adhortantur ad virtutes. Vide Macrob. de Som. lib. 1. c. 2. Ejuſmodi fabulæ exemplum habetur apud Platonem lib. 2. de Repub. Et Ciceronem Offic. 3. de Gygis annulo.

Sermo falſus, &c. Quamvis fabuloſa ſint argumenta, & nullam veritatis vim continere videantur, tamen rationem habent, ut juxta eam veritas poſſit manifeſtari, ficta quidem narratione, ſed veraci ſignificatione.

Sybaris. *Sybaritica,&c.* Sybaris oppidum fuit vicinum Crotoni, ut teſtis eſt Herodotus libro quinto. Stephanus in Italia conſtituit, atque poſtea Theurion appellatum. *Sybaritæ.* Unde Sybaritæ dicti, gens in voluptatum architectura operoſiſſima. Nam Suida teſte luxu, deliciiſque adeò notabilis fuit, ut quicquid effœminatum, quicquid molle, quicquid accurata, atque ambitioſa luxuria paratum eſſet, id vulgò Sybariticum diceretur. *Fabulæ Sybariticæ.* Hinc Sybariticæ fabulæ, quales fermè apud Æſopum. At aniles, & parùm pudicæ vocantur à Suida, propter nimium luxum, ac libidinem Sybaritarum, apud quos nugæ ac voluptates in pretio, frugalitas odio fuit. Hos ex Aphricano Politianus Miſcellaneorum decimoquinto narrat, eo deliciarum veniſſe, ut equos in convivia introducerent, ita inſtitutos, ut audito tibiæ cantu, ſtatim ſe tollerent arrectos, & pedibus ipſis prioribus vice manuum geſtus quoſdam chironomiæ motuſque ederent ad numeros ſaltatorios. At enim tibicen, *Sybaritas molities perdidit.* inquit, ibi quiſpiam contumelia affectus transfugit ad Crotoniatas hoſtes, paulo antè pręlio ſuperatos à Sybaritis: & quod è Republ. foret illorum, pollicetur (ſi fidem modo habeant) ſua opera Sybaritarum cunctorum equites in ipſorum venturos poteſtatem. Credita res, & belli dux creatus à Crotoniatis tibicen, convocat omneis quotquot ejuſdem forent in urbe artis, artificium modulamentumque eis indicat, atque ut viſum tempus, procedere in hoſtem jubet. Sed enim

Syba-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Sybaritæ faſtu præturgidi, quod equitatu ſuperabant, eunt contra, prælium conſerunt. Hic autem repente dato ſigno tibicines univerſi conſpirant. Ecce tibi igitur confeſtim modulamine agnito, cantuque illo vernaculo, tollunt, eriguntq; ſemet in pedes equi Sybaritarum, ſeſſoribus excuſſis & quod tripudium domi didicerant etiam in acie exhibent. Ita capti omnes equites, ſed humi jacentes, omnes equi, ſed tripudia repræſentantes: De Sybaritis plura apud Eraſmum in Chiliadibus. Idem Apophthegmatum ſexto refert ex Athenæi lib. 12. tantam Sybaritarum fuiſſe mollitiem, ut nullum opificium in civitatem admitterent, quod cum ſtrepitu exerceretur: quod genus ſunt fabrorum ferrariorum, & lignariorum. Atque adeò ne gallum quidem gallinaceum in civitate fas erat alere, ne quid eſſet, quod illis ſomnum interrumperet.

Tripudium equorum

Modò Cilix. &c. Cilix à Cilicia, minoris Aſiæ regione, Syriæ proxima, ut meminit Plinius lib. 5. capit. 27. Cilicum autem vanitas & mores olim fuerunt notati. Hinc proverbium: Κίλιξ οὐ ῥαδίως ἀληθεύει. Cilix haud facilè verũ dicit. Item: tria Kappa peſſima, quo notatæ gentes Cappadoces, Cretenſes, Cilices. Priſcianus in præexercitamentis ſuis fabulas ponit Libycas, à Libya, quę ut variarum ferarum, ac monſtrorum eſt ferax, ita gentis ingenia fuerunt ad fabulas propenſa. Ex proverbio, Libycam feram appellabant hominem vafrum, callidum, verſipellem, variis moribus

Cilices.

bus, ancipitique ingenio, ut ait Eraſmus. Et Libycorum Apologorum meminit Ariſtoteles in Rhetoricis.

Cypros. *Modo Cypria, &c.* Dicta à Cypro; quæ inter Syriam & Ciliciam inſula, in mari Carpathio, famoſa luxu. In qua ſunt Cypros, Cythera, Paphos, Veneri conſecratæ. Vnde Venus Κύπρις, Cytherea, & Paphia dicitur. Fuerunt & fabulæ dictæ Mileſiæ, à Mileſiis Joniç populis, qui luxu diffluebant, ex eoque proverbium Græcè fertur: οἴκοι τὰ Μιλήσια, μὴ γὰρ ἐνθάδε, hoc eſt, domi, non hîc Mileſia. Recenſet Politianus Miſcellaneorum, capit. 17. Vide Eraſ-

Mileſii. mum in proverbio: Domi Mileſia. Apulejus in principio Metamorphoſeos totius. At ego, inquit, tibi ſermone iſto Mileſio varias fabulas conſeram, hoc eſt, juxta Beroaldi interpretationem, fabuloſo, lepido, jocoſo, delicato, ludicro, à Mileſiis, qui deliciis, &, ut dixi, luxu fuere notabiles. Quorum eſt illud memoratiſſimum: Nemo noſtrum frugi eſto, alioqui cum aliis e-

Epheſii. jiciatur. Simile Epheſiorum dictum: Qui cum Principem Hermodorum civitate expellerent, ita locuti ſunt: Nemo de nobis unus excellat, ſed ſi quis extiterit, alio in loco, & apud alios ſit. Author Cic. Tuſcul. 5.

Æſopi fabulæ. *Æſopica, &c.* Apollonius Tyanęus apud Philoſtratum lib. 5. ait. Ego verò fabulas Æſopi ad ſapientiam accommodatiores, quàm cæterorum eſſe cenſeo. Quas à Mercurio docet acceptas, Æſopumque in numero ſapientum habitum. Vnde ejus fabulæ in tanto fuerunt uſu, ut qui eas non legiſſet,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

legiſſet, indoctior reputaretur. Vide Eraſmum in proverbio; Ne Æſopum quidem triviſti. Quintilianus loco ſupra citato; Fabulæ, quæ etiamſi ab Æſopo originem non acceperunt: (nam videtur earum primus author Heſiodus) nomine tamen Æſopi maximè celebrantur, ducere animos ſolent, præcipuè ruſticorum, & imperitorum, qui & ſimpliciùs quæ ficta ſunt, audiunt, & capti voluptate, facilè his, quibus delectantur, conſentiunt. Cujus rei meminit Lancilotus lib. 6. cap. 14. *Lib. 5. c. 11.*

Sunt autem Apologi maximè compoſiti ad popularitatem, atque vim perſuaſionis, cujus generis ille, qui fertur ab Æſopo compoſitus, in ea oratione, in qua Sami primarium quendam capitis poſtulatum, judicio defendebat. Vulpes, inquit, fluvium tranſitura, in foveam cecidit, inde cùm egredi non poſſet, longo tempore afflictata eſt, atque hirundinibus obſeſſa. Errabat illac forte fortuna herinaceus, deſpexit, miſertus eſt: tum interrogat, nunquid ſe vellet: opem atque operam ſuam pollicetur peſſimis animalibus evellendis. Negante illa ſciſcitatus eſt cauſam. Quia, inquit, hirundines hæ, quæ me habent, jam expletæ ſunt ſanguine atque depaſtæ, parumque ampliùs hauriunt: quòd ſi abegeris, inanes aliæ & famelicæ irruent, quæ reliquum mihi ſanguinem ebibent. Idem vobis, viri Samii, cenſeo cogitandum eſſe. Hic, quem vos morte mulctandum putatis, nihil vobis officit ampliùs, jam locupletatus eſt, jam ſatur eſt. Quod ſi è medio illum ſuſtuleritis, invadent alii paupe- *Apologus Æſopi.*

res, qui rem veſtram publicam depopulabuntur. Cujus meminit Ariſtot. 2. Rhetor. cap. 38.

Rationales, &c. Quibus homines finguntur aliquid operari, cujus generis illa: Medicus ægrotum curabat, ægro mortuo, ille efferentibus dicebat: Homo hic ſi vino abſtinuiſſet, & clyſteribus fuiſſet uſus, non interiiſſet. Ad ea reſpondit quidam: Non oportet hæc te nunc dicere, cùm nulla eſt utilitas, ſed tunc admonere decebat, cum ægrotus his uti poterat. Fabula ſignificat, oportere amicos tempore neceſſitatis ſuccurrere, & auxilia præbere.

Apologus de Fure. Item: Puer è ludo literario condiſcipuli librum furatus, domum tulit. Mater non corripuit filium, ſed exoſculata laudavit. Puer ętate provectus, majora cœpit furari. Furto deprehenſus rectà ducebatur ad mortem. At ſequente ac lugente matre, carnificem orabat ille, ut in aurem matri quiddam narraret. Cum mater ori filii ſe admoviſſet, ille aurem dentibus demorſam abſcidit. Matre & aliis accuſantibus, quòd non ſolùm fur, ſed etiam impius haberetur. Reſpondit ille: Mater meæ cauſa perditionis eſt. Nam ſi cùm olim furatus eram librum, me corripuiſſet, non ad hæc flagitioſa crimina veniſſem. Quæ ſignificat, ea, quæ in principio non puniuntur, in majus augeri malum.

Fabula de Leone. *Morales, &c.* Cujus generis illa: Leo ſenio confectus, cùm vires non ſuppeterent ad victum parandum, callidum cœpit conſilium. Itaque in antro, quaſi periculoſo morbo correptus decumbens: quod ad

ipſum

ipſum viſendum paſſim animantes reliquæ advenirent, prehenſas illas devorabat. Atque ita magna beſtiarum multitudine à Leone abſumpta, accedit tandem & vulpecula ad antrum, & ante illud ſubſiſtit hæſitabundè & circumſpectans: Tum Leo, quid eſſet? cur non adeat ad ſe? rogat. At illa, id quod in Epiſtolis Horatius retulit, reſpondiſſe fertur.

Quia me veſtigia terrent:
Omnia te adverſum ſpectantia, nulla retrorſum.

Fabula docet, prudentes ante pericula cavere ſibi, & ea ſigna, quibus mala portendantur, notare, & hæc effugere.

Mixtæ, &c. Qualis illa de Agricola & Ciconia. *Agricolæ & Ciconiæ fabula.*

Inter grues cepit Agricola & Ciconiam. Hæc deprecata ab illo vitam, non solùm innocentem, ſed etiam piam ſe, & hominibus prodeſſe commemorat. Nam & noſtrum genus, inquit, venenatas beſtias venatur, ac deglutit: & effœtos ſenectâ parentes geſtat atque ſublevat. Huic reſpondit Agricola: Credere ſe vera eſſe omnia, quę recenſuerit, ſed inter nocentes captam, eandem oportere pœnam ſufferre, quam illi. Fabula ſignificat, ſimilem quemque haberi iis, cum quibus conſociatus, & inter quos deprehenſus fuerit.

'Επιμύθιον, &c. Cæterum quod ἐπιμύθιον, id eſt, Apologi interpretationem appellant, non admodum refert, initio ponas, an in fine. Quanquam & hinc incipe-

cipere licebit, & in hanc deſinere, modò ſermonis accedat varietas. Sunt qui velint, ejuſmodi fabularum expoſitiones in fine ponendas ab iis, qui fuerint earundem inventores. Ab aliis in principio, vel in fine.

DE TRACTATIONE *Fabularum*.

Breviùs fabulæ tractantur, ſi narratione ſimplici proferantur: fuſius autem, ſi perſonis inductus ſermo fingatur, quemadmodum Priſcianus ait. Exempli cauſa: Simiæ convenerunt, & conſilium habuerunt de urbe condenda, & quia placuit illis, paratæ erant incipere ædificationem. Sed vetus inter eas prohibuit ab incepto, eas docens, quod facilè capiantur, ſi intra muros concludantur. Fuſius autem ſic: Simiæ convenerunt, & conſultabant de urbe condenda, quarum una in medium veniens concionata eſt: Quia oportet ipſas quoque civitatem habere. Videtis enim, ajebat, quod civitates habendo homines, habent etiam domos ſinguli, & concionem univerſi, & in theatrum aſcendentes delectant animos ſpectationibus, & auditionibus variis. Et ſic proferes orationem, dicens, quod & plebiſcitum ſcriptum eſt. Et finges etiam orationem veteris Simiæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

ALIVD EXEMPLVM
Fabulæ, brevius tractatæ.

Voluptatem ajunt, atque dolorem quodam tempore coram Jove ſe mutuo accuſaviſſe. Cumque ille nihil non tentaret, atque experiretur, quo in gratiam litigantes redigeret, fruſtra omnia conatum, ipſos tandem adamantina quadam catena inter ſeſe copulaſſe, atque devinxiſſe: itaque durante nihilominus diſſidio & contraria voluntate, neceſſariò conjuncti & ſociati manſerunt.

Jam qui latiùs hanc fabulam tractare volet, ab initio proœmion excogitabit, quod rei laudem contineat ut quod non vanum ſit anicularum deliramentum, ſed nobile philoſophorum, non modò futurum oblectamento, ſed etiam uſui magno documentum. Deinde voluptatis orationem, qua dolorem accuſat, & è contrario doloris, qua criminatur voluptatem, effinget: atque utriuſq; orationes aliis vel fabulis, vel exemplis illuſtrabit. Dicet dolorem maximum malum: Quod ſit res triſtis, aſpera, amara, & inimica naturæ, quemadmodum ait Cicero 2. Tuſculan. quæſtionum. Contra voluptatem eſcam malorum, peſtemque capitalem, quod Circes, atque Sirenum fabulæ confirment. Huc ea referri poterunt, quæ ſunt apud Silium Italicum lib. 15. contra voluptatem. Poſtremò, Jovis explicabit judicium, quo voluit, inhoneſtæ voluptatis inſeparabi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

lem eſſe comitem dolorem, atque pœnitentiam, ac mœrorem æternum: At doloris & honeſti laboris, gloriam. Etenim ex paululo incommodi, atque moleſtiæ, ſummum maximumque bonum colligi. Vide proverbium: Exiguum malum, ingens bonum.

Porrò, qui in hoc ſcribendi genere volunt ſtylum exercere, duo potiſſimum vitabunt. Primò, ne orationem faciant omnino aridam, ſed temporum, locorum, aliarumque circumſtantiarum velut ſucco plenam reddant. Deinde ne dum hoc vitant vitium, in contrarium incurrant, & immodico deſcriptionum ambitu faſtidium ingerant, ut ait Petrus Moſellanus. Principio autem dilatabunt præfatione commendationis. Commendabunt autem juxta Eraſmi ſententiam cùm auctorem ipſum, tum Apologorum genus. Deinde in deſcribendis animantium, aut rerum formis ac naturis, quas inducent, longius immorabuntur. Quandoquidem hoc jam ipſum, & cum voluptate accipitur, & ad eruditionem liberalem pertinet. Veluti, ſi ſcarabęi formam, deinde quemadmodum è ſtercoribus naſcatur, & quo pacto poſterioribus pedibus erectis ſtercora protrudat, atque id genus alia deſcribent. Ad eundem modum; Aquilam regnum in avium genus obtinere; armigeram eſſe Jovis, non offundi fulmine, non connivere ad ardentiſſimos Solis radios, perniciſſimo volatu ultra nubes ferri. Denique quæcunque vel ad ſcarabęorum humilitatem

exa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

exaggerandam, vel aquilæ generoſitatem attollendam pertineant. Atque hac in re non prætermittendum, ſi quid animanti cuipiam fabulis Poëtarum eſt attributum. Quod genus, è Lycaone natos lupos: Ex adoleſcente perdicem: Cygnum Apollini ſacrum eſſe, ſub fatalem horam ſuaviſſimè canere: Corvum ejuſdem fuiſſe nuntium, & ob ceſſationem ex albo nigrum factum. Aut ſi quid proditum eſt hiſtoriis inſigniter ab his factum. Velut de aquila, quæ virginem adamavit apud Plinium libr. 10. c. 5. De delphino apud Gell. libr. 7. cap. 8. Apud Plinium Epiſt. 9. De Bucephalo Alexandri Magni equo, apud Gellium lib. 4. cap. 2. Atque item de cæteris. Deinde cùm ad ipſum Apologum fuerit ventum, fuſiùs ac latiùs enarrare licebit. Id fiet citra tædium, ſi faceta quadam imitatione, quod eſt in hominum vita, ad fabulæ mores accommodabunt. Præterea ſi ad eandem rationem ſermones, ſententias, dictaque adfingamus. Exemplum aptiſſimum eſt dilatati Apologi, apud Apuleium, de corvo & vulpe.

EXEMPLUM APOLOGI *breviter expoſiti.*

Mus ruſticus urbanum hoſpitio excepit, & amicum, quibus potuit cibis exquiſitis refecit. Urbanus agreſtia faſtidiens obſonia, ruſticum in urbem ſecum duxit. Ineunt, quod opiparè fuit inſtructum convivium. Inter epulandum auditur ſtrepitus in ſera, & latratus canum.

Ambo

Ambo trepidare, & fugitare, ruſticus maximè, qui viarum ignarus ægrè ſe tueri. Sed ad ſeſe reverſus ait: Malo cum ſecuritate meam inopiam, quam iſtam cum tali anxietate copiam.

EXEMPLUM EIUSDEM
Dilatati apud Horatium.

Ruſticus urbanum murem mus paupere fertur
Accepiſſe cavo, veterem vetus hoſpes amicum
Aſper, & attentus quæſitis, ut tamen arctum
Solveret hoſpitiis animum: quid multa? neque ille
Sepoſiti ciceris, nec longæ invidit avenæ:
Aridum & ore ferens acinum, ſemeſaque lardi
Fruſta dedit, cupiens varia faſtidia cœna
Vincere, tangentis malè ſingula dente ſuperbo.
Cum pater ipſe domus palea porrectus in horna.
Eſſet ador, loliumque dapis meliora relinquens.
Tandem urbanus ad hunc: Quid te juvat, inquit, amice.
Prærupti nemoris patientem vivere dorſo?
Vis tu homines, urbemq; feris præponere ſylvis?
Carpe viam (mihi crede) comes, terreſtria quando
Mortales animas vivunt ſortita, neque ulla eſt
Aut magno aut parvo lethi fuga, quo, bone circa
Dum licet, in rebus jucundis vive beatus:
Vive memor quam ſis ævi brevis! Hæc ubi dicta
Agreſtem pepulere domo. Levis exilit inde,
Ambo propoſitum peragunt iter, urbis aventes
Mœnia nocturni ſubrepere; jamque tenebat
Nox medium cœli ſpatium, cum ponit uterque
In locuplete domo veſtigia, rubro ubi cocco
Tincta ſuper lectos canderet veſtis eburnos:

Mul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Multaque de magna ſupereſſent fercula cœna,
Quæ procul extructis inerant heſterna caniſtris,
Ergo ubi purpurea porrectum in veſte locavit
Agreſtem, veluti ſuccinctus curſitat hoſpes,
Continuatque dapes, nec non vernaliter ipſis
Fungitur officiis, prælambens omne quod affert.
Ille cubans gaudet mutata ſorte, boniſque
Rebus agit lætum convivam, cum ſubitò ingens
Valvarum ſtrepitus lectis excuſſit utrunque.
Currere per totum pavidi conclave, magiſque
Exanimes trepidare, ſimul domus alta moloſſis
Perſonuit canibus: tum ruſticus, haud mihi vita
Eſt opus hac, ait, & valeas, me ſylva, cavuſque
Tutus ab inſidiis tenui ſolabitur arvo.

ALIUD DILATATAE FABULAE Exemplum, ex Gellii lib. 2. cap. 29.

Æſopus ille è Phrygia fabulator haud immeritò ſapiens æſtimatus eſt: cùm quæ utilia monitu ſuaſuque erant, non ſeverè, non imperioſè præcepit, & cenſuit, ut philoſophis mos eſt: ſed feſtivos delectabileſque apologos commentus res ſalubriter, ac proſpicienter animadverſas, in mentes animoſque hominum, cum audiendi quadam illecebra induxit: Velut hæc ejus fabula de aviculæ nidulo lepidè atque jucundè præmonet, ſpem fiduciamq; rerum, quas efficere quis poſſit haud unquam in aliis, ſed in ſemetipſo habendam. Avicula, *Caſſita*
inquit, eſt parva, nomen eſt caſſita: habi- *Fabula.*
tat, nidulaturque in ſegetibus, id fermè temporis, ut appetit meſſis, pullis jamjam plumantibus. Ea caſſita in ſementes fortè con-

conceſſerat tempeſtiviores, propterea frumentis flaveſcentibus, pulli etiam tunc involucres erant. Cum igitur ipſa iret cibum pullis quæſitum, monet eos, ut ſi quid ibi novæ rei fieret diceretur ve, animadverterent: idque ſibi, ubi rediſſet, renunciarent. Dominus poſtea ſegetum illarum filium adoleſcentem vocans, videſne, inquit, hæc ematuruiſſe, & manus jam poſtulare? Idcirco die craſtino, Vbi primum diluculabit, fac amicos adeas, & roges veniant, operamque mutuam dent, & meſſem nobis hanc adjuvent. Atque ubi rediit caſſita, pulli trepiduli circumſtrepere, orareque matrem, ut ſtatim jam properet, atque alium in locum ſeſe aſportet: Nam dominus, inquiunt, miſit, qui amicos rogaret, uti luce oriente veniant, & metant. Mater jubet eos à metu otioſos eſſe. Si enim dominus, inquit, meſſem ad amicos rejicit, craſtino ſeges non metetur: neque neceſſe eſt hodie uti vos auferam. Die igitur poſtero, mater in pabulum volat, dominus, quos rogaverat opperitur, ſol fervet, & fit nihil, & amici nulli erant. Tum ille rurſum ad filium: Amici iſti, inquit, magnam in partem ceſſatores ſunt, quin potiùs imus & cognatos affineſque noſtros oramus, ut adſint cras tempori ad metendum. Itidem hoc pulli pavefacti matri nunciant. Mater hortatur, ut tum quoque ſine metu, ac ſine cura ſint. Cognatos affineſque nullos fermè tam obſequibiles eſſe, ait, ut ad laborem capeſſendum nihil cunctentur, & ſtatim dicto obediant. Vos modo, inquit, advertite

Obſequibilis.

‹te, ſi modò quid denuò dicetur. Alia lu‹c› orta avis in paſtum profecta eſt, cogna‹ti› & affines operam, quam dare rogati ‹ſu›nt, ſuperſederunt. Ad poſtremum igitur ‹d›ominus filio, valeant, inquit, amici cum ‹p›ropinquis. Adferes prima luce falces ‹t›uas, unam egomet mihi, & tu capies al‹t›eram, & frumentum noſmet ipſi mani‹b›us noſtris cras metemus. Id ubi ex pullis ‹d›ixiſſe dominum mater audivit: Tempus, ‹i›nquit, eſt credendi, & abeundi: fiet nunc ‹d›ubio procul quod futurum dixit. In ipſo ‹e›nim jam vertitur, cuja eſt res, non in alio, ‹u›nde petitur. Atque ita caſſita nidum mi‹g›ravit & ſeges à domino demeſſa eſt.

Hæc quidem Æſopi fabula, de amico‹r›um & propinquorum levi plerunque & ‹i›nani fiducia. Sed quid aliud ſanctiores li‹b›ri Philoſophorum monent, quàm ut in ‹n›obis tantum ipſis nitamur. Alia autem ‹o›mnia, quæ extra nos, extraque noſtrum ‹a›nimum ſunt, neque pro noſtris, neque ‹p›ro nobis ducamus. Hinc Æſopi Apolo‹g›um. Q. Ennius ſcitè admodum, & venu‹ſ›tè verſibus quadratis compoſuit. Quo‹r›um duo proſtremi iſti ſunt, quos habere ‹c›ordi & memoriæ operæ prętium eſſe, her‹c›lè puto. Hoc erit tibi argumentum ſem‹p›er in promptu ſitum;

Ne quid exſpectes per amicos,
Quod tu per te agere poßis.

FABULA DE FORMICIS atque Cicadis breviter narrata.

Appetente hyeme frumentum in arcu‹l›am ad Solem trahebat formica, videns id

cica-

cicada, accurrit, rogitat granum. At formica, Cur non, inquit, & tu meo exemplo æſtate trahis quodcunq; potes, atque addis acervo? Reſpondit illa, ſibi id temporis cantando tranſactum fuiſſe. Ridens formica: Si, ait, æſtate cantitare ſoles, meritò nunc eſuris.

Monet Fabula, ut dum adhuc robur corporis adeſt, quæramus ea, quibus imbecilla ſuſtentetur ſenectus. Per hyemem ſenectutem intellige, per æſtatem, adoleſcentiam, & florem illum ætatis.

EADEM PAULO FUSIUS, tractata.

Quotuſquiſque Philoſophorum ratione ſua quantumvis arguta, bonarum ad literarum ſtudia juventutē potentius adhortatur, quam Æſopus hoc lepidiſſimo de formicis atque cicadis figmento; Etenim nullo tam efficaci, ad labores honeſtos capeſſendos pellici poſſet: quam argumento formicarū. Quæ laboris exempla, trahunt ore quodcunq; poſſunt, atque addunt acervo, quem ſtruunt, haud ignaræ, ac non incautæ futuri. Quæ ſimul inverſum contriſtat Aquarius annum: non prorepunt & illis utuntur ante quæſitis potientes. Nec mirū, cum homines olim fuerint agrorum cultores, & in formicas transformati nihil præter corporis figuram amiſerint: Antiquos enim mores obtinent, veterem naturam ſervant, Reipublicæ rationem habent atque curam, rura frequentant, prata pererrant, arbores conſcendunt, frumenta colligunt atque recondunt. Nam id iis (ut

dixi)

(xi) mens præſaga futuri. Unde olim Mi-
c, cujus imperio Phrygia fuit ſubjecta,
ero dormienti in os grana tritici congeſ-
ſe leguntur: ut apes Platonis dormientis
cunis parvuli labellis mel inſeruiſſe, at-
ıe ita magnæ infelicitatis indices extitiſ-
non futiles. Hyemis igitur venturæ me-
ores, adeo pertinaciter laborant, ut ea-
ım itinere ſilices attritos videamus, & in
pere ſemitam factam: ne quis dubitet,
ıalibet in re quid poſſit quantulacunque
dulitas. Ad eas igitur tanquam vitæ ma-
ſtras Rex Solomon jubet abire pigrum
rumque mores contemplari, ut ſapien-
or fiat. Illæ tametſi nec Principem nec
æfectum, nec ducem habeant, tamen
tate cibum pro veteri conſuetudine
ırant, & in meſſe colligunt alimenta. At
ſſimilem naturam ignavæ referunt cica-
e, quas Socrates apud Platonem dicit
ocreatas ex hominibus. Qui natis ab
itio Muſis, cantuque monſtrato, uſque
deo deliniti fuerunt voluptate cantus,
t canentes cibum potumque neglige-
ent. Et adhuc hodierno die meſſis tem-
ore cantillantes, hyeme tabeſcunt ege-
ate. Harum ſtulti ſunt imitatores, qui ju-
enes à labore proclives ad libidinem, in
tate florida veterno torpent, in ſenecta
remuntur rerum penuria. At prudentes
ollaudantur qui formicarum exempla ſe-
uti, laborib. honeſtis quærunt viatica, mi-
eris cicadis antè oculos aſſiduò ponentes, *Paupertas ignavia comes.*
gnaviȩ comitem eſſe paupertatem, ut vo-
uptatis dolorem: Atque deſidioſos non
olùm ab hominibus habitos odio, ſed e-
tiam

tiam à Diis immortalibus, qui induſtrios adjuvant, ac ſpectant magnos viros colluctantes cum aliqua calamitate. Unde rectè Demetrius ille dixit: Nihil infelicius eo, cui nihil unquam aliquid evenit adverſi. Cujus rei meminit Seneca in lib. de Divina providentia. Hinc eſt, quod Saturnus olim foliis ſtillantia mella decuſſerit, ignem removerit, & paſſim rivis currentia vina repreſſerit:

Non torpere gravi paſſus ſua regna veterno.

Ex Xenophonte. Et Lycurgus pueros non in forum, atq; deliciis affluentia loca, ſed in agrum duci juſſit, ut primos annos non in voluptatibus, more cicadarum, ſed in omni opere & labore agerent, formicas imitati. Quippe negotia ſunt horrida nomine, ſed Reipublicæ mores in ſtatu proſpero continent. Contra blandæ appellationis quies pluribus vitiis & periculis reſpergit. Exemplo ſit Roma, cujus præpotens imperium, agitatio rerum excitabat ad virtutem capeſſendam, nimia quies in deſidiam reſolvit ac interitum. Hinc Appius ille Claudius crebro ſolitus fuit dicere: Negocium populo Romano melius committi, quam otium. Blanda quidem & facilis initu voluptatis eſt via: Virtutis autem, quam formicæ videntur ingredi, nimis laborioſa & aſpera. Sed ut hujus ultima meta jucunda ſimul ac beata eſt, ſic illius miſerabilis & infauſtus exitus:

Nam qui deſidiam, luxumque ſequetur inertem,
Dum fugit oppoſitos incauta mente labores,
Turpis inopſq; ſimul miſerabile tranſiget ævum

... quiſquis duros caſus virtutis amore
...erit, ille ſibi laudemque decuſque parabit.

Res quidem blanda nimis eſt, melli-
... candor atq; voluptatis illecebræ, ſed
...os preſtigiis ſuis ceperunt, diſperdunt.
...id. 3. de arte:

...nſtra Maris Sirenes erant, quæ voce canora
Quaſlibet amiſſas detinuere rates.

Harum una Parthenope, humana vo- *Sirena.*
... Alia, cui Leucoſia nomen, tibiis: Ter-
... Ligia canebat lyra, atque tanta car-
...nis dulcedine tranſeuntes nautas ſic
...ciebant, ut alto ſomno premerentur,
...cum ſopitos perſentiſcerent, ſubmer-
...bant, atque devorabant. Quare cum
...ta illas tranſiturus eſſet prudens Ulyſ-
..., cera ſociorum aures obturavit, & ipſe
...d navis malum alligari juſſit, ut ea ra-
...ne ſalvus evaderet. Unde Martialis,
... 3.

...enas hilarem navigantium pœnam,
...andoſque mores gaudiumque crudele,
...as nemo quondam deſerebat auditas,
...llax Vlyſſes dicitur reliquiſſe.

Et Horatius:

Præclare Circes fabulam explicat apud Xenophontem in memorabilibus.

...renum voces, & Circes pocula noſti,
...æ ſi cum ſociis ſtultus, cupiduſque bibiſſet,
...b domina meretrice fuiſſet turpis & excors.

Quid aliud ſapientiſſimi viri, per amœ-
...s Syrenum voces intelligi voluerunt,
...àm blandæ voluptatis præſtigias? qui-
...s ineſcati homines ſubmergi ſoleant,
...q; funditus interire. Et quid aliud Æ-
...pus per molles cicadarum cantus ſigni-
...are voluit, quàm Popinonum turpitu-
dinem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

dinem, miſeriam, infelicitatem & brevi-
ter corporum atque animarum interi-
tum? quæ peſtifera ſecum trahit voluptas.
Proinde ſtudioſa juventus, utile propo-
ſitum virtutis exemplar Ulyſſem imita-
bitur, ut tanta pericula declinet, atque
fugiat pernicioſam voluptatem, quod
ipſiſſimum melle litum eſt venenum.
Quo nihil damnoſiùs, cum virtutes atte-
rat, animique pariter & corporis vire-
expugnet, ut luxuria Campana, quæ in-
victum Annibalem illecebris ſuis com-
plexa, vincendum militi Romano tribui-
Vide Livium de bello Punico: Valerium
libro nono, capite 1. Imitabitur item
Publium Scipionem:

Qui juvenis plenus monitis ingentia corde
Molitus, viſæ caluit virtutis amore,
Sprevit (voluptatem) *Achæmenium ſpiran-*
tem vertice odorem:
Ambroſias diffuſa comas:

Ut Silius Italicus inquit.

Non imitabitur illum, cum cicadis c-
cia ſectantem juvenem, quem dormien-
tem in medios ſemper dies objurgaba-
ſui, & quidnam faceret in lecto tamdi-
quærebant. Quidnam igitur cenſetis? i-
le (inquit) dicere juſſus: Quoties, inqui-
manè evigilo, adſunt ad lectulum meu-
puellæ duæ, quarum altera ad ſurgen-
dum, & operis aliquid faciendum me-
hortatur, & oſtendit, quam turpe ſit j-
veni optimam diei partem in lectu-
conterere, atque interdum Græcum ve-
ſiculum accinit ſemiſomni, cujus ut op-
nor ſententia eſt: Auroram tertiam op-

Iuvenis deſidioſus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

quis partem perficere. Ibi tum altera, nugari hanc ait, & turbatricem eſſe quietis, qua nihil ſit, neque melius neque dulcius, & qua vita hominum carere nequeat. Bonum ſi adipiſcendum ſit, quovis tempore rectè ſurgi? Malum ſi impendeat, nimis citò ſurrexeris, inquit, quamvis ſerò reliqueris lectum. Hæc ego, inquit, adoleſcens, inter convitia mutua & altercationes graviſſimas diſceptantes has audiens, cum dubitem utri aſſentiar, diutius ſoleo in lectulo immorari. Nec imitabitur illum, qui ſacris in proverbiis ita loquitur; Paululum modò dormiam, paululum modò dormitabo, paululum modò ſomno vacabo, paululum modò manus conſeram, & componam me ad recumbendum. Neque illos, qui in libro ſapientiæ ſic proclamant: Venite, fruamur bonis quæ ſunt, & utamur creatura tanquam in juventute celeriter, vino pretioſo, & unguentis nos impleamus & non prætereat nos flos temporis. Coronemus nos roſis, antequam marceſcant, nullum pratum ſit, quo non pertranſeat luxuria noſtra, ubique relinquamus ſigna lætitiæ noſtræ. Non, inquam, imitabitur, ne interea ceu viator veniat inopia, atq; obruat eum paupertas ac miſeria. Quicunque ergo ad veras opes, & æternam, quæ virtutem non aliter atque corpus umbra comitari ſolet, gloriam aſpirant, formicas magis Æſopicas ſtudebunt imitari quam cicadas, hoc eſt, virtutem potius, quam voluptatem conabuntur amplecti.

Virtutem, tanquam umbra corpus, gloria ſequitur

FABULA HESIODI DE ACCIPITRE & Luſcinia, breviter prolata.

Accipiter Luſciniam vario cantu argutam, in ſublimi nubium ſummitate captam ferebat. Hæc unguibus transfixa, miſerè plorabat:ad hanc raptor horrenda voce ſic inquit: Quid exclamas miſerè, à multo, quàm tu ſis, fortiore detenta? Huc adſis,quo ego te pertraham. Suave licet uſque canas, cœna tamen mihi futura es,ubi voluero. Deſipit,qui potentioribus repugnat.

EADEM DILATATA ab Auctoris laude.

Tanta ſapientia, & præclaris animi dotibus excelluit antiquiſſimus Poëtarum Heſiodus, ut etiam vita defunctum honore ſummo proſecuti ſint viri ſapientes, ac veluti numen aliquod certum venerati. Quemadmodum enim Homeri nativitatem urbes permultæ ſibi vendicabant, ita ſepulchrum Heſiodi divinum aſſerebant ſibi Nemei ſimul & Orchemenii. Digniſſimus autem honore tanto tantus Poëta, qui pretioſa divini ingenii multa, ad omnium hominum utilitatem ſpectantia reliquit monimenta, in quibus ut gemma nobiliſſima relucet,quam de accipitre, atque luſcinia protulit, fabula.

A præfabulari. Qua ſapienter docuit, eos ſtultè facere, qui potentioribus reluctantur, certantq; cum iis, quos tyrannos nequeant vincere. Quod ipſum eſt contra torren-

tem

ſtem niti, contra ſtimulos calcitrare, & juxta proverbium θεομαχεῖν, id eſt, cum Diis pugnare.

Non injuria ſcripſit Ovidius:

Odimus accipitrem, quia ſemper vivit in armis.

Etenim Harpyis omnibus rapacior, aduncо roſtro, & unguibus incurvis ad vim inferendam natus. Cui tanta eſt inſita atque à parentibus ingenita rapiendi ac dilaniandi fames, ut nulli avium generi parcat, nec ab ullis etiam cognatis ſanguinolentos abſtineat ungues. Qui alitum ſæviſſimus, aviculas inſontes aut humi volantes, aut circa arbores in ſublimi ſedentes perſequi, rapere, & diſcerpere ſolet. Nec in minores ſolum crudelis, ac injurioſus, ſed etiam populator impius bellum internecinum cum Aquila, cunctarum avium Rege, non expaveſcit gerere, ut cohærentes ſæpe deprehendantur. Quo genuinæ rabiei propulſus inſtinctu crudeliſſimus hoſtis, ſanguine, quem aſſiduò ſitit, ſe ſatiaturus, innoxiam adoritur luſciniam, atque comprehendit. Capta imbellis & inſons avicula victorem dulci qua plurimum pollet voce, rogare cœpit, & obſecrare, ut innocenti parceret, inquiens:

A natura accipitris.

Fer manſuetè fortunam. Non extinctam extinguere. Parce mihi per ea, quæ tibi dulciſſima ſunt in vita: Miſerere infelicis: Reſpice innocentiam meam: Neminem unquam violavi, nunquam rapto vixi, ut jam par pari debeat referri. Quod ſi nulla mei te miſericordia commoverit, eximia, qua nobilitor, permoveat virtus

A Sermocinatione per Proſopopœiam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

mea noli perfectum muſices organum d
perdere. Te permolliat, flectatque v
tam dulcis atque magna, tam parvo
corpuſculo meo regnans, & tam pertin
ſpiritus. Iram tuam frangat in tam abſ
luta muſicæ ſcientia modulatus ſonu
quem ſæpius audiſti continuo ſpiritu tr
hi, nunc variè inflexo, nunc diſting
conciſo, copulari intorto, promitti, rev
cari, infuſcari ex inopinato: Interdum p
num, gravem, acutum, crebrum, exte
tum, ſummum, medium, imum. Brevit
omnia tam parvulis in faucibus, quæ t
exquiſitis tibiarum tormentis ars hon
num excogitavit: Quorum ex interitu m
jorem tibi & invidiam & infamiam co
flaveris, quam utilitatem perceperis. At
le, quin tu, inquit auribus meis opplora
deſinis. Quid tu rere clamoris tui gratia
omiſſum iri? Nihil gemitus, nihil lacr
mas tuas moror aut curo. Quiritatio t
niſi forſitan animo placuerit, te meis
unguibus nunquam eripiet, ac conſerv
bit. Exple meas inimicitias, & iracundia
ſanguine tuo ſatura. Et ſtatim eo dic
miſeram diſcerpſit.

A colla-tione. Quid hoc facto potuit immanius eſ
Captivis aliis tempus relinquitur, quo c
men objectum diluere, aut aliquam ca
ſam in excuſationem queant adduce
Sed huic infelici omnis excluſa fuit mi
ricordia, omniſque negata purgandi fac
tas. Et quis tyrannorum tam fuit impiu
ut aliquem occiderit, niſi vel levi aliq
ratione permotus? Sed alia nulla cau
propulſus accipiter tantum facinus de

gr

gnavit, niſi ſola nocendi libidine. Animalium ferociſſimus leo traducitur: huic tamen ex feris tanta eſt in ſupplices clementia, ut in proſtratos non ſæviat, eſt enim nobilioris animi;

Parcere ſubjectis, & debellare ſuperbos. At Tyranni verſo pollice vulgi quemlibet occidunt populariter, omnibus ſanguinolentas manus injiciunt, nihil homines, nihil Deos ipſos curando.

Quemadmodum igitur præda inſolenti victori viſa glorioſa fuit, ac ſuavis, ſic ærumna miſerrimę calamitatis acerbiſſima, ut pœna, quæ venerat indignè, magis eſſe dolenda videatur. *A contrario.*

Quæ crudelitas accipitris oſtendit, ipſam innocentiam apud maleficos Tyrannorum greges nunquam fore tutam. Nobis igitur ante omnia curandum, ne in Melampygos (juxta proverbium) incidamus. Et impendente malo patienter feramus, quod non poterimus mutare, vel effugere. *Concluſio.*

DE NARRATIONE,

Quæ Græcè Διήγημα.

CAP. II.

Narratio eſt expoſitio rei factæ, vel tanquam factæ. Dividitur autem in poëticam, hiſtoricam, & civilem. Poëtica eſt, quæ habet expoſitionem fictam. Hiſtorica, quæ vetuſtam rerum commemorationem continet, atque veterum geſta narrat. Civilis, qua in controverſiis oratores utuntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Narrationi accidunt ſex,
- *Perſona faciens,*
- *Res geſta.*
- *Tempus, circa quod.*
- *Locus in quo tranſacta.*
- *Modus, quo pacto.*
- *Cauſa propter quam.*

Virtutes ejus quatuor.
- *Claritas ſeu perſpicuitas.*
- *Brevitas.*
- *Probabilitas, quæ dicitur πιθανότης.*
- *Electorum verborum proprietas.*

EXEMPLUM NARRATIONIS ab Angelo Politiano tranſlatum.

Qui roſæ pulchritudinem demiratur, plagam Veneris conſideret. Amabat Adonin dea: Mars ipſam. Quodque Dea foret Adonidi, Veneri Mars erat. Deus Deam adamabat, Deaque hominem ſequebatur. Par cupido, tametſi genus diſpar. Perimere Adonin Mars zelotypus tendebat, finem putans amoris Adonidis necem. Ferit Adonin Mars, accurrit auxilio Venus, feſtinans in roſas incidit, ac ſe ſpinis implicuit, plantamque pedis perſtrinxit. Qui Vulnere manarat cruor, de ſe roſam coloravit. Sic roſa quæ prius candida, rubrum in colorem, qui nunc cernitur, eſt converſa.

SCHOLIA.

Primo Rhetoricorum libro Trapezontius tria ponit Narrationum genera: Civile, Digreſſorium, Remotum. Hoc pueris utiliſſimum ita vocatur, quod à cauſa civili remotum ſit, in quo conveniat juventu-

rem exerceri, quo commodius illas ſuperiores narrationes in veris cauſis poſſint aliquando tractare. Ejus duo ſunt, juxta Ciceronem genera. Alterum eſt poſitum in negotiis, quod habet partes

tres
- *Fabulam*, quæ neque veras, neque veriſimiles continet res, ut ea quæ tragœdiis tradita ſunt.
- *Hiſtoriam*, quæ eſt res geſta, ſed ab ætatis noſtræ memoria remota.
- *Argumentum*, quæ eſt res ficta, quæ tamen fieri potuit, veluti argumenta comœdiarum.

Alterum in perſonis, quod habere debet ſermonis feſtivitatem, animorum diſſimilitudinem, levitatem, ſpem, metum, ſuſpicionem, deſiderium, diſſimulationem, miſericordiam, rerum veritates, fortunæ commutationem, inſperatum incommodum, ſubitam lætitiam, jucundum exitum rerum, ut in Comœdiis videre licet.

Dividitur in Poëticam. &c. Quintilianus lib. 2. c. 4. Narrationes Poëticas Grammaticis attribuit, Rhetoribus hiſtoricas. Erant autem (auctore Fabio Victorino) Rhetores, qui literas docebant, atque artes tradebant eloquentiæ. Quemadmodum Sophiſtæ, apud quos dicendi diſcebatur exercitium: Et Oratores, qui in cauſis privatis & publicis plena & perfecta utebantur eloquentia. Porro narrationis Poëticæ faciunt tria genera. Aut enim activum eſt, vel imitativum quod Græci δραματικὸν vel μιμητικὸν appellant: Aut enarrativum, vel enunciativum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

quod Græci ἐξηγητικὸν vel ἀπολογητικὸν: Aut commune vel mixtum, quod Græci κοινὸν, vel μικτὸν.

Hiſtoricam, &c. Quæ rei geſtæ continet expoſitionem. Eſt autem hiſtoria, res geſta ab ætatis noſtræ memoria remota: quam earum propriè rerum eſſe volunt, quibus rebus gerendis interfuerit is, qui ſcribit, auctore Gellio lib. 5. cap. 18. Hiſtoriam Cicero de Oratore ſecundo eleganter vocat teſtem temporum, lucem veritatis, vitam memoriæ, magiſtram vitę, & vetuſtatis nunciam.

Civilem, &c. Quæ ab Oratoribus in exponendis ſumitur cauſis, ut ait Priſcianus: Qui fabularum adiit narrationem, ad fabulas ſupradictas pertinentem.

Narrationi accidunt ſex, &c. Narratio conſumitur circumſtantiis, quæ hoc verſiculo comprehenduntur:

Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.

Fit enim copioſa, ſi circumſtantiis amplifices atque dilates, & à quo tempore, quoque loco, quomodo, quo inſtrumento, qua denique cauſa factum aliquid ſit, diligenter perſequaris.

Claritas, &c. Hujus virtutis narrationem alibi Cicero vocat lucidam, alibi apertam. Nec refert an pro lucida perſpicuam pro veriſimili probabilem, credibilemque dixeris, ut ait quintilianus lib. 4. cap. 2. Eodem auctore aperta vel dilucida erit narratio, ſi primum fuerit expoſita verbis propriis & ſignificantibus, non ſordidis, & ab uſu remotis: tum diſtincta rebus, perſonis, tem-

temporibus, locis, cauſis. Item ſi ut quicquam primum geſtum erit, ita fuerit primum expoſitum, non ab ultimo repetitum.

Brevitas, &c. Narratio brevis erit, ſi nihil extra rem dixerimus. Si reſciderimus omnia ſupervacanea, ſi non ab ultimo initio repetiverimus, nec ad extremum fuerimus proſecuti.

Probabilitas, &c. Hanc Cicero veriſimilem narrationem: Quintilianus appellat credibilem. Erit autem credibilis ante omnia, ſi prius conſuluerimus noſtrum animum, ne quid naturæ dicamus adverſum. Si cauſas ac rationes factis, de quibus quęritur, præpoſuerimus. Si perſonas convenientes, his quæ facta credi volumus, conſtituerimus, præterea loca, tempora, & ſimilia. Quintilianus dicto libro quarto, capite ſecundo.

Electorum verborum proprietas, &c. Hic conſiderandum erit, ne quid contortè, ne quid ambiguè, ne quid novè dicamus, ſed utamur uſitatis verbis, & propriis. Uſitata ſunt ea, quæ verſantur in ſermone, & in optimorum auctorum conſuetudine recepta. Propria ſunt, quæ ejus rei verba ſunt, aut eſſe poſſunt, de qua loquemur, ut ait Cicero.

Qui roſæ, &c. Narrat quo pacto lacteus roſæ candor, mutatus ſit in colorem purpureum.

Adonin Dea, &c. Adonis Auctore Tortellio, filius fuit Cynaræ Cypriorum Regis ex Myrrha, ejus filia, paſtor pulcherrimus: Virg. in Gallo:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Et formoſus oves ad flumina pavit Adonis.

Hunc ardentiſſimè Venus amavit. Ovidius in Phædra.

Sæpe ſub ilicibus Venerem, Cyneraque creatum,
Suſtinuit poſitos quælibet hora duos.

Plura apud Eraſmum in proverbio. Adonidis horti, qui Veneris ſacri propter Adonidem ejus amaſium.

Mars ipſam, &c. Martis ac Veneris amores Metamorphoſeos. 4. refert Ovidius.

Idem ſecundo de arte:

Mars pater inſano Veneris turbatus amore,
De duce terribili factus amator erat.

Ferit Adonin Mars, &c. Ovid. 2. Metamorph. ſcribit: Adonin ab apro interfectum, ejuſque ſanguinem mutatum in florem. Idem aſſerit Macrob. lib. Satur. 1. c. 21. Adonin, inquit, Solem eſſe non dubitatur. Ab apro autem tradunt interemptum, hyemis imaginem in hoc animal fingentes, quod aper hiſpidus & aſper gaudeat locis humidis & lutoſis, pruinaque contectis, proprieque hyemali fructu paſcitur glande. Ergo hyems veluti vulnus eſt Solis, quæ & lucem ejus nobis minuit & calorem.

Plantam pedis perſtrinxit, &c, Unde Claudianus lib. 2. de raptu Proſerpinæ ſcribit de Venere, inquiens, ſic facta doloris carpit ſigna ſui, id eſt, roſas purpureas Venereo amore tinctas. Hujus meminit Politianus Miſcel, 11.

EXEM

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

[E]XEMPLUM NARRATIONIS poëticæ copioſius apud Ovid. Metam. 4. tractatum.

Docet autem ea fabula, nimis infelicem exitum habituros, qui parentibus immogeri fœdis amoribus ſeſe contaminarint.

Pyramus & Thysbe, juvenum pulcherrimus
alter,
Altera, quas oriens habuit prælata puellis,
Contiguas habuere domos, ubi dicitur altam
Coctilibus muris cinxiſſe Semiramis urbem,
Notitiam primoſque gradus vicinia fecit:
Tempore crevit amor, tædæ quoque jure coiſ-
ſent:
Sed vetuere patres, quod non potuêre vetare,
Ex æquo captis ardebant mentibus ambo.
Conſcius omnis abeſt, nutu ſigniſque loquuntur.
Quoq; magis tegitur, tanto magis æſtuat ignis.
Fiſſus erat tenui rima, quam duxerat olim
Cùm fieret paries domus & communis utrique.
Id vitium nulli per ſæcula longa notatum.
Quid non ſentit amor? primi vidiſtis amantes,
Et vocis feciſtis iter, tutæque per illud
Murmure blanditiæ minimo tranſire ſolebant.
Sæpe ubi conſtiterant hinc Thysbe, Pyramus
illinc,
Inque vices fuerat captatus anhelitus oris:
Invide, dicebant paries, quid amantibus obſtas?
Quantum erat, ut ſine te toto nos corpore jungi?
Aut hoc ſi nimium eſt, vel ad oſcula danda pa-
teres:
Nec ſumus ingrati: tibi nos debere fatemur
Quòd datus eſt verbis ad amicas tranſitus au-
res.

Talia diverſa nequicquam ſede locuti,
Sub noctem dixere Vale, partique dedère
Oſcula quiſque ſua, non pervenientia contra.
Poſtera nocturnos aurora removerat ignes,
Solque pruinoſas radiis ſiccaverat herbas:
Ad ſolitum rediere locum: tum murmure parvo
Multa priùs quæſti, ſtatuunt ſub nocte ſilenti
Fallere cuſtodes, foribuſque excedere tentant.
Cumque domo exierint, urbis quoque tecta relinquant
Neve ſit errandum, lato ſpatiantibus arvo.
Conveniant ad buſta Nini, lateantque ſub umbra
Arboris: arbor ubi niveis uberrima pomis,
Ardua morus erat, gelido contermina fonti:
Pacta placent, & lux tardè diſcedere viſa,
Præcipitatur aquis, & aquis non exit ab iiſdem.
Callida per tenebras verſato cardine Thysbe
Egreditur, fallitque ſuos, adopertaque vultum
Pervenit ad tumulum dictaque ſub arbore ſedit:
Audacem faciebat amor, venit ecce recenti
Cæde leæna boum ſpumantes oblita rictus,
Depoſitura ſitim vicini fontis in unda.
Quam procul ad Lunæ radios Babylonia Thysbe
Vidit, & obſcurum timido pede fugit in antrum,
Dumque fugit, tergo velamina lapſa reliquit.
Ut leo ſæva ſitim multa compeſcuit unda,
Dum redit in ſylvas, inventos fortè ſine ipſa
Ore cruentato tenues laniavit amictus.
Seriùs egreſſus veſtigia vidit in alto
Pulvere certa feræ, totoque expalluit ore

ramus : ut verò veſtem quoque ſanguine tinctam
pperit, una duos, inquit, nox perdet amantes,
quibus illa fuit longa digniſſima vita,
oſtra nocens anima eſt, ego te miſeranda peremi,
loca plena metus qui juſſa nocte venires:
ec prior huc veni: noſtrum divellite corpus,
t ſcelerata fero conſumi e viſcera morſu.
quicunque ſub hac habitatis rupe leones.
ed timidi eſt optare necem: velamina Thysbes
ollit, & ad pactæ ſecum fert arboris umbram.
tque dedit notæ lacrymas, dedit oſcula veſti,
Accipe nunc, inquit, noſtri quoque ſanguinis hauſtus.
Quoque erat accinctus, demiſit in ilia ferrum.
Nec mora, ferventi moriens è vulnere traxit,
Et jacuit reſupinus humo, cruor emicat altè:
Non aliter quàm cùm vitiato fiſtula plumbo
Scinditur, & tenui ſtridente foramine, longas
Ejaculatur aquas, atque ictibus aëra rumpit.
Arborei fœtus aſpergine cædis in atram
Vertuntur faciem, madefactaque ſanguine radix,
Purpureo tingit prudentia mora colore.
Ecce metu nondum poſito, ne fallat amantem,
Illa redit, juvenemque oculis animoq; requirit,
Quantaque vitarit, narrare pericula geſtit.
Atque locum, & viſam cognoſcit in arbore formam:
Sic facit incertam pomi color, hæret an hæc ſit,
Dum dubitat, tremebunda videt pulſare cruentum
Membra ſolum, retroque pedem tulit, oraque buxo
Pallidiora gerens, exhorruit æquoris inſtar.

Quod fremit, exigua cùm ſummum ſtringit
aura,
Sed poſtquam remorata, ſuos cognovit amor
Percutit indignos claro plangore lacertos,
Et laniata comas amplexaq́ corpus amatu
Vulnera ſupplevit lacrymis, fletumque cruo
Miſcuit, & gelidis in vultibus oſcula figens.
Pyrame, clamavit, quis te mihi caſus ademit
Pyrame, reſponde, tua te chariſſima Thysbe
Nominat, exaudi, vultuſque attolle jacentes,
Ad nomen Thysbes oculos in morte gravatos
Pyramus erexit: viſaque recondidit illa:
Quæ poſtquam veſtemq́ ſuam cognovit, & en
Vidit ebur vacuum, Tua te manus, inquit, a
morque
Perdidit infœlix, eſt & mihi fortis in unum
Hæc manus, eſt & amor, dabit hic in vulner
vires:
Perſequar extinctum, lethique miſerrima di-
car
Cauſa comeſq́ tui quique à me morte revelli
Heu ſola poteras, poteris nec morte revelli.
His tamen amborum verbis eſtote rogati,
O multum miſerique mei, illiuſque parentes,
Ut quos certus amor, quos hora noviſſima jun-
xit,
Componi tumulo non invideatis eodem.
Ac tu, quæ ramis arbor miſerabile corpus
Nunc tegis unius, mox es tectura duorum,
Signa tene cædis, pulloſque & lactibus aptos
Semper habe fœtus, gemini monumenta cruoris:
Dixit & aptato pectus mucrone ſublimum
Incubuit ferro, quod adhuc à cæde tepebat.
Vota tamen tetigere Deos, tetigere parentes:
Nam color in pomo eſt, ubi permaturuit, acer,
Quodq́ rogis ſupereſt, una requieſcit in urna.

EXEM-

EXEMPLUM NARRATIONIS *hiſtoricæ ex Oroſ. lib. 2. c. 8.*

Cyrus Perſarum Rex Scythis bellum intulit, quem Tomyris Regina, quæ tunc genti præerat, cum prohibere tranſitum Araxis fluminis poſſet, tranſire permiſit, primum propter fiduciam ſui, dehinc propter opportunitatem ex objectu fluminis hoſtis incluſi. Cyrus itaque Scythiam ingreſſus, procul à tranſmiſſo flumine caſtra metatus, inſuper aſtu eadem inſtructa vino epuliſq; deſeruit, quaſi territus refugiſſet. Hoc comperto Regina tertiam partem copiarum, & filium adoleſcentulum, ad perſequendum Cyrum mittit. Barbari veluti ad epulas invitati, primum ebrietate vincuntur, mox revertente Cyro univerſi cum adoleſcente obtruncantur. Tomyris exercitu ac filio amiſſo, vel matris, vel Reginæ dolorem ſanguine hoſtium diluere promptius, quam ſuis lacrymis parat. Simulat diffidentiam deſperatione cladis illatæ, paulatìmque cedendo, ſuperbum hoſtem in inſidias vocat. Ibi quoque compoſitis inter montes inſidiis, CC. M. Perſarum, cum ipſo Rege delevit, adjecta ſuper omnia illius rei admiratione, quod nec nuncius quidem tantæ cladis ſuperfuit. Regina caput Cyri amputari, atque in utrem humano ſanguine oppletum conjici jubet, non muliebriter increpitans: Satia te ſanguine, quem ſitiſti, cujus per annos triginta inſatiabilis perſeveraſti. *Cyri mors.*

EXEM-

EXEMPLUM NARRATIO-
nis Civilis, ex Miloniano.

P. Clodii historia.

P.Clodius cùm ſtatuiſſet omni ſcelere i
Prætura vexare Remp. videretque ita tr
ctata eſſe comitia anno ſuperiore, ut no
multos menſes Præturam gerere poſſe
qui non honoris gradum ſpectaret, ut ca
teri, ſed & L. Paulum collegam effuge
vellet, ſingulari virtute civem, & annu
integrum ad dilacerandam Remp. quæ
reret, ſubitò reliquit annum ſuum, ſeq
in annum proximum tranſtulit, non r
ligione aliqua, ſed ut haberet, quod ip
dicebat, ad Præturam gerendam, hoc e
ad evertendam Remp. plenum annu
atque integrum. Occurrebat, mancam a
debilem præturam ſuam futuram Conſu
le Milone: eum porrò ſummo conſenſ
populi Romani Conſulem fieri videba
contulit ſe ad ejus competitores, ſed ita
totam ut petitionē ipſe ſolus etiam invi
tis illis gubernaret, tota ut comitia ſuis u
dictabat, humeris ſuſtineret: convocaba
Tribus:ſe interponebat:coloniam novam
delectum perditiſſimorum ſcribebat ci
vium: quanto ille plura miſcebat; tant
hic magis in dies convaleſcebat. Vbi vide
homo ad omne facinus paratiſſimus, ce
tiſſimum conſulem, idque intelligit no
ſolùm ſermonibus, ſed etiam ſuffragii
populi Rom. ſæpe eſſe declaratum: palam
agere cœpit, & apertè dicere occidendun
Milonem, ſervos agreſtes, ac barbaros
quibus ſylvas publicas depopulatus erat
Hetruriamque vexarat, ex Apennino de
duxe

erat, quos videbatis: res erat minimè
cura: etenim palam dictitabat, Conſu-
um Miloni eripi non poſſe, vitam poſ-
Significavit hoc ſæpe in Senatu: dixit
concione. Quin etiam Favonio fortiſ-
o viro quærenti ex eo, qua ſpe fureret.
lone vivo: reſpondit triduo illum, ad
mmum quatriduo periturum: quam vo-
n ejus ad hunc M. Catonem ſtatim
vonius detulit. Interim cùm ſciret
odius, (neque enim erat difficile ſcire)
r ſolenne, legitimum, neceſſarium,
te diem 13. Kalend. Febr. Miloni eſſe
nuvium ad Flaminem prodendum,
od erat dictator Lanuvii Milo: Romam
bitò ipſe profectus eſt, ut concionem
rbulentam, in qua ejus furor deſidera-
s eſt, quæ in illo ipſo die habita eſt, re-
iqueret, quam niſi obire facinoris lo-
m, tempuſque voluiſſet, nunquam reli-
iſſet: Milo autem, cùm in Senatu fuiſ-
t eo die, quoad Senatus dimiſſus eſt, do-
um venit, calceos & veſtimenta muta-
t, pauliſper dum ſe uxor, ut fit, compa-
t, commoratus eſt: inde profectus eſt id
mporis, cum jam Clodius (ſiquidem
die Romam venturus erat) redire po-
iſſet: obviam fit ei Clodius expeditus
equo, nulla rheda, nullis impedimentis,
ullis Græcis comitibus, (ut ſolebat) ſi-
e uxore, nunquam ferè, cum hic inſi-
iator, qui iter illud ad cædem facien-
am apparaſſet, cum uxore veheretur
n rheda penulatus, vulgique magno
mpedimento, ac muliebri, & delicato
ncillarum, puerorumque comitatu; fit
ob-

obviam Clodio ante fundum ejus, ho
ferè undecima aut non multò ſecùs : ſt
tim complures cum telis in hunc faciu
de loco ſuperiore impetum, adverſi rh
darium occidunt. Cùm autem hic de rh
da rejecta penula deſiluiſſet, ſeque a
animo defenderet, illi qui erant cum
Clodio, gladiis eductis partim recurrē
ad rhedam, ut à tergo Milonem ado
rentur, partim, quod hunc jam interf
ctum putarent, cædere incipiunt ejus ſ
vos qui pòſt erant, ex quibus qui anim
fideli in dominum erant, & præſent
fuerant, partim occiſi ſunt, partim, cù
ad rhedam pugnari viderent, & domi
ſuccurrere prohiberentur, Milonem
occiſum eſſe, etiam ex ipſo Clodio au
rent, fecerunt id ſervi Milonis (dican
enim, non derivandi criminis cauſa, ſ
ut factum eſt) neque imperante, neq
ſciente, neq; pręſente domino, quod ſu
quoque ſervos in tali re facere voluiſſ

ALIVD EXEMPLVM

Narrationis brevis, dilucidæ & veriſimilis, ex oratione Ciceronis Pompeianæ.

Atque ut inde mea proficiſcatur or
tio, unde hæc omnis cauſa ducitur : be
lum grave, & periculoſum veſtris vec
galibus, atque ſociis, à duobus potenti
ſimis Regibus infertur, Mithridate
Tigrane, quorum alter relictus, alter l
ceſſitus occaſionem ſibi ad occupanda
Aſiam oblatam eſſe arbitratur. Equitib
Romanis honeſtiſſimis viris afferunt

ſia quotidie literæ, quorum magnæ
guntur : in veſtris vectigalibus exer-
dis occupatæ. Qui ad me pro neceſſi-
ine, quæ mihi eſt cum illo ordine,
ſam Reipub. periculaque rerum ſua-
detulerunt : Bithyniæ, quæ nunc ve-
provincia eſt, vicos exuſtos eſſe com-
res, regnum Ariobarzanis; quod fini-
um eſt veſtris vectigalibus, totum
in hoſtium poteſtate: Lucullum ma-
s rebus geſtis ab eo bello diſcedere :
c qui ſuccurrerit non ſatis eſſe para-
n ad tantum bellum adminiſtrandum.
um ab omnibus ſociis, Repub. & ci-
us ad id bellum Imperatorem depo-
atque expeti, eundem hunc unum ab
ſtibus metui, præterea neminem.

DE CHREIA.

CAP. III.

Chreia eſt commemoratio brevis, alicujus perſonæ factum, vel dictum aptè referens. Dicta autem eſt quòd ſit utilis. Et reiarum aliæ verbales ſunt, aliæ activæ, aliæ Iixtæ. Verbales, quæ utilitatem oratione deonſtrant. Ut Plato dixit: Virtutis ramos è laribus atque ſudoribus produci. Activæ ſunt, æ actionem aut factum ſolum recenſent, ut ythagoras interrogatus quantanam eſſet hoinum vita, cùm per temporis brevius ſpaum ſe conſpiciendum exhibuiſſet, latebras etiit, humanæ vitæ menſuram ex momentaneo onſpectu deſignans : Mixtæ, quæ ex utrique

con-

conflatæ ſunt oratione & actione, ut Dio-
cùm vidiſſet adoleſcentulum laſcivientem ac
indecorè ſe gerentem, pædagogum illius baculo
percuſſit: ſuperaddens, quid talia doces, & ſic
inſtruis? Chreiam verò conficies hiſce capi-
bus atque tractabis à

Laudativo.	*Parabola.*
Paraphraſtico.	*Exemplo.*
Cauſa.	*Teſtimonio veterum.*
Contrario.	*Brevi epilogo.*

EXEMPLUM VERBALIS CHREIÆ, quò Iſocrates doctrinæ radicem amaram eſſe dicebat, fructus verò dulces. Orditur autem ab encomio hoc modo.

Enco-miaſti-con. *Meritò laudandus eſt Iſocrates, propter ex-*
imiam dicendi facultatem, qua ſibi nomen cla-
riſſimum comparavit & quanta vis eloquen-
tiæ eſſet, ipſam exercendo demonſtravit, eam
illuſtrem fecit, non ipſe ab illa illuſtratus. Li-
bus autem vel Reges admonens, vel inſtituens
privatos, bene de hominum vita meruit, lon-
gum eſſet recenſere. Verùm, quod de eruditione
protulit, haud abs re fuerit commemorare.

Amator, inquit, eruditionis, à laboribus au-
ſpicatur, ſed laboribus deſinentibus in utilita-
tem: quod quàm philoſophicè dictum ab eo ſit,
hinc licet perſpicere.

A Pa-raphraſi ſeu ex-poſitio-ne. *Qui enim bonarum artium amore capiun-*
tur, hi ſanè cum profeſſoribus, ac ducibus ſtudio-
rum converſantur, ad quos accedere ut for-
doloſum eſt, ita relinquere ſtultiſſimum. Et ve-
ri quidem nunquam metu vacant, & cùm ad-
ſunt præceptores & cùm venturos expectant.
Succedunt præceptoribus pædagogi, viſu te-
tri,

,ſed cùm verberibus ſæviunt formidabilio-
Qui etiam priuſquam verberent, timen-
Metum punitio ſubſequitur, dum omnia
rorum errata vindicantur, & rectè facta,
a virtutis, tanquam ad ea nati ſint, exa-
ſimè requiruntur. Iam verò pædagogis ipſis
t moleſtiores aſperioreſque patres, in deam-
ationes atque vias inquirentes & vetantes
ublicum egredi: forum ipſum habentes ſu-
ctum. Quod ſi opus fuerit in filios animad-
rtere, ita excandeſcunt, ut natura oblivi-
ntur, nec ſe parentes eſſe meminerint: verùm
juſmodi rebus exercitatus puer cùm in vi-
m evaſerit, merita coronatur virtute.

At, qui veritus iſta, fugerit magiſtros, de- *A con-*
tarit parentes, & pædagogos fuerit averſatus, *trario.*
orſus eruditionis expers ſcientia privabitur.
Iam metum declinans ſimul cum ipſo doctri-
im relinquet. Hæc igitur omnia Iſocratem
ntire perſuaſerunt: Eruditionis radicem ama-
am eſſe.

Nam quemadmodum agricolæ ſummo cum *A ſimi-*
abore terræ ſemina mandant, fructus verò ma- *li.*
ore cum voluptate colligunt: ita qui ad ſtudia
ccinguntur, ſibi laboris multi comitem glo-
riam comparant.

Reſpice Demoſthenis vitam, qui ut orato- *Ab ex-*
rum omnium laborioſiſſimus, ita clariſſimus e- *emplo.*
vaſit, qui fuit adeò ſtudiis intentus, ut comam
nativum capitis ornamentum, exeundi poteſta-
tem ſibi præripiendo, detonderet, ratus id pul-
cherrimum decus, quod à virtute proveniſſet.
Quæ igitur alii profundunt ad voluptates, ille
continuis lucubrationibus impendit. *A teſti-*

Idcirco præclarè hoc, ut omnia, Heſiodus, *monio*
Aſperam eſſe ad virtutem viam, cacumen ve- *veterum*
rò mol-

rò molle. Nam idem quod Iſocrates pro... Heſiodus enim viam : Iſocrates autem ra... appellavit, diverſis verbis eandem uterqu... tentiam demonſtrantes.

Ab epilogo brevi. *Quæ ſi rectè conſiderabimus, meritis l... bus evehemus Iſocratem, ut qui ſapien... eruditione conſcripſerit optima.*

S C H O L I A.

Chreja. &c. Quæ ab aliis utilitas, à ... ſciano vocatur uſus. Et eſt, eodem au... re commemoratio orationis alicujus, vel facti, vel utriuſque, celerem haben... monſtrationem, quæ utilitatis alicu... plerumque cauſa profertur.

Verbales, &c: Orationales eas app... Priſcianus, quibus oratio ſola ineſt, ut ... to dicebat, Muſas in animis eſſe ingen... ſorum.

Item, Diogenes Cynicus ait: Nih... mnino in vita abſque exercitatione p... ci: Eam omnia exuperare poſſe Laërt... lib. 6.

Item, Seneca dixit, Nulli ſunt tam ... ſuique juris affectus, ut non diſciplina ... domentur. Vide Eraſmum in prover... Exercitatio poteſt omnia.

Item Xenocrates: Dixiſſe me pœnit... aliquando, tacuiſſe nunquam. Valerius ... 7. cap. 2. Eſt ſilentii tutum præmium. V... Eraſmi proverbium.

Item Anacharſis dixit: Leges araneam... telis ſimiles eſſe. Valer. li. 7. c. 2.

Idem protulit: vitem uvas tres fe... primam voluptatis, ſecundam ebrieta... tertiam mœroris, ut ait Diogenes La... lib. 3.

Virtutis ramos, &c. Hoc eſt, ad bonarum
rarum, atq; virtutis fructum eſſe viam
uam atque aſperam. De qua re carmen
at elegans Virgilii de litera Pythagori-
Oſtendit non ceſſantibus ac inertibus,
induſtriis paratam eſſe gloriam, cum
i, juxta proverbium, facientes adjuvent,
; labore ſua munera vendant. Etenim
i vitat molam, vitat farinam. Neque
el, neq; apes, Vide Chiliades Eraſmicas.
Activæ &c. Sunt auctore Priſciano, in
ibus actus ineſt ſolus. Ut Cotys Thra-
Rex, ei, qui dono miſerat πάρδαλιν, vi-
ſim dono miſit Leonem, nihil addens.
ed malam beſtiam mala penſando, pru-
enter oſtendit, par pari, juxta prover-
ium, referendum eſſe: Meminit Plutar-
hus in Apophtheg.

Item Heraclitus Philoſophus Σκοτεινὸς
ictus, in ſeditione rogatus, ut apud popu-
um ſententiam diceret, quo pacto civi-
as redigi poſſet in concordiam, conſcen-
o ſuggeſtu, popoſcit calicem aquæ frigi-
æ, & paululum farinæ inſperſit, mox de
lechone admiſcuit, i. vel pulegii ſylve-
tris, vel leguminis genus. Deinde epoto
calice diſceſſit, nec verbum addidit. Hoc
facto innuens, ita demùm civitatem cari-
turam ſeditionibus, ſi repudiatis deliciis,
aſſueſcerent parvo contenti eſſe. Refert
Eraſm. 8. Apophtheg.

Item Lacones, ſi quando ſtratagemate
ſuperaſſent hoſtem, Marti bovem immo-
labant: ſin aperto prælio, gallum. Quo fa-
cto innuebant, præclarius eſſe hoſtem in-
genio, citra ſanguinem dejicere, quàm
pugna,

pugna, utrinque plerunque cruenta
Item apud Gymnoſophiſtas olim ma-
gnæ fuerat unus æſtimationis. Huic
xiteles perſuaſit, uti ad Alexandrum ſe
conferret gentibus exteris jam bell
illaturum. Veniens proinde ad Regem
bubulam pellem aridam in medium c
jecit, obambulanſque ejus extrema
dibus premebat. Pellis cum ad unam
tantum partem calcaretur, reliquis in
tum attollebatur. Eo facto, media de-
ceps firmiùs inſtitit, atque ita pellis u
dique immota conquievit. Tali exemp
Alexandrum ille commonuit ne in lo-
ginquis locis tempus tereret, ſed impe
medium tueretur: ita enim in ejus fi-
bus quietura omnia. Ut refert Diodo
Siculus in Alexandri vita.

Item Exemplum eſt Activæ Chre
ſed tyrannicum de Tarquinio papa
rum ſumma decutiente, quod deſcrib
Livius lib. 1. Et carminibus hiſce O
dius ſecundo Faſtorum,

Ultima Tarquinius Romanæ gentis habebat
Regna, vir injuſtus, fortis ad arma tamen.
Ceperat hic alias, alias everterat urbes,
Et Gabios turpi fecerat arte ſuos.
Namque trium minimus proles manifeſta S
perbi
In medios hoſtes nocte ſilente venit.
Nudarunt gladios, occidite dixit inermem:
Hoc capiunt fratres, Tarquiniuſque pater
Qui mea crudeli laceravit verbere terga,
Dicere ut hoc poſſet, verbera paſſus erat.
Luna fuit, ſpectant juvenem, gladioſque r
condunt,

T

Tergaque deductâ veſte notata vident.
Flent quoque, & ut ſecum tueatur bella, precantur,
Callidus ignaris annuit ille viris.
Iamque potens, miſſo genitorem appellat amico,
Perdendi Gabios quod ſibi monſtret iter.
Hortus odoratis ſuberat pulcberrimus herbis,
Septus humum rivo lene ſonantis aquæ:
Illic Tarquinius mandata latentia nati
Accipit, & virga lilia ſumma metit.
Nuntius ut rediit, decuſſaque lilia dixit,
Filius, agnoſco juſſa parentis, ait.
Nec mora, principibus cæſis ex urbe Sabina,
Traduntur Ducibus mœnia nuda ſuis.

Extat amabilius exemplum, quo pueris Lacones oſtendebant ſervos, qui vino eſſent temulenti quo magis abominarentur ebrietatem, videntes, quàm deforme ſpectaculum eſſet, homo immodico madens vino, quamque dementi ſimilis. Imò cogebant Helotas, hoc eſt agreſtes homines, quamplurimum bibere. Deinde ingurgitatos mero, ſaltationes ineptas ſaltare, & carmina quædam ridicula canere. Ita quod alii prolixo ſermone vix perſuadent ſobrietatem eſſe rem honeſtiſſimam, ebrietate nihil eſſe homine indignius, illi compendio ponebant ob oculos, ſed in mancipiis, ad quorum mores degenerare ingenuis turpiſſimum eſt. Refertur à Plutarcho in Demetrii vita. Meminit item Eraſm. 2. Apophth. *Ebrietas.*

Pythagoras interrogatus, *&c.* Pythagoram idcirco appellatum aſſerit Diogenes Laërtius lib. 8. quòd veritatem perinde atque Pythius ipſe loqueretur. Hic eſt qui

vitam quoque humanam ſimilem eſſe dixit Panegyri, hoc eſt, ſolenni hominum conventui.

Idem fertur diſcipulos admonere ſolitus, ut iſta quotidie, cùm domum ingrederentur, dicerent:

Πῆ παρέβην, τί δ᾽ ἔρεξα, τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;

Hoc eſt, quo prætergreſſus? quid geſtum in tempore, quid non?

Vulgi perverſitas.

Mixtæ, &c. Ut, Diogenes die quodam cùm populus theatrum egrederetur, adverſus populum ingredi nitens, dixit: Hoc in omni vita facere ſtudeo. Sentiebat Philoſophum à populo diſſidere, cum Philoſophus ratione, populus agatur cupiditatibus, rapiaturque variis perſuaſionibus. Hinc ab Horatio vocatur,

Bellua multorum capitum.

Item Rex Ageſilaus aliquando arundine pro equo conſcenſa, unà cum filiolis colludens, ait amico intervenienti: Ne cui dicas, priuſquam ipſe quoque liberorum parens ſis factus. Feſtivè ſubjudicans, eum luſum non eſſe levitatis, ſed pietatis. Ne hoc, quod agebat, videri poſſe ineptum ei, qui modò expertus eſſet, quàm inſons ſit affectus charitatis parentũ erga filios. Auctor Plutar. in vitis. Refert Eraſ. Apophth.

Item: Quum aliquando conſcendiſſet equum Plato, mox deſcendit, dicens ſe vereri μὴ ἱπποτυφίᾳ ληφθῇ, id eſt, ne equeſtri faſtu corriperetur. Superbum animal eſt equus, & equitare quiddam habet magnificum, parumq; Philoſopho dignum.

Equeſtris faſtus.

Item: Lacedæmoniis ad publica convi-

vi-

n ingredientibus, qui natu erat maxi-
us,ſingulis oſtendebat fores,dicens: Per
s nullus egredietur ſermo: admonens
hil effutiendum, ſi quid liberius dictum
ſet in convivio. Hunc morem inſtituit
ycurgus.

Item: Laconem hoſpes,quem pridiè de-
naverat,poſtridiè ſtragulis commodatò
mptis ſplendidè excepit: at ille ſtragulis
onculcatis,dixit: propter has heri ne ſto-
s quidem indormire licuit. Lepidè riſit
orum morem, qui cùm ſint tenues, ta-
en affectant videri divites, corrogata aut
onducta ſupellectile. Quod maximè ſo-
nt in excipiendis hoſpitibus, in nuptiis,
ut alioqui ſolennibus epulis. Porrò cùm
eptum ſit,tuas oſtentare divitias,quanto
agis ridiculum eſt, oſtentare ſupellecti-
m alienam ab uſurariis ſumptam?

Alius Lacon quidam, noctu præteriens
onumentum, cùm ſibi viſus eſſet videre
ectrum, accurrit lancea trajecturus,& in
oc nitens, Quò me fugis, inquit, anima
is moritura? O mentem verè liberam
mni formidine, quæ nec larvarum ac le-
urum occurſu terreri potuerit!

Item, Cùm Dionyſius in convivio juſ-
ſſet,ut ſinguli in veſte purpurea ſaltarent.
Purpura verò tum Regum erat geſtamen,
unc ſutoribus etiam communis) id Plato
acere recuſavit his trimetris è fabula qua-
iam.

ὐκ ἂν δυναίμην θήλην ἐνδῦναι στολὴν,
Ἀῤῥὴν πεφυκὼς, καὶ γένους ἐξ ἄῤῥενος.

 Id eſt,

Id eſt,

Muliebri ego haud quaquam indu[i]
queam ſtolâ,

Vir natus ipſe,& ex virili germine.

Ariſtippus verò non recuſavit, ſed in-
dutus purpura ſaltaturus, hos verſus reci-
tavit:

καὶ γὰρ ἐν βακχεύμασιν ὁ νοῦς ὁ σώφρον ἐ[ὼν]
διαφθαρήσεται.

Refert Diogenes Laërtius lib.2. de vit[is]
Philoſophorum.

Diogenes ſordidus. Item, Plato frugalis erat, ſed tamen a-
mans munditiêi. Contra Diogenes ſordi-
dus. Itaque calcans Platonis culcitram,
Faſtus. præſentibus aliquot Dionyſii amicis, quo[s]
Plato invitarat ad convivium,dixit: Calc[o]
faſtum Platonis. Calcas, inquit Plato,ſe[d]
alio faſtu. Nam hoc ipſum faſtus erat
quod jactabat munditiei contemptum.
Et qui ſordibus gloriantur, non minù[s]
ambitioſi ſunt, quàm qui ſplendidè ve-
ſtiuntur,ſed aliter. Turpior eſt autem am-
bitio,ex fuco virtutis laudem captans.Un-
de Socrates animadvertens Antiſthenem
ambitioſius oſtentare veſtem laceram &
detritam, facetè hominem increpavit, [οὐ]
παύσῃ, inquit ἐγκαλλωπιζόμενος ἡμῖν id
eſt, non deſines te nobis comere? Signifi-
cans ejuſdem eſſe ambitionis vilitatem a-
mictus oſtentare, & delicato cultu ſe ven-
dicare,ut refert Eraſm.3.& 8. Apopht.

Scilurus Item, Scilurus Scytha liberos octogint[a]
maſculos habens,cùm eſſet moriturus,fa-
ſciculum jaculorum ſingulis porrexit, juſ-
ſitq; rumpere. Id cum ſinguli recuſaſſent,

e[g]

ro quod videretur impoſſibile, ipſe ſingula jacula exemit, atque ita facilè congregit omnia. Quo facto filios admonens. Si concordes, inquit, eritis, validi invictique manebitis: contra, ſi diſſidiis & ſeditione diſtrahemini, imbelles eritis, & expugnatu faciles. Recenſet Plutarch. in Apophth: *Concordia.*

Item Cùm Diogenes Cynicus aliquando vidiſſet puerum concava manu bibentem; Hic puer, inquit, me frugalitate ſuperat, qui ſupellectilem ſuperfluam mecum circumferam: & ductum è pera poculum ligneum abjecit, Neſciebam, inquiens, & in hoc nobis providiſſe naturam. Quum alterum puerum vidiſſet, vaſculo fracto, cavo panis excipere lenticulam, abjecit & catinum ligneum ut ſupervacaneum: ut ſcribit Diogenes Laërtius lib. 6. de vitis Philoſophorum.

Baculo percuſſit, &c. Idem refert Priſcianus & Eraſm. Apophth. 3. & Quint. lib. 1. cap. 9. Idem vel ſimile Crateti attribuit, ubi ſic ait, Chreiarum plura genera traduntur. Unum ſimile ſententiæ, quod eſt poſitum in voce ſimplici, dixit ille, aut dicere ſolebat. Alterum, quod eſt reſpondendo, interrogatus ille, vel cum ei edictum eſſet, reſpondit. Tertium huic non diſſimile, cùm quis non dixiſſet, ſed feciſſet, ut Crates, cùm indoctum puerum vidiſſet, pædagogum ejus percuſſit. Sentiens primæ ætatis formatoribus potiſſimum imputandum eſſe, ſi adoleſcentes evadant malè morati, aut indocti. *Pædagogia.*

Idem Diogenes in foro quodam ſtans,

clamabat, Adeſte homines, veluti concionaturus ad populum. Cumque jam frequentes conveniſſent, nec ille deſineret clamare: Adeſte homines, quidam indignati: En adſumus, dic aliquid. Tum Diogenes baculo illos abigens: Homines, inquit, adeſſe juſſi, non ſterquilinia. Non putavit hominis cognomen in eos competere qui non viverent juxta rationem, ſed brutorum in morem agerentur affectibus.

Idem adhibita interdiu lucerna rogatus quidnam vellet, reſpondit: ἄνθρωπον ζητῶ hoc eſt, hominem quæro, quemadmodum teſtatur Diog. Laërt.

Iſocrates, &c. Hunc Cic. de Oratore ſecundo, vocat eloquentiæ patrem, & Rhetorum ferè omnium magiſtrum. Cujus è ludo tanquam ex equo Trojano eloquentiæ principes extiterint innumeri.

Radicem, &c. Hanc ſententiam Diomedes lib. 1. in exercitatione Chreiarum adſcribit Catoni, inquiens, Marcus Porcius Cato dixit, Litterarum radices amaras eſſe, fructus jucundiores.

Reges admonens, &c. In quorum numero fuit Nicocles, ad quem de regno ſcripſit Iſocrates orationem admonitoriã. Similiter ad Demonicum λόγον παραινετικὸν.

Punitio, &c. Apud Aphthonium habetur κόλασις. Sunt autem tres puniendi cauſæ, una eſt, quæ νουθεσία, vel παραίνεσις, vel κόλασις dicitur, id eſt animadverſio, cum pœna adhibetur, caſtigandi atque emen-

mendandi gratia, ut is, qui fortuitò deli-
uit, attentior fiat correctus. Altera τιμω-
ρία cùm dignitas, auctoritaſque ejus in
uem eſt peccatum, tuenda eſt, ne præter-
niſſa pœna contemptum pariat. Tertia
indicandi ratio, παράδειγμα, cum puni-
io propter exemplum neceſſaria, ut reli-
qui metu cognitæ pœnæ deterreantur à
peccando. Hæc Gell. lib. VI. cap. XIV.

Opera virtutis, *&c.* Aphthonius habet
κατορθώματα. Quemadmodum Græci re-
ctam effectionem κατόρθωσιν appellant, ſic
recta, aut rectè facta κατορθώματα vocant,
auctore Cicerone, de Finibus quarto. Idem
offic. I. Perfectum officium, inquit, rectum,
opinor, vocamus, quod Græci κατόρθωμα
appellant.

Demoſthenis vitam, *&c.* Qui per maximos
labores ad eloquentiæ culmen conſcendit.

Hic, ut Plutarchus ſcribit, ſubterraneum
locum ſibi conſtruxit, in quem per dies
ſingulos deſcendens, corpus & ingenium
exercitabat. Sæpe etiam duos vel tres men-
ſes continuos domi incluſus non ceſſabat,
abraſa parte capitis, ut exeundi facultatem
ſibi ipſi præriperet. Hic idem vadoſis litto-
ribus inſiſtens, declamationes fluctuum
fragoribus obluctantibus edebat, ut ad
fremitus concitatarum concionum patien-
tia, duratis auribus in actionibus uteretur.
Fertur quoq; ore inſertis calculis multum
ac diu loqui ſolitus, quo vacuum prom-
ptius eſſet, ac ſolutius, ut ait Valer. l. 8. c. 7.

Heſiodus, *&c.* Heſiodi locus extans pri-
mo Georgicôn, hic eſt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Τῆς δ' ἀρετῆς ἀδρῶται θεοὶ προπάροιθ
ἔθηκαν
Ἀθάνατοι, μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ
αὐτήν,
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον, ἐπὴν δ' εἰς ἄκρ
ἵκηται,
Ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει, χαλεπή περ ἐοῦσα

CHREIÆ ACTIVÆ EXEMplum, juxta prædictos locos tractatum ſtudio exercendi: cujus argumentum tale eſt.

Cùm patrem videret mortuum Joſeph flens ruit ſuper faciem ejus, & deoſculatu eſt eum, Gen. 50.

AB ENCOMIO FACIENTIS exordium ducitur hoc modo.

QUis non laudibus condignis eveher ſtudeat factum hoc egregium viri ſanctiſſimi Joſeph, quo præclarum eximiæ pietatis ſpecimen exhibuit, atque virtuti exemplum, non ore tenus, ſed pleno charitatis opere defunctum parentem proſecutus eſt?

Ab expoſitione Cum benè dixiſſet nepotibus ſuis Jacob ægrotus, ac impoſuiſſet finem mandatis, quibus filios inſtruebat, collegit pedes ſuos ſuper lectulum, diemque ſuum obiit. Quod cernens Joſeph, corruit ſuper defuncti parentis chariſſimi vultum, ac mortuum deflevit. Quo facto vir piiſſimus admonuit nos, ut nobis charos vita defun-

os lugeamus, non tamen ut Ethnici, nul-m ſpem habentes.

A cauſa. Quippe hanc vim non ſolùm hominibus d etiam feris indidit ac ingenuit divina oteſtas, ut diſſolutionem naturæ perhor-ſcant, ac ipſa relinquenda luce movean-ır, & diſceſſu à ſuis angantur. Quis igitur m ferreus, quem non acerba chariſſi-orum ſuorum funera provocent ad lu-tum?

A contrario. Quòd ſi corda pravorum hominum angit luctus, hoc eſt, ægritudo ex eorum, qui chari fuerunt, interitu acerbo: quis niquum duxerit, ſi boni viri, qui juxta roverbium lacrymabiles ſunt, chariſſi-norum ſuorum funera fleverınt? & ſi po-pulus olim in deſerto nimis luxit impios, quòd murmuraverant, & inſurrexerant contra Dominum Deum, cur fuerit à piis lienum, piorum funera lacrymis pro-ſequi?

A ſimili. Quemadmodum corpora noſtra dolo-ribus adficiuntur, ſi membrum aliquod fuerit reſectum, ita non injuria mœrore conficiuntur atque luctu, qui dulciſſimam aliquam familiæ ſuæ, atque generis par-tem amiſerunt, hoc eſt patrem, aut ami-cum, qui fuerit alter ipſe, ab eadem, ut Py-thagoras inquit, anima.

Ab Exemplo. Quis Prophetæ Samueli vitio vertit, quod mortuum Saul Regem defleverit? Quis Regem Davidem reprehendit, quòd planxerit filium Ammon, & ejularit in morte filii Abſalon? Quis denique uni-verſo Judaico & Iſraëlitico populo ſuc-cenſuit quòd in domo Joſiæ fuerit lamen-tatus?

A Teſtimonio. Et divinarum literarum monimenta nos inſtituunt & adhortantur, ne deſimus plorantibus, ſed cum lugentibus lugeamus. Et docent longè melius eſſe, in domum luctus ire, quam ad domum convivii, quòd in illa finis cunctorum admoneat hominem ut vivens cogitet, quid futurum ſit. Unde cùm Abner à Joab eſſet interemptus, dixit Rex David ad omnem populum: Scindite veſtimenta veſtra, accingimini ſaccis, & plangite ante exequias Abner in Hebron.

A brevi epilogo. Rectè igitur Joſeph ſupra defuncti parentis faciem ruens, planxit eum: & quod imitemur, nobis omnibus propoſuit egregium veræ pietatis exemplum.

CHREIÆ VERBALIS EXEMPLUM, quo eadem ſententia contrariis locis eſt variata & cujus argumentum ejuſmodi eſt.

Eobanus Heſſus. Helius Eobanus Heſſus poëta, Marpurgenſis Academiæ profeſſor, moriturus, hoc Ennii carmen protulit:

Nemo me lacrymis decoret, neque funera fletu
Faxit: cur? volito docta per ora virûm.

EXORDIUM AB ENCOMIO *præclaræ ſententiæ ducitur in hunc modum.*

Digniſſima profectò memoratu, ac laudatu ſententia, quam duo poëtæ, Q. Ennius, & Eobanus Heſſus celeberrimam reddiderunt: ille, quia fuit auctor, hic quoniam ſemper uſurpavit. Vterque maximus inge-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

ingenio. Ille patriam Rudias nobilitavit, æditus habuiſſe tria corda, quòd Græcè, ſcè, & Latinè ſciret loqui. Unde non immeritò charus fuit Scipioni Africano, & Nobiliori, viris clariſſimis. Hic erudiione ſua variaque rerum cognitione patriam ſuam Heſſiam, & inibi civitatem, qui natus erat, Francobergiam fecit illuſtrem, id ſtudio ſuo conſecutus, ut innumeros Heroas atque Principes illuſtriſſimos ſibi pararit amicos, æternamque nominis gloriam ſuerit adeptus.

Cujus ut multa præclarè ſcripta ſunt, ita non pauca graviter dicta, cujus generis illud Ennianum, quod ſupremo tempore veluti cantator Cygnus funeris ipſe ſui, graviter emiſit. Quo vates eximia ſapientia præditus, noluit defleri hominum doctorum atque piorum mortem, quam à malis abducentem vita beata eſſet conſecutura. *Ab oppoſitione*

Sciebat, pias animas corporeis vinculis, atque omnibus humanis incommodis exutas, perpetuò victuras. Noverat animos hominum eſſe divinos, iiſque cùm è corpore exceſſiſſent reditum ad cœlum patere, optimoque & juſtiſſimo cuique expeditiſſimum, ut ait Cicero de Amicitia. Videbat, res mundanas tot caſibus atque periculis innumeris obnoxias. Animadvertebat, nullas domos eſſe in quibus non multi luctus olim fuerint, hodieque verentur. Videbat omnes urbes nihil aliud eſſe, quam miſeranda, ut Solon apud Valer. inquit, cladium humanarum circumſepta, ut multi extiterint qui non naſci optimum cenſuerint, aut quàm ocyſſimè aboleri. *A cauſa.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

A contrario. Quod ſi lacrymis indulgendum eſt, ii ſolum flendi fuerint, quibus mors terribilis eſt, hoc eſt, iis quorum cum vita omnia extinguuntur: non autem deflendi, quorum virtutis gloria nunquam eſt interitura, ſed poſt mortem ſpecioſior futura. Hinc, ut ait Cicero, Sapientiſſimus quiſque æquiſſimo animo moritur, ſtultiſſimus iniquiſſimo: Hic enim cui cæca mens, qui nihil aliud conſiderat, quàm externa mortis opera, luget miſerabiles ſibi viſos hominum caſus: at ille metu mortis non exhorreſcit, nec lamentatur, qui ſecum revolvit, nobis ex hac vita diſcedendum, tanquam ex hoſpitio, non domo, cum nobis natura diverſorium commorandi, non habitandi dederit. Deinde perpendit internam mortis utilitatem, quæ dicitur ultima linea rerum, malorum requies, & ęternæ vitæ ſimul ac ſalutis origo. Sapienter Rex Eccleſiaſtes inquit: Laudavi magis mortuos, quam viventes, & fœliciorem utroque judicavi, qui non natus eſt nec vidit mala quæ ſub ſole fiunt. In hoc ipſum, qui defixos oculos habet, alacrior audet dicere:

Cùm volet illa dies, quæ nil, niſi corporis hujus
Ius habet, incerti ſpatium mihi finiat ævi:
Parte tamen meliore mei ſuper alta perennis
Aſtra ferar.

Quid enim habet vita commodi, quid non potius laboris? O præclarum diem cùm ad illud animorum conſilium cætumque proficiſcar, & cùm ex hac turba & colluvione diſcedam! Prô Dii immortales quàm optabiliter iter illud ineundum, quo

con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

confecto, nulla reliqua cura, nulla ſolicitudo futura. Hæc Cicero in Catone majore, & 1. Tuſc. quæſt.

Quemadmodum illorum vicem non dolemus, ſed læti gratulamur, qui reduces e graviſſimis prœliorum crudelium periculis in patriam ad chariſſimos amicos cum triumpho revertuntur: ita bono jure debemus (ne meliorem fortunam invidere videamur) in illorum diſceſſu gaudere, qui ex hac lacrymarum valle atque vita quæ ſuper terram perpetua, ut S. Iob ait, militia eſt, demigravit in cœleſtem patriam, ubi vera charitas, & pax æterna regnat.

Ab exemplo.

Quæ jam omnia dicta non ſolum ſancti patres, ſed etiam Ethnicorum Philoſophi animis reputantes, confirmarunt, mortem non modo flendam non eſſe, ſed voluptatis etiam loco ducendam, aut fortiter contemnendam. Exemplo ſunt tot hominum piorum millia, qui per vincula, verbera, flammas atque per atroces diverſorum generum cruciatus interempti, cum gaudio conceſſerunt ad cœlorum regna. Sed iis omiſſis, quid de Socrate loquar? cui mera fuit hilaritas in morte. Qui poſt ſumptam cicutam, cùm frigerent membra: Debemus, inquit, gallum Æſculapio perſolvere: jocans perinde, quaſi ſumpta potione medica convaluiſſet. Quid de Cyrenæo illo Theodoro philoſopho? cui cum Lyſimachus Rex crudelia minaretur: Iſtis quæſo, inquit, iſta horribilia minitare purpuratis tuis, Theodori quidem nihil intereſt, humine, an ſublimè putreſcam. Quo dicto genus omne mortis contempſit, poſt

Socrates

Theodorus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

hanc vitam longè meliorem expectando.

A veterum teſtimonio. Divinæ literæ non mœroris plenam, ſed potius pretioſam eſſe mortem ſanctorum in conſpectu Domini, prædicant. Et eos, qui docti fuerint, poſt hanc miſerabilem vitam futuros, ut cœli firmamentum. *Thraces.* Quod licet non cognoſcerent Thraces: tamen exequias, & funera cum hilaritate celebrabant. Qui ſine ullis doctorum præceptis humanæ conditionis (ut Valerius inquit) habitum præviderunt, nempe mortem homini optimam, & ut omnium malorum finem optandam eſſe, vitam autem deflendam, tot ærumnis refertam. Conſiderarunt nihil in terris homine miſerabilius eſſe, quem natura tantum nudum, & in nuda humo natali die abjicit ad vagitus ſtatim & ploratum, ſolumque tot animalium ad lachrymas, & has protinus vitæ principio. Ab hoc lucis rudimento, quod ne feras quidem inter nos genitas, vincula excipiunt, & omnium membrorum nexus, atq; infœliciter natum jacet manibus pedibuſque devinctis flens: Animal cæteris imperaturum, & à ſuppliciis vitam auſpicatur, unam tantum ob culpam quia natum eſt, ut ait Plinius.

Ab epilogo brevi. Rectè igitur Eobanus Marpurgi jam moriturus, Ennii verſiculos proferendos cenſuit, ut nullius boni viri mortem ita ſuam non eſſe deplorandam: quæ tot à malis eripiat ac miſerrimæ ſervitutis captivitate bonos aſſerens, in vitam æternam perducat.

ALIUD

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

LIVD CHREIÆ VERBALIS
exemplum, cujus argumentum tale eſt:
Eccleſiaſt. cap. 10. dixit: Pecuniæ obe-
diunt omnia. Exordium ducitur
à laude.

Rex Iſrael Eccleſiaſtes ex intimis divinę *Ab ex-*
ſientiæ penetralibus deprompta multa *poſitione*
rit, ad rerum omnium optimarum co-
itionem pertinentia, maximè veritatis,
jus eſt tanta vis, ut contra hominum in-
nia, fictaſque omnium inſidias, facilè ſe-
iam poſſit defendere.
Opibus, inquit, univerſa ſimul obe-
unt. Quo dicto, quid verius eſſe poſſit,
n video. Etenim pecuniam, quæ genus,
formam donare poterit, reginam faci-
us omnes. Huic ſervimus omnes, huic
lmam tribuimus omnes, huic omnia ex-
nſa, huic omnia feruntur accepta: & in
tione mortalium ſola utramque pagi-
m facit.
Nec immeritò. Nam quicquid eximium,
idquid ſplendidum, quicquid venu-
m, quicquid denique glorioſum homi-
bus contingit, id à ſolius pecuniæ bene-
io proficiſcitur. Huic libenter omnes
temperamus, victi lucro: nec injuria,
m quicquid rerum vel bonarum vel
alarum geratur inter mortales, id pecu-
arum fiat gratia. Qua ratione permotus
ud Euripid. Bellerophon, inquit:
ne me vocari peßimum, ut dives vocer.
emo an bonus: an dives, omnes quærimus.
on quare & unde: quid habeas, tantũ rogant.
bique tanti quiſque, quantum habuit, fuit.

Quid

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Quid habere nobis turpe ſit, quæris? nihil.
Aut dives opto vivere, aut pauper mori,
Benè moritur, quiſquis moritur dum lucrum facit:
Pecunia ingens generis humani bonum.
Cui non voluptas matris, aut blandæ poteſt
Par eſſe prolis, non ſacer meritis parens.
Tam dulce, ſi quid venerit, in vultu micat:
Meritò illa mores cœlitum, atque hominum movet.

Reſpice pauperem inopis viri culinam, videbis omnia frigere. Contemplaberis pauciſſimos, eoſdem pannoſos, ſordidos, ſqualidos inibi deliteſcere miniſtros, neminem ibi regnandi palmam obtinere, quàm famem ſtrigoſam, cum canibus mures inedia conſumentem. Conſiderabis loca cuncta ſqualentia ſitu, catilla carioſa, patellas ſcabroſas, cibaria rancida, ſupellectilia rubiginoſa, parietes fuligine, atque araneis oppletos, ſtragula pediculoſa, & breviter omnia, quæ procul intuenti poterunt horrorem incutere, & ab acceſſu inauſpicato deterrere. At ubi fueris ingreſſus aulam pecuniæ, videbis omnia luculenta, omnia feruere opera, greges hominum innumeros in officio eſſe, nec eos ſordidos, ſed argento atq; auro coruſcos. Admiraberis apparatuum magnificentiam, gemmis pavimenta, tapetibus pretioſis muros, ſedilia cocco, purpureis angulos omneis auleis, opificio denique citreo lacunaria refulgentia. Præterea coquinam, genere ferinarum atque lautitiarum omni renidentem, ubi ſuppetat abundè Jovis cerebrum,

um, Attica bellaria, & breviter Deo-
h (ut proverbio dicitur) cibus. Etenim
i regina pecunia regnat, ibi rerum
nium uberrima copia redundat, in-
ga protinus expellitur: quemadmodum
n apud Græcos fames quam virgis ex
bus ſolebant ejicere, dicentes:
ω βούλιμον, ἔσω πλοῦτον, καὶ ὑγίειαν,
oras famem, intrò divitias atque ſani-
tem.

Quemadmodum in magnas, opulen- *A ſimi-*
que beatorum Principum aulas recipi *li.*
tatim homines adlaborant, ut domi-
rum gratia ad honores atque divitias
hi poſſunt: Sic quo potentior pecu-
, tanto ferventius adfectant omnes
ejus imperio eſſe, cujus beneficio
n difficulter & opes & honores maxi-
s poterunt conſequi. Porrò
ima ferè vota & cunctis notiſſima templis *Ab e-*
ivitiæ ut creſcant, ut opes, ut maxima toto *xemplo.*
ſtra ſit arca foro: ut Juvenalis ait.

Quem autem puduerit in pecuniæ ca-
s militare, in quibus non modò priva-
rum innumerabilis, ſed etiam magno-
n Principum, atque Cæſarum multitu-
ſtipendia fecerit? Exemplo ſit, ut in-
meros prætercam, ille, cujus vox in
verbium abiit, Lucri bonus odor ex
qualibet.

Verùm enimverò, non injuria ſerviunt *A teſti-*
nes pecuniæ, cùm ea vis, atque anima *monio*
mortalium, multoſque amicos vulgò *vete-*
nciliet. Unde Heſiodus: *rum.*
ήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βρο-
τοῖσι.

Et

Et Menander.

Δύναμις πέφυκε τοῖς βροτοῖς τὰ χρήματα

Quæ perpendens Horatius, ex vulgi ſententia dixit :

O cives, cives, quærenda pecunia primum eſt
Virtus poſt nummos. hæc Ianus ſummus ab imo
Perdocet, hæc recinunt juvenes dictata ſeneſq;.

A concluſione. Ergo veriſſima eſt, quam Eccleſiaſtes protulit, ſententia, quæ tam nationibus omnibus in ore, quàm nunc etiam omnibus pecuniæ ſervis in uſu.

ALIVD CHREIÆ VERBALIS exemplum cujus argumentum ejuſmodi eſt.

Plato Philoſophus dixit. Tum demum beatum terrarum orbem futurum, cum aut ſapientes regnare, aut reges ſapere cœpiſſent.

A Platonis laude ſumitur exordium hoc modo.

Valerius Maximus prodidit memoriæ formicas Platonis dormientis in cunis parvuli labellis mel inſeruiſſe. Qua re audita prodigiorum interpretes ſingularem eloquii ſuavitatem ore ejus emanaturam dixiſſe : indices illæ nequaquam vanæ, nec conjectores hi futiles extiterunt. Nam tantas non ſolum eloquentiæ, ſed etiam Philoſophiæ facultates aſſecutus Plato fuit, ut ejus ſermone Jovem, ſi Græcè loqui velit, uſurum prædicarent : & Platonem alii Philoſophorum Homerum, alii Philoſophorum Deum appellarent. Scripſit autem omnium & elegantiſſimè & graviſſimè complura, inter quæ relucet, quod de Reip. fœlicitate protulit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Ab expoſitione ingenii ac doctrinæ princeps tum demum fore beatas Reſpub. putavit, ſi aut doci aut ſapientes homines eas regere cœpiſſent: aut qui regerent, omne ſtudium, in doctrina & ſapientia collocaſſent. Animadvertit nulla fortunata regna fuiſſe quibus ſtulti fuerint prædominati, non eruditione, atque virtutibus præcellentes viri.

A cauſa. Etenim feliciter omnia ſuccedent in Reſpubl. quam gubernant viri ſapientes, inſtituti præceptis Philoſophiæ. Hæc eſt vitæ dux, virtutis indagatrix, vitiorum expultrix, ſine qua hominum vita nihil poterit eſſe. Illa peperit urbes, illa diſſipatos homines in ſocietatem vitæ convocavit, illa eos inter ſe primò domiciliis, deinde conjugiis, tum literarum & vocum communione junxit: illa inventrix legum, illa morum & diſciplinæ magiſtra, inquit Cic. Tuſcul. 5.

A contrario. Quis igitur civitates non fortunatas judicet, quæ ſapientum reguntur imperio? Contrà, quis non infelices arguat, quas cæca ſtultorum temeritas adminiſtrat, cùm è doctrinis ſapientum plurima commoda proveniant? è ſtultorum autem ignorantia calamitates infinitæ? Etenim ſtulti ſtulta (juxta proverbium) loquuntur & faciunt. Sapientes autem ſapienter omnia. Et viribus melior ſapientia, & vir prudens, quàm fortis Sapien. 5.

A ſimili. Quemadmodum naves, quæ à naucleris excellentibus reguntur, ſubortis tempeſtatibus extra pericula ſunt, ac fortunatè vehuntur: Sic ubi Reſpub. à viris eruditio-

ditione ſimul ac ſapientia prçditis admini-ſtrantur, beatæ florent vel pacis vel belli temporibus. Porrò, ut quilibet nautarum vectorumque tranquillo mari gubernare poteſt: at ubi ſæva ſuborta tempeſtas eſt, ac turbato mari rapitur vento navis, tum viro & gubernatore opus eſt: Ita quilibet in tranquilla Repub. utcunque poteſt negotiis præeſſe, ſed in perturbato rerum ſtatu, ſumma cura providendum ac præcavendum eſt, quis ad gubernacula ſedeat, ut ait Livius lib. 4. ſecundi belli Punici.

Ab Exemplo Fab. Max. Reſpice duos animorum diverſiſſimorum Imperatores, Q. Fabium Maximum & C. Terentium Varronem, illum prudentem, hunc ſtolidum: illum ſapientiâ conſpicuum, cunctando res afflictas reſtituiſſe: hujus temeritatem perdidiſſe ad Cannas: Et Rempub. inauſpicata nobilitas Catilinaria contudiſſet, ſi non prudentiſſimus Conſul Cicero aſſeruiſſet in libertatem. Unde Juven. Sat. 8.

Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.

Rectè Phocylides:

Ἀγροὺς ϗ πόλιας σοφία ϗ νῆα κυβερνᾷ.

A teſtimonio veterum. Hoc eſt, Sapientia gubernat agros, naves atque civitates: quo præclaro dicto ſignificat omnia feliciter adminiſtrari, quæ ſapientiæ præſidio reguntur. Dignis igitur laudibus evehenda Platonis eſt ſententia qua reſpub. eas fortunatas prædicat, quarum rectores philoſophiæ ſtudiis fuerint exculti. *Epilogus.*

ALI

ALIA CHREIARUM E-xempla, ex Stephano Nigro.

CHREIA PRIMA.

HEſiodus inter Poëtas eminentiſſimus
cujus in dicendo ἡδονὴν, hoc eſt, ſua-
vitatem, nullus eſt, candidiſſimi au-
res, quin vehementer admiretur: qui
ima quidem ad humanæ vitæ inſtitu-
nem ſpectantia, divino quodam inſtin-
ecinisſe videtur. Nam & agrorum cul-
, ſub fratris titulo humanum genus e-
uit, & quo pacto optimè, ac modeſtiſ-
e ſit vivendum, oppidò quàm pruden-
dmonuit.
ſed & illud in primis non magis deo-
monitu, quàm longo etiam rerum u-
b eo prolatum contenderim: Quo no-
ſignificare haud quaquam dubitavit:
s ſcilicet virtutem propoſuiſſe ſudore
ndam. Ait enim.

δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν
 ἔθηκαν,
ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ'
 αὐτὴν,
καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον, ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον
 ἵκηται,
ῥηιδίη δ' ἤπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα.

Quibus me herculè verbis omnium
dentiſſimus Poëta innuere voluit ſo-
diam, ac ſegnitiem à nobis penitus re-
endam, nihilque eſſe, à quo immorta-
dii magis abhorreant, quàm cùm deſi-
dia

dia pariter ac negligentia torpeſcimus. Quid enim ex ipſa deſidia præter ignorantiam conſequi poſſumus? Quæ ſi fortè inani ſapientiæ opinione inflata robur ac vires ſibi comparaverit, ingentium ac turpiſſimorum ſcelerum cauſam ſuggerit. At virtus, ex qua omnes honeſtæ voluntates, actiones, ſententiæque proficiſcuntur, laborem requirit, diligentiam deſiderat, vigilantiam exigit. Somnus enim multus ut philoſophorum ſapientiſſimus Plato refert, nec corporibus humanis, nec animis, nec rebus agendis natura conducit. Nemo enim quamdiu dormit, à defunctis differt. Hinc eſt quod Plinius ait: Profectò vita vigilia eſt. Quod & illa Græcorum ſententia, quæ jam vulgò in omnium ore verſatur, optimè indicatum eſt.

Somnus nimius.

Ὕπνος θανάτου προμελέτησις πέλει.

Unde illud originem traxiſſe jure videri poteſt:

Stulte, quid eſt ſomnus, gelidæ niſi mortis imago?

Cùm Socrates apud Comicum Ariſtophanem, Strepſiadem ſenem ad philoſophiam exhortaretur, quæ ſummam diligentiam, curamque deſiderat, hoc præcipuè ſenario uſus eſt,

Ὕπνος ἀπέστω γλυκύθυμος ὀμμάτων.

Hoc eſt, Oculis abeſto leniens animum ſopor. Quod ſi dormitando, ac deſidendo, virtutem conſequi valeremus, nunquam ipſa apud Deos, ac mortales, tanti fieret. Apollo, cui cæteri Dii divinationem conceſſere, propterea Socratem à Chære-

Socrates

phon-

ate interrogatus, omnium ſapientiſſi-
m reſpondit, quòd eum virtute prædi-
nnoverat. Quam Græci (ut Platoni pla-
) idcirco *ἀρετὴν* appellarunt: quòd om-
nim fuit maximè diligenda. Nam generis
nobilitas pulchrum quidem eſt, ſed à majo-
ribus per ſucceſſionem acceptum bonum.
tiæ in maximo ſemper fuêre pretio,
fortunæ temeritati atque inconſtantiæ
ectæ, Gloria honeſtatis quidem ſpe-
 præ ſe fert, at infirmam atque inſta-
m. Pulchritudo plurimi facienda, ve-
 haud quaquam diuturna. Bona vale-
 optabile quid, ſed mutatur facilè.
poris robur magnum eſt quid, ſed
bis ſenioque tandem conficitur. Vir-
 verò clara æternaque habetur, utpote,
 divina ſit atque immortalis, omneſ-
 fortunæ incurſus facilè contemnat at-
 deſpiciat. Stilpo Megarenſis Philoſo-
s à Demetrio, qui ejus patriam ſolo æ-
verat, interrogatus nunquid amiſiſſet,
il, ſtatim reſpondit:

εμὸν γὰρ ὃ λαφυραγωγεῖ ἀρετὴν.

Quæ utique verba ſignificant animi bo-
nullo bellorum impetu diripi unquam
e, ſolamque in ipſa virtute conſiſtere
citatem. Quod ita ſe habere philoſo-
rum parens Socrates evidentiſſimè in-
vit. Rogatus enim à Leontino Gor-
, quid de magno rege ſentiret, utrum
n felicem exiſtimaret?

οἶδα, ἔφησε, πῶς ἀρετῆς καὶ παιδείας ἔχει,

Quo utique reſponſo prudentiſſimus
loſophus innuere voluit ſe de maxi-

mi

mi atque opulentiſſimi Regis felicitate eo ad amuſſim judicare haud quaquam voluiſſe, quod ut erga virtutem ac diſciplinas affectus eſſet, penitus ignoraret: utpote qui felicitatem ipſam non in fortunæ, ſed animi potiùs bonis poſitam eſſe exiſtimaret, unicamque virtutem cęteris eſſe rebus præponendam arbitratus.

Ἅπας γὰρ ὁ ὑπὲρ γῆς καὶ ὑπὸ γῆν χρυσὸς οὐκ ἀντάξιος ἀρετῆς, κατὰ Πλάτωνα.

Solon præterea de divitibus locutus dicere conſueverat:

Ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοῖς οὐ διαμειψόμεθα τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον. Cujus quidem virtutis robore, parta atque exemplificata imperia, per quam facilè retinentur. Hinc eſt, quod hiſtoricorum princeps Saluſtius ait: Quòd ſi Regum, atque Imperatorum animi virtus, in pace ita ut in bello valeret, æquabilius atque conſtantiùs ſeſe res humanæ haberent, neque aliud aliò ferri, nec mutari, ac miſceri omnia cerneres. Itaque minimè mirum eſt, ſi ad eam comparandam aſſiduo ac maximo opus eſt labore: *Χαλεπὰ γὰρ τὰ καλά.* Hoc eſt, quæ bona ſunt, non ſine maxima acquiri poſſunt difficultate. Quòd ſi mercatores, modò lucelli ſpes aliqua arrideat, ingentia, procelliſque exagitata, maximo cum vitæ diſcrimine, tranſeunt maria, ſi agricolæ fodiendis, ac proſcindendis arvis aſſiduè incumbunt, ut in breviſſimum tempus fructus, ni calamitatibus fuerint

inter-

ercepti, tandem metant: cur non & nos
nem inertiam, deſidiam, ac dilatio-
m propellamus, quo virtutis perpe-
os, nullique obnoxios calamitati, fru-
us conſequamur? Herculem ferunt cùm
dolescentulus eſſet, virtutis ac volupta-
oblatis viis, utram caperet, diu ſecum
ultumque dubitaſſe: duas autem, dum
dubio erat animus, ad ipſum acceſſiſſe
tronas: Virtutem ſcilicet, & Malitiam:
rumque etiam, dum ſilentium conti-
bant, notam fuiſſe extemplò diverſi-
em. Videri enim alteram accuratiſſimè
mptam atque exornatam, deliciis dif-
entem, & omnium voluptatum exa-
n poſt ſe trahentem. Hanc itaque mul-
oſtentantem, longèque etiam plura
llicentem, Herculem ſecum ducere
ntaviſſe. Alteram verò aſperam, ac du-
n, ſeverèque intuentem, hujuſmodi
rba contra feciſſe. Polliceri ſe nec vo-
ptatem aliquam, nec quietem, ſed la-
res, pericula, ſudoreſque infinitos ter-
marique tolerandos. Præmium autem
rum immortalitatem fore. Quare
nni ſublata dilatione huic Herculem
æſiſſe memorant. Alexander ille Ma-
us interrogatus, quo conſilio uſus, tot,
anta tam brevi geſſiſſet, Μηδὲν ἀνα-
λλόμενος, reſpondit. Quæ verba ſigni-
nt, moram ac dilationem, ipſamque
idiam, rebus eſſe gerendis longe per-
ioſiſſimam: quippe quæ maximarum
e rerum prætermittant occaſiones.
tus eſt adagium, Dii facientes adju-

Hercules.

Alexander Magnus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

vant. Quod ſignificat, divinam opem non ceſſantibus, ſed induſtriis, & pro virili conantibus, auxilio eſſe ſolere. Ariſtoteles nunquam tantum ſibi inter Philoſophos nomen comparaſſet, niſi ſapientiæ ſtudio diutiſſimè inſudaſſet. Cyrus Medorum imperium animi virtute ac ſolertia ad Perſas tranſtulit. Lycurgus, Solon, Darius, immortales habiti. Quare cùm cætera ferè omnia incerta ſint ac caduca, virtus verò ipſa altiſſimis defixa radicibus, nulla unquam vi labefactari poſſit: omnes ſubire labores, omnia perpeti incommoda æquo animo debemus, ut eam pro virili conſequamur. Eſtque poëta hic eminentiſſimus diligentiſſimè lectitandus atque in primis obſervandus, quòd certum nobis minimèque ancipitem, ad comparandam virtutem, tramitem indicaverit.

CHREIA II.

Cum intermiſſis negotiis familiaribus ad literarum ſtudium me tandem revocaſſem, eſſetque in animo tam Græcos, quàm Latinos poëtas percurrere, Homerum ſtatim, quòd inter vates omnium eruditorum teſtimonio principatum facilè obtineat, aggreſſus ſum, extemplòque ἰλιάδος primo huic divino occurrimus carmini.

ὅσαι θεοῖς ἐπιπείθηται μάλα τ' ἔκλυεν αὐτοῦ.

Quæ verba ſignificant, Deo Optimo Maxi-

Maximo imprimis eſſe obtemperandum, ſi ab eo in diverſis rebus exaudiri concupiſcimus. Quæ quidem ſententia quantopere ſit ab omnibus probata, nemini eſſe dubium cenſeo. Quis enim uſque adeò mente alienatus eſt, quin ſibi perſuadeat Deo, omnium moderatori, omnium primum obtemperandum, quum facilius ab iiſdem præſens rebus anguſtis auxilium conſequamur, cùm præſertim divinis morem gerere mandatis volenti, quàm facillimum ſit, idque præter omnia faciendum videatur? Nam ſi potentioribus imbecilliores ſedulò parêre conantur, aſſiduamq; ac diligentem eorum in mandatis exequendis propterea operam exhibent, ut magis frequentibus obſequiis boni tandem aliquid adipiſcantur: quanta uti diligentia debemus, ne quid præter ejus voluntatem faciamus, cujus nutu tam cœleſtia, quam terreſtria gubernantur, cujuſque munera non modò non rejicienda, verum etiam ſummopere exoptanda ſunt? quippe quæ (ut Trojanus Alexander apud eundem Homerum teſtatur) nullus unquam Diis ipſis non præbentibus ſponte ſua ſumere poſſet. Nam quod vulgò dici ſolet, Deus quodecunque adjuvat, ſi modò ſit propitius, nihil ſibi aliud vult, quàm ut omni pietate, omnibus obſequiis, pura denique ac ſyncera mente Deum nobis conciliemus, cujus natura non ejuſmodi eſt, ut muneribus perinde atque improbus fœnerator capiatur, ſed ſola vitæ integritate, pientiſſimiſque placetur precibus, nec ullo pacto iniquorum ac flagitioſorum muneribus cor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

rumpatur? Hinc eſt quod Porphyrius ait: Θεοῖς δ' ἀρίστη μὲν ἀπαρχὴ νοῦς καθαρὸς, καὶ ψυχὴ ἀπαθής.

Quæ verba ſignificant, nullas Deo Optimo Maximo gratiores offerri poſſe primitias quàm puram mentem: & affectibus ac perturbationibus liberum animum, Nam quod Ovidius ait:

Munera crede mihi placant, hominesque,
Deoſque,
Placatur donis Iuppiter ipſe datis.

Et Euripid. in Medea:

Πείθει δῶρα καὶ θεοὺς λόγος.

Id eſt, donis vel ipſos dictitant flecti Deos: ad bonorum virorum dona referendum eſſe videri poteſt. Quòd ſi quis fieri poſſe nonnunquam crederet, ut Deus ſceleſtorum hominum donis moveretur, is profectò canibus pecudum cuſtodibus Deum ipſum aſſimilaret, quibus lupi rapinæ particulam concedunt, ut his muneribus placati atque allecti, diripi greges patiantur: ſed longè ſecùs res habet: ſolos namque bonos reſpicit Deus, iiſq; quàm libentiſſimè opitulatur. Nec fieri poteſt, ut viro bonitate prædito mali quicquam accidat, nec dum vitam degit, nec poſt mortem, ejus res à Deo Opt. Maximo unquam negligantur. Æſopus interrogatus, Quid dii faciant? reſpondit.

τὰ μὲν οἰκοδομεῖν, τὰ δὲ καταβάλλειν.

Quod ſignificat, Deum ipſum alios quidem extollere, ac celebrare, alios verò pro meritis obſcurare ac deprimere. Unde

le haud immeritò Ariſtoteles de Magno Alexandro ad Antipatrum ſcribens, ait: dicere ipſum non propterea magis ſibi placere quòd multis imperaret quàm quòd de Diis optimè ſentiret. Nam qui bonam habent de Diis opinionem, illiſq; quàm libentiſſimè obſequuntur, pientiſſimi ab omnibus exiſtimantur, & numinum vice coluntur. Æneam, quòd in Deos pientiſſimus fuiſſet, inter numina recenſuit vetuſtas. Numa Pompilius cum omnium maximè, ac religioſiſſimè Deos coleret, ac veneraretur, tutiſſimam finitimorum pacem divinumq; Egeriæ Nymphæ commercium meruit: At deorum contemptor Mezentius, in prælio impiè commiſſo, fœdiſſimè trucidatus eſt. Capanæus, Hipponi filius, cum Thebana mœnia, diis etiam invitis, ſe conſcenſurum jactanter gloriatus eſſet, fulmine ictus, delapſus eſt. Quare, uni eſſe Deo omnium maximè parendum cenſemus: ſummiſque egregium hunc poëtam laudibus afficiendum arbitramur, qui divino afflatus ſpiritu, unico verſu nos quomodo Optimus Maximus ſit placandus Jupiter, admonuit.

Alexander Magnus

Numa Pompilius.

Mezentius.

Capanæus.

CHREIA III.

MAgna eſt profectò Latinorum poëtarum cohors, candidiſſimi auditores, multique nominis, ſed longè major ac præſtantior haberetur, ni oblivionis ſitu, rerumque edaci tempore, quàm plurima veterum poëtarum mo-

numenta intercepta fuiſſent. Quorum jacturam ne perpetuò lugeamus, eorumque deſiderio maceremur, divinus poëta Virgilius cauſam prębet: quippe qui multorum inſtar habeatur. Cujus eximia opera, licet innumeris ſint referta ſententiis, quæ proverbiorum vice in omnium ore fungantur, hæc tamen imprimis memoratu digna viſa eſt: Omnia vin-
Amor. cit amor.

Quæ uſque adeò omnium conſenſu jam probata eſt, ut nullus ſit tam litterarum ignarus, quin eam & memoria teneat, & quàm ſæpiſſimè prædicet; cum præſertim non modò cuncti mortales, ſed & bruta ipſa immania, amoris violentiæ cedant, ejuſque imperium etiam invita patiantur: cujus mehercule rei nulla adduci admiratione debemus. Magnus eſt enim Deus Amor, nec minus apud Deos, quàm apud homines mirandus, cum multis aliis de cauſis, tum vel maximè ob ejus vetuſtiſſimam originem: nam inter antiquiſſimos Deos recenſetur. Heſiodus: Omnium (inquit) primum natum eſt chaos, inde terra, tartara, & Amor. Parmenides ante Deos omnes natum Amorem autumat. Acuſileus Heſiodo aſtipulatur. Euripides Tragicorum ſupremum eſſe Amorem his trimetris indicat.

ἔρωτα δ᾽ ὅστις μὴ θεὸν κρίνει μέγαν,
καὶ τῶν ἁπάντων δαιμόνων ὑπέρτατον.
ἢ σκαιός ἐστιν, ἢ καλῶν ἄμοιρος ὤν,
οὐκ οἶδε τὸν μέγιστον ἀνθρώποις θεόν.

Ovid

Ovid. quoque de amore locutus addit.

Regnat, & in dominos jus habet ille deos.

Quid de Lacedæmoniis ac Cretenſius dicam? Nonne ipſi, quantam ineſſe [a]mori vim arbitrarentur evidentiſſimè [in]dicarunt, quorum alteri priùs quàm [c]um hoſtibus manus conſererent, Amori [an]te ſtructas acies ſacra faciebant, per[in]de atque in inſtructarum cohortium [a]micitia ipſa eſſet victoria collocata? [C]retenſes verò formoſiſſimos in acie [n]umeros exornantes, Amori per eos ſacra [fa]ciebant, ut Soſicrates ſcriptum reli[q]uit. Samii (ut Erxias auctor eſt) Amori [gy]mnaſium conſecrarunt, cujus feſtum [E]leutheria propterea cognominabant, [q]uòd per ipſum Deum Athenienſes li[b]ertatem conſecuti fuiſſent. Apud The[b]anos (ut Athenæus teſtatur) ὁ ἱερὸς λόγος appellatus, ex amatoribus atque [a]matis conſtabat, τὴν τοῦ θεοῦ σεμνότητα [ἐμ]φαίνων.

Alexis Cupidinem ipſum, nec fœmi[na]m, nec marem, non Deum, non homi[n]em, ſed multas in unam formam com[pa]ctas ſpecies eſſe indicans, eoſque qui [A]moris ſimulachrum effingere conan[tu]r, maximè arguens:. de Amore in Phœ[dr]o hæc ſcribit:

γὰρ οὔτε θῆλυς οὔτ' ἄρ[illegible]ν, πάλιν οὔτε θεὸς
[οὔ]τ' ἄνθρωπος, οὔτ' ἀβέλτερος, οὔτ' αὖτις ἔμφρων,

ἀλλὰ συνενηνεγμένος πανταχόθεν, ἐνὶ τύπ
πόλλ' εἴδη φέρων. ἡ τόλμα μὲν γὰρ ἀνδρὸς,
δειλία γυναικὸς, ἡ δ' ἄνοια μανίας, ὁ
λόγος
φρονοῦντες ὁ σφοδρότης δὲ θηρὸς ὁ δὲ πόνος
ἀδάμαντος φιλοτιμία δὲ δαίμονος.

Plato igitur omnium Philoſophorum præſtantiſſimus maximam amoris vim ac ſapientiam cupiens indicare in con vivio hæc dicit: Amor poëta eſt adeò ſa piens, ut alios quoque poëtas efficere poſſit. Quilibet enim, licet ante rudis, i poëtam evadit egregium, cùm primum Amor afflaverit. Ex quo perſpicuè con jectare licet, amorem peritum eſſe poë tam, omneſque muſicos poëſis numero continere. Idem de eodem: Sagittandi medendi, divinandi peritiam duce amo re invenit Apollo, qui amoris eſt diſcipu lus. Muſicem ſimiliter Muſæ, fabricam ærariam Vulcanus, texendi artificium Minerva; Jupiter Deorum hominumqu gubernationem. Quare, cum Deorum ve tuſtiſſimus ac maximus ſit Amor non im meritò æquè in cæteros Deos, atque i omnes homines ſuum ſemper exercui imperium. Nam Jovem ipſum modò i cygnum, modò in taurum transformavit quandoque in aurum conflavit: Neptu num equi, Mercurium hirci formam in duere coëgit. Apollinem, ut Admeti pa ſceret armenta, compulit. Venerem, u ad Idæ montis radices Anchiſen quære ret, quàm ſæpiſſimè adegit. Quantoper

auten

utem miſeros ſit ludificatus mortales,
eterum ſcriptorum monumenta evi-
entiſſimè indicant. Unde colligere li-
et, nunquam ferè humanum genus in
xtremas tam publicè, quàm privatim in-
idiſſe calamitates, quin Amor ipſe cau-
m ac materiam ſuggeſſerit. Nam ut à
ublicis, ac pernicioſis bellis exordia-
ur, Iliacum incendium mutuus atque
nceſtus Alexandri & Helenes amor ex-
tavit. Græcorum exercitum illa exitio-
peſtis propter Chryſeida graviter in-
ſit. Achilles ad iram plurimis Græco-
um pernicioſiſſimam Briſeidis deſiderio
ommotus eſt. Belli inter Thebanos ac
hocenſes per decennium conflati, quòd
ρὸν, hoc eſt, ſacrum appellatum eſt, The-
ana mulier à Phocenſe quodam amo-
s ſtimulis rapta, cauſam præbuit. Chry-
icum quoque bellum nuncupatum,
od inter Cyrrhæos, & Phocenſes, ut
alliſthenes ſcriptum reliquit, decen-
ium tenuit: propter Magiſtro, Pela-
ntis Phocenſis filiam à Cyrrhæis ra-
am, imprimis contractum perhibetur.
ambyſes Perſarum Rex mulieris im-
lſu (ut Cteſias credit) in Ægyptum *Camby-*
peditionem fecit. Nam cùm Ægyptias *ſes.*
ulieres in nocturnis congreſſibus à cæ-
ris mirum in modum differre intelle-
ſſet, Amaſidis Ægyptiorum regis gna-
m, uxorem petiit. At Amaſis veritus, ne
ia pro pellice uteretur, ejus loco Hite-
n Apriæ filiam miſit, qui à Cyrrenſibus
peratus Ægyptiorum regno exciderat,
ab Amaſide fuerat occiſus. Quare co-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

gnita Cambyſes, puellæ etiam exhort[a]tione quæ patris ultionem expetebat [c]Ægyptiis bellum intulit. Quid fuit i[l]cauſa, ut Philippi Macedoniæ Regis d[o]mus everteretur? Nempe Cleopatræ in[o]portunæ nuptiæ. Ut Herculis familia di[s]ſiparetur, Jole Euryti filia cauſam pr[æ]buit. Theſei domus propter Phœdram ad nihilum redacta eſt. Athamantis pr[o]pter Themyſto, Hypſeo genitam. Jaſoni[s] propter Glaucem, Creontis filiam. Ag[a]memnon, poſt conſecutam apud Ilſi[u]victoriam, cùm in patriam ſoſpes rev[er]ſus eſſet, à Clytæmneſtra uxore, qu[o]Caſſandram miſerè deperiret, interf[e]ctus eſt. Nonne noſtris quoque temp[o]ribus maxima hominum pars, quotid[ie] amoris ſuaſu digladiatur, ac paſſim tru[ci]datur? Quare, cum multis jam pericu[lis] compertum ſit, Amorem ipſum tam ap[ud] Deos, quàm inter homines plurimum valere, illi omnino, quam commodiſſi[me] fieri poteſt, cedendum eſt: Virgilio, po[e]tarum principi, perquàm aſſiduè ſtude[n]dum, quòd hujuſmodi undecunque ſ[ca]teat ſententiis.

CHREIA IV.

Quanto ſæpius ac frequentiùs Ma[n]tuani Virgilii volumina repeto, ta[n]to illum magis & ſuſpicio & adm[i]ror. Unus enim Virgilius characterum [di]verſitate, ea complexus eſt, quæ viri tr[es] Græcorum præſtantiſſimi, vix conſeq[ui] potuere. Nam Bucolico carmine The[o]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

ritum æquavit, Georgico Heſiodum an-
ceſſit, Heroico divinum illum Home-
um ad amuſſim expreſſit. Quæ quidem
mnia cunctis fuiſſe Græcis præſtantio-
em Virgilium eo indicant, quod Græco-
um nullus triplicem hanc dicendi mate-
iam auſus adhuc fuerit, ſed unuſquiſque
tra ſuum ſcribendi genus ſeſe conti-
uerit: Eſt præterea in Virgilio dicendi
cilitas, & in rebus enarrandis candor,
t nemo ſit tam rudis, & à re litteraria
lienus, quin Virgiliana lectione mirum
n modum oblectetur: cum præſertim
ureis ac divinis inter legendum quam
æpiſſimè occurratur ſententiis, quæ le-
entium animis uſque adeò blandiun-
ur, ut vix dum perlecta memoriæ inhæ-
eant, nec unquam amplius excidant:
ualis eſt, Non omnia poſſumus omnes.
Quæ verba ſignificant mortalium ne-
ninem tanto eſſe ingenio præditum, ut
olus omnia ſapiat atque intelligat, ni-
ilque eum penitus lateat: cuncta enim
ire divinum eſſe potius quam huma-
um noverat poëta. Nam quandoque
onus dormitat Homerus. Hinc cele-
ratum eſt apud Græcos proverbium:
ἷς ἀνὴρ οὐδεὶς ἀνὴρ, Hoc eſt unus vir,
ullus vir: quaſi velit innuere, nihil e-
regium ab uno homine præſtari poſſe,
aliorum auxilio fuerit deſtitutus. Quod
utem legitur apud Euripid. Εἷς ἀνὴρ οὐ
άνθ' ὁρᾷ, id eſt, unus vir haud videt om-
ia: id ſanè ſignificat, neminem unum, ne
aximo quidem rerum uſu atque expe-

rientia tantam unquam conſequi poſſe peritiam ac ſolertiam, ut omnia per ſe diſpiciat, nec ulla in re hallucinetur atque decipiatur. Socrates, qui Apollinis oraculo ſuæ ætatis ſapientiſſimus judicatus eſt, ſe nihil omnino præter exiguam quandam amandi diſciplinam ſcire ingenuè fatebatur. Hercules Jove genitus, quem Marathonii, ut refert Pauſanias, omnium primi in Deorum numerum propterea recenſuere, quòd non minùs animi quàm corporis virtutibus excelleret, eodem tempore & adverſus Hydram, ſophiſticam mulierem certare non valuit, cui, ut Plato refert, propter ſapientiam pro uno ſermonis capite amputato multa repullulabant: Et adverſus Cancrum ſophiſtam quendam ex mari adventantem à quo, cùm ad ſiniſtram urgeretur verbique acriter morderetur, nepotis ſui Jolai auxilium imploravit; cujus ope vehementer adjutus, victoriam vix tandem conſecutus eſt. Quare, cum ii quoque quibus ne cælum quidem negatum eſt, per ſe omnia non potuerint, poetarum præſtantiſſimo proculdubio credendum eſt, Virgilianæque lectioni eſt omnium maximè inſerviendum, unde hujuſmodi ſententias haurire quàm ſæpiſſimè licet.

CHREIA V.

Nihil eſt profectò, quod hominum quiſpiam tam propenſo ac libenti agat animo, quin quandoque faſtidium pariat, ſi modò nulla adhibita intermiſſione, diutiſſimè in eodem verſatus

fuerit

ierit. Hinc factum eſt, ut Ariſtophanis lud jam diu apud vulgum proverbii em obtineat: ἁ πάντων πλησμονή. c eſt, omnium rerum ſatietas. Quod eſſe cùm ſæpe aliàs, tum vel maximè diuſtertius ſupra modum expertus n. Nam cum in prædio noſtro, quod lud multum ab urbe diſtat, unà cum nicis, Dianæ ſtudiis, quæ à teneris un-iculis mihi ſemper plurimum placue-, toto animo incumberem, cæterarum-e rerum oblitus, uni venationi ope-n impenderem, tanta me venationum templò cepit ſatietas ac faſtidium, ut laxandi animi cauſa, ad Minervæ ſtu-a me ſtatim contulerim, Virgiliumque em fortè mecum attuleram, aggreſſus n: in quo quidem lectitando, multæ hi memoratu dignę paſſim occurrerunt ntentiæ, inter quas hæc maximè, & am ſæpiſſimè memoranda viſa eſt.

Uſque adeone mori miſerum eſt?

Qua poëtarum prudentiſſimus nos ad-onuit, mortem etiam ipſam minimè rti viro recuſandam: quippe quæ, modo neſta ſit, vitam quoque turpem quan-que ſoleat exornare, cùm contrà vita pis, ne morti quidem honeſtæ locum linquat.

Quis niſi penitus mente captus, hone-e morti turpem præferat vitam, cùm æſertim in tot ac tantis humanæ vitæ ocellis ac tempeſtatibus tutiſſimus no-s portus appellanda ſit? Hinc eſt, quod iax ille Telamonius apud Sophoclē ait:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Οὐκ ἂν πριαίμην οὐδενὸς λόγου βροτὸν, ὃ
κεναῖσιν ἐλπίσιν θερμαίνεται.
ἀλλ' ἢ καλῶς ζῆν, ἢ καλῶς τεθνηκέναι
εὐγενῆ χρῆ.

Quid enim in morte eſt, quod ſit jur
formidandum? quàm, ſi Euripidem di
num poëtam ſequi voluerimus, ani
pariter ac corporis interitum exiſtima
mus: cujus hæc verba ſunt:

Ἄκουσον ὥς σοὶ τέρψιν ἐμβαλῶ φρεσὶ,
Τὸ μὴ γενέσθαι τῷ θανεῖν ἴσον λέγω.

Quòd ſi fas eſt credere, non magis eſ
poſt mortem metuendum, quam pri
quam naſceremur, unquam timuimus. S
autem in morte ipſa non interitus, ſed a
mi à corpore migratio eſt, cur non poti
meliora, bonis præſertim viris ſperan
quam deteriora verenda ſunt? Neque
nim fieri poteſt, ut viro bono mali qu
quam accidat, nec vivo, nec mortuo, n
ejus res à Diis immortalibus negligunt
Plato in Socratis Apologia: Mortem (i
quit) timere nihil aliud eſt, quam ſapie
tem videri eum, qui non ſit ſapiens: qui
pe cum id ſit, ſcire videri, quæ neſcias. N
mo enim ſcit, utrum mors omnium bon
rum ſummum homini contingat: M
tuunt autem perinde, ac ſi eam maloru
eſſe maximum non ignorarent. Cui ve
dubium eſſe debet, quin hęc ipſa inſcitia
maximè vituperanda, per quam aliquis
putat ſcire, quæ neſciat?

Stultum eſt igitur, id temerè formida
quod & quale ſit omnino neſcias, & nul

pr

ecibus ac muneribus, nulliſve maximis
uidem viribus declinari unquam poteſt.
mnibus enim ex æquo moriendum eſt,
uod Horatianum facilè illud indicat.

allida mors æquo pulſat pede pauperum tabernas.
egumque turres ô beate Seſti.

t Homerus hoc carmine non inficiatur.

οὐδὲ γὰρ οὐδὲ βίη ἡρακλῆος φύγε κῆρα,
id eſt,

ec vis Herculea fatum evitavit acerbum

Quod autem horrida mors muneribus
on capiatur, ſenarius hic indicio eſt:

Μόνος θεῶν γὰρ θάνατος οὐ δώρων ἐρᾷ.

d eſt, *Mors ſola donis non evitatur.*

Itaque forti ac libenti eſt animo obeun-
a, & ut gradum acceleret, nec ultimam
tque imbecillam exſpectet ſenectutem,
ummis eſt precibus optandum.

ὃν γὰρ φιλεῖ θεὸς ἀποθνήσκει νέος.

d eſt, quem enim Deus diligit, in juvenili
noritur ætate. Quæ utique verba ſignifi-
ant optimè, atque pulcherrimè cum illo
ctum eſſe, qui hujuſce miſeræ atque infe-
iciſſimæ vitę calamitatibus quam celerri-
nè ereptus fuerit, & ad ſempiternam il-
am fœlicitatem, qua animi poſt mortem
ruuntur, quamprimum migraverit. Quod
ygni, utpote qui ab Apolline, cui dicati
unt, divinationem accepêre, planè provi-
lentes, tunc dulciſſimos ac ſuaviſſimos e-
lunt cantus, cùm ſe citò ſentiunt moritu-
os. Codrus ille Athenienſium Rex, &
Macaria, Herculis ac Dejaniræ filia, non
propterea tantùm voluntariæ ſe morti di-
verſis

verſis bellis obtulere, ut civibus ſuis adv
ſus Lacedæmonios pugnantibus victori
relinquerent, famamque apud poſteros
ſequerentur, ſed quòd in morte non m
nihil mali, verùm etiam ſummam
mortalibus fœlicitatem arbitrarent.
Quod apud Romanos & M. Curtius,
venis bello egregius, qui ſe armatu
altiſſimam illam voraginem immiſit:
duo illi Decii, qui cùm Coſſ. eſſent, ſe p
legionibus Romanis devoverunt, m
proculdubio ſenſiſſe videntur. Neque
nim tam alacri animo ſe perinde ac vi
mas Reipublicæ præbuiſſent, ſi quid m
poſt mortem ſibi futurum ſperaſſent. Q
re & mortem minimè miſeram eſſe c
dendum eſt, & Virgilius non modò aſſid
in manibus habendus, ſed & memo
theſauro commendandus: quippe qui
ſtudioſos tam bellè inſtituat.

DE SENTENTIA QVÆ *Græce* Γνώμη dicitur.

CAP. IV.

Sententia ex eo nomen accepit quòd ſimilis ſit conſiliis, aut decretis,

SEntentia, eſt oratio, brevi complexu aliqu quod ad hortandum dehortandumve per net, explicans. Sententiarum verò alia e hortans, alia dehortans, alia enuntians. Eſt it alia ſimplex, alia compoſita: præterea alia pr babilis eſt, alia vera, ſuperlata alia.

Exhortans ſententia eſt, ut:

Oportet amicum præſentem amare, volente verò amittere.

Deho

Dehortans, ut:

urpe quiete Ducem totas deperdere noctes. *ſicuti & γνώμη Quintil. lib. 8. c. 5.*

Enuncians, ut:

Pecuniis opus eſt, ſine quibus nihil eorum,
lua neceſſaria ſunt, rectè fiet.

Simplex, ut:

Optimum id augurium eſt, patriam tutarier
rmis.

Compoſita ut:

Multos eſſe malum Reges, Rex unicus eſto.

Probabilis, ut:

Quales amicos quiſque habet, talem ſcias.

Vera ut:

xpers malorum vita nulli contigit.
firmius nihil homine.

Hoc ergo pacto ſententia dividitur. Tractabis ero ipſam eiſdem capitibus, quæ in uſus exicatione diximus. Laudabis primum, deinde plicabis: tum confirmabis ex Cauſa, Contra-o, Similitudine, Exemplo, Teſtimonio veterum. Demum brevi Epilego concludes. Differt autem ntentia ab uſu, eo quod uſus perſæpe activus t: Sententia verò ſemper in oratione conſiſtit. Deinde quod uſus ſemper habet additam perſo-am: Sententia ſine perſona effertur.

Exemplum Sententiae exhortativæ Theognidis.

n mare cetiferum ne te premat aſpera egeſtas.
Deſili, & à celſis corrue, Cyrne jugis.

Indignum Theognidi viſum eſt, Poeticam elut rem ineptam accuſare. Itaque relictis fa-ularum commentis, ipſe ad formandos mores, itamque inſtituendam ipſam traduxit. Cùm ideret enim poetas compoſitis fabulis, veluti æclaro aliquo invento gaudentes, ipſe ſatius duxit,

duxit, quomodo rectè vivatur, carmine a-
plecti. Laudandus certè ob utrunque: & qu
metri gratiam obſervavit, & quòd melio
admonens, inſtitutionis attulit fructum.
hujus, ut alia omnia, ita hoc imprimis m
quis laudaverit, quod de paupertate di
Quidnam igitur dixit? Qui vitam in mi
ducit, mori potius amet. Multò enim mel
Expoſitio. vita diſcedere, quàm Solem ſui dedecoris te
habere. Hæc ſunt quæ ex Philoſophorum
gmate protulit. Licet autem conſiderare, qua
tione motus, iſta tam prudenter ediderit. E
gens enim in paupertate, cùm adhuc minor
A cauſa. eſt, nequit exerceri ad virtutem, ut verò a
rilem pervenerit ætatem, improbiſſima fa
Legatus.n.pro patria pecunia corrumpetur:
cionaturus quò ſpes lucri duxerit, eò flectet
tionem. Ius verò dicturus, pro largiente
nunciabit, ſuſcipietque pro ſuffragiis dona.

A contrario. Vacui autem paupertatis curis, & puer
ſpem protinus honeſtiſſimam virtutis attol
tur, & viri facti cuncta ſplendidè adm
ſtrant, jam in pace ſumptum edendis pu
muneribus faciendiſque ludis præbentes, jam
bello impenſas in toleranda militiæ onera c
rentes.

At verò quemadmodum gravibus adſtr
vinculis, quominus liberum ipſis ſit, quoc
A ſimili. lint agere, vinculis prohibentur, ſic in paup
te degentibus obſtat quominus exercere lib
tem poſſunt, ipſa paupertas, & inopia rerum

Irum vides, qui cum Ithacenſium unus e
non tamen id juris ſibi, quod reliquis civ
Ab exemplo. erat. Cui tam moleſte paupertas fuit, ut n
quoque inopia permutaret. Arnæus enim
mò vocatus eſt, poſtea Irus appellatus. Id a

m-

iniſtratione cognomentum aſſecutus. Et quid ortet Irum dicere? Ipſe qui Ithaca quoque tiebatur Ulyſſes, poſtquàm domum rediens upertatem ſimulabat, ipſius enim ſenſit ma-, domi ſuæ à temulentis miniſtris percuſſus, injuria adfectus, adeò paupertas meo judicio ıra eſt.

Præclarè ergo, rectèque Euripides inquit, Malum eſſe nihil habere, neque paupertatem bilitate levari poſſe: — *A teſtimonio veterum.*

Quomodo ergo quis ſatis & pro dignitate udabit Theognidem, talia tamque graviter paupertate monentem? — *Epilogus.*

SCHOLIA.

SEntentiam, auctore Quintiliano, veteres, quod animo ſenſiſſent, vocaverunt. Nos autem hoc loco dicimus rationem, quæ ad mores & communem ominum vitam pertinet, oſtenditque uid aut fiat in ea plerunque, aut fieri porteat. Ut: — *Lib. 8. c. 5.*

Feras, non culpes, quod vitari non poteſt.
Comes facundus in via pro vehiculo eſt.
Furor fit læſa ſæpius patientia.
Nimium altercando veritas amittitur.

Harum Publii ſententiarum meminit Gell. lib. 19. c. 14.

Aliquando refertur ad rem. Cicero pro Ligario: Nihil eſt tam populare, quam bonitas. Aliquando ad perſonam, ut illa Afri Domitii: Princeps, qui vult omnia ſcire, neceſſe habet multa ignoſcere. Quint. l. 8. c. 5.

Oportet amicum, &c. Locus deſumptus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

eſt ex Homeri 15. Odyſſeæ: ubi Menela-
ad Temelachum ita loquitur:

Χρὴ ξεῖνον παρέοντα φιλεῖν, ἐθέλοντα
πέμπειν.

Non ego te longius, inquit, hic mora-
redire cupientem.

Ægrè utrum feram ſi me nimis hoſpes ama-
Oderit aut nimis: at medium ſervantia lau-
Nam ſemel exceptum ut nolentem impel-
durum,
Sic retinere malum fuerit properare volent.

Oportet igitur & hoſpitem præſent-
amare, & volentem dimittere: ut int-
pretatur Raphael Volaterranus. Adr-
Hoſpitalitas. net autem Menelaus, incivilem eu-
eſſe, qui non ſit hoſpitalis. Incivile it-
qui nimium hoſpitalis, abire contend-
ti penulam, ut ajunt, ſciderit, atque n-
lentem pertinacius retinuerit. Invit-
ſervare nec eſt mentis puto ſanæ, ut:
Eraſm. in expoſtulatione Jeſu.

Turpe quiete, &c. Locus habetur
Iliados lib. 2.

οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδ-

Id eſt, Haud dignum duce, noctem d-
mire per omnem, ut reddit Eraſ. in P-
verb. Non decet principem ſolidam d-
mire noctem: Docet, vigilantiam ac ſo-
citudinem maximè convenire princi-
bus, ut qui tantam negotiorum ſarcin-
ſuſtineant humeris. Sapienter ille jud-
ſubtilis Rex, qui traditum ſibi diadem-
priuſquàm capiti imponeret, retentu-
diu conſideravit, inquiens: O nobilem
magis, quàm felicem pannum, quem

q-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

s penitus cognoſcat quàm multis ſoli-
dinibus & periculis, & miſeriis ſit re-
us, ne humi quidem jacentem tollere
et. Hæc Valer. lib. 7. c. 2.
Pecuniis opus eſt, &c. Locus ex. 1. De-
t. Olynthiaca, quem in proverb. Pecu-
obediunt omnia, ſic vertit Eraſ. brevi-
Opus eſt pecuniis, neque citra has
cquam eorum, quæ facienda ſunt, con-
poteſt. Quippe mortalibus nihil eſt
rius pecunia. Hæc una inter mortales
imum valet. Unde 1. Epiſt. Horat.

Pecunia.

icet uxorem cum dote, fidemque & amicos,
enus, & formam regina pecunia donat.
bene nummatum decorat ſuadela, Venuſq;
erophon apud Euripid. inquit, pecu-
um uſum contemplatus:
me vocari peſſimum, ut dives vocer.
no an bonus, an dives omnes quærimus.
quare & unde, quid habeas tantum ro-
gant.
que tanti quiſque quantum habuit, fuit,
d habere nobis turpe ſit, quæris? nihil.
ine quibus, &c. Fuerunt enim qui di-
unt, Impoſſibile pecuniis indigentem
e principari, ſtudioque vacare poſſe.
ue ubi non honoratur virtus ibi non
poſſibile, firmum optimorum eſſe in
ubl. ſtatum. Cujus rei meminit Ariſt.
olit. c. 9. *Optimum id augurium, &c.*
οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης.
umptus eſt ex Homer. 12. Iliad. ubi He-
augurìa reliqua negligens loquitur
aſmo interprete) ad hunc modum.
geris avibus tu me parêre jubes nunc,
rum nulla mihi cura aut reſpectus, utrūne
Ad

Ad dextram Eoi veniant mihi Solis ad ort
An lævam: ad Solẽ occiduum, noctiſq; teneb
Verum nos Iovis arbitrio parêre neceſſum eſt
Altitonantis, hic imperium tenet unus in om
Quotquot mortales, quotquot ſunt morte ca-
tes.
Una avis optima, pro patria pugnare tuend

Et Q. Fabius Maximus cùm augur e
dicere auſus eſt : Optimis auſpiciis ea g
quæ pro Reip. ſalute fierent : quæ co
rem ferrentur, contra auſpicia fieri, ut
Cicero in Catone majore.

Cæterùm olim apud Gentes auguria
auſpicia ſummis ſtudiis obſervabantur
major illis adhibita fides propter mira
lum Actii Navii. Quo tantus honor ac
ſit, ut nihil belli domique poſtea, niſi
ſpicatò gereretur, ut ait Livius lib. 1. H
damnatus fuit L. Junius, quòd auſpi
neglectis, claſſem tempeſtate amiſit: E
Claudius, quòd cùm auſpicia more m
rum petenti pullarius non exire pullos
vea nuntiaſſet, eos in mare juſſerit ab
dicens : Quia eſſe nolunt, bibant. Va
lib. 1. c. 4.

Sunt autem ſententiæ ſimplices,
ſimpliciter ſine rationis ſubjectione pr
runtur, ut: Liber eſt is æſtimandus, qui n
turpitudini ſervit.

Item, Egens æquè is eſt, qui non
habet, & is cui nihil ſatis poteſt eſſe.

Item, Optima vivendi ratio eſt elig
da, eam juçundam conſuetudo reddet. C
ſententiæ non ſunt improbandæ, pro
rea quòd habet brevis expoſitio, ſi ratio
nullius indiget, magnam delectatione

illud quoque probandum eſt genus
entiæ, quod confirmatur ſubjectione
onis, hoc modo: Omnes benè vivendi
ones in virtute ſunt collocandæ, pro-
ea quòd ſola virtus in ſua poteſtate,
omnia præter eam ſubjecta ſunt fortu-
dominationi. Vide Ciceronem. 4. ad
ennium, & Quintil. 8. cap. 5.
mpoſita, &c. Sunt ſententiæ quæ du- *Fortuna*
s efferuntur, hoc modo, ſine ratione.
nt qui in proſperis rebus, omnes im-
s fortunæ ſe putant fugiſſe: Sapienter
tant, qui temporibus ſecundis caſus
rſos reformidant. Cum ratione, hoc
o: qui adoleſcentium peccatis ignoſci
nt oportere, falluntur, propterea quòd
illa non eſt impedimento bonis ſtu-
At hi ſapienter faciunt, qui adole-
tes maximè caſtigant, ut quibus virtu-
s omnem vitam tueri poſſint, eas in
e maturiſſima velint comparare.
ultos eſſe malum, &c. Vlyſſes Iliad. 2. lo-
ur ad Therſiten: οὐκ ἀγαθὸν πολυκοι-
η, εἷς κοίρανος ἔστω. Quod Eraſmus (in
erbio: Imperatorum multitudo Ca- *Monar-*
perdidit) ita vertit: Multos imperita- *chia.*
alum eſt: Rex unicus eſto. C. Cæſar
gula, cum audiret fortè Reges, qui
ii cauſa in urbem advenerant, concer-
es apud ſe ſuper cœnam de nobilitate
ris, exclamavit: εἷς κοίρανος ἔστω,
βασιλεὺς. ut ait Sueton. Unus domi-
ſit, unus Rex. Eſt autem triplex Rei-
. ſtatus Δημοκρατία, id eſt, principa-
opuli, μοναρχία, id eſt, unius princi-
patus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

patus,& ὀλιγαρχία, id eſt, ſtatus Reipubl
à paucis adminiſtratæ. Atqui nihil eſt p
jus licentia multitudinis, qua nulli paret
ſed pro ſua quiſque libidine rem gerit. Ha
Græci vocant ἀναρχίαν malum fermè
rannide pejus. Par malum πολυαρχία.

Probabilis, &c. Priſcianus veriſimilem
appellat. Ut ſi quis cum malis converſa
libenter, nunquam de hoc bene interro
vi viro, ſciens quoniam talis eſt, quales i
cum quibus converſatur.

Conſuetudo contagioſa. *Quales amicos, &c.* Unde Pſalm. 17. Cu
ſancto ſanctus eris, & cum viro innoc
te innocens eris. Et cum electo electu
ris, & cum perverſo pervertêris. Celeb
tur & hic ſenarius à Græcis: κακοῖς ὁμιλ
κ' αὐτὸς ἐκβήσῃ κακός, id eſt, malus i
fies, ſi malis convixeris. Corrumpunt e
mores bonos colloquia prava. Et ſi ju
claudum habites, ſubclaudicare diſces.
de Eraſmi proverbia. Plutarchus in co
mentario de ratione dignoſcendi ver
amicum ab adulatore, ſcribit tantam
bere vim aſſiduam conſuetudinem, ut
prudentes etiam imitemur vitia eor
quibuſcum vivimus. Sic Platonis fami
res ejus gibbum imitabantur.

Expers malorum, &c. Aphth. Αλυπον
habere vitam, inquit, ſine triſtitia nulli l
invenire. Rectè Heſiod.

Ἄλλοτε μητρυιὴ πέλει ἡμέρη, ἄλλοτε
τηρ.

Ipſa dies quandoque parens, quan
que noverca eſt. Proinde Plinius ſe du
ta

re dicit, utrum natura ſæpius noverca
, an mater, ut quæ tot venena, tot item
media progignat. Vide Chiliades Eraſ-
. Nemo eſt, qui ſemper in tranquilli-
is portu naviget. Quotuſquiſque eſt
minum, quos non teneat aliud atque
ud tanquam in Panegyro malorum
fortunium? Ut ſapienter Solon pro-
erit: Si in unum locum cuncti mala
contuliſſent, futurum, ut propria de-
rtare demum, quàm ex omni miſeria-
m acervo portionem ſuam ferre mal-
nt, ut ait Valer. lib. 7. c. 2.

Superlata, &c. Priſcianus ſuperlativas
ntentias vocat: ut

ma malum, quo non aliud velocius ullum
obilitate viget. &c.

Infirmius nihil, &c. Verſus Homer. eſt,

ὐδὲν ἀκιδνότερον γαῖα τρέφει ἀνθρώποιο.

Quem Eraſmus in proverbio, Homo
lla eſt, ita tranſtulit: Nihil homine
utrit tellus infirmius alma. Catanæus:
ebilius nihil terra facit mortalibus
is. Glaucus Iliad. 6. verè loquitur in
nc ſententiam. Tale genus eſt homi-
m, quale foliorum, &c. *Homo bulla.*

Indignum Theognidi, &c. Nomen eſt poë-
Græci, cujus (ut Tertullianus ait) ſæpe
eminit in legibus Plato. Et Eraſm. in
overbio: Optimum non naſci: carmen
c ejus citat,

χὴν μὲν μὴ φῦναι ἐπιχθονίοισιν ἄρι-
στον.

Idem proverbiali figura dixit:

Οὔτε γὰρ ἐκ σκίλλης ῥόδα φύεται, οὐδ' ὑά-
κινθος,

Qui vitam in miſeria,&c. Hoc argumentum & ſtyli, & ingenii exercendi cauſa tractari ſolet, Non ut paupertati (quæ juxta proverbium ſapientiam ſortita eſt) ſuſpendio ſit arbor diligenda, aut deſiliendum à quinque ſcopulis, vel rupibus in undam. Verius eſt, quod S. Chryſoſt: in Epiſt. ad Heb. ſcriptum reliquit: Paupertas eſt manuductrix in via, quæ ducit ad cælum. Sed hoc malum influxit humanis mentibus,ut honori ſit pecunia,& nemo, niſi dives, honore dignus habeatur,ut ait S. Ambroſ.2. Offic.21.

Nequit exerceri ad virtutem,&c. Etenim, ut Juvenal. Satyr.3. inquit:

Haud facilè emergunt, quorum virtutibus obſtat
Res anguſta domi.

Et Satyr. 7.

Neque enim cantare ſub antro
Pierio thyrſumve poteſt contingere ſana
Paupertas atque æris inops,quo nocte dieque
Corpus eget.

Paupertas.

Quippe,ut Ariſtot.1. Ethic.inquit:fieri non poteſt, aut non facilè fit,ut is agat res præclaras,cui facultates deſunt. Multa namque per amicos, per divitias, per civilem potentiam, tanquam per inſtrumenta aguntur. Et in decimo,ſcribit ſapientem & juſtum rebus his indigere, quæ neceſſariæ ſunt ad vitam. Idem (ut Laërtius Diogenes ſcribit lib. de Vita Philoſophorum quinto) dixit: Virtutem ad

eatam vitam ſibi maximè ſufficere,
e corporis bonis, exterioribuſque
eret.
probiſſima faciet, &c. Unde Horat. in
,lib.3. Oda.24.

agnum pauperies opprobrium, jubet
idvis & facere & pati,
rtutiſque viam deſerit arduæ.

Mantuanus in Bucolicis:

ries inimica bonis eſt moribus: omne
ur in vitium: culpæ, ſcelerumque mini-
ſtra eſt.

cunia corrumpetur, &c. Sed hæc ſunt
itii gratia dicta, cum è contrario di-
malorum ſint irritamenta, ſtimulos
ares ſubdant, atque feneſtram ape-
criminibus, ut præſtiterit honeſta
ertate laborare, quàm injuſtis divi-
fluere. Hinc Menander:

ῶς πένεσθαι μᾶλλον ἢ πλουτεῖν κακῶς.

eſt, honeſtius eſt pauperem eſſe,
m injuſte divitem.
o ſunt, ut inquit in novis Rhetori-
icero, quæ poſſunt ad turpe com-
ium permovere, inopia & avaritia.
fit ut legati, atque cauſidici pecu-
ſæpe corrupti cauſam deteriorem
nt, ac tueantur. Ergo lex erat apud
thios ne legatione fungentes acci-
nt munera. Et lege Cornelia cau-
Ne quis legatis exterarum natio-
pecuniam expenſam ferret, ut ait
onius Lætus. Inter cætera fuit ob-
m Æſchini, quòd munera legatus
erit, ut ait Quint. lib.4. c.4. Et De-

moſthenes ipſe, accepta pecunia, con[tra]
Mileſios loqui noluit, argentangina[m]
ſe pati dicens. Vide Gell. lib. 11. c. 9. [&]
Eraſ. in proverbiis. Porrò nihil eſt [tam]
ſanctum, quod non violari, nihil ta[m]
munitum, quod non expugnari pecu[nia]
poſſit. Unde Philippus Macedonum [rex]
an præſidium tam eſſet difficile acc[eſſu]
rogavit, ut aſinus auro onuſtus acced[ere]
non poſſet.

Non tamen id juris, &c. In Repub. d[ivi]
tes plus & honoris & authoritatis [ha]
bent quàm pauperes: dat enim cen[ſus]
honores, pauper ubique jacet. Quip[pe]
quemadmodum timiditatem atque [con]
temptum paupertas adfert, ſic opule[ntia]
παῤῥησίαν, hoc eſt, loquendi confid[en]
tiam adducit, & ornamentum popul[...]
Vulgus divitum dulci, ut ait Hora[t.]
fortuna ebrium, hoc putat ſuis div[itibus]
deberi, ut quicquid dixerint, id prot[inus]
quaſi Apollinis oraculum omnes ſu[ſci]
ciant, & approbent, ut ait Eraſm. in p[ro]
verbio:

Ἀργύρεῳ κρῆναι λαλοῦσιν.

Arnæus, &c. Homer. Odyſſ. 12. loqu[itur]
in hanc ſententiam: Prodiit paupe[r pu]
blicus, qui per urbem Ithacam mend[ica]
bat, cujus erat inſigne, vacuum conti[nuo]
ventrem cibo potuque explere, vis [nec]
ei nulla, ſeu virtus. Aſpectu fuit proce[rus,]
cui nomen Arnæo ex ipſa geneſi m[ater]
indidit. Juniores verò cuncti Irum v[oca]
bant, quoniam ſi quis vellet, nunti[a]
ferebat more Iridis. Ad id reſpic[iens]
Ovid. in Ibin inquit:

…alis erat nec non fortuna binominis Iri.

…Paupertatis ſenſit mala, &c. Ulyſſes men…cus viſus multa patiebatur, contume…s adfectus à Melanthio, qui calce quo…e eum percuſſit. Antinous ſcabello pe…:, Odyſſ. 17. Et cùm proci cibis, vinoq; …ent obruti, in Ulyſſem debacchati …nt. Etenim Minerva, ut Ulyſſis animum …huc magis injuriis exerceret, procos …injuria non permiſit abſtinere. Unde …eſippus pedem bubulum è caniſtro …rripiens jecit in Ulyſſem, ut habetur …dyſſ. 20.

…Paupertatem nobilitate, &c. Extat & Me…ndri ſenarius:

πενία δ' ἄδοξον καὶ τ' εὐγενῆ ποιεῖ,

…eſt, paupertas autem inhonoratum, & …bilem facit. Vel, clarum reddit pauper…s inglorium, id eſt, claro loco natos, ob…uros atque contemptos facit. Illuſtre …nus ſine divitiis magis deprimitur, …iam exaltatur.

Paupertas nobilem alioquin reddit inglorium, unde illud Horat. Ser. lib. 2. Satyr. 5. Et genus & virtus, niſi cum re vilior alga eſt.

EXEMPLUM SENTENTIÆ
deſumptum ex Priſciano.

ARGUMENTUM.

Non oportet per totam noctem dormire vi…m multis conſulentem.

Laudabis igitur eum qui dixit, brevi…r. Deinde, ſimplici expoſitione expli…bis ſententiam, ut: Non decet virum in …mma poteſtate multis præſidentem ab …caſu ſolis uſque ad ortum opprimi …mno, aut veterno torpeſcere.

A cauſa. Debet enim præſes ſemper vigilare, & ſubditorum ſuſcipere curam, quam ſom nus aufert, & officii reddit immemorem.

A contrario. Contrarium eſt enim rex & privatu & ſomnus & vigiliæ. Sicuti ergo mol ſtum non eſt, ſi privatus homo per tota dormiat noctem: ſic intolerabile, ſi re non vigilet, conſulatque ſibi parentiu ſaluti.

A comparatione. Quemadmodum navium gubernat res, ſi cæteri dormiant, ſoli pro comm ni vigilant ſalute: ſic oportet Imperat res pro ſuis eſſe ſolicitos.

Ab exemplo. Hector noctu vigilans, & Reip. prov dens, ſpeculatorem ad naves Græcoru mittebat Dolonem. Scipionis vigilant Syphacis dormitantis caſtra expugnav Livius lib. 10. belli Punici.

Quod Saluſtius quoque comprob dicens, Multi mortales dediti ventri, at ſomno, indocti, incultique vitam, ſic peregrinantes, tranſigunt.

Concluſio. Hæc habet exhortationem plerunqu ut: Oportet & nos neceſſarias res ſuſ pientes, ſumma cura, vigiliiſque eis co ſulere, quibus præfecti ſumus.

ALIVD EXEMPLVM MEVM

ARGUMENTUM.

Eſt melius tumido mergatur ut æquore Cyrn
Quàm levium ſtudiis ſollicitetur opum.

Exordium à laude. Quæ ſapienter dicta mores expoliun & ingenia formant, laudem ſuam mere tur, quale carmen illius, qui longè meli eſſe confirmabat, fluctibus obrui, quà hor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

neſta paupertate rejecta, divitiis con-
rendis jugiter inſudare.
Quæ ſibi quid velint conſideremus. *Ab ex-*
tam pauperis cum honeſtate conjun- *poſitio-*
am longè præſtantiorem innuit eſſe, *ne.*
uàm quæ perpetua contrahendarum
pum libidine divexatur, imò longè con-
ltius in mare præcipitem dari, quàm
erverſis opum coacervandarum ſtudiis
ſtorqueri.
Longè enim melius eſt, parum cum *A cau-*
more Domini, quàm theſauri magni, & *ſa.*
ſatiabiles. Et quid in ſe mali habet pau-
ertas ſacra? quid non potius boni? Hæc
Deo profecta, manuductrix quædam
ſt in via, quæ ducit ad cælum, unctio
thletica, exercitatio quædam magna &
dmirabilis, portus tranquillus. Et nihil
pulentius eo, qui paupertatem ſponte
iligit, & alacritate ſuſcipit, ut ait Joh.
Chryſoſt. Serm. 18. ſuper Epiſt. ad Hebr.
Divitiis igitur paupertas anteponenda,
quæ ſecuritatis aſylum eſt, vitiorum ex-
pultrix, & ingenii repertrix, ut Græci re-
ctè dixerint, πενία τὴν σοφίαν ἔλαχε,
id eſt, paupertas ſapientiam adinvenit.
Cicero 5. Tuſcul. Dies me deficiet, ſi ve-
lim paupertatis cauſam defendere. Aper-
ta res eſt, & quotidie nos ipſa natura ad-
monet quam paucis, quàm parvis rebus
egeat, quàm vilibus. Quid igitur prodeſt
divitiarum gloria fluxa & fragilis? Feli-
ces pauperes ſi ſua bona nôrint.

Quantum hominibus divitiæ incom- *A con-*
modent, vel cæco manifeſtum eſt. Plenæ *trario.*
ſunt curarum atque ſollicitudinum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Pauca licet portes argenti vaſcula puri,
Nocte iter ingreſſus, gladium contumque timebis,
Et mota ad Lunam trepidabis arundinis umbram.
Cantabit vacuus coram latrone viator.
Et nulla aconita bibuntur
Fictilibus: tunc illa time, cùm pocula ſumes
Gemmata, & læto Setinum ardebit in auro,

Preterea ſtultitiam patiuntur opes, tollit amicos opulentia. Satietas (ut proverbio dicunt) ferocitatem parit.

Divitiæ ſuperbos ac inſolentes reddunt, vim inferunt, libidini fomenta ſubminiſtrant, largitionibus jura ſubvertunt, tyrannidem augent, ac tutantur. Breviter, vitiis omnibus feneſtram aperiunt.

Nullum crimen abeſt, facinuſque libidinis, ex quo
Paupertas antiqua perit, hinc fluxit ad Iſtros
Et Sybaris colles. hinc & Rhodos & Miletos,
Atque coronatum petulans, madidumque Tarentum.
Prima peregrinos obſcæna pecunia mores
Intulit, & turpi fregerunt ſecula luxu
Divitiæ molles, ut ait Juvenal. Satyr. 6.

Contrà, paupertas eſt tuta, ſecuritatis mater, omnis virtutis, atque ſapientiæ productrix, omnium civitatum conditrix, omnium artium repertrix, omnium peccatorum inops, omnis gloriæ munifica: cunctis laudibus apud omnes nationes perfuncta. Eadem enim apud Græcos in Ariſtide, juſta: in Platone, benigna: in Epaminonda, ſtrenua: in Socrate, ſa-

piens:

ſapiens: in Homero, diſerta. Eademque paupertas populo Rom. imperium à primordio fundavit, proque eo Diis immortalibus ſimpulo & catino ſacrificabant, ut ait Apuleius Orat. 1. Auguſtinus ſuper Pſ. 76. Omnis philoſophiæ magiſtra nobis eſt inopia.

Quemadmodum vinum (ut proverbio dicitur) ſenem vel nolentem ſaltare compellit, ita nihil tam ineptum, nihil tam à virtutibus omnibus alienum eſt, quod non incitet, atque pelliciat divitiarum affluentia atq; luxus. Et quemadmodum divitiarum frons hilaris, multis intus amaritudinibus eſt referta, ſic paupertatis horridior aſpectus, ſolidis & certis bonis abundat, ut ait Valerius Maximus. Et quemadmodum Campana luxuria invictum armis Annibalem illecebris ſuis complexa, vincendum Romano militi tribuit: ita Romanæ paupertatis frugalitas peperit victoriam. Archeſilaus paupertatem comparabat Ithacæ, patriæ Ulyſſis, quòd juxta Homerum aſpera quidem eſſet, ſed bona κȣροτρόφος, id eſt, juvenum altrix, dum eos conſuefacit frugaliter & continenter vivere, & ad omnem virtutis functionem exercet eos. *A ſimili.*

Reſpice divitem illum in Euangelio, qui pretioſis quotidie veſtibus induebatur, ſplendideque vivens, genio indulgebat. Cui quid aliud perniciem attulit, quam divitiæ? Et quid aliud perdito illi filio peccandi præbuit occaſionem? Quid *Ab exemplo.*

Judæ Chriſtum prodendi, niſi vis pecu-
niæ, atque iniquitatis mammona?

Hinc ille Eutrapelus cuicunque nocere voleba
Veſtimenta dabat pretioſa: beatus enim jam
Cum pulchris tunicis ſumet nova conſilia, &
ſpes.
Dormiet in lucem, ſcorto poſtponet honeſtum
Officium: ut ait Horat. 1. Epiſt.

Rectè Crates ille Thebanus, qui cùm ad philoſophandum Athenas proficiſce- retur, magnum auri pondus in mare pro- jecit, inquiens: Se non poſſe virtutes & divitias ſimul poſſidere. Hinc Moſes na- tu grandior noluit vocari filius filiæ Pha- raonis, potius eligens paupertatem pat & ſimul affici malis cum populo Dei quàm temporariis peccati commod frui: majores arbitratus divitias probru Chriſti, quàm Ægyptiorum theſauro Heb. 11.

A teſtimonio. Sapienter in Epiſtola Seneca: Aude inquit, hoſpes contemnere opes, & te quoque dignum finge Deo. Non ali Deo dignus eſt, quàm qui opes conten pſerit. Et in Euangelio Chriſtus ipſe t ſtatur, Camelum facilius tranſire per f ramen acus, quam divitem intrare in r gnum cælorum. Proinde S. Bernardus i Sermone de omnibus ſanctis: Vis, i quit, obtinere cælum? Paupertatis util tatem complectere: Regnum cælorum eſt pauperum: beatus qui poſt illa no abiit, quæ poſſeſſa onerant, amiſſa cr ciant.

Epilogus. Quapropter cùm paupertas, mult rum cauſa ſit bonorum, divitiæ autem

con

complurium fons & origo malorum, quid aliud reſtabit, quàm ut illam laudibus evehendo amplectamur: has autem elevando flocci faciamus?

ALIUD SENTENTIÆ *exemplum.*

ARGUMENTUM.

Κοιμώμενος οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος.

Hoc eſt,

Nemo dormiens ulla re dignus.

Divinis ingenii frugibus abundans Plato, eò uſque fuit in eloquentia progreſſus, ut ſi ipſe Jupiter cælo deſcendiſſet, nec elegantiore, nec beatiore facundia fuiſſet uſurus. Tantam enim vim, tantamque copiam undique collegerat, ut invicem per totum terrarum orbem diſpergi atque dilatari poſſit, ut ait Valer. lib. 8. cap. 7. Multa autem præclara protulit, è quibus illud, quod in legibus ſcriptum reliquit: Nemo dormiens ulla re dignus. *Exordium à laude.*

Quo ſomnolentos reprehendebat, & ad virtutis fructum nunquam perventuros adfirmabat eos, qui non per ſtudia, atque labores dextrum illum virtutis, arduum & difficilem callem ingreſſi fuiſſent, ſed in lato atque molli voluptatis hærentes, vitam deſidioſam exegiſſent. *Ab expoſitione.*

Etenim; φεύγων μύλην, ἄλφιτα φεύγει, *A cauſa.*
Qui fugit molam, fugit farinam.

Qui refugit induſtriam, non fruetur emolumentis. Nullus tibi continget ho-

nor, niſi tuam adjunxeris induſtriam. Bonarum literarum ſtudia ſequitur gloria: ignaviam autem contemptus & inopia. Cùm igitur, quæ pulchra ſunt, difficilia ſint, qui nucleum (ut ajunt) eſſe vult, nucem frangat oportet.

A contrario. Optimum ajunt obſonium ſenectuti laborem eſſe! Laborandum enim eſt in juventa, quo ſenectuti ſuppetat commodiùs vivendi facultas. Porrò non iniquè comparatum eſt, ut deſides & veternoſi juvenes in ſummam ignominiam atque paupertatem incurrant. Honeſtis autem ſtudiis intenti, & induſtrii, conſequantur auctoritatem, gloriam, atque divitias. Hæc virtutis ſunt præmia, illa deteſtabilis ignaviæ ſtipendia.

A ſimili. Quemadmodum qui in certaminibus Olympicis non pugnaſſent fortiter, nullis afficiebantur honoribus: Et agricolæ ocio torpentes, & arva relinquentes inculta, nihil præter zizania conſequuntur: ita deſides adoleſcentes ad gloriam nullam evecti, bonis omnibus deſtituuntur. Etenim ſi quis apes, quòd ſint aculeatæ, nolit perpeti, is nec melle quidem, quod optat, fruetur.

Ab exemplo. Ariſtotelem conſidera, qui ſi torpuiſſet ocio, ad excelſum illud eruditionis & honoris culmen non fuiſſet evectus.

Cleanthes. Comtemplare Phanii filium Cleanthem, qui ſumma preſſus inopia, noctu hauſit in hortis aquam, ut interdiu ſtudiis liberalibus operam impenderet. Unde Φρεαντλης appellatus, hoc eſt, puteos exhauriens, ſecundum Diogenem Laërtium

in lib.7. Item Euclidem reſpice: Qui animo literarum amore flagrans, nullos ſubterfugiebat labores, imò grave periculum ſubibat, ut tempore nocturno Socratem audiret. Vide Gellium lib.6.c.10. *Euclides*

Sapienter Græci dicunt: Θεοῖς τ' ἀγαπόνοις πωλοῦνται, id eſt, Dii ſua munera laboribus vendunt: quo docent ſudore perveniendum eſſe ad gloriam. *A teſtimonio.*

Quiſquis enim duros caſus, virtutis amore
Vicerit, ille ſibi laudemque decuſque parabit.
At qui deſidiam, luxumque ſequetur inertem,
Qui fugit oppoſitos incauta mente labores,
Turpis inopſque ſimul miſerabile tranſiget ævum.

Rectè igitur Plato cenſuit: Nulla munera deſidioſis deberi, gloriam autem atque virtutis præmia ſtudioſis eſſe parata. *Epilogus.*

ALIVD SENTENTIÆ exemplum.

ARGUMENTUM.

Boni paſtoris eſt tondere pecus, non deglubere.

Ad Tiberius Cæſar merita laude celebrandus eſſet, ſi quàm bene cœpit vitam, bene tranſegiſſet, Qui, Diogene Grammatico, ac Theodoro Gadareo Rhetore præceptoribus uſus, in doctum virum evaſit. Unde principatus ſui initio miram prudentiam præ ſe ferebat. Et proculdubio feliciter regnaſſet, ſi non eum vivendi licentia, hoc quæ hominum teterrima peſtis eſt, voluptas tranſverſum egiſſet. Ad quem *Exordium à laude.*

ſcopulum priuſquam feciſſet naufragium principe digniſſimam protulit ſententiam

Ab expoſitione & à cauſa.

Qua monuit pecunias à ſubditis ita exigendas eſſe, ut relinquatur ſors, unde re[s] poſſit creſcere Damnat δημοβόρους, qu[i] purpurati omnia convertunt in fiſcum ſuum, & quocunque ſe conferunt, abradunt ita, atque ſpoliant, ut cum carne pellem detractam dicas.

Expilator homicida eſt.

Necare is dicitur qui alimenta aufert.

Etenim boni paſtores ita tondent; u[t] lana detonſa poſſit renaſci. At qui deglubunt, nihil reliqui faciunt. Quos expilatores crudeliſſimos non injuria homicida[s] vocare poſſis, juxta illud Eccl. 34. Pani[s] egentium, vita pauperis eſt: qui defrauda[t] illum, homo ſanguinis eſt. Qui aufert i[n] ſudore panem, quaſi qui occidit proximum ſuum.

Boni enim principis intereſt, quam locupletiſsimos habere ſubditos.

Pauperibus omnes facultates eripere facinus eſt omnium teterrimum: at ſubditorum fortunas augere, præclariſſimum, unde Artaxerxes Xerxis filius, ſolitus fui[t] dicere: Regalius eſſe addere, quàm adimere. Sentiens principe dignius, honorem & opes eorum, quibus imperat, exaugere quàm minuere. Et Ptolemæus Lagi filius regalius eſſe dicebat ditare, quàm divitem eſſe.

A contrario.

A ſimili.

Ut arbores frugiferæ, quarum radices e[-] vulſerunt agricolæ, nullos poterunt amplius producere fructus: ſic creſcere non poſſunt populi, qui divitum paſcua vocantur, quorum oppreſſorum facultates Tyranni funditus exhauſerunt, atque abſtulerunt.

Ab exemplo.

Exemplo ſint miſerabiles Chriſtiano[rum]

rum

rum populi, quos in ſuam poteſtatem re-
egit Turca, quos expilat, & funeſtat ita,
ut omnis recuperandarum virium ſpes ſit
ablata. Et Locrenſium opes ſic attriverat
olim Q. Plemminius, ut de omnibus eo-
rum facultatibus penè actum fuiſſet, niſi
humaniter adflictis Romana ſuccurriſſet
juſtitia.

Eandem Tiberii ſententiam aliis verbis *A teſti-*
Alexander ille Macedonum rex, cogno- *monio.*
mento Magnus, proferens inquit:

Κηπωρὸν μισῶ τὸν ἐκ ῥιζῶν ἐκτέμνοντα τὰ
λάχανα,

hoc eſt,

Olitorem odi, qui radicitus excidit her-
bas, ac arbores ab ima ſtirpe revellit. Qua
tyrannidis arguit eos, qui longè plus vecti-
galium, quàm ſubditorum fortunæ queant
ferre, ſolent à civitatibus inclementer ex-
torquere: quam impiam rapiendi cupidita-
tem Diogenes appellat omnium malorum
arcem.

Meritis igitur laudibus, dignam principe *Epilo-*
Tiberii ſententiam celebrandam eſſe con- *gus.*
firmabunt, qui perpenderint, iniquiſſimas
exactiones eſſe, quibus ita plebis vires ex-
hauriuntur, ut ad ſe redire non poſſint.

ALIUD SENTENTIÆ tractatæ exemplum.

ARGUMENTUM.

E ſquilla non naſcitur roſa, nec hyacinthus.

Tanta ſemper fuit Theognidis & do- *Ab au-*
ctrina & auctoritas, ut ejus ſcripta velut *ctoris*
oraculi vicem obtinuerint apud omnes, *laude.*
cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

cum nihil protulerit, niſi quod ſplendi-
ſimum ac veriſſimum eſſet.

Ab explicatione. Ejus imprimis ſententia præclara c-
cumfertur, qua prudenter edocuit, è ſqu-
la roſam non enaſci, è tribulis ficum, è ſ-
tibus uvam, ab ancillis filios liberos, ex i-
probis parentibus probos filios, è præcep-
ribus indoctis eruditos diſcipulos non p-
ductum iri.

A cauſa. Etenim quod in ſe nihil prorſum hab-
niſi ſordidũ ac ignominioſum, nihil dig-
tatis vel honeſtatis proferre poteſt. Quip-
κακοῦ κόρακος, κακὸν ὠόν:
Mali corvi malum ovum.

A contrario. Conſtat ab herbis ſalubribus ſalub-
germina, ab arboribus bonis bonos fruct-
exſpectari. Item à virtute præditis majo-
bus, honeſtam ſobolem: at nunquam
arboribus malis bonos fructus, & nu-
quam ex malo patre (juxta proverbium
bonum filium procreari.

A ſimili. Ut aquam ex pumice fruſtra poſtulav-
ris, & ficus è zizaniis; ita probos à vitioſ-
parentibus liberos incaſſum expectaveri-
quippe ut nihil aridius pumice, nihilque a-
fructus meliores producendos ineptius z-
zaniis, ita malitioſi parentes minus idon-
ſunt ad conferendam liberis virtutem, qu-
carent ipſi.

Serpente ciconia pullos.
Nutrit, & inventa per devia rura lacerta.
Illi eadem ſumptis quærunt alimonia pennis.
ut ait Juvenalis.

Ab exemplo Tarqui- Reſpice Lucium Tarquinium Lucumo-
nem, qui urbe Tarquiniis profugus, Ro-
mam petiit, ubi pecuniis dignitatem, &
indu-

nduſtria ſcelerata Regis Anci familiarita- *nii. Livius decad. 1. lib. 1.*
em conſecutus erat, à quo tutor liberis
eliƈtus, regnum iniquis rationibus inter-
epit, omnes finitimos miſeris modis af-
flixit, & potentes XII Tuſciæ populos in-
numeris cladibus attrivit. Cujus peſſimi
Regis peſſimus filius erat, ut moribus Su-
perbi cognomen meruerit: qui Servium
Tullum ſocerum ſuum in Curiam prope-
rantem, gradibus dejecit, ac domum refu-
gientem, interfecit: mox regnum, patris
exemplum imitatus, ſceleſtè occupavit.
Hujus item filius, Sextus Tarquinius: ut
corpore patrem iniquum, ita pectore vi-
tiis omnibus corruptiſſimo, retulit: qui Ga-
bios prodidit, & jure propinquitatis in
Collatini domum receptus, in cubiculum
Lucretiæ irrupit, ac pudicitiam expugna-
vit. Breviter Tarquiniorum progenies per
malitiam à majoribus velut per manus
traditam, eò proceſſit, ut profligata fuerit,
& velut aurum (quod ajunt) Toloſanum
funditus interierit. De qua re vide Aug.
lib. 3. de Civit. c. 10. Quib. rationib. com-
motus Euripid. ait,

Φεῦ φεῦ, παλαιὸς αἶνος, ὡς καλῶς ἔχει, *A teſtimonio.*
οὐκ ἂν γένοιτο χρηστὸς ἐκ κακοῦ πατρός,

id eſt,

Heu, heu, ut illud diƈtitant reƈtè probum
Patre ab improbo non poſſe naſci filium.

Et Horatius 4. Odarum 4.

Fortes creantur fortibus & bonis:
Eſt in juvencis, eſt in equis patrum
Virtus, nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.

Bono

Epilogus. Bono igitur jure laudandus eſt Theognis, qui protulit eam ſententiam, qu[illegible] ut nihil elegantius, ita nihil verius que[illegible] inveniri.

DE DESTRUCTIONE, SIVE ſubverſione, Græcè ἀνασκευή.

CAP. V.

Deſtructio. Subverſio enim non tantum in fabuloſis, & carmine traditis fieri poteſt, verumetiam in ipſis annalium monumentis. Quint. l. 2. c. 4.

DEſtructio vel Subverſio, eſt propoſita a[illegible]licujus rei reprehenſio. Subvertenda ve[illegible]rò neque manifeſta valdè, neque prorſu[illegible] incredibilia, ſed ea quæ velut mediæ ſunt con[illegible]ditionis.

Oportet autem, cùm ſubvertere aliquid vo[illegible]les, primùm eos reprehendere, qui dixerunt: de[illegible]inde ſubjicere rei expoſitionem: poſtea ipſa[illegible] ſubvertere capitibus hiſce:

Obſcuro,
Incredibili,
Impoßibili,
Inconſequenti,
Indecoro,
Inutili.

Hoc autem præexercitamentum omnem propemodum artis vim in ſe complectitur. Exempli argumentum erit, non eſſe veriſimilia, qu[illegible] de Daphne dicuntur à poëtis.

Exordium à reprehenſione. *Poetarum coarguere ineptiam, abſurdum mihi videtur, cùm vel ipſi fidem ſibi detrahan[illegible] his maximè, præter alia, quæ de Diis imprudenter fabulantur. Prorſus enim ſupervacuum videtur, poetarum ullam nos habere rationem, qu[illegible] Deorum, quorum cura omnia gubernantur, nullam ipſi habeant curam. Et grave quidem*

vide-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

videretur, quiſquis ab ipſis Deorum in fabulam miſſus eſſet: Apollinem verò, quem artis ſuæ ducem videri volunt, impudentiæ materiam eſſe, quis erit, qui æquo animo perpeti poſsit? Libet ergo audire, qualia de Apolline & Daphne confingant.

Daphne, inquiunt, ex Terra Ladoneque fluvio procreata eſt. Hanc ob egregiam ſpeciem, eximiumque oris decorem, Phœbus adamavit, cupienſque Deus reſtinguere deſiderium ſuum, aſpernantem fugientemque ſecutus eſt, ſed comprehendere nequit. Verùm Terra mater, aſſumpta filia, florem, eo quo puella nomine, pro ipſa exhibuit, ipſam verò in arbuſtum vertit, cujus rami propter deſiderium puellæ in coronam Pythio tripodi dicati ſunt: flos verò in mercedem ceſsit divinationis. Hujuſmodi quidem ſunt, quæ illi fabulantur, quæ quàm ſit in promptu confutare, hinc facilè liquebit. *Ab expoſitione.*

Daphne ex Ladone & Terra procreata eſt. Quis oro, tam demens, ut ex his quenquam naſci poſſe credat? Ipſa homo fuit, illi autem diverſam, & ſuam uterque habebant naturam. Quo modo verò Ladon Terræ conjunctus eſt? an quòd aquis ipſam inundat? Quin omnes ergo fluvii terræ mariti dicentur, cùm nullus ipſam non aquis ſuis irriget. Quòd ſi ex fluvio homo nata eſt, quidni ex homine fluvium quoque naſci poſſe credimus? Quì minus enim tales ex filiis poterunt gigni, quàm ex qualibus ipſi prodierunt? Iam quo pacto nuptias fluvii, terræque nominant? Sentientium enim conjugium eſt. Terra autem fluviuſque ſenſus ſunt prorſus expertes. Ipſa verò Daphne utrum paternum ſequuta genus, inter fluvios numeranda eſt, an pater filiæ homo putandus? *Ab obſcuro & non probabili.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

A diffi-cili.

Verùm eſto, concedatur poëtis natam Daphnen ex Terra & Ladone. Nata ergo puella apud utrum educata eſt? Vt domus enim naſci ita potuiſſe, ut educaretur, fieri tamen non potuit. Vbi enim verſata eſt puella? Hercule apud eum qui genuit, ecquis ergo hominum vitam in fluvio ducit? Obliviſcetur enim naturæ ſuæ pater, citiuſque ſubmerget fluctibus, quàm alet. Verùm ſub terra apud matrem habitavit. Latebat ergo, nulliuſque aſpectui in occulto poſita patebat: cujus autem latebat decor, nullius animum movere deſiderio potuit.

Ab in-decoro.

Amor res peſſima.

Vis & hoc aſſentiamur poetis? Quomodo tandem amavit Deus, & impotenti adfectu â natura ſua degeneravit? Amor omnium rerum quæ humanas ſolicitant mentes, eſt peſſima. Impium autem videtur, graviſſima naturæ noſtræ Diis quoque attribuere. Nam ſi omni ex parte noſtris teneantur incommodis, qua in re mortalibus præſtabunt? Nihil autem malorum eſſe quod non experiantur, certum erit, ſi amore quod omnium peſſimum eſt, torqueantur. Sed neque divina natura hanc ægritudinem capit, neque credibile eſt, Phœbum adamaſſe.

Ab in-conſe-quenti.

Inſequens verò puellam phœbus, quomodo ab ea victus eſt curſu? Deus ab homine? Viri enim mulieribus præſtant, & Deum fœmina ſuperavit? Et, quæ reliquis hominibus par eſſe non poteſt, ei Deus ceſſiſſe creditur? Quamobrem autem fugientem puellam mater excepit? An quia malas nuptias putavit? Quomodo ergo ipſa facta eſt mater? An verò bonas credidit? Cur ergo id bonum filiæ invidit? Aut ergo mater non fuit, aut malam fuiſſe matrem conſtabit.

Ab inu-tili.

Quid ita verò Terra ſecum ſuis ipſa operibus diſſenſit, offenditque Phœbum, filiam auferens,

rur-

rſumque reddita, ejuſdem nominis arbore ſum oblectans? Non debebat gratificari illi, ſi endere ipſum volebat. Quare demum arbore a tripodas coronavit? Arbor enim voluptatis it merces, divinatio verò virtutis eſt indi- um. Quomodo ergo Deus conjunxit ea, quæ tura repugnant? Cur mortalis quidem amica, mortalis verò amator?

Sed finis ſit: neque enim plura de Poëtis di- m, ne ipſorum ineptiam longius inſectando, eandem quam in illis reprehendo, vanitatem idear incidiſſe. *Perora- tio.*

SCHOLIA.

Deſtructio, &c. Quam alii nuncupant nprobationem, alii confutationem. Quin- l. lib. 2. c.4. vocat opus deſtruendi. Idem b.5.c.13. refutationem, Græci *ἀνασκευ- ὼ*, quibus *σκευάζειν* eſt condere, com- onere ſtruere, *ἀνασκευάζειν* deſtruere, abefactare.

Subvertenda verò, &c. Hoc eſt, oportet efutationes de illis rebus fieri, quæ ancipi- em adhibent opinionem, ut ait Priſcianus. Non enim, quæ planiſſimè falſa ſunt vel era, refutanda ſunt. Quales ſunt Æſopi- æ fabulæ, vel hiſtoriæ indubitabiles. Ut ſi olueris refutare bruta animalia atque be- tias more hominum aliquando fuiſſe lo- cutas. Vel anno præterito flammis abſum- ptam Hadamariam.

Mediæ conditionis, &c. Hoc eſt, quæ me- dium ſervant ordinem, de quibus in utran- que partem oratio poterit inſtitui. Ut ſi confutes Antipodas eſſe. Arionem Del-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

phino vectum. Annibalis exercitum humanas carnes ediſſe.

Obſcuro, &c. Ab incerto Priſcianus ait: Ut, incertum eſt tempus, quo vixerit Narciſſus. Non manifeſtum eſt, quot annulos poſt cladem Cannenſem Annibal Carthaginem miſerit. Non conſtat ubi cervi abjiciant cornua.

Incredibili, &c. Ut incredibile eſt Arionem malis adfectum voluiſſe canere. Supra fidem eſt: Daphnen à flumine Ladone procreatam, aut Nioben in ſaxa converſam.

Impoßibili, &c. Ut impoſſibile erat Arionem a Delphino ſervari. Impoſſibile erat Stentora quinquaginta alios ſermone æquaſſe, ſonituque.

Non cohærente, &c. Ab inconſequente ſecundum Priſcianum. Quod & contrarium appellat. Ut contrarium erat noluiſſe perdere libertatem eum, qui eam ſervaſſet.

Indecoro, &c. Hoc eſt, ab indecente, Ut: Indecens erat Apollinem, cum ſit Deus, libidinoſum voluiſſe virgini vim inferre. Non decuiſſet imperatoriam Scipionis dignitatem pulcherrimis (quas expugnata nova Carthagine cepit) virginibus ſtuprum inferre: honeſtiùs erat injuriæ muliebri obnoxias, intactas cuſtodire.

Inutili, &c. Hunc locum Priſcianus ab incommodo vocat, cum dicimus, rem ineptiſſimam eſſe, quæ nulli vel uſui, vel honori futura ſit: ut, Otia ſunt abroganda, unde nulla commoditas, vel laus vera promanat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Artis vim, &c. Etenim inſtrumentis o-ribus Rhetoricis opus habet, cùm tota ſs vincendi, ratioque perſuadendi poſita in confirmatione atque confutatione. m ſi adjumenta noſtra expoſuerimus, traria autem diſſoluerimus, abſolutè mirum munus oratorium confecerimus it Cicero.

oarguere ineptiam, &c. Duplicem hujus lamationis formulam nobis proponit. bris eſt ſententia, Abſurdum eſſet inep- poëtarum reprehendere, aut vatibus tradicere, niſi ipſi in cauſa eſſent, falſa- confingendo nos adverſum ſe conci- ent. Alterius: Stultum eſſet, poëtis par- e, cùm ipſi Diis immortalibus non par- t, ſed in deos omnes, maximeque artis poëticæ præſidem Apollinem debac- ntur.

Apollinem, &c. Hic muſarum princeps, lux eſt. Unde μουσηγέτην appellant, au- e Macrob. lib. 1. de Somn. Scip. cap. 3. m. 1. Saturn. cap. 17. vocatum ait, τοῦ πάλλειν τὰς ἀκτῖνας, id eſt, à jactu orum. Eundem Phœbum, ἀπὸ τοῦ φοι-βίᾳ, quod vi feratur. Tortellius deri- à lumine vel nitore, ἀπὸ τοῦ φωτός.

aphne &c. Hanc Aphthonius ait filiam e Ladonis, qui fluvius lauris circum- us eſt in Arcadia. Ovid. autem. 1. Me- orph. tradit filiam Penei. Unde Penei- ,. ac Peneida vocat: eſt autem Peneus, eſſaliæ fluvius, inter Oſſam & Olym- n decurrens, apud quem eſt locus a- niſſimus, qui Tempe dicitur: Unde Vir-

gil.

gil. ait 4. Georgic. Fugiens Peneia Tem-
pe. Ovid. 1. Metamorphoſ. Eſt nemu[s]
Æmoniæ, prærupta quod undique clau[-]
dit Sylva, vocant Tempe, per quæ Pe[-]
neus,&c. Fertur autem duas habuiſſe fi[-]
lias, Cyrenen & Daphnen. Vide Boc[ca-]
tium lib.7. c.29. Porrò poëtæ finxerun[t]
Daphnen è Ladone procreatam, quò[d]
lauri, & arbores proveniant naſcantur[-]
de fluvialibus undis.

Item, authore Fulgentio, laurum A[-]
pollini dedicarunt, quoniam ſi eam do[r-]
mientibus ad caput poſueris, vera ſomn[ia]
videbunt.

Pythio,&c. Python vel Phyton horren[-]
dæ magnitudinis è terra caleſcente po[ſt]
Deucalionis diluvium procreatus ſe[r-]
pens, quem Phœbus interemit, unde Py[-]
thius eſt appellatus. Et in honorem ejus
ludi inſtituti, Pythia dicti. Ovid. 1. Me-
tamorph.

Inſtituit ſacros celebri certamine ludos,
Pythia perdomitæ ſerpentis nomine dictos.

Sunt qui ſic dictum aſſerant ἀπὸ τοῦ πυ[ν-]
θάνεσθαι. At Macrob. 1. Satur. c. 17. à πυθει[ν]
hoc eſt, σήπω, trahit, quod nunquam ſin[e]
vi aliqua caloris efficitur putredo.

Tripodi,&c. Tripodes, à tribus pedibu[s]
dicti fuerunt, auctore Servio ſuper 4. A[-]
neid. menſæ in Apollinis Delphici tem[-]
plo, quibus ſuperpoſitæ Phœbades vati[-]
cinabantur, vel ex quibus reſponſa da[-]
bantur. Dicebatur etiam Cortina. Vir[g.]
in 6. Neque te Phœbi Cortina fefelli[t.]
Fuerunt autem duo ſummæ fidei oracu[-]
la

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

...,Delphica & Pythia. Vide Eraſm. in pro-
...erbio: Ex tripode.

Iam quo pacto, &c. Non probabile eſt, inquit, nuptias factas eſſe inter res inanimatas, cùm Hymenæus eorum ſit qui ſen...s habeant. Præterea cùm in dubio ſit, an ...ter fluvios filia Daphne, an Ladon pater ...ter homines recenſendus.

Amor res peßima, &c. Unde Euripides, ...ρότοις ἔρωτες ὡς κακὸν μέγα. Mortalibus ...mores quàm magnum malum. Qui bo...s hominibus non conveniunt, nedum ...pollini Deo. Rectè apud Diogen. Laert. ...eno: Amor eſt, inquit, concupiſcentia ...hædam, in præſtanti ingenio viros non ...dens.

Viri mulieribus præſtant, &c. ὑπερέχουσιν, ...ri ſuperant, vincunt fœminas. Etenim ...eminæ debiliores ſunt maribus, quia fri...dioris naturæ, ut de animalibus ait Ari...oteles.

...EFUTATIONIS EXEMPLUM.

ARGUMENTUM.

...Falſum eſſe, quod Herodot. lib. 1. ſcri...t ſuper Arione fidicine. De quo vide ...ell. lib. 16. c. 19. Ovid. 2. Faſt.

Arion vectus a Delphino. Exordium à reprehenſione. Eſt enim lumen veritatis hiſtoria.

...Primam hiſtoriæ legem Cicero tradit ...e, ut vera ſit, nec admiſceat aliquid fal... quam Græci non ſervando, ſed creditu ...ligna turpiter confingendo fecerunt, ut ...em amiſerint, & Græcia mendax creda...r, & Herodoti ſcripta vana, atque men...ciis conſuta, maximè ea, quæ ſuper A...one prodita circunferuntur.

Ab expoſitione Arion, inquit, Citharœdus grandi pecunia, & re bona multa copioſus, Corinthum ex Sicilia, & Italia conſtituit redire. Nautas igitur Corinthios delegit, qui prædæ pecuniæque cupidi ceperunt conſilium de necando Arione. Hinc pernicie intellecta, pecuniam inſidiatores haberent, vitam darent, oravit. Atqui nautæ imperarunt, ut jam ſtatim coram deſiliret præceps in mare. Homo ibi territus, ſpe omni vitæ perdita, id unum rogavit, ut priuſquam mortẽ oppeteret, induere permitterent ſua ſibi veſtimenta, & fides capere, & canere carmen caſus illius ſibi conſolabile. Quod oraverat, impetrat, atque ibi mox de more cinctus, amictus, ornatus, ſtanſq; in ſummæ puppis foro, carmen, quod ὄρθιον dicunt, voce ſublatiſſima cantavit. Ad quod Delphinum inter undas adnaviſſe, & dorſo ſuper fluctus edito Arionem vectaviſſe, incolumique eum corpore cum cithara atque veſtimentis illæſis, Tænarum in terram Laconicam devexiſſe confirmat Herodotus.

Ab obſcuro. Ecquis aſſerat conſpicuum atque planum eſſe, Arionem in mare præcipitatum fidibus ceciniſſe, ipſum fluctibus non obrutum, nec citharam humoris impatientem aſpergine marina corruptam, neque veſtes à procellis abſorptas, ſed omnia integra, ipſumque citharœdum ſalvum evaſiſſe, beneficio marinæ beluæ.

Ab incredibili. Ab Arione fidicine magnam pecuniæ vim collectam admitto, licet idipſum multis difficillimum creditu, cùm juxta proverbium, bonus cantor, bonus cupe-

dia

arius, promuſque magis quàm condus.
t quis, oro, tam demens, ut perſuaſum
beat fidicinem in tanta calamitate, &
tantis vitæ periculis conſtitutum ſe or-
re, & canere potuiſſe? Porrò quemad-
odum nemini fidem feceris, Priamum
filiorum funeribus plauſiſſe, & Nioben
tanto natorum luctu ſaltaviſſe: ſic ne-
o crediderit, hominem in extrema ne-
ſſitate, capitiſque periculo fidibus dele-
tum ceciniſſe carmen non vulgare, re-
s ſcilicet requirentibus habitum potius
ubrem, aut Muſam, quam vocant Ca-
am.

Ab impoſſibili.

Verùm eſto, concedatur illum potuiſſe
nere, & Delphinum muſica demulſum:
l cùm ſit omnium non ſolùm marino-
m animalium velociſſimus Delphinus,
yor volucre, & telo acrior, juxta Plinii
tentiam, quomodo ejuſdem dorſo po-
t Arion pendere, ubi ſi commoda etiam
ſſent retinacula, iis tamen fidibus in-
tæ manus uti non potuiſſent? Sed eſto,
n ſit excuſſus: at quomodo vortices per-
re potuit, & ſemper æſtuantis, furen-
que maris impetus, æquoreoſque turbi-
s atque procellas, quæ remos frangere,
ras avertere, & maximas naves devo-
e ſolent, atque ſubmergere?

Ab indecoro.

Quid ab hiſtorico magis alienum quàm
mendacia confingere? Quid minùs
venerit humanæ naturę, quàm in ſum-
rerum aſperrimarum periculo canere?
id in truculentarum belluarum ad fe-
tem natarum naturam minùs quadra-
it, quàm eas, nativa rabie depoſita man-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

ſueſcere, placidorumque equorum officiis fungi, mariaque ſuperequitantem hominem dorſo portare?

A contrario. Calamitatis dolor eſt comes, atque luctus, proſperioris fortunæ cantus & lætitia: ſed quomodo in ſummum vitæ diſcrimen adductus Arion, lætitiæ veſtimenta potuit induere, muſiciſq; cantilenis indulgere? At idem in mare præcipitatus, quomodo emerſit, quomodo marinis humoribus perfuſus, & horrore perculſus, fides, quas inutiles atque reddit, tractavit! quomodo ſocietatis humanæ atque rationis expers Delphinus, equum domitum imitatus, citharœdum veluti equitem vexit, & monſtrator itineris in portum, quem optavit homo, deduxit?

Ab inutili. Quorſum iſta tam abſurda commenta, & inutilia vel auditu, vel relatu figmenta, unde nulla morum cultura, nulla item ingeniorum commoditas promanat?

Epilogus Finem modò faciam, ne in Herodotum invectus, calumniari videar, & prolixis verborum ambagibus uſus, moleſtiis afficiam eos, qui credulitatis vitio non laborantes, noverunt mera deliramenta eſſe, quæ de Arionis fabula memoriæ ſunt prodita.

ALIVD REFVTATIONIS exemplum.

ARGVMENTVM.

Vanum eſſe, Elpenora mutatum fuiſſe in porcum.

Exordium. Ut fabulæ Poëtarum honeſtæ, delectandi gratia, vel docendi cauſa conſcriptæ, lau-

udem merentur : ſic abſurda , quorum
ullus eſt uſus , mendacia, carbone notan-
a , minimeque ſunt ferenda: cujus farinæ
nt ea, quæ finxerunt de Elpenore.

Quem ſociorum Vlyſſis unum fuiſſe per-
ibent , & à venefica Circe, Solis ac Perſæ
ia mutatum in porcum , atque ex homi-
e per pocula beſtiam quadrupedem fa-
um: juxta illud Juvenal. Satyr. 14. Cum
migibus grunniſſe Elpenora porcis. Cir-
s, inquit Horatius, pocula noſti.

Circes fabulam explicat apud Xenophontem, primo memorab. Socrates.

uæ ſi (Vlyſſes) cum ſociis ſtultus, cupiduſque
bibiſſet.
ub domina meretrice fuiſſet turpis & excors,
ixiſſet canis immundus, vel amica luto ſus.

Quod figmentum nemo , præditus e-
am Attica eloquentia , perſpicuum, aut
anum fecerit homini rationis compoti.
bſcurior enim res eſt, quàm ut ulla dicen-
facultate queat illuſtrari , & intellectu
m difficilis , ut ne Apollo quidem (ut
overbio dicunt) intelligat.

Ab expoſitione. *Ab obſcuro.*

Quis tanto credulitatis vitio laborave-
, cui verum eſſe videatur , hominem in
rcum transformari potuiſſe , idque per
eminam, quæ ut viris infirmior eſt, ac in-
tior : ita minùs idonea ad capeſſendas
que ſibi vendicandas divinæ virtutis ar-
s , quibus tanta miraculorum ſpectacula
lent exhiberi , & virgula, ut ajunt, divi-
ſuppeditari ?

Ab incredibili.

Ecqua ratione vel efficacia fieri potuit,
humana facies in ſetoſum porci caput
anſformaretur, manus cum digitis in pe-
s biſulcos tranſirent , & breviter in ani-

Ab impoſſibili.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

mal deforme, terram ſemper ſpectans a
fodiens, converteretur homo?
Cui Deus os ſublime dedit, cælumque videre
Juſsit, & erectos ad ſydera tollere vultus.

Ab indecenti. Non decuiſſet Circen id attentare, ve ſibi potenter arrogare, quod ſolius divina virtutis eſt opificium. Ad hæc indecen admodum fuiſſet, humani corporis figu ram, ad Dei ſimilitudinem factam, in por cina membra convertere, naturamque ra tione divina præditam, ſordidiſſima peco ris carne dehoneſtare.

Ab incohærenti. Veneficiis potens Circe fuerit, eſto. Se quomodo à trivenefica porrectum, quo hauſtum in ſtomachum trajici, deinde in viſceribus abſumi, atque confici ſole poculum, potuit totum Elpenoris corpu immutare? Quis unquam audivit, ſumpt pocula ſecutas fuiſſe corporum tranſeun tium in alias transformationes, & non po tiùs priſtina membrorum figura perma nente, ſanitatem, vel adverſam valetudi nem concomitatam?

Quæ malè feriatorum hominum de liramenta, cùm nihil bonæ frugis adfe rant, miror, quid Herodotum juverit iſt confingere. Quid item vates impuleri ſcriptis ſuis rata facere atque committere ut verum perduret proverbium:

πολλὰ ψεύδονται ἀοιδοί:

Multa mentiuntur poëtæ. Quibus quid libet audendi ſemper fuit æqua poteſtas ut Horatius ait.

Deſinam plura de rebus vaniſſimis ver ba facere, ne diutius in iis immorato, mih aliqua vaniloquentiæ nota poſſit inuri.

ALIVT

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

ALIVD REFVTATIONIS *exemplum.*

ARGUMENTUM.

Quòd vana ſint, quæ jactant barbari de Hieronymo ob libros Ethnicorum, in primis Ciceronis, lectos, flagris cæſo.

Politiorum literarum hoſtes Ceritæ, quod ajunt, cera digni ſunt, quòd lapidem moveant omnem, ut ſtudioſos à bonis literis retrahant. Etenim multa comminiſcuntur, ut bonos in erroris tenebras ſecum abducant. Sed videamus quænam inter cætera, quorum infinitus eſt numerus, phantaſmata confingant, ac immenſa cavi ſpirent mendacia folles.

Divus Hieronymus, inquiunt, cum ſingulari diſciplinarum ſtudio flagrans, Ethnicos ſcriptores, imprimis Ciceronem, lectitaret, nec prophani ſtudii finem faceret, per ſomnium ad Dei tribunal raptus eſt, ubi accuſatus ad flagra damnatus fuit, ut documento eſſet libros Ethnicorum non eſſe legendos. *Ab expoſitione.*

Quod hominum à Muſis alienorum figmentum a veritate remotiſſimum, Cimmeriiſque (ut ajunt) tenebris obvolutum eſt. Etenim cui poterit apertum atque clarum videri, hominem mortalem, non modò ſomno, ſed etiam carne & oſſibus gravatum, in cœlos rapi, in Dei conſpectum produci, atque ibi ad majeſtatis ſummæ tribunal virgis cædi, propter lectos cum judicio libros Ethnicorum? A quorum ſtudiis nemo bonus unquam, nemoq; *Ab obſcuro.*

pius abhorrere ſolitus, ſed potiùs omnia probare, quod bonum eſt tenere. Quomodo manifeſtum ergo fuerit, virum ſanctum vapulaſſe, quòd velut è luto gemmas, hoc eſt, quòd in Ethnicorum libris optimum erat, collegerit, ac inde libris ſuis plurimum conciliarit lepôris, atque dignitatis?

Ab incredibili. Ultra fidem eſt ſingulari ſanctimonia virum conſpicuum, è lectulo ſuo raptum in cœlos, ut flagris cæderetur: deinde virgis percuſſum, in terras relatum fuiſſe. Quod ſi verè contigiſſet, proculdubio ſemper à poëtarum lectionibus, poſt datam tergo pœnam abſtinuiſſet. At idipſum minimè feciſſe ejus ſcripta teſtantur. Sed per ſomnium fuit accuſatus, per ſomnium damnatus, atque cæſus. Per ſomnium igitur res debet credi, quæ meræ verborum umbræ ſunt.

Ab impoßibili. Quomodo carnalis homo ſuper æthera ferri: quomodo imbecillitas humana præfulgidos cæleſtis ſplendoris atque flammarum radios perpeti, fulguranteſq; terribilis judicis vultus ſuſtinere potuit? Sed eſto, potuerit id tolerare. Quomodo autem dormiens, nihilque ſentiens, verbera potuit ſentire? Quomodo ſe tanta formidine perculſum, & in pericula conjectum fuiſſe recordans, ad Ethnicorum libros redire?

Ab indecoro. Omnium peſſimi ſunt homines, qui nobis fingunt, Deum illorum tortorem eſſe, quos è libris Ethnicorum, quod habetur inibi ſalutare, non piget excerpere, & in utilitatem piorum memoriæ prodere: illis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

is interim parcentem,qui ſegnes & igna-
bonas omnes diſciplinas, quæ Dei Opt.
ax ſunt munera, contemnũt,pravaque
& vivendi conſuetudine , & docendi
ione bonos offendunt , atque ſecum
hunt in perniciem . Et viro ſancto pa-
m convenerat, auctorum prophanorum
ipta legere, ſi cognoverat,ea ſacris lite-
incommodare,aut legentibus nihil uti-
atis ſuppeditare. Eſto,ſint in iis nonnul-
prava dogmata , magis tamen decuerit
ala præterire, & aures obturare,quàm
nnia ex æquo damnare.

Scripſit quidem D. Hieronymus, ob le- *A repugnanti.*
os Ciceronis libros ſe flagra paſſum , ſed
ellæ teneriori , quam à nimio poëtices
dio volebat retrahere, ſcripſit per ſom-
um accidiſſe. Quis inde,precor,colligen-
m juraverit, eloquentiſſimos Ethnico-
m libros non eſſe legendos ? Quod per
mnium, quo rem actam intelligunt, pii
edituri ſunt,vel ut Gręci dicunt οὐδ' ὄναρ.
uo antiquo proverbio ſignificarunt , id
uod nulla ratione, nullo tempore audeas
erare.

Sed quæ ſuis hiſce mendaciis turpiſſi-
is commoda nobis adferunt bonarum
terarum hoſtes ? Commoda non vide-
us, experimur autem incommoda . Et-
im dum omnes ſui ſimiles , hoc eſt in-
octiſſimos cupiunt habere, talibus terri-
ulis juventutem à literis ſincerioribus
vocant , ut ſimiles habeant labra lactu-
as . Ita grandiores hi facti nulli vel rebus
rivatis,vel publicis uſui poterunt eſſe.

Faceſſant igitur elegantiorum litera-

rum oſores, ac deſinant per vaniſſimas de D. Hieronymo confictas nugas juventutem ab Ethnicorum utiliſſimis, & mores, & ingenia formantibus ſcriptis deterrere.

PETRUS MOSELLANUS copioſius & elegantius tractavit, cujus verba non piguit adſcribere.

ARGUMENTUM.

Si unquam hoc dubium fuit, hoc vitii mortalium mentibus natura inſitum eſſe, ut quantum quiſque vel ipſe jam ſit aſſequutus, vel poſt ſe aſſequi poſſe ſperet, tantum probet, & nihil niſi quod ipſe facit, rectum putet: nunc certè dubium eſſe deſinet, poſtea quàm exiſtunt, qui quoniam ipſi optimos quoſque ſcriptores aut non legunt, aut, ſi legunt, non intelligunt, alios quoque ab eorum lectione deterrent: & qui errorem ſuum veris rationibus perſuadere nequeunt, muliercularum more effictas ſuperſtitioſorum exemplorum minas confingunt. Nam quis deſidioſiſſimis iſtis deſidiæ patronis credet, propterea D. Hieronymum, ut divinarum ita humanarum literarum peritiſſimum, quòd Ethnicorum ſcripta legerit, cæleſtis judicii ſententia condemnatum, de tergo ſatisfeciſſe? Operæ pretium autem eſt, quibus verbis bellam hanc ſuam, ſcilicet hiſtoriam narrent, exponere. Nam ſi veri quid haberet res, longè aliam faciem narratio ipſa haberet. Nam qui bene natos adoleſcentes hac fabula ab honeſtiſſimarum rerum ſtudiis abducere conantur, quan-

quam

quam mendaci veritatis tectorio abducere ſe poſſe profitentur, (ſophiſtę enim & ſunt, & appellantur) tamen infelici adeò ſunt ingenio, ut cautè mentiri, & fictionem celare non poſſint. Sic enim ajunt: S. Hieronymus cùm ſingulari quadam liberalium diſciplinarum omnium ſtudio flagraret, non ſatis habuit Philoſophiam & Theologiam didiciſſe, inſuper curioſitate quadam provectus, Ethnicos ſcriptores, & imprimis Ciceronem ſubinde legit. Placebant enim ei pulchra verba, quibus Paganus ille in ſuis libris frequenter eſt uſus. Connivebat ad hæc aliquandiu Deus: ſed cùm finem non faceret inutilis ſtudii, per ſomnium ad Dei tribunal accerſitus, de Ciceroniana lectione accuſatur. Quid multis? Damnatus eſt ad flagra, Quibus multum diuque cæſus, ſatis docuit, non eſſe legendos libros Ethnicorum, præcipuè Ciceronis. Hæc eſt illa terrifica hiſtoria, quam ubique adverſum bonarum literarum ſtudioſos decantant. Nam ut indocti medici uno collyrio omnium oculos ſanant, ita miſeri iſti unum hoc habent, quo inſcitiæ ſuæ patrocinantur. Sed nunc quantum efficiant, videamus. S. Hieronymus, inquiunt, ſingulari quadam liberalium artium ſtudio flagravit. Quid ego audio? Sanctus erat Hieronymus, & tamen liberalium artium ſtudio flagrabat? Sancti ſanctè omnia & faciunt, & dicunt. Vos verò hoc nomine in jus vocatum jactatis, quòd liberales diſciplinas avidius legendo ſit ſectatus. Aut ergo Sanctus non erit Hieronymus, & diſciplinæ liberales erunt fu-

giendæ: aut ſi ſanctus eſt Hieronymus, ſanctum erit & liberales artes tractare. At quis eſt tam impudens, ut Hieronymo ſanctitatis gloriam detrahat? Niſi fortaſſe dicitis tum eum ſanctum non fuiſſe, cùm prophanos auctores legeret. Dicite ergo mihi ullum tempus, quo à prophanis literis in totum abhorruerit. An eſt aliquis liber, aliqua epiſtola, aliquis commentarius ejus ſcriptoris, in quo non prophana ſacris adjunxerit? Quòd ſi in ſcribendo ad prophanos auctores ſæpe reſpexit, quanto magis in legendo idem hoc feciſſe eum putabimus? Aut ergo ſanctitatis opinionem, quam ille ſibi ſumma eruditione, ſummaque pietate comparavit, ei detrahetis, aut ſi hoc non audetis, mendacium veſtrum ipſi prodetis. Deinde ſi artes ab Ethnicis potiſſimum & inventæ, & nobis traditæ, liberales ſunt, flagitium erit eas didiciſſe. Vix me contineo, quin hîc ſophiſtis iſtis inſultem. Hoccine veſter vos docuit Ariſtoteles, liberale quod ſit, hoc idem & flagitium eſſe poſſe? Non virtus eſt liberalitas? O novum acumen! Nam cùm quòd liberale appellant, hoc idem vitioſum eſſe dicant, nonne ex virtute faciunt vitium? Ut cùm vitium omne ſit fugiendum, idem ſit iſtis & liberale & illiberale fugiendum pariter, & expetendum. Vide quàm bellè cohæreant, quàmq; formalis ſit, ut Gothi iſti loquuntur, hæc narratio: Sed Philoſophia ac Theologia contentus eſſe debebat, ſicut doctor ſanctus & doctor ſubtilis, qui non curaverunt iſtas novitates. Quam tu hîc Philoſophiam

S. Thomas Aquinas: Subtilis, Joannes Scotus.

hiam mihi ſomnias egregie Philoſophiæ
agiſter? Neque enim credibile eſt vigi-
re eos,qui ullam artem liberalem à Phi-
oſophia ſeparant. Miſeri homines non
idicêre Philoſophiam, non eſſe dictata
uædam nuper à neſcio quibus, quæ po-
eà & in ſcholis,alii aliis velut per manus
radidere, de inventionibus, de formali-
atibus, de obligationibus, & ſimilibus
ugis, ſed latius patere auguſtiſſimæ hu-
us diſciplinæ fructum. Nam cùm totum
hiloſophiæ corpus ex tribus velut pri-
ariis membris conſtet, ſermonis facul-
ate, naturalium rerum cognitione, & vi-
æ inſtituendæ ratione, ſingula hæc dein-
eps plurimas in ſe complectuntur partes. *Philoſophia omnis ex quibus conſtat.*
tenim in ſermone deſideramus, vel ut
um rectè loquentium exemplo conſen-
ar,id quod pollicetur grammatica:vel ut
aturam cujuſque rei explicet, nunc quæ
bſcura ſunt definiendo, nunc quæ multa
confuſa ſunt,dividendo,nunc,quid cui-
ue vel conſequens vel repugnans ſit,col-
gendo:quam vim dialecticen vocant,vel
t propriè, diſtinctè, copiosè,ornatè de
uavis re propoſita cum quadam audien-
um admiratione dicamus, quæ facultas
ropriè eſt Oratorum. Sed naturæ cogni-
o latius etiam fines ſuos porrigit, cùm
ælum pariter, elementa,atque adeò quæ
elementis ſunt omnia, ambitu ſuo cir-
umſcribat. Vitæ verò humanæ moderatio
on in hoc eſt tota,ut quis ſuos ipſius mo-
es ad virtutis præſcriptum formet, ſed
najus etiam quiddam, præſtet, nimirum
t primùm nos ipſi, vitamque noſtram:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

deinde domus, familiæque curam : poſtr[illegible] mò civitatis ac reipub. adminiſtratione[illegible] recta ratione inſtituamus. Et cùm ex un[illegible] Philoſophiæ velut fonte innumerabil[illegible] diſciplinarum humanarum rivi proman[illegible] rint, & nullus ſcriptor, quantumvis Ethn[illegible] cus, tam ſit inanis, ut non ſcriptione ſua [illegible] aliquam Philoſophiæ partem incurrat[illegible] quæ (malum) inſania eſt, eum qui Cic[illegible] ronem in omni Philoſophiæ parte ſumm[illegible] cum laude verſatum, diligenter legat, pe[illegible] inde criminari, ac ſi Philoſophiæ termin[illegible] ſit egreſſus? Quòd ſi Philoſophiæ pars e[illegible] Cicero, & qui Philoſophiæ ſtudent, vel v[illegible] ſtro judicio, non ſolùm non flagra, ſ[illegible] præmia merentur, qua, quæſo, fronte fi[illegible] gitis nobis Hieronymum, cui præmium [illegible] debebatur, cæſum flagris? Neque verò [illegible] bet hic quicquam exprobrare vel Thom[illegible] Aquinati, vel Joanni Scoto, quos tant[illegible] pere venerari cuique per me ſanè lice[illegible] illud tantùm dico, me nec ſanctitatem [illegible] detrahere Thomæ, nec Scoto ſubtilitat[illegible] invidere: ſed quod additis, non curæ fuiſ[illegible] iis novitates, videlicet per novitates Cic[illegible] ronis lectionem intelligentes: agnoſc[illegible] Atticam iſtam veſtram eloquentiam, [illegible] acumen miror, quòd, quæ annis ſupra mi[illegible] le ſexcentis in eruditorum manibus fue[illegible] runt, ea præ nugis veſtris nuper natis ex[illegible] ſtimetis nova. Atque utinam vobis, quibu[illegible] tantum diſplicent nova, nunquam novu[illegible] contingat cucullus, nunquam novæ crep[illegible] dæ, ſed ſemper pannis anniſque obſiti[illegible] putridi piſces, & antiquata ova ſint cibu[illegible] At ſuavius etiam eſt, quòd quo probabi[illegible]

A conſulatu enim Cicer. ad Chriſti natalem anni 61. interceſſere.

liu[illegible]

ius eſſet mendacium, cauſam lecti Ciceronis adjungunt,quia,inquiunt,placebant ei pulchra verba. Ecce verò alterum ſermonis ſophiſtici florem. Quid autem peccatum eſt,malle pulchra quàm ſpurca? Video quorſum tendatis. Hieronymum veſtri ſimilem optatis,hoc eſt,infantem. Deinde, ullumne verbũ per ſe eſt pulchrum, an potiùs ut quodque rei vel pulchræ vel turpi inditum eſt,ita vel pulchrum vel turpe habetur? Quòd ſi pulchra ſunt verba, quæ pulchras res velut veſtiunt & ornant, nonne in contrariũ res vobis exit,ut quod pro vobis adduxiſtis, hoc maximè vos oppugnet? Jam ut demus cauſam hanc aliquid valere,illud quomodo conſiſtet,quòd,quę in aliis laudat Hieronymus,eorũ culpa ipſe plectatur? Annon idem in epiſtola ad Magnum oratorem, & fatetur ſe prophana legere,ſacriſq; intertexere,& qui hoc ante ſe fecerant,ſuove etiamnũ tempore facerent, eorum exempla non modò non reprehendit,verum etiam imitanda proponit. Nònne Lactantium hoc nomine miratur, quòd ad Ciceronis eloquentiã cæteris propriùs aſpiraverit. Non Baſilius,ſummus mea ſententia Theologus,nepotibus ſuis adoleſcẽtibus, quos ad divinæ ſapientiæ perfectionem erudiebat,omne genus prophanorum ſcriptorum prudenter legendum ſuaſit? imò annon Auguſtinus in futuro Theologo omnium penè humanarum literarum cognitionem deſiderat? Nònne idem Ciceronis Hortenſio (ſic enim inſcriptus eſt liber) velut duce, ad ſapientiæ Deo dignæ ſtudium primùm ſe perveniſſe palam teſtatur?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

ſtatur? Et Hieronymum lecti Ciceronis pœnas graves adeò dediſſe, credi vobis adhuc poſtulatis? Illi laudibus attollunt induſtriam eorum, qui ad æternæ ſapientiæ templum ornandum, populi Iſraelitici exemplo, peregrinas conferunt opes, vobis non ſatis eſt vos ipſos velut fucos quoſdam in alvearium nihil importare, inſuper aliis in hoc genere laborantibus obſtrepitis, & ficti exempli horrorem opponitis. Sed quid ego horum exempla commemoro? Ipſe adeo Paulus, qui Chriſti ſuo ore loquentis periculum miratur, Ethnicorum poëtarum verſibus in Euangelii gloriam abuſus eſt. Quid autem, ſi oſtendam, quod vos impudenter adeò aſſeveratis, hoc ne fieri quidem potuiſſe? Quid ſi hoc ex veſtris ipſorum verbis convincam? Quid ſi hoc veſtrum commentum ab ipſo adeò Hieronymo palam rideri alicubi comprobem, deincepſne tale aliquid ſtudioſis hominibus obgannire audebitis? Per ſomnium vobis Hieronymus accuſatur, per ſomnium damnatur, per ſomnium cæditur. O novum judicium! In Areopago olim judicia noctu habebantur, ſed vigilantibus reis: hic reus cum altum adeò dormiat, ut etiam ſomniet, ad tribunal protrahitur, accuſatur, damnatur, cæditur: & qui fieri poteſt? ut dormiens cauſam dicat: ut omni ſentiendi facultate deſtitutus, flagrorum ictus ſentiat? Nonne ipſa ſomnii vox totum hoc quod jactatis, ſomnium, aut ſi quid ſomnio vanius eſt, eſſe oſtendit? Atqui venit in mentem, quo potiſſimum nitantur fabulæ illius decantatores.

res. Hieronymus, inquiunt, ipſe ſcribit
le quid ſibi accidiſſe. Fateor: ſed ſcripſit
venis, calentibus adhuc in eo Rheto-
m ſtudiis, quorum profeſſio eſt, fictis
am narrationibus ad ſuum negotium
uti. Scripſit puellæ, cujus ingenium
rum firmum, talibus terriculis ab im-
odico Ethnicæ lectionis ſtudio abſterre-
, prudentis erat. Scripſit aptis verbis,
tis figuris, ea præfatione ſomni pariter
febriculæ, ut cauto firmoque lectori
mmentum ne poſſet quidem imponere.
ripſit in familiari privataque epiſtola,
lo ad puellarum infirmitatem accom-
odato. Alioqui ter periturum facietis
eronymum Primum, qui poſt judicium
ud veſtrum, quo lectionem Ethnicorum
juravit, ad libros prophanos toties re-
erit: deinde, qui aliis ejus generis libros
n modò legendos permittat, verùm
am ſuadeat. Poſtremò, qui in defenſio-
ſua multis annis, poſteaquàm ad Eu-
ochium de ſomnio hoc ſcripſerat, exactis,
ufino lectionem Ethnicorum pro crimi-
objicienti reſponderit ſomnium eſſe,
od Euſtochio ſcripſerit: ſomniis autem
ipturarum autoritate fidem non haben-
m. Quid expectatis amplius? ipſe Hie-
nymus jam non minus eruditione vitæ-
e ſanctimonia, quàm ætate profectus,
od juveni ubi ad Euſtochium ſcriben-
exciderit, merum fuiſſe ſon ium con-
etur. Sed vereor plane, ne ſint, quibus
olixa hęc de ſomnio diſputatio quendam
dii ſomnum adduxerit: tantùm abeſt,
ne cui fabulam hanc perſuadeam, me-
am.

ELE-

ELEGANTISSIMA M. Porcii Catonis Conſulis ad populum oratio: qua fœdum Bacchanalium ritum reprehendit, ex T. Livio.

Bacchanalia hæc Sp. Poſthumio Albino & Q. Martio Philippo Coſſ. viguerunt

Nulli unquam concioni, Quirites, ta
non ſolum apta, ſed etiam neceſſaria h
ſolennis comprecatio Deorũ fuit, quæ v
admoneret, hos eſſe Deos, quos colere, v
nerari precariq; majores veſtri inſtituiſſe
non illos, qui pravis & externis religion
bus captas mentes, velut furialibus ſtim
lis ad omne ſcelus & ad omnem libidine
agerent. Equidem nec quid taceam, n
quatenus proloquar invenio: ſi aliquid
gnorabitis, ne locum negligentiæ dem:
omnia nudavero, ne nimium terroris c
fundam vobis, vereor. Quidquid dixer
minus quàm pro atrocitate & magnitud
ne rei dictum ſcitote eſſe. Ut ad cavendu
ſatis ſit, dabitur opera à nobis. Bacchan
lia tota jam pridem Italia, & nunc per U
bem, etiam multis locis eſſe, non fa
modò accepiſſe vos, ſed crepitibus etia
ululatibuſque nocturnis, qui perſona
tota urbe, certum habeo. Cæterùm q
ea res ſit, ignorare: alios Deorum alique
cultum, alios conceſſum ludum & laſ
viam credere eſſe, & qualecunque ſit,
paucos pertinere. Quod ad multitudine
eorum attinet, ſi dixero multa millia h
minum eſſe, illicò neceſſe eſt exterream
ni, niſi adjunxero, qui qualeſque ſin
Primùm igitur mulierum magna pars e
& is fons mali hujuſce fuit: deinde ſim
limi fœminis mares ſtuprati, & conſtupr
tores, fanatici vigiles, vino, ſtrepitibu

cl

clamoribuſque nocturnis attoniti. Nullas adhuc vires conjuratio, cæterùm incrementum ingens virium habet, quòd indies plures ſunt. Majores veſtri, ne vos quidem, niſi cum aut vexillo in arce poſito comitiorum cauſa exercitus edictus eſſet, aut plebi conſilium Tribuni edixiſſent, aut aliquis ex magiſtratibus ad concionem vocaſſet, fortè temerè coire voluerunt: & ubicunque multitudo eſſet, ibi & legitimum rectorem multitudinis cenſebant debere eſſe. Quales primùm nocturnos cœtus, deinde promiſcuos mulierum ac virorum eſſe creditis? Si quibus ætatibus initientur mares, ſciatis: non miſereat vos eorum ſolùm, ſed etiam pudeat. Hoc ſacramento initiatos juvenes, milites faciendos cenſetis, Quirites? iis ex obſcœno ſacrario eductis arma committenda? hi cooperti ſtupris ſuis, alieniſque, pro pudicitia conjugum ac liberorum veſtrorum ferro decernerent? Minus tamen eſſet, ſi flagitiis tantùm effœminati forent (ipſorum id magna ex parte dedecus erat) à facinoribus manus, mentem à fraudibus abſtinuiſſent. Nunquam tantum malum in Reſpubl. fuit, nec ad plures, nec ad plura pertinens. Quidquid his annis libidine, quidquid fraude, quidquid ſcelere peccatum eſt ex uno illo ſacrario ſcitote ortum eſſe. Nec omnia in quæ conjuraverunt edita facinora habent, adhuc privatis noxiis, quia nondum ad Rempub. opprimendam ſatis virium eſt, conjuratio ſeſe impia tenet. Creſcit & ſerpit quotidie malum: jam maius eſt, quàm capere id privata fortuna poſſit:

ſit: ad ſummam Reipubl. ſpectat, niſi præ caveritis, Quirites. Jam huic diurnæ legitimæ ab conſule vocatæ par nocturna concio eſſe poterit. Nunc illi vos ſinguli universos concionantes timent: jam ubi vos dilapſi domos & in rura veſtra eritis, illi coierint, conſultabunt de ſua ſalute, ſimul ac veſtra pernicie: tum ſingulis vobis univerſi timendi erunt. Optare igitur unuſquiſq; veſtrûm debet, ut bona mens ſuis omnibus fuerit: ſi quem libido, ſi furor in illum gurgitem abripuit, illorum eum cum quibus in omne flagitium & facinus conjuravit, non ſuum judicet eſſe. Ne quis etiā errore labatur veſtrûm quidem, non ſum ſecurus. Nihil enim in ſpeciem fallacius eſt, quam prava religio. Ubi deorum numen prætenditur, celerius ſubit animum timor, ne fraudibus humanis vindicandis divini juris aliquid mixtum violemus. Hæc vos religione innumerabilia decreta Pontificum, Senatuſconſulta, aruſpicum denique reſponſa liberant. Quoties hoc patrum, avorumque ætate negotium eſt magiſtratibus datum, ut ſacra externa fieri vetarent? ſacrificulos, vateſque foro, circo, Urbe prohiberent? vaticinios libros conquirerent, comburerentque? omnem diſciplinam ſacrificandi, prętérquàm more Romano, abolerent? Judicabant enim prudentiſſimi viri, omnis divini humanique juris, nihil æquè diſſolvendæ religioni eſſe, quàm ubi non patrio, ſed externo ritu ſacrificaretur. Hæc vobis prædicenda ratus ſum, ne qua ſuperſtitio agitaret animos veſtros, quum demolientes nos bacchanalia, diſcutienteſ-

que

ne nefarios cœtus cerneretis. Omnia Diis ppitiis, volentibuſque ea faciemus: qui, ia ſuum numen ſceleribus libidinibuſq; ntaminari indignè ferebant, ex occultis tenebris in lucem extraxerunt: nec patieri ut impunita eſſent, ſed ut vindicaatur & opprimerentur, voluerunt. Seatus quæſtionem extra ordinem de ea re hi collegæque meo mandavit: nos ipſi, æ nobis agenda ſunt, impigrè exequeur: vigiliarum nocturnarum curam per bem minoribus magiſtratibus mandavius. Vos quoque æquum eſt, quæ veſtra nia ſunt, quo quis loco poſitus erit, od imperabitur, impigrè præſtare, & daoperam, ne quid fraude noxiorum perii, aut tumultus oriatur.

DE CONFIRMATIONE *ſive Adſeveratione, quæ Græcis dicitur.*

Κατασκευὴ.

CAP. VI.

Confirmatio, vel Aſſeveratio, eſt propoſitæ rei comparatio. Confirmanda verò ſunt: quæ neq; prorſus manifeſta ſunt, neq; omnino fidem, ut fieri poßint, habent: ſed quæ medium ordinem ſervant. Qui autem confirmare endunt: omnibus capitibus confutationi contrariis utuntur. Primùm enim laudent eum, i dixit, quôd confirmandum eſt: Deinde rem onant: Poſtea contrariis eorum, quæ diximus, probent ipſum.

pro

pro	*Obſcuro* *Incredibili* *Impoßibili* *Repugnante* *Indecoro* *Inutili*	quidem	*Manifeſto* *Probabili* *Poßibili* *Cohærente* *Decente* *Conferente.*	

Exordium à laude dicentium.

Sanè hæc quoque confirmationis exercitat
omnem vim artis intra ſe complexa eſt : cuju
exemplum, Veriſimilia eſſe quæ de Daphne r
feruntur continens, tale erit:

Poetas quiſquis vituperat, ipſas mihi vitu
perare Muſas videtur. Si enim quæcunque c
nunt Poetæ, Muſis inſtincti profundunt, quid
planè Muſis bellum indicit, qui poetarum r
prehendere conatur inventa? Ego quidem om
nium poetarum ſententiam comprobo, illius a
tem maxime qui Daphnen ab Apolline e
amatam ſapienter protulit. Sed quænam ſun
quibus fidem non adhibent! Daphne, inquiun
è Terra nata eſt, & Ladone.

Expoſitio rei à Manifeſto.

Cur hoc apud Deos incredibile? Nonne r
bus omnibus aqua & terra ſunt origo? Non
ſemina rerum omnium elementa præbent?
vero quicquid gignitur, procedit ex terra
aqua, nimirum Daphne eiſdem orta eſt, quib
omnia principiis Ladone & terra genita, ſc
licet inde, unde cuncta procreantur. Superab
autem Daphne facie reliquas omnes: rectè qu
dem. Quæcunque enim primò è Terra emittu
tur, cum naturæ pulchritudine producuntu
& primo velut nativo, proprioque conſpicua d
core pulcherrima videntur. Multæ autem m
tationes corporibus ſpecioſiſsimis tempore acc
dunt: quæ vero recens nata primùm apparu
runt, ea formoſiſsima, veluti quæ nullum adh
decoris ſui damnum paſſa ſunt, blandiſsim

ocul

elos noſtros morantur. Rectè igitur Daphne ma præſtabat primùm ex Terra procreata.

A probabili.

Ob cujus admirandam pulchritudinem Py- us amore captus eſt, non injuria. Quicquid m in terris eſt, quo res ullæ ſunt conſpicuæ, ue admirandæ, id omne à Diis ipſis tribu- o eſt. Si vero bonorum omnium amabilis im- mis eſt pulchritudo, quid mirum ſi jucundiſ- ſum Deorum munus, Deum quoque habuit atorem? Quæ enim Dii donant, ea omnes ore proſequuntur.

A poßibili.

Conabatur autem amans Deus ſuo deſide- mederi: ſic enim res habet: Virtutes non ſine ore comparantur, & opus eſt ſudore, quiſquis aſſequi velit. Hinc ergo laborabat ama- , nec tamen deſiderans amicam comprehendit. gens enim eſt virtus, nec ad extremam ipſius tam quiſquam poteſt pervenire. Ajunt igi- r amare Phœbum, non terram ſcilicet, nec orum majeſtatem vanis commentis dehone- ntes, ſed virtutis oſtendentes naturam, ut pollo ſit qui virtutem quærit, ipſa vero vir- s Daphne.

A cohærente.

Fugientem puellam mater excepit. Cuncta e- m quæcunque ſunt, mortalem ſortita natu- m, ad ea, unde orta ſunt. feſtinant reverti. Id- rco in terram cecidit Daphne, ex terra pro- ata.

A decenti.

Accipiens autem puellam mater, pro ipſa ddidit arbuſtum. Vtrunque opus terræ pro- rium, ut in hanc homines cadant & arbores ab naſcantur.

A conferenti.

Procreatum autem arbuſtum Apollinis ho- ri dicatum eſt: Dum enim extra providentiæ æ complexum ne arbuſta quidem reliquerunt: d coronantur è natis, & primitiæ prodeun-

tium:

tium è terris, ipſis ſacrantur. Sed & arbor [...] *vinationis facta eſt merces atque ſymbolu*[...] *Hoc autem conveniens puto. Daphnem en*[...] *poetarum multi σωφρόνην, id eſt, temperat*[...] *appellant, & oracula dare à temperantia p*[...] *venit.*

Concluſio. *Itaque quoniam puella voluptatum exp*[...] *fuit, virtutibus conſecratur. Neque enim po*[...] *futurorum eſſe capax, qui laborat intemper*[...] *tia contaminatum habens fœda libidine pect*[...] *quas ob res poetas admiror, & laudo, ipſum* [...] *neror carmen.*

SCHOLIA.

Confirmationem Græci vocant κα[...]σκευὴν, à verbo κατασκευάζειν, qu[...] eſt parare, fabricari: quo utitur Apoſto[...] ad Heb. 9. Σκηνὴ γὰρ κατεσκευάσθη[...] πρώτη, ἐν ᾗ ἥτε λυχνία, &c. id eſt taber[...]culum factum fuit primum, in quo lucer[...] Eſt & probare & confirmare. Unde κα[...]σκευὴ, probatio, adſtructio, demonſtrat[...] item ſtructura vocatur ab Halicarnaſſ[...] hoc eſt, opificium Rhetoricum, & arti[...] compoſitio.

Quiſquis vituperat &c. In Aphthonio [...]betur ποιητὰς ἀντερῶν, αὐταῖς αὐτε[...] δοκεῖ ταῖς μούσαις: unde locum hunc ſic[...] vertunt: Quiſquis vatibus contradicit, i[...] Muſis videtur contradicere.

Muſis inſtincti, &c. Socrates apud Pla[...]nem de recta nominum ratione dicit, M[...]ſarum & Muſicæ nomen deductum ἀπὸ [...] μῶσθαι, iſt eſt, inquirere: ſi quis enim v[...]

M[...]

Muſis familiaris eſſe, ei opus eſt indagine, & ſtudio ſapientiæ. Etenim qui ad Muſas aſpirant, opus habent non parva inquiſitione atque labore, Unde Propertius lib. 3.
Non datur ad muſas currere lata via.

Muſis autem inſtinctos, ait, hoc eſt, divino furore concitatos, & impulſos. Divinum enim poëtarum genus eſt, atque Diis agitur, ut ait Plato de Legibus. 3. Idem de furore poëtico: Non arte, inquit, ſed divino afflatu mente capti, omnia præclara poëmata canunt: Quem furorem ἐνθουσιασμὸν appellant, numinis adflationem, quam Budæus de Aſſe primo interpretatur vim dicendi, & ſcribendi divinitus infervefactam. Hanc libro. 1. de Rap. Proſerpin. Claudianus intelligens, inquit:

Raptoris thalamos audaci promere cantu
Mens congeſta jubet: greſſus removete prophani.
Iam furor humanos noſtro de pectore ſenſus
Expulit, & totum ſpirant præcordia Phœbum.

Huc item Ovid. 6. Faſt. reſpiciens, ait:

Eſt Deus in nobis, agitante caleſcimus illo;
Impetus hic ſacræ ſemina mentis habet.

Idem lib. de Arte 3.

Eſt Deus in nobis, ſunt & commercia cæli,
Sedibus æthereis ſpiritus ille venit.

Cur hoc apud Deos, &c. Græciſmus eſt, πρὸς τῶν θεῶν, πρὸς τοῦ Διὸς.
Hoc eſt, per deos, per Jovem.

Superabat facie, &c. Quoniam Daphne omnium pulcherrima fuit, non dubium eſt, quin Apollinem potuerit in amorem ſui ſollicitare. Certè pulchritudinem Ari-

ſtoteles dicebat quavis epiſtola efficaciorem ad commendandum: Theophraſtus ſilentem fraudem appellabat: Plato prærogativam naturæ, quæ paucis ſoleat contingere. Carneades dicebat ἀδορυφόρητον βασιλείαν, id eſt, regnum abſque ſatellitio. Meminit Eraſm. Apophtheg. 6. Sunt qui pulchritudinem in tria diſtinguunt: aliam referunt laudabilem eſſe, ut formoſam faciem: aliam uſui deſervire, ut inſtrumentum & domum, quæ præterquàm quod ſpecioſa ſunt, uſibus noſtris commoda etiam ſunt. Tertiam legibus ſtudiiſque conſtare, eamque humanæ vitæ commodis maximè conſulere. Cujus meminit Diogenes Laertius lib. 3. de Vitis Philoſophorum. Hæc in æternum perdurans omnium eſt pretioſiſſima. Unde Ovid. 3. Triſtium eleganter ait:

Nempe dat, & quodcunque libet fortuna, rapitque:
Irus & eſt ſubitò, qui modò Crœſus erat.
Singula quid referam? nil non mortale tenemus,
Pectoris exceptis, ingeniique bonis.

Multæ mutationes, &c. Hoc eſt pulchritudo recens producta peramabilis eſt temporis autem curſu vitiatur. hinc pulcherrimè Ovidius de arte amandi ſecundo ait:

Forma bonum fragile eſt: quantumque accedit ad annos,
Fit minor, & ſpatio carpitur illa ſuo.
Nec ſemper violæ, nec ſemper lilia florent,
Et riget amiſſa ſpina relicta roſa.
Et tibi jam venient cani, formoſe, capilli,

Iam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Iam venient rugæ, quæ tibi corpus arent.
m molire animum, qui duret, & aſtrue formam,
Solus ad extremos permanet ille rogos.
em 3. Triſtium ad filiam Perhillam:
a decens, facies longis vitiabitur annis,
Rugaque in antiqua fronte ſenilis erit.
jicietque manus formæ damnoſa ſenectus,
Quæ ſtrepitum paſſu non faciente venit.

Notabis obiter, Aphthonium juxta as præceptiones non ea confirmare, æ omnino fidem, ut fieri poſſint, non bent. Et Quintil. 3. c. 6. Illud frequens t, inquit, ut ea quibus minus confidi- us, omittamus. Hinc ſilentio præterit, tranſit Daphnen in undis educari, aut mediis terræ matris viſceribus vitam xigere potuiſſe. Tractari tamen exerci- tionis gratia poſſunt, cùm confirmatio que refutatio ſint veluti quædam ima- ines rerum illarum, quæ in veras & ju- as cauſas incidunt, hic ſeorſim, quaſi er luſum, tractatæ, ut in his juventus ex- rcita poſſit ad veras ac graves cauſas gendas accommodatior reddi.

Quæ dii donant, &c. Sic augmentatur: Qui amat pulchritudinem, non homi- num, ſed deorum munus amplectitur.
Pythius amat pulchritudinem:
Ergo non hominum, ſed Deorum mu- nus amplectitur.

Virtutes labore comparantur, &c. Tranſit d eam fabulæ partem confirmandam, qua poëtæ dicunt, Daphnen ab inſequen- te Phœbo, teneramque puellam à Deo non fuiſſe comprehenſam. Quod diffi-

cile confirmatu viſum reliquit, & ad al-
legoriam tranſit. Per Daphnen, inquit, virtutem intelliges, per Apollinem virtutis ſectatorem. Quemadmodum is qui virtutem ſequitur, non facilè comprehendit eam, ita Daphne captu difficilis erat Apollini. Etenim difficilia quæ pulchra.

Et via virtutis dextrum petit ardua callem,
Difficilemque aditum primo ſpectantibus offert:
Sed requiem præbet feßis in vertice ſummo.

Terra omnium communis mater.

Mater excepit, &c. Etenim terræ propter merita indiderunt venerationem materni nominis. Naſcentes enim excipit, ſuſtinet: poſtremò complectitur gremio, ut Plin. ait lib. 2. c. 65.

Apollinis homini, &c. Triplicem, inquit, potiſſimum utilitatem adfert Daphne in laurum converſa, honorem & decus Apollini, Diis reliquis coronas, quibus exornantur, & divinandi artis indicium inſigne,

Primitiæ, &c. Novæ fruges. Quas olim veteres non deguſtabant, niſi prius τὰς ἀπαρχὰς Diis Sacerdotes immolaſſent. Vide Eraſm. in proverb. μηδ' ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιῤῥέκτων ἀνελόντα ἔσθειν μηδὲ λύεσθαι.

CON-

CONFIRMATIONIS EXEMPLUM paulo copioſius à Petro Moſellano tractatum.

ARGUMENTUM.

Quòd verum ſit, quod Virgilius ſcriptum reliquerit, Didonem amoris impatientia mortem ſibi conſciſſe: confirmationis exemplum.

Quanta fuerit priſcorum hominum induſtria in comparandis ſapientiæ monumentis, quæ poſteris ſuis relinquerent, cùm aliis rebus multis conſtat; tum vel maximè per hoc indicatur, quòd quæ eximiæ cujuſdam Philoſophiæ documenta exiſtimabant, ea non temerè literis mandabant, ſed Muſica numerorum ſuavitate condita, poſteris legenda tradebant. Cujus laudis, ab Hebræis ad Græcos derivatæ, ut Latini quoque homines participes fierent, ſi quiſquam alius, Virgilius certè effecit. Nam is cùm humanarum rerum imaginem in Ænea ſuo mortalibus proponere, ac per hunc, quod cuique vel ſequendum vel fugiendum eſſet, docere ſtatuiſſet, non ſatis habuit fictis interim perſonis veros affectus repræſentare, id quod alioqui poëtæ ſpectare ſolent, verumetiam vera pleraque admiſcuit, inter quæ veriſſima eſſe cenſenda ſunt, quæ ut ab inſano amore adoleſcentes deterreat, de Didone Carthaginenſium Regina, amoris impatientia mortem ſibi conſciſcente, commemorat: graviuſne an jucundius, nec dum ſtatuo. Narrat enim Æneam, parte claſſis

naufragio amiſſa: Carthaginem in Africam delatum, ubi cùm hoſpitio Didonis uteretur, Reginam pulcherrimi viri primùm admiratione, deinde & amore captam. Poſtremo amorem conſuetudine mutuâ adeò confirmatum, ut cùm Æneam aliò vocantibus rebus perſequi non liceret, amoris impatientiâ furere inciperet; ſeque ipſa interimeret. Quid, obſecro, apertius probabiliuſque narrari poſſet? Quid omnino eſt in toto hoc narrationis contextu tale, quale in fictis argumentis eſſe ſolet? Cohærent omnia, uſitata ſunt omnia, & jam multis conſimilibus exemplis probabilia. Nec ullum eſt verbum quod mendacii ſuſpicionem facere poſſit. Conſtat enim, Troia capta, Æneę unà cum ſociis domo profugi claſſem mari ſurſum ac deorſum jactatam. Conſtat Didonem fratris iram fugientem in Africam veniſſe, Carthaginem condidiſſe, regnum novum inſtituiſſe. Et quid novi ſi regina ſimilibus caſibus jactata profugum Æneam hoſpitio excepit? Si tanti Herois virtutes tum ex ipſius formæ dignitate, tum verborum gravitate mirata eſt? Si quem admirabatur, ejus etiam amore paulatim ardere cœpit? Primùm mulier annis pariter & corpore virens? Deinde regalis luxus ſtrepitu laſciva, & cui quod libuit etiam licuit? Poſtremò guſtatæ quondam genialis dulcedinis deſiderio, jam dudum æſtuans, ac maritum ſibi deſtinans? Ipſe muliebris ſexus per ſe infirmus natura ſua lubricus eſt, & cùm aliis affectibus,

tum

rum verò maximè amoribus eſt obnoxius. Nam ii quanquam triſtem ferè exitum habent, tamen cùm ad ſe homines incautos invitant, prima ſpecie mirum quantum ſuavitatis, quantum deliciarum, quantum mellis pollicentur. Et quid attinet hic exempla commemorare multorum, quæ non, ut Dido, ignoſcendo, ſed illiberali planè, & pudendo amore ſuperatæ ſunt? Quis neſcit Paſiphaen, Cretenſis Regis filiam tauri amore correptam inſaniviſſe? Quis ignorat Clytemnæſtram Ægiſthi adulteri amore pollui, quàm Agamemnonis mariti laudatiſſimi principis triumphalem reditum expectare maluiſſe? Et credibile non erit Didonem ab omni parentum ac maritali jure liberam, Reginam luxu barbarico diffluentem, Æneæ regii hoſpitis amore tactam fuiſſe? Sed datis Æneam Carthaginem appuliſſe, hoſpitio Didonis uſum, Didonem hoſpitis amore inflammatam. At flammæ ejus tantam vim non fuiſſe, ut cum Ænea ſuo potiri illa ampliùs non poſſet, tum vim ipſa ſibi attulerit: hoc verò incredibile vobis videtur? Quaſi verò non ſit tantus amoris furor ut ad moriendum viros etiam compellat, nedum fœminas. An non audiſtis Herculem ipſum fortiſſimum Heroem, quo nomine in Deorum numerum à ſuperſtitioſa antiquitate poſitus eſt, amoris impatientia incendium ſibi ipſi ſtruxiſſe, Et qui affectus fortiſſimum viri pectus expugnavit, fœminam ad ſuam ipſius necem adigere non poterit? Vanum autem ſit hoc exemplum, niſi minores etiam affectus hoc à viris ſapien-

Amoris furor.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

pientiæ opinione clariſſimis impetrarunt. Quis inter philoſophos laudatior Ariſtotele? At is cùm quamobrem toties ſe reciprocaret Euripus, invenire deſperaſſet, ipſo deſperationis mœrore ſcribitur extinctus. Quot autem nobiles Romani gloriæ ſtudio mortem voluntariam ſuſcepere? Non Cato Uticenſis ſuperatarum partium ignominia ad ſuam ipſius cædem impulſus eſt? non Lucretia, ereptæ pudicitiæ dolore, ferrum in ſe ipſa defixit? Quid autem quòd & leviſſimi affectus, nempe gaudii immoderatus ſenſus matronas aliquot Romanas extinxit? Credendum eſt enim incorruptis Titi Livii graviſſimi rerum humanarum ſcriptoris monumentis. Quod ergo vitis & fortitudinis, & ſapientiæ gloria ſpectatiſſimis leviores animorum motus extorſerunt, hoc vehementiſſimus omnium affectuum amor non efficiet? Quis ita deſipiet, ut hoc credat? Quis non audit vulgò jactari proverbium, Amanti nihil eſſe difficile? Quis non videt hac cauſa cęcum pingi Cupidinē, quòd qui hujus ſagittis ſunt ſaucii, ſine ſenſu vel mortis vivant, nihil revereantur, neq; parentes neq; amicos, nihil exhorreant, neque infamiæ probra, neq; vitæ pericula, ſed cæcorum more ipſi ſe præcipitent. Sed enim poëta fuit Virgilius, & vulgare eſt, poëtas fingere omnia: rediculum verò, non quid ſed à quo quid dicatur, attendere, perinde ac ſi dictorū factorumq; veritas à dicentium ſcribentiumve perſona pendeat. Poëtam eſſe Virgilium non negamus: ſed nihil veri ab eo ſcriptum eſſe, hoc verò contendere, magna eſt impudentia.

Cupido cur cæcus pingatur.

ı. Quid enim eorum, quæ in Æneæ ſui ſcypeo de Romanis expreſſit, vanum eſt? Neque ſi aliquoties fictis imaginibus veritatem adumbrant poëtæ, propterea & quicquid verſu ſcribitur, pro ficto habendum eſt. Alioqui ſi verſuum menſura non ſi mendaciis adhibetur, quid faciemus Empedocli, quid Lucretio, qui rerum naturas verſibus ſunt proſecuti? Quid Lucano belli civilis hiſtoriam hexametris numeris canenti: imò quid Davidi, & quibuſdam aliis, qui divino ſpiritu afflati, divinæ ſapientiæ arcana vario carminum genere contexuere? Errant ergo qui veri fidem poëtis detrahunt, in primis Virgilio, ut quem cum alia multa, tum quæ de Didonis amore commemorat veriſſimè tradidiſſe, poſthac non niſi impudentiſſimus negare poſſit quiſquam.

ALIVD CONFIRMATIONIS *exemplum.*

ARGUMENTUM.

Verum eſſe quod Herodotus ſcripſit, Arionem fidicinem à Delphino Tænarum evectum. *Arion.*

Iniquus rerum æſtimator, & ad faciendam injuriam natus videri poteſt, qui mendacii coarguere audeat Herodotum. Cujus hiſtoriæ magna ſemper cum voluptate atque commodo ſunt lectæ. Quem dulcem & candidum acerrimi vir judicii Quintilianus prædicat. Hujus vel unius cenſuram longè pluris, quàm iniqua multorum Zoilorum judicia, facere meritò debent

Exordium ab authoris laude.

Lib. 10. cap. 1.

bent omnes ſtudioſi, & credere omnia quæ memoriæ prodiderit Herodotus, u candidiſſima, ſic veriſſima eſſe, maxim quæ ſuper Arione conſcripſerit.

Ab expoſitione. Cytharœdum Arionem Multas arte muſica divitias contraxiſſe memorat, eumque ab inhiantibus prædæ nautis Corinthiis in mare deſilire compulſum, ceciniſſe. Præcipitem autem datum, à Delphino exceptum, & cum pretioſis veſtimentis, atque cithara ſalvum in terram Laconicam devectum.

A manifeſto. Satis admirari non queo, tam obtuſi quempiam ingenii eſſe, cui ſubobſcurum videatur Citharœdum ditari, maxime eum, qui in ſummo pretio habitus ob ſingularem artis Muſicæ cognitionem oculos omnium in ſe converterit, qui non deliciis diffluens, nec prodigus, ſed virtutis ſtudioſus fuerit, amans patriæ, & amicorum, ad quos redire ut copia ſua illorum inopiam ſublevaret, decreverat. Et electro pellucentius eſt, nautas hominum ejuſmodi ſentinam eſſe, qui lucri gratia omnium facinorum genera patrare non exhorreſcant. Delphinos autem placidiſſimo hominum amore capi, atque geſtatores peramico vehendi ſtudio patienter hominem aſcenſorem ferre, non eſt novum nec obſcurum. Nam & Athenæus refert dilectum à delphino puerum, qui ubi cum aliis ex palæſtra ad mare proceſſiſſet natabat, natanti autem ex pelago Delphinus occurrebat, & dorſo ſuſceptum in altum ferebat, deinde continenti reſtituebat. Et Pauſanias lib. 1. memorat; Melicertam in

Natura ſceleratiſſimi.

mare

mare cadentem, ſuſceptum à Delphino, & vectum uſque ad Corinthiacum Iſthmum. Hæc ſi cui nondum aperta ſatis videbuntur, paulò poſt adjiciam: quibus intelliget longè planiora facta.

Atqui non veriſimile eſt, inquiunt, hominem in ſupremo capitis periculo, ſummoque luctu canere potuiſſe. Sed ignorant ſtolidi, virum (qualis ſine controverſia fuit Arion) ſapientem, nullis adverſis caſibus ſuccumbere, nec animum deſpondere, ſed omnia fortunæ truculentioris ludibria, velut jocos meros, ac ludos æſtimare ſolitum, ut non immeritò Horatius dixerit: *A credibili.*

Ad ſummum ſapiens, uno minor eſt Iove, dives,
Liber, honoratus, pulcher, Rex denique regum,
Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula terrent.
Fortis, & in ſeipſo totus teres, atque rotundus.

Cur igitur à fide alienum videatur adverſitatis tempore talem Arionem apparuiſſe, qualis fuerit proſpero? Cur non veriſimile ſit, in mortis contemptu ſe velut ad nuptiales epulas iturum, veſtimento exornaſſe, ceciniſſe item voce læta, quo viri fortioris intrepidum animum declararet? Imbutus philoſophico ſtudio, didicit mortem non fore timendam, nec malam putandam, quam bona vita præceſſiſſet. Arridebat exemplum Socratis, qui moriens etiam jocatus eſt: Nam cùm frigerent ei præcordia, Debemus, inquit, ô Crito gallum Æſculapio: perinde quaſi ſumpta potione medica convaluiſſet.

Sed quo pacto fieri potuit, inquiunt, ut à bel- *A poſſibili.*

à bellua & eadem velociſſima potuerit per fluctuum procellas deportari? memorabilium cunctarum rerum expertes viri, nimis ignorant dorſum delphini repandum eſſe, quo veluti receptaculo Arionem à procellarum impetu atque impulſu tutum conſediſſe. Ignorant delphinum, non tantùm hominis amicum animal, verùm & Muſica arte mulceri ſymphoniæ cantu, & præcipuè hydrauli ſono capi. Hominem non expaveſcit ut alienum, pro voce gemitus humano ſimilis, obviam navigiis venit, alludit exultans, certat etiam & quamvis plena præterit vela. Divo Auguſto principe, Lucrinum lacum invectus delphinus, pauperis cujuſdam puerum ex Bajano Puteolos in ludum literarium itantem, cùm meridiano immorans appellatum eum Simonis nomine ſæpius fragmentis panis, quem ob id ferebat, allexiſſet, miro amore dilexit, quocunque diei tempore inclamatus, à puero (quanvis occultus, atque abditus) ex imo advolabat, paſtuſque è manu præbebat aſcenſuro dorſum, pennæ aculeos velut vagina condens, receptumque Puteolos per magnum æquor in ludum ferebat. Simili modo revehens pluribus annis, donec morbo extincto puero ſubinde ad conſuetum locum ventitans, triſtis, & mœrenti ſimilis ipſe quoque (quod nemo dubitavit) deſiderio expiravit. Alius in Africo littore Hipponis Diarrhyti ſimili modo ex hominum manibus veſcens, ferenſque ſe tractandum, & alludens natantibus, impoſitoſque portans,

unguen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

nguento perunctus à Faviano Procon- le Africæ, & ſopitus, ut apparavit, odo- s novitate, fluctuatuſque ſimilis exani- i, caruit hominum converſatione, ut iuria fugatus, per aliquot menſes, mox verſus, in eodem miraculo fuit. Simi- a de puero in Jaſſo urbe Cariæ memo- ntur, cujus amore captus Delphinus, um abeuntem in littus avidius ſequi- ır, in arenam invectus, expiravit. Pue- um Alexander Magnus Babylone Ne- tuni ſacerdotio præfecit, amorem illum uminis propitii fuiſſe interpretatus. In adem urbe Jaſſo Egeſidemus ſcribit, & lium puerum Hermiam nomine, ſimili- er maria perequitantem (cum repenti- æ procellæ fluctibus exanimatus eſſet) elatum, delphinumque cauſam lethi fa- entem, non reverſum in maria, atque n ſicco expiraſſe. Hoc idem & Naupacti ccidiſſe Theophraſtus tradit. Nec mo- lus exemplorum. Eadem Amphilochii & Tarentini de pueris delphiniſque nar- ant. Quæ faciunt ut credatur eſſe poſſi- bile, Arionem citharœdicæ artis interfi- ere eum nautis in mari parantibus, ad ntercipiendos ejus quæſtus, eblandi- um, ut priùs caneret cithara, congrega- is cantu delphinis, cum ſe jeciſſet in mare, exceptum ab uno, Tænarumque in littus pervectum, ut ait Plin. lib. 9. c. 8. Plura apud Plin. lib. Epiſt. 9. ad Cani- nium. Eadem habet Gell. lib. 7. c. 8.

Quare non hiulca, nec diſſoluta vi- deantur Herodoti ſcripta, veluti pulve- rem, ut ajunt, oculis offundentia, quibus *A conſequenti.*

aſſerit infracti pectoris Arionem in ſum
mo diſcrimine rerum ceciniſſe, præcla
rumque virtutis ſuæ ſpecimen atque do
cumentum dediſſe: A muſices item ama
tore delphino citharœdum per maria ve
ctum, incolumemque conſervatum.

A decoro. Jam inter vehendum quid magis Ario
nem decere potuiſſet, quàm grati anim
ſpecimen exhibere, atque animalium ami
ciſſimum homini vectorem dulcedine
cantus oblectare? Et quid delphino ma
gis convenire, quàm quòd cum homini
bus habere gaudet amicitiæ fœdus, ipſi
rebus comprobare, officioque vehen
gratiam, quàm optimè novit atque po
tuit, referre? Teſtimonio ſit Cœtanus ill
Mileſius, qui delphinum à piſcatoribu
captum jam interficiendum pretio redem
ptum, mari reddidit. Poſtea navi, in qu
Cœtanus erat, ſubmerſa, & omnibus neca
tis, ab eodem delphino conſervatus fuit
Deinde illo in patria Mileto mortuo ac in
littus elato, delphinorum agmen appa
ruit, non procul, tanquam funeri præſens
& opem laturum, ut ſcribit Athenæus.

Ab utili. Quòd ſi præſentis hiſtoriæ memorat
digniſſimæ nullius alius eſſet uſus, au
commoditas, tamen magna ſatis illa, quò
non ſolum minimarum, verùm etiam
maximarum beſtiarum naturas ſcrutat
nos, diſceremus ipſum rerum conditoren
Deum Opt. Max. in ſuis operibus admira
ri, atque in mirabilibus ejus exercitiis glo
rificari. Etenim, cui tam Bœotica (quod
ajunt) auris eſt, vel ingenium, qui con
templatus formicarum, aut apum naturas,
non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

non admiretur ipſum creatorem? Et qui conſiderans docilitatem, clementiam, & intellectum in elephantis, atque delphinis, non rapiatur ad Dei omnium productoris obſervantiam? Deinde judicii ſanioris adoleſcens, cum perpenderit, tantum in beſtiis manſuetudinem, ſtatim colliget, ſe cùm homo ſit, humanitate ſingulari præditum, hominemque non homini lupum eſſe debere, ſecum reputando, cætera animantia rationis expertia non tantùm in ſuo genere probè vivere, ſed etiam diſſimili tantam benevolentiam exhibere. At (quod turpe relatu) nulla rabies major, quàm homini. Bruta congregari videmus aliquando, & ſtare contra diſſimilia. Leonum feritas inter ſe non dimicat. Serpentum morſus non petit ſerpentem. At hercule plurima homini ſunt ex homine mala, ut Plin. ait lib. 7.

Finem dicendi faciam, nihil ambigens, quin apud omnes veritatis, rerumque memorabilium ſtudioſos, Herodoti ſcripta ſacroſancta, velut Apollinis oracula ſint futura. *Concluſio.*

ALIVD CONFIRMATIONIS *exemplum.*

ARGUMENTUM.

Verum eſſe, cum remigibus grunniſſe Elpenora porcis.

Cum in poëtis numen quoddam effulgeat, & eorum ſpiritus ſedibus æthereis veniat, quis tam impudens, vitilitigator qui maledictis audeat illos proſcindere, divi- *Exordium à laude.*

divinoſque homines genuino dente mordere? Ego certè vates ut ſacros veneror & exoſculor eorum ſcripta, maximè quæ memoriæ prodiderunt de Elpenore.

Ab expoſitione.

Quàm pulcherrimo veritatis involucro finxerunt unum ſociorum Ulyſſis, in porcum à Circe per pocula transformatum?

A manifeſto.

Et puero perſpicuum eſt, ϗ τυφλῷ δῆλον, id eſt, & cæco clarum, belluinis moribus ac ingenio ferino præditos homines, ab omni humanitate atque ratione vacuos in brutorum animalium naturas tranſire.

A credibili.

Ratio præſtantiſſima hominis pars eſt: atque lumen unicum. Quam ſi libido vel ebrietas extinxerit, quid aliud, quæſo, niſi ſub humana ſpecie latitans Epicuri de grege porcus, relinquetur? Etenim in pecudum, ferarumque animalium numero habetur quiſquis eſt ferinis voluptatibus prævinctus.

A poßibili.

Vinum doloſus luctator. Temetum enim ex eo appellatum eſt, quod tentet, atq; labefactet mentem.

Cum doloſus luctator vinum non modò pedes ſoleat conſtringere, ſed etiam omnes animi vigores profligare atque mente captos tenere, ut ab antiquis ſignificantiſſimo vocabulo temetum ſit appellatum. Præterea, cum animi clavo cupidinis transfixi, rationis omnis expertes evadant, cur quæſo, Elpenor ad pocula & libidinem proclivis, ſub hominis figura porcus, hoc eſt, ratione carens animal eſſe non potuit?

A cohærenti.

Sus gaudet volutabro luti, fœdus, ut Elpenor, homo voluptates belluinas ſectatur, ac porcinam vorandi aviditatem, cumque Philoxeno gruis collum exoptat. Vide Gell. lib. 19. c. 2.

Porci

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Porci natura maximè quadrat in libi- *A decenti.*
noſos & ebrioſos, quos proverbio por-
as Acarnanios vocant,qui ſenſus tantum
um beſtiis communes habent, in pecu-
s ſua ſponte converſi per libidinem, &,
uam Seneca vocat inſaniam voluntariam,
rietatem.

Jam, quæ commoditas ex præclaro iſto *A conferenti.*
ëtarum figmento promanet,audi. Elpe-
r in pecudem transformatus monet,
nnes bonarum literarum atque virtutis
dioſos, ut pocula Circes, hoc eſt, volu-
atis illecebras, tanquam nocentiſſimam
ſtem fugiant, ac ipſum Elpenora, non
cus atque Helotarum Spartiatarum u-
um, deteſtantes, turpiſſima libidinis &
rietatis crimina devitent. Illud Virgilii
nper fixum in pectoribus habentes:

mpedibus Venerem, vinclis conſtringe Lyæum:
Ne te muneribus perdat uterque ſuis.

Merito igitur honore proſequi debe- *Epilogus.*
us, ut alia, ſic præſentia de Elpenore
ripta poëtarum,quos non injuria ſacros,
divûm curam Ovid. appellavit.

Exempla variis ex authoribus multa
nſimilia,&ingenii & ſtyli exercendi gra-
poteris colligere, atque juxta præſcri-
os ab Aphthonio locos,tractare: ut,Ve-
m eſſe,quòd Hor.Cocles armorum pon-
re gravatus,Tyberim tranaverit. Cujus
eminit Livius lib.2. ab urbe. Valerius
b.3.c.2.

Item, verum eſſe, quòd M. Valerius
orvinus pugnæ victoriam auxilio cor-
obtinuerit,De quo Livius ab urbe C.ſe-
ptimo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

ptimo. Val.lib.8.cap.16.Gellius lib.9.ca
11. vel etiam falſum eſſe, ex Quintil.lib.
cap. 4.

DE LOCO COMMUNI
qui Κοινὸς τόπος.

CAP. VII.

LOcus communis, eſt oratio bona aut mal qua alicui inſunt, augmentans. Dict autem eſt communis, quod omnibus, q ejus rei, de qua agitur, participes ſunt, comm niter conveniat, atque congruat. Oratio eni in proditorem omnibus in commune proditioni noxiis aptatur. Deuterologiæ, id eſt argument tioni jam peractæ, & epilogo ſimilis eſt. Qua locus communis non habet prooemium, attam juniorum exercendorum cauſa, quandam pro mii formam licebit fingere, cui ſubdere capit primum ex contrario, hinc rei expoſitionem, n tanquam docens, res enim nota eſt, ſed ut au torem incites aut exaſperes, poſt hanc affe comparationem, qua ex collatione id de quo a tur, in majus extollas. Poſtmodum colloca ſententiam, vel mentem, caput ſic vocatum, e probrans, aut calumnians agentis intentione Deinde conjecturali digreſſione vitam præte tam in criminum ſuſpicionem devocabis: dei miſericordiæ excluſionem. In fine autem hu præexercitationis, pones capita finalia:

Legitimum,
Iuſtum,
Utile,
Poſſibile,
Honeſtum,
Eventurum.

Exe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

EXEMPLVM LOCI COMMVNIS contra tyrannidis affectatorem, cujus proœmium primum tale eſt.

Qvemadmodum legibus conſtitutum eſt, ipſaque apud nos judicia cenſuerunt, legibus pœnas luat is, cujus ſcelere leges nullæ fuerant amplius permanſuræ. Quòd ſi præſenti liberatus ſupplicio, foret æquabiliorem ſeſe præbiturus, aut vitam popularem ducturus, ille forſitan aliquis pœnam remittere poſſet: cùm verò elapſus in præſentia ſit longè violentior evaſurus, injuſtum certè fuerit, inſecuturæ tyrannidis initium præſenti delicto condonari.

SECVNDI PROOEMII FORMA.

Ex aliorum abſolutione reorum non magnum fortaſſe Iudicibus periculum fuerit emerſurum: Verùm ſi Tyrannus abierit impunitus, certum eſt, ad ipſos Iudices præcipuum diſcrimen devolutum iri, quos cum ipſis legibus è medio tollent, potientes rerum Tyranni.

Videmini autem mihi, Iudices, in ejus ſolùm quod in præſentia eſt, contemplatione mentem habere defixam, virtutis, ſeveritatiſq; majorum noſtrorum obliti, quorum juſtius erat reputare, animoque proponere ſententiam, qui nobis velut maximum, incomparabileque munus, Remp. omni dominatione vacuam, ſolutamque reliquerunt. Optimè quidem illi atque rectiſſimè. Quando enim fortuna ipſa varietate ſua inconſtantem ſe, diverſamque hominibus præbet: proinde mentes quoque hominum ad rectè ſecuſque agendum multiplici flexu trahuntur. Hinc inæqualitati fortunæ legum æqualitatem oppoſuerunt, inſtitueruntque Rempubl. velut unam A contrario.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

civium omnium ſententiam facientes, ut fortunam nunc prementem res cujuſque, nunc extollentem legum conſtantia æquaret, eſſetque in civitatibus lex correctio malorum, quæ fortuna patraſſet.

Ab expoſitione. Cujus iſte aut immemor, aut contemptor potiùs ſceleſtiſſimo ſecum conſilio inſtituit, ut Rempubl. deleret, taliaque ſecum diſſerebat. Quorſum hos ergo, per deos immortales? Supra omnes poſitus omnibus me patiar æquari? Fruſtraque permitto, cumulare divitias mihi fortunam, ſi eadem quæ vulgus faciam? eadem feram? & collecti pauperes judicant, quodque multis videtur, id mihi tanquam lex obſervandum erit? Quouſque ergo hæc? Quis modus erit, aut horum quæ liberatio? Occupabo arcem, & peſſimè perituras longè abigam leges, eroque reliquis ego lex potius quàm reliqui mihi. Hæc ipſe ſecum revolvebat, nondum verò veterum ſuorum finem aſſecutus: obſtitit enim benevolentia Deorum. Quid ergo non iniquiſſimum eſt, ſi propterea, quæ fruſtra conatus eſt ſummam Diis gratiam debemus, propter eadem hæc hunc hodie conſervari.

A comparatione. Sceleratus eſt homicida, ſceleratior tamen multo Tyrannus. Ille enim unum, quiſquis is fuerit, perimit: hic verò totas convellit civitatis fortunas. Quantò ergò minus eſt, parum offendere, aut unum necare, quàm omneis occidere: tantò minus eſt homicidæ malum, quàm atrox Tyranni crimen.

A ſententia. In aliis autem reis evenit plerunque, ut tametſi graviſſima admiſerint, mentem eximant delicto, animoque defendantur. Solus autem Tyrannus fiduciam non habet, ut invitum ſe dicere queat tantum ſcelus ſuſcepiſſe. Itaque ſi invi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

*itus tyrannidem fuiſſet aggreſſus, eſſet for-
è ratio aliqua hujus ipſum conatus abſolve-
Verùm cùm ante rem attentatam ipſe mul-
ſecum diuque deliberaverit, quomodo ju-
n cuiquam videtur, culpa carere ipſum, qui
e opera, mente quoque factus eſt Tyrannus?*

A digreßione in conjecturalem cauſam.

*Alii ergo, quicunque in jus vocantur rei,
ſentis ſolùm criminis rationem repoſcuntur,
propter prioris vitæ rectè facta ſæpius abſol-
ntur, præſentibuſque delictis ignoſcitur. So-
verò Tyrannus utriuſque temporis judicium
eat, oportet. Liquet enim quàm immoderatè
am præteritam & quàm crudeliter præſen-
exegerit ipſe. Itaque utrorumque deo pœnas
eorum quæ antè, & eorum quæ præſentis ſce-
s conatu deliquit.*

Ab excluſione miſericordiæ.

*Libet autem videre cujus preces, præſenti ip-
n diſcrimini ſint exemptura. Liberi nempe?
rùm cùm ſupplicantes vobis, flenteſque illos
debitis, putate vobis aßiſtere leges, quarum
reſpectu moveri multo rectius eſt, quàm li-
orum ipſius. Illos enim ſperatæ dominationis
erat relicturus hæredes: leges verò quòd ju-
andi, decernendique de ipſo poteſtatem ha-
is, præſtant. Itaque per quas quòd judices e-
, vobis datur, pro eis juſtius fuerit vos ſenten-
m ferre.*

A legitimo.

*Si enim rectè leges jubent eos, qui patriam in
ertatem aſſerunt, honoribus afficiendos eſſe,
ceſſariò relinquitur eos, qui in ſervitutem re-
gere conantur, eſſe puniendos.*

A juſto.

*Iuſtum autem eſt, ut tantum vobis det pœ-
rum, quantum ipſe ſcelera admiſit.*

Ab utili.

*Quòd ſi Tyrannus occubuerit, id magno vo-
s uſui futurum eſt. Quoniam firma præſtru-
io confirmandi leges erit.*

Facilè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

A facili & poſſibili. *Facilè autem & expeditum erit, de ipſo ſumere ſupplicium. Neque enim quemadmodum ipſe ad aſſerendam tyrannidem ſatellitibus, ita vos ad opprimendum ipſum auxiliis opus habetis. Sed ſufficiat (judices) ſola veſtra ſententia, cujus cùm a republ. jus, poteſtatemque acceperitis, pulcherrimum quoque erit, pro Reipub. ſalute ipſam experiri.*

Concluſio ab eventuro. *Qua facili cognitione totam hanc præſentem tyrannidis poteſtatem auferetis.*

SCHOLIA.

L*ocus communis, &c.* Principio loci communes ſunt, quas rerum formas appellant, quæ ferè in uſum rerum humanarum & literarum cadunt, ut fortuna, opes, honores, vita, mors, virtus, prudentia, juſtitia, liberalitas, temperantia, & his contraria, ut ait Melancthon. I. Rhetoricorum. De quorum uſu optimè ſcripſerunt, Rodolphus Agricola in epiſtola de ratione ſtudii, & Eraſmus ſecundo Copiæ.

Sunt item, alia quæ in cauſis à defenſoribus, alia ab accuſatoribus communiter tractantur. Horum locus communis, augere peccati atrocitatem, & dicere, malorum non oportere miſereri: Illorum miſericordiam captare, & illata crimina extenuare.

Item: communes loci cùm accuſatorum tum defenſorum: A teſtibus contra teſtes, à quæſtionibus, contra quæſtiones, ab argumentis, à rumoribus, & contrà, de quibus Cicero ad Herenn. 3. Georgius Trapezuntius Rhet. 2.

Item: communes loci (de quibus potiſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

ùm Aphthonius loquitur) ſunt, qui-
citra perſonas in ipſa vitia moris
perorare, ut in adulterum, aleato-
, peculatorem, ut ait Quintil. lib. 2.
. 4.

Communes autem dicti ſunt ideo,
a quamvis contra hunc aut illum dici
eantur, tamen ad univerſos criminis
s efferantur neceſſe eſt, ut ait Trape-
tius.

Augmentans, &c. Hoc eſt, per locum
mmunem amplificamus vel augemus
utes, quæ bonis, vel crimina quæ ſce-
tis inſunt, illis per conqueſtionem
ericordia captatur, his peccatorum
ocitas exaugetur. Quod quibus ratio-
us fieri debeat, oſtendit Cic. in fine
ri 2. ad Herennium.

Deuterologiæ, &c. Agricola ſecundum
tionem reddidit. Quoniam locus com-
nis poſt accuſatorum argumentatio-
, quibus primò noxii manifeſtantur,
convicti ſuppliciis digni relinquun-
,ſolet tractari. Unde Quintilianus ait, *Lib. 2.*
mediis judiciis eſſe. Et Priſcianus ita *cap. 4.*
init: Locus communis exaggeratio-
m habet manifeſtæ rei, quaſi ex argu-
ntationibus jam peractis. Non enim
ærimus, in hoc, an iſte ſacrilegus, vel
fortis ſit, ſed rei convictæ, & manife-
exaggerationem facimus, cui tamen
ibus ſupplicium ſit definitum, vel prę-
um. Rodolphus Agricola lib. 2. cap. 14.
ci communes, inquit, ut Rhetores vo-
nt, non ſunt aliud quàm majores ra-
cinationum propoſitiones, ut quæ in
pro-

proditorem, in veneficum, adulterum, ſicarium dicuntur. Cùm volumus enim probare, Cælium damnandum, oſtendimus veneficum eſſe: quod ubi explicatum eſt, quid reſtat aliud, quod ratiocinationi deſit, niſi major? veneficus eſt damnandus.

Epilogo ſimilis, &c. In Concluſione, præter Enumerationem ſunt Amplificatio & Commiſeratio. Illa per locos præſcriptos à Cicerone communes inſtigationis auditorum, augendique criminis cauſa ſumitur: Hac item per locos ſuos commovetur miſericordia animus auditoris. Ergo concluſioni ſimilis eſt locus communis, quem item bonorum & malorum quæ alicui inſunt, nos amplificativum ſermonem appellamus, λόγον αὐξητικὸν Græci.

Res enim nota eſt, &c. Hoc eſt, poſtquam forma quædam procemii fuerit poſita, & à contrario locus, tum ſubjunges ἔκθεσιν, id eſt, expoſitionem, ut auditorem in odium maleficii rapias, ac inſtiges, non probes, nec doceas rei declaratum ante crimen.

In majus extollas, &c. Hoc eſt flagitium in quod fueris invectus, oſtendes longe gravius eſſe, atque atrocius illo cum quo contuleris, ut ſacrilegum peculatore deteriorem.

Sententiam, vel mentem, &c. Sententiam veteres, quod animo ſenſiſſent, ut ſupra dictum eſt, vocaverunt, Græci γνώμην appellant. Quod conſilium mente con-

ceptum,

ceptum, atque voluntatem quoque ſignificat. Vult igitur Aphthonius, ut aperiamus, quo animo, vel rationis impulſu, & quibus conſiliis reus ad maleficium acceſſerit.

Conjecturali, &c. Conjecturam à conjectu, id eſt, directione quadam rationis ad veritatem, appellatam, ait Quintil. lib. 3. cap. 7. Hinc conjecturalis cauſa, cujus Cicero ponit ſex partes. Et primam vocat argumentationem probabilem, dividitque in cauſam, & in vitam: illa ratiocinationem, hæc ex ante factis ſuſpiciones adminiſtrat. *Conjecturalis.* *Conjecturalis cauſa.*

Miſericordiæ excluſionem, &c. ἐλέȣ ἐκβολὼ, amovendam ait miſericordiam eſſe, & neminem juſtum oportere malorum miſereri.

Leges nullæ, &c. Tyranni periphraſis eſt, in quem præſens hic locus communis eſt inſtitutus. Verùm Tyrannus olim dicebatur, fortis & dominus bonus, plenam in ſubditos poteſtatem habens. Unde Virgil. in 7. Æneam ſuum, quem pium ſemper eſſe voluit, Tyrannum dixit, inquiens.

Pars mihi pacis erit, dextram tetigiſſe Tyranni.

Poſtea viribus imperii per ſuperbiam cœperunt abuti. Unde tyranni nomen ad eos reſtrictum eſt, qui per inſolentiam abutuntur imperiis, & Remp. opprimunt, rediguntque in ſervitutem. Cum his, inquit Cicero Offic. 3. nulla nobis eſt ſocietas, ſed potius ſumma diſtractio.

Omne hoc genus peſtiferum atque im- pium ex hominum communitate exter- minandum eſt, &c. Idem 11. Philippic. Satis eſt viris fortibus didiciſſe, quàm ſit pulchrum, beneficio gratum, famâ glo- rioſum, tyrannum occidere. Idem pro Milone: Græci homines Deorum hono- res tribuunt iis viris, qui Tyrannos ne- caverunt. Quæ ego vidi Athenis, quæ a- liis in urbibus Græciæ, quas res divina- talibus inſtitutas viris? quos cantus? qua carmina? propè ad immortalitatem, & religionem, & memoriam conſecrantur &c. Præterea lex olim erat: Tyrannicid- imago in gymnaſio ponatur: Cujus me- minit Quintil. lib. 7. cap. 8.

Videmini, &c. Aphthonius δοκεῖτε ἐ- μοι μᾶλλον περὶ τοῦ παρόντος διανοία- ἀκριβέστερον κρίνειν, εἰ τὰς τῶν προγόνω- λογιεῖσθε γνώμης.

Longè, inquit, diligentius, & exactiu- (mea ſententia) judicaretis in re præ- ſenti, ſi majorum noſtrorum judicia an- te oculos veſtros ponere velletis. Judic- nimium indulgentes ac remiſſos argui- Majores autem è contrario diligentior- aſſerit enituiſſe. Illos pati Rempub. op- primi, hos in libertatem adſeruiſſe & l- gum juſtitiam oppoſuiſſe, injuſtis fort- næ impulſibus ad maleficia. Eſt enim l- cus à contrario.

Fortunæ. Hinc illud Hor. l. 3.

Fortunæ varietate ſuæ, &c. Fortuna p- tens, ac variabilis appellatur à Virgili- quam Deam veteres arbitrati, in tota r- tione mortalium ſolam utramque pag- na-

nam facere credebant, & omnes caſus humanos adſignabant illi, ut hominum mentes impellenti, nunc ad maleficia, nunc ad virtutum ſtudia. Unde Q. Curt. lib.3. de rebus Alexandri, inquit, Etiam naturam plerunque fortuna corrumpit, & lib. 8. Quis neget eximiam quoque gloriam ſæpius fortunæ quam virtutis eſſe beneficium? Hinc Aphthonius ait, prudenter à majoribus inſtitutum, ut leges decernerent malis pœnas, bonis autem præmia virtutis.

car. od. 29. Fortuna ſævo læta negotio, Ludum inſolentem ludere pertinax, Tranſmutat incertos honores, &c.

Attentatam rem, &c. Id eſt, Miſericordiam Tyrannus mereretur, ſi peccaſſet imprudenter & inconſultò: ſed cùm factus ſit ſtudiosè, atque dedita opera Tyrannus, erit puniendus: voluntario enim crimini nulla debet eſſe veniæ ſpes, nec ignoſcendi facultas parata.

Invitum ſe dicere, &c. Hoc eſt, crimini ſuo nihil poterit prætexere, non dicere, quòd invitus, vel per imprudentiam ſcelus ſuſceperit. Et in Teſtamento Veteri legimus iis urbem profugii paratam fuiſſe, qui neſcientes aliquem percuſſiſſent, ut ſi ferrum in ſylva manum ſuccidentis ligna fugerit, & occiderit hominem, Deut.19.

Liberorum ipſius, &c. Hoc eſt, filiorum que filiarum. Vide Gell. lib.2. c.13.

Quorum reſpectu moveri, &c. τὴν ψῆφον ενεγκεῖν, id eſt, ſuffragia ferre. Multo jus eſt, inquit, pro legibus ſuffragia ferre eaſque defendere, quàm tyrannorum liberos favore proſequi. Illarum enim

beneficio juſtitia floret, & Judices liberè ſententiam pronuntiant, ſed horum maleficio, cum Judicibus æquitas è medio tollitur.

LOCUS COMMUNIS IN villarum ac urbium incenſores.

EXORDIUM.

Hominum impiorum nulli gravioribus ſuppliciis afficiendi ſunt, quam ii, quorum maleficio contingit, ut funditus per incendia pereat, quò à juſtitia ſuum unicuique fuit attributum.

A contrario. Quorſum attineret Deorum clementia datas eſſe facultates, ſi liceret impunè maleficis, eas per crudeliſſima ſcelera tollere, vel omnino flammis abolere?

Ab expoſitione Quid in rerum natura poterit atrociu eſſe, quàm omnia loca miſerabilibus lamentis, cunctaſque domos ejulationibus querulis complere, urbes incenſionibus, internecione cives, vaſtitate regiones, ruina crudeliſſima Reſpublica perdere, & breviter omnia, quibus humana vita carere non poteſt, flammis abſumere?

A comparatione. Quibus longè mitiores ſunt fures, au ſicarii. Hi unius atque alterius bona diri piunt, aut rerum inopia protruſi, unum aliquem occidunt: at illi Reſpubl. omne evertunt, & univerſa tollunt è medio.

A ſententia. Facinori voluntario nulla eſſe debe parata excuſatio, imprudentiæ juſta eſ deprecatio. Nulla igitur venia digni ſun iſti, qui conſultò maleficia ſuſceperunt

a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

ac ſua ſponte omnia immaniter excuſſerunt ſola nocendi libidine, & perverſitate mentis impulſi.

Cùm vitam præteritam adeò turpiter exegerint, ut nulla ſpes melioris ſit inſequentis, Judices, injuſtè facietis, ſi eos dimiſeritis. Quippe vix unquam ad bonam frugem perventuri ſunt, quos ad omnia flagitiorum genera rapuit aſſidua peccandi conſuetudo. *A conjecturali digreſſione.*

Quis poterit iſtorum miſereri, quos non publicus luctus ad miſericordiam traxit, non tot matronarum ac puerorum ejulatus flexêre, non tot virorum ſingulius atque calamitates maximæ promovêre, nedum à teterrimo crimine potuerunt deterrere? *Ab excluſione miſericordiæ.*

Fas & jura ſinunt, voluntque, ut ii pœnas ſe dignas exolvant, qui juſtitiæ leges violando crudeliter univerſam Remp. afflixerunt, fortunaſque omnium irreparabili damno funditus perdiderunt. *A legitimo.*

Quis tam perverſi judicii poterit eſſe, cui videatur iniquum, eos tantis incommodis atque pœnis adficere, quanta bonis innocentibus intulerunt, tantiſque ſuppliciis excruciare, quanta meruerunt eorum maleficia? *A juſto.*

Sumpto de ſceleratiſſimis hominibus ſupplicio fiet, ut Reſpubl. liberata, poſſit reſpirare: item boni cives quibuſcunque rationibus valuerint, ſua tecta reſtaurare, & in meliorem aut ſaltem priſtinam conditionem, atque dignitatem reſtituere. *Ab utili.*

Tanta vobis, Judices, eſt divinitus *A poſſi-*

 con-

concesſa poteſtas, ut citra magnum negotium maleficos tollere, tanta item facultas, ut pro jure veſtro Rempubl. afflictam ſuffulcire posſitis, & libertatem asſerere.

bili & honeſto. Hoc enim eſt propriū ejus officium qui ad Reipub. administrationem accedit.

Nihil magis poterit Judices æquisſimos decere, quàm rerum publicarum hoſtes opprimere: nihil magis glorioſum æſtimari, quàm proſpicere, ne quid damni boni cives capiant.

Ab eventuro

Poſtquam pœnas de reis hiſce dignas ſumpſeritis, feneſtram criminibus reliquis clauſuri eſtis. Nam eorum exemplis multi deterriti ceſſabunt à peccando, qui alias ad nocendum promptiores ſunt futuri. Reſipiſcent multi, ubi cognoverint mala conſilia conſultoribus pesſima cecidisſe.

ALIUD LOCI COMMUNIS exemplum, in ebrium.

EXORDIUM.

In Republ. veſtra, Judices, prudenter inſtituta, non ferre ſoletis ulla etiam levia crimina, quanto minus vobis tolerãda eſt ebrietas, omnium ſcelerum teterrima, unde velut alto gurgite profluunt omnia vitiorum genera, promanatque corporum & animarum pernicies certa.

Ebrietas.

A contrario.

In homine rem præſtantisſimam novimus eſſe rationem, bonamque valetudinem, utrumque obnubilat, imò diſperdit fœda temulentia, utrumque conſervat divina ſobrietatis virtus, quæ omnium bonorum eſt origo, ſicut illa malorum.

Tole-

Tolerabilior rei præſentis eſſet cauſa, *Ab expoſitione.*
i vino rarius ſeſe ingurgitaret, ſed nullam
neretur veniam, cùm beſtia quotidie co-
honiſſans ſeſe poculis obruat. Qui toties
b amicis admonitus non deſinit, ab adfini-
ous objurgatus non ceſſat ebrietatem ſe-
tari, & juxta proverbium, canis ad vomi-
um reverti, & ſus ad volutabrum cœni.
Noctes atque dies in ganeis, in luſtris per-
ræcatur, clamat, rixatur, pugnat.

Quemadmodum amor turpis nihil boni *A comparatione.*
rocreare, ſic item ebrietas, ingeniorum
terrima pernicies. Et reliqui morbi par-
em aliquam corporis ſolent corripere, non
ivinam in homine particulam adoriri: pe-
ilentiſſimus omnium eſt ebrietas, hoc
ſt, rationis privatio, quæ temulentia di-
ta, quod animi vigorem debilitet. Veteres
nim temetum appellavère vinum ex eo,
uòd tentet, atque labefactet mentem.

Alios imprudentia, caſus, atque fata ad
eccandum trahunt: ebrioſi ſponte ſua ra- *A ſententia.*
iuntur ad malefaciendum. Unde Seneca
brietatem nihil aliud ait eſſe, quàm vo-
intariam inſaniam, Epiſt. 12.

Non potuit vitam præſentem honeſtè *A vita antecedente.*
anſigere, qui præteritam turpiſſimè tra-
icendo, ſe puteo, quod ajunt, argenteo *Incontinentiæ*
on deſiit ingurgitare. Documento ſunt *incommoda vide ex Socrat. apud Xeno. Memo. 1.*
bidines portentoſæ, pallor, genæ pendu-
, oculorum ulcera, tremulæ manus, quas
iquando vidiſtis effundere plena vaſa.
æc omnia præmia ſunt ebrietatis, & vitæ
rpiter exactæ evidentia ſigna. Vide Plin.
b. 14. c. ult.

Nulla ratione parcendum eſt illi, qui

 conſul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

A miſericordiæ excluſione. conſulto facinus patrat, & ſua ſponte ſe convertit in beſtiam: quod facit ebrioſus homo, cujus turpiſſima flagitia ſine ulla miſericordia reprimere debetis, & exemplis in nocentem editis reliquos à peccando deterrere.

A legitima. Cùm juxta Cic. ſententiam, Lex ſit recti præceptio, pravique depulſio, rectiſſimè feceritis, ſi (quod leges veſtræ volunt) teterrimum hoc ebrietatis crimen è medio ſuſtuleritis: quo facto vitiis omnibus repurgatam Remp. eſtis habituri.

A juſto, honeſto, utili, poſſibili. Vos ideo magiſtratu fungimini, & gladios geritis, ut ſontes puniatis, & innocentes tueamini. Nihil igitur juſtius, nihil honeſtius facere poteritis, quàm ſi fortiter officio veſtro functi in beſtiam hanc ebrioſam graviter animadvertetis. Nec erit quòd ab illa vobis metuere debeatis, cùm neminem ſui criminis defenſorem habeat, & ejus omni vigore corpus exhauſtum, vinoque debilitatus ſit animus. Noxium igitur dignis modis tractate, quod non ſolùm Reipub. veſtræ futurum eſt utile exemplum atque ſalutare, ſed etiam gratum Deo, qui maximo odio proſequitur ebrietatem. Unde apud Eſaiam inquit: Væ qui conſurgitis manè ad ebrietatem ſectandam & potandum uſque ad veſperam, ut vino æſtuetis, &c.

Gladios cur gerant magiſtratus.

Epilogus. Sed non opus ratione longa vobis, quibus perſuaſum eſſe ſcio, ebrietatem crimen eſſe teterrimum, nec levi ſupplicio tollendum.

PETRI

PETRI MOSELLANI VENVSTIVS ac copioſius tractatum.

ARGUMENTUM.

Vereor plurimum, ne, qui ſobrii ſunt, operam hanc meam in ebrios dicendi ſeu ſupervacaneam rideant: dicent enim ſobriis, caſtigatione hac nihil opus eſſe: ebrios autem ſic vino ſepultos, ut nullius vocem exaudiant, nullius admonitionem intelligant, nullius objurgationis aſperitatem ſentiant. Nimirum quòd, ut corpus mortui nullis punctis, ſic ebrii animus nullis monitis excitari poſſe videatur. Quanquam autem optabile eſſet, non ſæpe operam ludi in corrigendis iis, qui in vitiis ſuis ſic obduruêre, ut omnem medicinæ ſpem excludant: tamen quia ſunt qui certis intervallis ex tanti mali ſopore expergefacti, ad ſe redeunt, ſeq; ſanabiles per hoc, quod morbum ſubinde agnoſcant, præbent, vel horum gratia quanta ſit in hoc vitio pernicies, paucis oſtendam. Nam ut pulchrius nihil eſt homine ſobrio, & ad quidvis quovis tempore, quovis in loco parato, ita nullum monſtrum fœdius ebrio, cujus, ut Terentianus Chremes ait, neque pes, neque manus ſatis ſuum officium facit. Principio mirari ſuccurrit Græcorum prudentiam, qui ſuæ etiam linguæ proprietate quanta virtus, quamque ingens bonum ſit ſobrietas ſatis declarant. Siquidem ut oſtenderent mentem humanam in ſua dignitate conſiſtere ſine ſobrietate non poſſe, virtutem hanc inſigni vocabulo σωφροσύνη nominavere.

σωφρο-σύνη.

Quid enim aliud ſonat σωφροσύν
quam mentis conſervationem? ut quantun
homo animalis rationis expertia mentis di
gnitate antecellit, tantum quoq; hęc virtu
cæteris omnibus ſit ſublimior cenſenda
Quanquam autem Stoicorum diſputati
eſt, qui unam virtutem habeat, ei & cæt
ras non deeſſe: tamen in uſu vitæ human
ſępe compertum eſt, fortitudinem habuiſ
eum, qui amicitiæ jura non præſtiteri
At ſine ſobrietatis fundamento nullus u
quam virtutum domicilium in animo ſu
conſtruxit. Nam ut ea oculorum acies ſo
colorum diſcrimina diſcernit, qui nul
vitioſi humoris fluxu lippiant, ita qu
quaque in re vel fugiendum, vel ſeque
dum ſit, ea tantum mens cernit, quam ci
ac potus moderatio ab omni onere ſemp
ſervarit expeditam. Hæc prudentibus co
ſiliorum omnium mater, hæc rectè conſi
ta maturè exequitur, cum hac florent R
pub. hac diſcedente ſenſim optima quæ
dilabuntur: ut vel hinc appareat, quanta
peſtis in Rep. civis ebrius, qui neq; virtu
ulli locum apud ſe relinquat, nec ullum
rebus dubiis conſilium aut invenire ip
aut ab aliis inventum recta ratione exec
poſſit: qui nec præterita recordari, nec p
ſentia moderari, nec futura pręvidere rec
queat: qui denique nihil aliud ſit, quà
quod de otioſis ait poëta, Telluris inut
pondus. Pinge autem tibi cogitationis p
nicillo talis hominis vitam. A veſpera
multam noctem clamatur, bibitur, lu
tur, cantatur, ululatur, pugnatur, fra
guntur ſcyphi, menſæ vomitu conſpuu

tu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

ur : ſuccedit ſomnus alii gravis , adeò ut
norti pluſquam ſimilis appareat : alii ſom-
iorum terrificis ſpectris irrequietus : tum
quiſſimum ebrietatis ſupplicium , vehe-
nens capitis dolor ac membrorum om-
ium debilitatio. Manè dolor, & nondum
lormitum vinum ſurgere vetat, & in me-
um uſque diem in ſtratis detinet. Quòd
quid operis urgeat nimis , fracti , & vel
mimortui ad illud accedimus. Quis au-
m cum laude in negotio aliquo gravi
rſatur, ad quod invitus, fractus, ac to-
s languidus ingreditur? Quid expediet
peditus ipſe? Quid fortiter faciet langui-
is? Quem laborem feret heſterno mero
n ſolum fatigatus, verùm totus fractus?
trectandum eſt aliquid? tremunt ma-
s. Eundum aliquo? genua labant. Res
ſcit eloquentiam? lingua hæret, vocis
eatus eſt impeditus. Quid multi? inter
t morborum genera, quot humanæ na-
æ miſeria eſt obnoxia, vix ullum eſt,
od ſemel adeo totum hominem ſibi e-
iat, & animum pariter atque corpus
oſternat. Bona morborum pars cùm vel
rpus, vel corporis aliquam partem affli-
t, tamen immortalem hominis partem,
mpe animam, impetere non audet. Sunt
i ſoporem, ſunt qui torporem, ſunt qui
gus, ſunt qui æſtum immittant, ſalva
nen interim rationis dignitate. Atque
ud ipſum, quod commune habemus
n Diis immortalibus, quo ſolo homines
ſumus, & rectè appellamur, quòd brutis
ferimus, hoc verò labefactare ebrietas
poteſt, & ſolet. Atrox ſanè, & horrenda

Animum cum Diis commune habemus,

eoq; ſolo à brutis differimus. peſtis eſt ἐπιληψία, qua correpti plerique aliquoties vim ſibi ipſi afferunt, dum ſua ipſorum membra pulſant dum capillos ſibi vellunt, dū ſe in luto volvunt ipſi. At nullis verbis conſequi queas, quanto fœdiori, quantoq; immaniori malo laboret ebrius. Quem ἐπιληψία corripit, hunc paulo momento deſerit, atque ei mentis uſum reddit: ebrius autem cùm diu multumque per ebrietatem jactatus fuerit, ſeque indigna multa tum fecerit, tum paſſus fuerit (ſi non, quod ſæpenumero accidit, in totum extinguatur) totumque penè triduum ſepulto ſimilis jacuerit, vix tandem ad ſe utrunque redit. Illi mali ſenſum lenit, quod nulla ſua culpa, ſed morbi vehementia pœnitenda multa tum dicit, tum facit: huic verò malum conduplicatur, quando, quò mali culpam à ſe transferat, non habet: & minùs premere ſolent, quæ nihil commeritis gravia accidunt. Jam inter animi vitia nullum eſt tam noxium nullum ex quo tanta malorum aliorum ſeges pullulet. Quid enim tam eſt horrendum, quod non ebrii audeant? Fide & taciturnitate in rebus humanis nihil ſanctius eſſe debet. Ebrio nihil rectè credideris: effutit omnia, neq; quicquam tam religiosè arcanum eſt, quod celare is poſſit, qui ad cujuſvis compotoris ſtultitiam invitatus, mentis ſuæ dignitatem ipſe prodit. Quid enim non proderet is qui illud, quod chariſſimum habet, ad alienum affectum, eumque ſtultum, amittere vel cum aviditate paratus eſt? Cui autem ignotum eſt, rixarum, vulnerum, ſtuprorum, adulteriorum, homi-

In vino veritas: hinc Hora. Ser. 1 Sa. 4. & 10. Con-

homicidiorum uberrimum fontem eſſe ebrietatem? Quis enim neſcit pugnam Lapitharum factam, ut Horatius ait, ſuper mero? Quis neſcit, Tarquinios mero calentes primùm ad ſtuprum nefandum proceſſiſſe, mox & regno ampliſſimo excidiſſe? Quis ignorat Alexandrum Macedonem, cætera quidem Regem laudatiſſimum, compotandi ſtudio eò prolapſum, ut iis, quibus familiariſſimè utebatur, interfectis, & per hoc procerum ſuorum omnium animis à ſe alienatis, veneno tandem extingueretur? Sed næ ego ineptus, qui, quod vitium finem nullum nocendi habet, hoc orationis meæ anguſtiis complecti ſtudeo.

ditacùm verax aperit præcordia Liber.

Vide Curt. lib. 10. & Plutarch. in vita Alex.

ALIUD EXEMPLUM LOCI communis in ſacrilegum, juxta præſcriptos ab Aphthonio locos, cujus bona pars ex Priſciano deprompta eſt.

EXORDIUM.

In omnes maleficos oportet animadvertere, maxime in eos, qui contra Deos aliquid audent, ſacra violando.

ALIA EXORDII FORMULA.

Quod ſi vultis committere, Judices, ut cæteri quoque homines veſtra indulgentia peſſimi fiant, ſacrilegum impunitum relinquite: ſin hoc non placet, ſuppliciis adficite.

ALIA PRINCIPII FORMA.

Qui in conſpectum veſtrum adductus eſt reus, videtur ſolus in periculum veniſſe,

ſed vos quoque in diſcrimen præcipitamini. Juris enim contemptio, & regionis violatio impunita relicta, deorum iram in homines excitat.

A contrario. Ut Dii placarentur, majores noſtri ceremonias inſtituerunt, aras condiderunt, templa Diis immortalibus voverunt, hoſtiis donariiſque exornarunt, ac feſtis diebus redeuntibus celebrarunt: iſte autem ut Deos exacerbatos in capita noſtra inſtigaret, aras ſpoliavit, templa prophanavit, & omnia donaria crudeliter abſtulit.

Ab expoſitione. Et quid aliud animo revolvit, quid aliud machinatur ſacrilegus, quàm Deos irritando univerſæ civitati malum accerſere, publiciſq; ac privatis rebus incommodare? Etenim ex ſacrilegio, & Deorum contemptu, ſolet agrorum ſterilitas provenire, omniumq; rerum penuria: item ſeditiones, prælia, regionum devaſtationes, urbium excidia, atque peſtes.

A comparatione. Ex reliquorum maleficiis tolerabilius malum videmus enaſci. Latrocinium ac furtum in paucos committuntur, ſtupratorum adulterorumque crimina iis ſolum qui faciunt moleſta & acerba fiunt, & eos maximè, quorum intereſt, excruciant: ſacrilegus autem omnibus ex æquo plurimum incommodat, qui Tyrannis eſt ſimillimus ſed tamen ex illis non omnibus, ſed peſſimis omnium. Illorum enim facinus eſt ſæviſſimum, quo Deorum immortalium donaria ſpoliant, ſacraſque divitias auferunt. Iniquiſſimum igitur eſſet, furem vel injurioſum adfici ſupplicio, ſacrilegum verò abſolvi.

Sed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

A ſententia.

Sed quis ſuis ut prætendat flagitiis, ha-
re poteſt ? invitus ad ſcelera non-acceſ-
t, ſed cùm mala ſemper in eo mens, ma-
s animus fuerit: non ſine multis, ſed im-
s conſiliis atque conatibus fores tem-
rum effregit. Jam quali præditum ani-
o cenſeatis eum , qui Deos immortales,
os omnes creaturæ venerantur , ac ado-
nt, contempſerit, imò divina ſacraria pro-
nando exacerbaverit ? Quid deſignare
lent , qui Bomolochorum peſſimi, nun-
am laboribus honeſtis ut victum acqui-
rent, operam impenderunt, ſed per im-
as artes atque ſacrilegia maluerunt ad
vitias pervenire.

Bomolochi.

Homines alii qui peccant, maleficii præ-
ntis labem vitæ prioris melius exactæ
nctimonia vel excuſare, vel expugnare
ſſunt, at qui tam horrenda crimina com-
ittunt in Deos , ſatis oſtendunt ſeſe ha-
re pectora , quæ ab ineunte ætate nulli
etati adſueverunt, ſed aſſiduo criminum
u tam contaminata ſint, ut ad meliorem
ugem, ſi cupiant etiam, nequeant redu-
. Lignum enim tortum haud unquam
et rectum . Et difficile eſt reſiſtere con-
etudini, quia aſſimulatur naturæ : quam
cet expellas furca, tamen uſque recurret.
uare nihil jam aliud reſtare conſtat ,
uàm dignum meritis ſupplicium , ut ſic
rbor mala ſemel excidatur, ne malos fru-
tus producere pergat .

A digreſſione conjecturali. Imò natura potentiorem conſuetudinem aſſerit. Qu. Curt. lib. 5.

Unde ſi cum maximo ejulatu ad pedes
eſtros ſeſe abjecerit , nihil oploratione
jus commoveamini oportet , ne crimen
npunitum aliis ſimiliter peccandi fene-
ſtram

A miſericordiæ excluſione.

ſtram aperiat, & inconſulta miſericordia veſtra Deorum iram in publicæ diſpendia calamitatis exacuat.

A legitimo. Quod ſi leges volunt, ut qui ſtatus hominum inquietant, pacemque publicam interturbant, puniantur: quanto magis animadvertendum erit in eos, qui nobis immortales Deos iniquos & hoſtes faciunt, ut eorum amicitia ſpoliati, funditus intereamus?

A juſto. Et quid magis æquum eſſe poterit, quàm Deos placare, religionem tueri, ædiumque ſacrarum expilatores damnare, ac meritis ſuppliciis adficere?

Ab utili. Quod ſi feceritis, Deos placatos habebitis, & Reip. ſtatum longè tranquilliorem atque proſperiorem. Etenim in iis imperiis feliciter omnia ſolent ſuccedere, in quibus religio vera conſervata, ſcelera punita, & ante omnia regnum Dei fuerit quæſitum.

A poßibili. Nec erit, quod vindictæ veſtræ juſtiſſimæ impedimento eſſe poſſit: neminem enim iſte habet, cujus patrocinio nitatur, nec credo fore aliquem, qui tam ſit Divûm contemptor, iſtum è manibus veſtris ut cupiat eripere, ſed potiùs omnes inſtabunt & vigebunt, ut reus omnium ſuffragiis morti deſtinatus, meritas pœnas exolvat, ne ex eo conſervato κακῶν πανίγυρις impendeat.

Epilogus. Quid igitur moramini? quid ceſſatis in eo tollendo, qui jam pridem omnibus videtur eſſe damnatus?

ALIVD

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

ALIVD LOCI COMMVNIS exemplum in contumacem aut δύσκολον.

EXORDIUM.

Inter varia criminum genera non infi-um eſt contumacia, atque moroſitas, nnium diſſidiorum uberrimus fons & igo. *Contumacia.*

Morum æqualitas amicitiæ vinculum que glutinamentum eſt, unde natum overbium : Æqualitas haud parit bel-m. Et obedientia vel ſola virtus eſt,quæ enti cæteras virtutes inſerit, inſertaſque ſtodit. At moroſitas, & contumacia rtinax amicitiæ pacta reſcindunt, om-mque concordiam è medio tollunt, ut thagoras rectè dixit, Æqualitatem ami-iæ parentem, & altricem : contra, inæ-alitatem diſcordiarum, bellorumque atrem eſſe. *A contrario. Glutinamentum.*

Ab omni manſuetudine & obedientia ſcolus abhorrens, in animum induxit ne monentibus nunquam obtempera-, neminemque ad honeſta vocantem dire. Secum igitur aſſiduò loquitur, que exequitur iſta : Ego ſatis ſapio, ſatis judicii,ut queam cum aliis certare,imò ncere : nolo alicui morem gerere, cùm ngè meliùs, quàm alii, noverim, quæ nveniant ætati meæ : nec maximopere enam ſapientiam optarim : valeat mo-orum odioſa prudentia, ego, quod mihi ſum erit, aggrediar, præceptoribus, cum feroces præſtiterint, oppedam : quæ ve-tuêre, *Ab expoſitione.*

tuêre, faciam, rejectis etiam libris indulgebo genio, pergræcabor indies, & mihi nomen inſigne comparaturus, nocturno tempore veluti graſſator aut ſicarius in plateis pervagabor, obviam venientes laceſſam, atq; proſternam, aut, velut Achilles, in fugam compellam, exclamabo etiam, ut Stentora vincere poſſim,

—aut propria mercede canoros
Curetum ſonitus, crepitantiaque æra ſecutus,
Torva Mimallonis implebo cornua bombis.

Hæccine digna ſunt adoleſcentibus exercitia: Melancholicorum eſt ſtudiis impalleſcere, & demorſos ſapere ungues.

A comparatione.

Grave crimen eſt ambitio, ſed multò gravius obſtinatio, & pertinacia procax, quam αὐθάδειαν appellant. Illud ſubtile malum, ſecretum virus, & occulta peſtis, infeſtans ſolos cupidos, quorum animos invaſit. At homo contumax, in perverſa ratione perſiſtens, exemplo peſſimo multis eſt aliis, quos veluti contagione viroſa corrumpit, & ad ſeditionem Reipub. perniciem inſtituit, atque trahit.

A ſententia.

Nihil habet contumax, quod inflexibili mente prætexat. Facilè, ſi vellet, bene monentes audire poſſet: ſed pervicax, & obſtinatus animus reluctatur, ac velut aſinus calcitroſus reverberat. Cæterum ut πειθαρχία μήτηρ τῆς εὐπραξίας, ſic inobedientiæ crimen & pertinaciæ ſcelus omnium in Repub. perverſitatum origo.

A digreſſione conjecturali.

Præſentis criminis pœna remitti poſſet, ſi non turpem ex vita præterita labem, adeoque ἕξιν contraxiſſet, nec vitium ex

prava

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

ava conſuetudine verſum eſſet in natu-
m, ex cujus genuina malitia nihil, niſi
uod Reipubl. peſtilentiſſimum, poteſt
naſci.

Quis judicii tam perverſi vir eſſe pote-
r, qui rubo (quod ajunt) arefacto rigi-
ores atque præfractiores à meritis pœ-
s liberatos velit, id effecturus ut omnis
ene monentium, ac gravium virorum
toritas in ſummum adducatur diſcri-
en?

A miſericordiæ excluſione.

Quòd ſi non in facta modò, ſed in vo-
s etiam petulantiores olim publicè vin-
catum eſt, ut C. Fundanius & Tiberius
mpronius Ædiles, Appii Cæci filiæ mul-
am ob incivilia verba duntaxat dixerint,
Gellius lib. 10. c. 7. quanto æquius erit
nſtringere os infræne, & coërcere peſti-
ram rebellandi libidinem ejus qui re-
onſator teterrimus oblatratione, factoq;
o ſcelerato omnia civilitatis atque pie-
tis officia tollit?

A juſto.

Quòd ſi veſtrûm nonnulli judicaverint
tium contumaciæ non capitale crimen
ſe, arguerint igitur leges jubere, ne ma-
r pœna ſit, quàm culpa, Officiorum 3.
on petam, ut in reum exempla crudelia
mis datis, ſed per νȣθεσίαν aut τιμωρίαν
curſuri vitiis, ita puniatis, ut accepto
alo reſipiſcat, peccandique licentiam
hibeat, atque compeſcat.

A legitimo.

Ad crimina leviora etiam nihil conni-
re, ſed aliquando ad vivum reſecare;
uantum in Repub. bonæ frugis afferat,
l cæco manifeſtum eſt.

Ab utili.

Res ardua non erit, de præſenti reo ju-
dicium,

A poſſibili.

dicium, cenſuramque facere, ſola ſufficit authoritas veſtra, qui nullis in hoc negotio perficiendo copiis auxiliariis opus habituri eſtis, cùm vel ſolo nutu confundere poſſitis, cumque nemo ſit, qui cupiat illi ſubvenire.

Ab eventuro. Si præſentis peccati ſcelus reliqueritis impunitum, multos habebitis ad idem flagitium alacriores factos, quos adhuc expectatio judicii veſtri remoratur.

ALIVD LOCI COMMVNIS exemplum, In avarum: cujus exordium.

Vetus dictum eſt, Judices, avarum niſi cùm moriatur, nihil rectè facere. Quod vel ſolum vobis perſuadere poterit, ut hunc hominem, ipſam avaritiam, ſi non capitali pœna adficere, ſaltem extra patriam aliquò, unde ad nos, vel contagio, vel hominis fama non poſſit accedere, ſtatuatis ablegare.

A contrario. Admodum bene ac prudenter olim Romani ſapientes inſtituerunt, ut in Ægei maris inſulam Gyaros noxii deportarentur, ne laceſſerent, ac divexarent innocentes, pauperum ſudores, atque ſanguinem hauriendo. Contra, vos perperam ac imprudenter feceritis, ſi hunc reum in patria reliqueritis, & non potius hominem peſtiferum & injurium ex hominum communitate exterminaveritis, ne ejus præſentia pernicioſa miſeri cives non modò violentur, ſed etiam perdantur. Univerſum enim mortalium genus devorare, & omnibus, ut ſibi ſolis proſint, eſſe maxi-

Devoraturis, inquit Quintil. lib. 6. c. 8 cujus patrimonium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

o detrimento ſolent avari, per omne *conſu-*
nus injuriarum ſuos explendo loculos, *mitur.*
enos expilando. *Ab ex-*
Cujus rei gratia ſecum animo revolve- *poſitio-*
ſolitus: Quorſum virtutes? quorſum *ne.*
obitas? quæ laudatur quidem, ſed alget.
nicum ego pecuniæ ſtudium amplectar.
æc rerum omnium Regina, donat for-
am, nobilitatem, uxorem locupletem.
uic obediunt omnia, hac vel Dii ca-
untur. In pretio pretium nunc eſt, dat
nſus honores qui divitiis parantur. Has
tur conſecutus ego, omnibus (qui nunc
æſtus uberrimus,) aſſentabor, defrau-
bo, terminos proximi transferam, fura-
or, rapiam, nihil vel Deos, vel homines
raturus.

Luxurioſa quidem res eſt vinum, & tu- *A com-*
ultuoſa ebrietas, ſed longè nocentior *paratio-*
aritia fuerit, qua nihil ſceleſtius eſſe: *ne.*
ex ſapientiſſimus Salomon aſſerit. Et
uo liberalitas gratior omniumque ſtu-
oſorum encomiis celebratur atque lau-
atur magis, tanto deteſtabilior avarus
t, qui non amicis, non patriæ, non reli-
uis omnibus, ſed ſibi ſoli natus, quaſi ho-
inis portentum vivit: ſe ſolum paſcit,
: horrendum dictu, nunquam ſatiatur,
uemadmodum infernus, & perditio non
plentur. Prov. 28.

Ebrius poſt factum agnoſcit delictum, *A ſen-*
c pœnitentiam agit: homicida in furoris *tentia.*
im ac iram transfert crimen, & factis ma-
ficium aſſignat. Et uterque non ſemper,
d rarò & caſu quodam & inviti peccant.
t avarus nihil habet, quo noxium repur-
get

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

get animum, cùm avaritia penitus inſita permeet in venas, & in imis pectoribus inhæreat, ut avelli non poſſit, nullum relinquens pœnitentiæ locum, nullamque de hominum genere bene merendi facultatem.

A conjecturali digreſſione. Præteritæ vitæ ſanctitas aliis ſæpe reis non vulgarem apud Judices æquos benevolentiam conciliat: verùm ſi totam hujus rei vitam ad amuſſim excuſſeritis, ipſiſſimam invenietis *αὐγείας βουστασίαν*, monſtrum, non unâ gravi correptione vel ſupplicio dignum.

A miſericordiæ excluſione, atque juſto. Quare neminem arbitror fore tam ſtolidum, quem hujus rei miſereſcat. Familiam, quam ſui ſimillimam habet, ad pedes fortaſſe veſtros provoluturam videbitis, ſed vos legum & juſtitiæ ratio magis permoveat, quàm iniqua ſceleratorum hominum hypocriſis, & ipſiſſimæ Crocodili lachrymæ.

A legitimo. Cum leges Reipubl. gratia conſervandæ jubeant in ſontes animadvertere, non illegitimum fuerit, imo juſtiſſimum acriter hunc reum à vobis caſtigari, vel procul ablegari, cùm nihil eo ſceleſtius, ut dixi, reperiatur.

Ab honeſto & poſſibili. Quo facto, nihil officio veſtro dignius effeceritis. Nec quod judicium veſtrum poſſit remorari, video: nam, modò volueritis, dictum ac factum reddetis.

Ab utili. Duplicem inde Reipublicæ commoditatem promanaturam experiemini. Primùm Judices integri, teterrima peſte Rempublicam liberaſſe prædicabimini. Deinde prudenter effeciſſe, ut præſentis

rei

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

i ſupplicio deterriti reliqui, ad conſi-
le maleficium non facilè ſint acceſſuri,
Plura dicere non arbitror operæ pre-
m, cùm ipſi ſatis intelligatis, non levi-
s pœnis afficiendum avarum, cùm eo
nil ſit in Repub. peſtilentius, atque
gis perniciosum.

Epilogus.

DE LAUDE QUÆ ἐγκώμιον Græcè dicitur.

CAP. VIII.

Aus eſt Oratio, bona alicujus enumerans.

Proprium eſt laudis res amplificare & ornare. Qu. lib. 3. cap. 7.

udandæ ò ſunt
- *Perſonæ, ut Thucydides, aut Demoſthenes.*
- *Res, ut juſtitia, aut temperantia.*
- *Tempora, ut ver, æſtas.*
- *Loci, ut portus, horti.*
- *Ratione carentia animalia, ut equus, aut bos.*
- *Planta ut vitis, aut oliva.*

udamus verò & communiter & ſingulatim.
mmuniter, ut omnes ſimul Athenienſes.
gulatim, ut Athenienſem unum aliquem.
c verò diviſio eſt laudis.
Diſpones autem ipſam hoc pacto:
Primùm prooemion pro qualitate rei pones:

inde ſubjicies genus, quod dividitur in
- *Gentem,*
- *Patriam,*
- *Majores,*
- *Patres.*

educationem explicabis, quæ continetur
- *Inſtitutione,*
- *Arte,*
- *Legibus.*

Hinc

Hinc ſubdes præcipuum laudum omnium caput, res geſtas, quas divides in ea quæ ſunt
- Animi, ut quæ fortitudinis ſunt, quæ prudentiæ.
- Corporis, ut pulchritudinem, velocitatem, robur.
- Fortunæ, ut principatum, potentiam, divitias, amicos.

Addes deinde comparationem, qua id quod laudatur, alteri collatum tollatur in majus. Poſtremò epilogo, qui precationi ſimilior ſit, concludes.

Comparationis exercitatio duplicat materiam & virtutum vitiorumq; non tantum naturam, ſed etiam modum tractat. Quintil. lib.2. cap.7.

EXEMPLUM IN THUCYDIDIS laudationem.

Æquum eſt eos, qui utilia nobis adinvenere, ſuis ipſorum inventis ornare, laudibus proſe- qui, & quod ab illis eſt proditum, iiſdem quo- que ceu auctoribus cum gratia reponere, acce- ptumque referre. Non igitur injuria Thucydi- des oratione mihi celebrandus eſt, qui ipſis pluri- mum attulerit ornamenti. Omnes enim de ali- qua humanarum rerum parte benemeritos de- cet venerari. Thucydidem vero eo magis, quod pulcherrimo omnium illuſtrando, curam ſuam impendit. Neque enim quicquam eloquentia Pulchrius: neque Thucydide quenquam bene dicendi gloria præſtantiorem invenire eſt.

A patria. Athenas in-

Nactus autem Thucydides eam eſt patriam quæ & vitam pariter ſibi, & eruditionem præ- beret. Neque enim in alio loco natus eſt, quam

una

...nde omnis bene dicendi ratio profluxit, origi-...emque vitæ ſortitus Athenis.

ventrices & altrices bonarum artium vocat Cicero: A majoribus.

Reges generis ſui habuit auctores. Itaque ...b ultima protinus origine, clariore majorum ...ortuna eſt illuſtratus. Utraque ergo habens, & ...eneris amplitudinem & civitatis ſtatum po-...ularem, quo clarior utrinque fieret, eſt ab utro-...ue adjutus. Etenim ne ad injuſtas opes, poten-...iamque delaberetur, æqualitate legum prohi-...itus eſt, neve in obſcura reliqua plebis utili-...ate deliteſceret, felicitatis genere eſt conſecu-...us.

Ab educatione.

Talibus igitur procreatus parentibus, in Re-...ublica Athenienſium, interque leges educatus, ...uas certò optimas eſſe vitæ magiſtras in con-...eſſo eſt. Inter leges autem armaque vivere in-...ituens eruditioni, ſimul atque rei militari ope-...am dare decrevit, neque ſtudia armis deferens, ...eque arma (ut præcipuam prudentiæ partem) ...elinquens, unoque conatu duarum diverſarum ...rtium curam habebat, conjungens ingenio pari-...er ea, quæ natura ſunt ſeparata.

Leges vitæ optimæ magiſtræ.

Ut tandem ad virile pervenit robur, occa-...onem quæſivit proferendis eis, quæ pulchrè fue-...at in ætate meditatus. Nec defuit caſus, bel-...umque protinus eſt ortum, ipſeque res ab uni-...erſa geſtas Græcia literis complexus poſterita-... mandavit, conſervator eorum, & velut re-...aurator, quæ bellorum delevit injuria. Nec ...aſſus eſt, quod quiſque geſſit, temporum ſitu a-...oleri. Ex ipſo ergo cognoſcitur captam eſſe Pla-...æam, ſcitur Atticam eſſe vaſtatam, tenetur Athenienſium claſſibus Peloponneſi oras eſſe na-...igatas, certatum eſſe navali prælio apud Nau-...acton, non eſt nos Thucydides id paſſus latere. ...esbum ab Athenienſibus eſſe captam, id quo-

A rebus geſtis.

que ab ipſo indicatur cum Ambraciotis pugnatum eſſe, hoc & ne diuturnitas aboleret, effecit. Iudicium Lacedæmoniorum non ignoratur. Sphacteria & Pylos ingentes Athenienſium labores non latent. Concionantur Corcyræi Athenis, Corinthii ipſis contradicunt. Æginates, ut Athenienſes accuſent, Lacedæmona proficiſcuntur. Iam vero à belli concilio Lacedæmonio Archidamus abſterrens, contra Steneleidas ad bellum ſuſcipiendum impellens. Ad hæc Pericles legationem Laconicam contemnens, neq; paſſus deficere animo propter peſtilentiam Athenienſes. Cuncta hæc Thucydidis opera, ingenioque in omne ævum ab oblivione vindicantur.

A comparatione. Herodoti & Thucydidis cõparationem pulcherrimam vide apud Quint. lib. 10. cap. 1. Epilogus.

Quis autem Herodotum illi comparaverit? Ille enim ad voluptatem legentium ſcripſit, hic omnia ex rebus ipſis, atque veritate deprompſit. Quanto verò quod ad alienam fiat gratiam infra, id eſt, quod ſit ad veritatem, tanto poſt ſe Thucydides Herodotum reliquit.

Erant alia quoque permulta quæ de Thucydide dicerentur, niſi quòminus omnia diceremus laudum ſuarum nobis obſtaret multitudo.

ALIUD EXEMPLUM.
Laus ſapientiæ.

PROOEMIUM.

Sapientiam adipiſci felicitatis eſt: laudare autem pro dignitate ipſam majus eſt, quàm ut noſtris id viribus adſequi poſſimus. Tantum enim illi ſupereſt gloriæ, ut commune quoddam Deorum immortalium bonum eſſe credatur. Cum enim Deorum unuſquiſque velut deſcriptam officii ſui tueatur partem, Iuno nuptiis præſit;

præſit, bellis Mars cum Pallade, Vulcanus inter ignes fabrileis ſuas exerceat parteis, ducat Neptunus navigantes: & quiſque alius aliud ſibi vendicet, ſapientiam in commune ſibi aſſerunt omnes, præcipuè vero præ omnibus Iupiter, quanto reliquis major eſt, tanto omnium quoque ſapientiſsimus æſtimatur.

Vnaque ſapientia eſt, quæ vel maximè æternam Iovi præſtat poteſtatem. Et Dii quidem nativam ipſam cognatamque ſibi habent, munere autem ipſorum in terras quoque delata eſt, & Deorum filii ſapientia ſua maximam humanæ vitæ utilitatem attulerunt. Quapropter poetæ laudem merentur, qui Palamedem & Neſtorem & ſi quis alius ſapiens olim fuiſſe canitur, Deorum fuiſſe filios tradiderunt. Non quidem illi vano commento Deorum naturam velut permutare conati, quam ne Dii quidem ipſi permutare poſſent, ſed generis permixtione communicationem indicantes virtutis, ut qui divina quadam cæteris admiratione præſtarent, Deorum filii crederentur. Nec immerito illorum in Deos referebant genus, quorum ſapientia major, quam humana, originem videbatur adfirmare divinam.

Ut Herculem, Minoa, Perſeum, & reliquos.

Sola autem ipſa utroque rerum ſtatu æquas habet rerum vires. Nam reliquarum alia bello ſolum probantur, alia laudamus in pace. Sapientia verò præcipua eſt utriuſque temporis moderatrix. Sic in bello, verſatur, tanquam prorſus artium pacis ignara ſi pacem continet tanquam nunquam agitata ſtrepitu bellorum. Denique tum aperte utrique ſeſe accommodat, ut in utro horum æſtimes, ei ſoli videatur eſſe dicata. Fert pacis temporibus leges, & omni tranquillitatis utitur more: in bello vero victo-

A ſapientiæ effectu.

riam præbet. Neque armis ſolùm ſuperiorem facit: ſed in concionibus quoque præſtat invictam. Itaque & inter bellantes, & inter pacatos ſola præcellit primaſque ſibi vendicat ſapientia. Sola quoque divinitatis proximè exprimit ſimilitudinem: ſola enim, velut Deus futura proſpicit. Quin ipſa quoque terram agricolis attribuit: navigantibus aſsignavit mare, adeò non fruges colligere ſine ſapientia, non navim, niſi ſapientis gubernatoris præſidio freti, aſcendere auderemus. Itaque quicquid exhibet mare, quicquid hominum uſibus terra profert, meritò ſapientiæ munus cuncta cenſentur. Ne cœlum quidem, & ſi quid in ipſo latet, dimiſit in occulto, quantum ſolis ſe porrigit ambitus, quod ſpatium ſtellarum unaquæque circumſcribit, ipſa perveſtigavit. Deſpexit intra terras etiam, & quo pacto vita defuncti agemus, ipſa nobis aperuit. Trojam quam capere temporis diuturnitas non potuit, ſapientiæ aſtus ſubegit, & unius conſilium adepta, univerſam Perſarum potentiam diſſolvit. Cyclopis oculus erutus eſt prudenti Vlyſsis invento, ſicque quicquid eſt, quo quiſquam vincat, ab ipſa ſapientia derivat.

A comparatione. Quis ergo ipſi fortitudinem comparaſſe velit, cùm quicquid viribus fieri poſsit, ipſa etiam ſapientia præſtet? Adeoque ſi ipſam fortitudini ademeris, per ſe fortitudo culpanda videatur.

Erant & multa alia quæ de ſapientia dicerentur, niſi majora eſſent, quàm quæ poſſet modica oratio complecti.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

SCHOLIA.

LAus, &c. Alii laudationem vocant, hoc eſt, orationem bona exprimentem, quæ alicui ſunt. Ἐγκώμιον Græcè appellatur, quod juxta Aphthonii ſententiam dictum eo quòd ἐν κώμαις, id eſt, in viis antiquitus canebant. Nam antiqui κώμας angiportus dicebant. Differt ab hymno & Epæno, quòd hymnus Deorum ſit, encomion verò mortalium: præterea Epænus paucis verbis fit. Encomion autem ſecundum Rhetoricæ artem profertur. Poſtremò cùm in loco communi quoque laus fit, hoc differunt, quòd in loco communi pro viro forti dicentes, eo conſilio dicimus, ut præmium petamus: Laus autem per ſe virtutis teſtimonium, ut ait Priſcianus.

Laudandæ ſunt, &c. Porrò præterita, inſtantiaque, atque adeò omnia, quæ nunc laudamus, nunc contra vituperamus res ſunt omnis generis, quæ aut cerni tangique ut homo, equus, urbs, flumen aut animo intellectuque cognoſci, atque percipi poſſint, ut facta dictaque. Virtutum item vitiorumque, tum artium varia genera, ut prudentia, juſtitia, fortitudo, temperantia, eloquentia, medicina, architectura, ſcientia rei militaris, aliaque id genus multa. Vitia autem quæ ſint, hinc cognoſci facilè poſſunt, nempe injuſtitia, luxuria, invidia, &c. Ipſius autem Dei laus (quanquam quid huic aut noſtra laude accedat, aut vituperio adimatur, non video,)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

deo,) tota huc pertinet. Rerum autem, quæ cerni tangique poſſunt, primas partes homines tenent, qui cum cæteris animantibus brutis rebuſque mutis ratione & ſermone, tum multis aliis animi naturæ dotibus antecellant, laudem imprimis ſibi vindicant. Laudamus igitur præcipuè perſonas, urbes, portus, loca, & his ſimilia: præclarè item facta dictaque, quæ cum virtutibus conjuncta, atque inde orta eſſe conſtat. Jam & juxta virtutes arteſque aut in certis hominibus, aut ſeorſum ſuis ipſas laudibus exornamus.

Res, &c. Ut Eraſmus laudavit Moriam. Et ad ingenii vires periclitandas, artemque oſtentandam Phavorinus laudavit quartanam febrim. Eum enim conſtantius valiturum, qui febri liberatus vires integras recuperaverit. Laudavit etiam Therſitem. Cujus meminit Gell. l. 17. c. 12. Et Politianus in Epiſtolis.

Loci, &c. Ut Bajæ, Tempe.

Porcus &c. Ut in Liguria Lunæ, vel Carthaginenſium. Cujus meminit Virg. in. 1. Item laudari poterit Stoa porticus Athenienſis, Pœcile ex varietate picturæ dicta, in qua Zeno philoſophus diſcipulos docebat, unde & ſecta Stoica. Item Aulis Bœotiæ, cujus meminit. Ovid. 12. Meta.

Horti, &c. Ut Adonidis, qui proverbio locum fecerunt. Item Heſperidum, quos amœniſſimos in Africa fuiſſe memorant. Item Senecæ prædivitis horti, ut ait Juven. Satyr. 10. Item Alcinoi ſylvę, quarum Virg. Georg. c. 2. meminit.

Idem:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Adeſte Muſæ maximi proles Iovis:
Laudes feracis prædicemus hortuli.
Hortus ſalubres corpori præbet, &c.

Equus, &c. Equos laudare poterimus, ut Pollucis equum Cyllarum & Graii, quorum meminêre poëtæ, ut ait Virgil. Georg. 3. Item Buccephalum Alexandri, de quo Gell. lib. 5. c. 2. Item Solis equos, &c.

Bos, &c. Virg. in Georgicis: *Bos pulcher.*

Optima torvæ.
Forma bovis cui turpe caput, cui plurima cervix.
Et crurum tenus à mento palearia pendent:
Tum longo nullus lateri modus: omnia magna,
Pes etiam & camuris hirtæ ſub cornibus aures.

Vitis, &c. Ut Thaſiæ vites, ſunt & Mareotides albæ, ut ait Virg. Vide Plinium lib. 14. c. 3.

Olea, &c. Quæ laudari poterit ab inventrice Minerva, & quod ſignum fuerit pacis. Unde Virg. in 7.

Ad mœnia Regis
Ire jubet, ramis velatos Palladis omnes.

Item: Braſſicam laudat Cato, malvam & Albucum Heſiodus.

Subjicies genus, &c. Sunt qui hoc loco jubeant addenda eſſe ea, quæ nativitatem vel miracula, vel prodigia præceſſerunt: ut ſi laudaturus Scipionem dicas in matris cubiculo anguem viſum, unde conceptus, & Jovis ille filius fuerit creditus, cujus meminit Livius lib. 6. belli Punici. Item in encomio Hecubæ recenſeas facem, qua prædixerit incendium, & excidium Trojanum. Item quid natis evenerit, enumeres, ut Midæ formicas, apes Platonis. Val. lib. 1. c. 6.

DE LAVDIBVS DVCTIS *ab animi, corporis, atque fortunæ bonis, ex Bucoldiano:*

LAUS HOMINIS A FORTUNIS.

Hominis laus. Advertendum fortunæ, corporiſque bona non ideò laudari, quòd quis habuerit ea, ſed quòd iis non fuerit indignus.

De fortunis, quæ externa bona ſunt, ſubinde nobis eſt dicendum. Hæ autem quantæ ſint, quot numero prædia, quo ſita in loco, quo tempore, ſive dono data, ſive ſuorum teſtamento legata, parentibuſve relicta acceperit, emeritve, ex adjunctorum loco narrandum locupletandumque erit. Deinde ex deſcriptionis loco ſitum prædiorum, atque hortorum ad flumina, ſeu fontes, & factas hic ad voluptatem ſtructuras pluribus licet verbis depingas: quemadmodum Homerus Alcinoi hortos: & maximè ſi is, quem laudas, Princeps ſit, urbeſque, in quas imperium habet, deſcribas. Quin & hujus fortunas cum aliorum facultatibus conferendo, ex comparatorũ loco mirè locupletabitur oratio: oſtendendoque, aut genere, numero, fertilitateq; majores amplioreſq; putandas, aut ſitu ad flumina, ſeu fontes, rebuſq; manufactis, atq; ad voluptatem ſtructuris jucundiores amœnioreſque. Quòd ſi verò eorũ, quibuſcum noſtras conferimus, omnium judicio ampliſſimas eſſe copias conſtiterit, pares oſtendiſſe contenti eſſe poſſumus. Spectandum etiam, atque cum materia deliberandum, ecqua & à diſſimili contrariiſque copia peti poſſit. A diſſimili hoc pacto: noſtra prædia eſſe, agroſque ſuburbanos, unde certus ferè quotannis fructus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

edeat: illos non modò longius domo, ſed
aliena in ditione ſitos, iiſque expoſitos
uminibus, quæ ſæpius inundando ſata
mnia obruant atque convellant. A con-
rariis, noſtros flumina fonteſque irrigan-
o agros, utilitatem adferre maximam: il-
s in ſata erumpendo, eademque convel-
endo incommodum adducere ſummum:
uic aquarum curſum prodeſſe, illis eun-
lem ipſum obeſſe: huic voluptatem adfer-
e, illis mœrorem triſtitiamque dare: huic
el exorto bello omnem ex agris fru-
tum redire, illis nullum: hujus prædia ur-
bis horreum alimentumque in hoſtes eſſe,
llorum contra hoſtium in urbem: his pa-
riam defendi, illis oppugnari. Quòd ſi
verò principem laudandum ſuſcipias, po-
entiamque ejus, gentis ſuæ urbiumque
genere & numero prædices, quo res ma-
jor illuſtriorq; fuerit, hoc magis his ex lo-
cis extendas.

QVÆ CORPORIS BONA IN hominem ex locis amplificandi ratio ſit.

Hactenus de externis bonis ejus, quem laudamus: quæ quidem pro perſonarum varietate alia atque alia exiſtunt: quæ perſequi, cùm infinitum, tum minus fructuoſum foret. Quare ad fontes ipſos ducere conſilium fuit, uſumq; locorum in iis, quæ omnibus communia ſunt, laudemque merentur, monſtrare, ut horum uſu cognito, pro cauſæ conditione, quantam quiſque velit moram ubique facere in augendo poſſit. Corporis autem bona eſſe diximus, ſtaturam, figuramq; corporis: valetudinem,

Vide Quintil. dict. loc. lib. 7. cap. 7.

roburque; ipſam denique formam. Hæc quanquam leviora ſunt, ſuam tamen laudem merentur, certaque interim animorum indicia eſſe ſolent. Unde Homerus cum in Therſite garrulitatem, animique vitium nobis depingi vellet, neſcio quo modo non tam malefacta, quàm corporis deformitatem vitiaque explicando vitioſiſſimum ipſum introduxerit. Idem ſtaturam grandiorem, roburque in principibus magnopere prædicat: ut qui Agamemnoni ſtaturam magnam cui majeſtas ineſſet regia tribuit, Vlyſſem illo quidem minorem sed latiſſimis humeris & pectore deſcribit. Jam verò Ajacem illum non ambobus modò his, ſed cæteris Achivis omnibus corporis ſtatura & robore antecellentem introduxit. Nec noſter Homerus hanc in ſuis laudem neglexit: qui cùm & in cæteris tum maximè in Ænea & Turno principibus corporis dona laudat. Et Dareta cùm alta ſtatura, latiſſimiſque humeris, quod certum virium argumentum eſſe ſolet, in ſingulare certamen produxiſſet, ejus tamen antagoniſtam Entellum vel ſenem, magnitudine corporis viribuſque adeo ſuperiorem facit, ut illum non ſecus ac qui fruſtrà urbem, aut caſtellum oppugnet, hunc temerè infeliciterque aggreſſum dicat. Forma plus laudis meretur: præſertim in principibus viris gravitas oris, majeſtaſque in vultu: hæc in primis pondus orationi autoritatemque tribuit: tantumque in animis Gallorum hoſtium valuiſſe Tit. Livius ſcriptum reliquit, ut cùm urbe capta, avidi prædæ in principum atria irruerent,

Livius Dec. 1. cap. 5.

ent , cernerentque hos cùm ornatu habi-
ıque paulo humano auguſtiore, tum ma-
imè oris gravitate atque majeſtate Diis
millimos domi ſedentes, ante horum ora,
cuti deorum ſimulacra, velut venerabun-
i conſtiterint : nihilque in hos ferro gra-
ius facturi fuerint, niſi M. Papyrius prin-
ipum unus prior iram moviſſet. Atqui
hinc augendi modum , uſumque loco-
um explicemus. Staturam, robur corpo-
is, oriſque decus quantum ſit , ubi ab ad-
unctis ſatis expreſſerimus , à cauſis & e-
ventis deinde dilatemus. Fuiſſe hujus ma-
ores , homines cùm inſigni ſtatura & ro-
bore , tum quadam modeſtia,oriſque gra-
itate præditos, ſemperque operam dediſſe
unc , ut quæ à natura ad ſui nominis di-
gnitatem amplitudinemq; acceperit, certa
vivendi ratione aleret proveheretque,
nulla ut Venus , Bacchuſque immodera-
tior corporis vires vigoremque auferret.
Quare ea jam valetudine eſſe,ut nulla cor-
poris imbecillitas obſit , quò minùs in re-
bus cum gravitate agendis ſuo,amicorum,
& Reipubl. tempori ſerviat. Quinetiam
comparatione rem extendas , ſi cum aliis
ampliſſimis hominibus conferas , oſten-
daſque in hoc noſtro aut ſimilitudinem
aut exceſſum eſſe , aut etiam diſſimilitu-
dinem:ſi aut proceritate , ipſoque robore,
& valetudine , aut ipſius vultus gravitate,
majeſtateque multis partibus ſit ſupe-
rior.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

QVÆ RATIO ANIMI bona ex locis amplificandi.

Idem Quintil. l.3. c.7. Utra ſit autem horum via utilior inquit cũ materia deliberabimus: dũ ſciamus gratiora eſſe audientibus, quæ ſolus quis, aut primus, aut certè cum paucis fuiſſe dicetur.

Reſtant animi bona, quæ ut cujuſque propria ſunt, ita præ cæteris laudem mereri ſuo jure maximam ſolent. Hæc laudandi duplex via eſt: aut enim ad ſua virtutum genera, ut ſuprà viſum eſt, quæq; referentur: ſua prudentiæ, juſtitiæ, fortitudini, & temperantiæ tribuendo facta: aut, quod non minùs commodè fiet, temporum ſervabitur ordo. Itaque dicendum, qui pueritiam adoleſcentiamq; tranſegerit: qui ſequutus ſtudia: quantumque in iis & quàm brevi ſit aſſequutus. Atque hic, ſi fortè inſigne ingenii ſpecimen indoliſque haud vulgaris bonitas eluxerit, pluribus erit verbis extollendum: quo videlicet tempore, quo in loco, apud quos, qua in re, aliiſque id genus additis circumſtantiis, quas adjunctorum locus ſuppeditat. Quòd ſi fortè operæpretium videatur, & hæc ipſa per plures ducendo locos plurimum extendas. Ætate autem jam magis invaleſcente, ſi qua ſcripta honeſti ſui ſtudii, voluntatiſque teſtimonia in lucem dedit, primùm qualia quantaque ipſa ſint, narrandum, quantuſque inde ad plures fructus redeat. Quæ item ſeu doctorum, ſeu multitudinis, ſeu univerſorum de iis teſtimonia judiciaque exiſtant. Quæ ubi ex adjunctorum teſtimoniorumque loco, quem eundem eſſe diximus, proſequutus fueris, à cauſis ſubinde augebis: quòd à multis magnique nominis hominibus

ſive rogatus, ſive ultrò juvandi ſtudio ad ſcribendum ſe contulerit. Ab eventis: non modò hominum de ſe expectationi reſpondiſſe, ſed & viciſſe: nec in una atque altera, ſed in pluribus nationibus ipſius ſcripta legi, laudarique. Atque hic & enarrandum, quorum expectatione majora emiſerit, quibuſque in provinciis plurimum probentur. Jam verò & hujus cum probatis magnorum authorum ſcriptis conferas: oſtendaſque potiora multò, melioraque hominum conſecuta eſſe judicia: aut maximis ſummorum autorum monumentis paria eſſe, atque judicari. A diſſimili etiam amplifices: ſi in iis, quibuſcum conferes ſcriptis, diſſimilitudinem eſſe oſtendas: ut ſi Hippocratis & Galeni medicorum opera, cum Pauli & Pomponii Juriſconſultorum ſcriptis conferas: illos rerum naturalium, hos civilium ſcientiam tradiſſe: illos de vita, hos de fortunis ſolicitis bene conſuluiſſe: illos præcepta dediſſe, ne morbus vincat, & æger moriatur: hos ne avarus triumphet, & ſuum alteri eripiat: denique illos caviſſe, ne ipſa præmaturè vita, hos ne ſua cuique res injuſtè auferatur. Hinc mirè Cicero non ſine delectatione corpus orationis auxit, diſſimilitudinem ſtudiorum Murenæ & Sulpicii pluribus verbis explicando. Hunc in modum ſingula quidem tam domeſtica quàm publica facta, quæ laudanda videbuntur, ſervato temporis ordine enarranda amplificandaque erunt, qua ratione domi vixerit, liberoſque

educavit, ad quæ ſtudia miſerit, liberaliterque aluerit, quos in viros aut abierint, aut ſe evaſuros certam de ſe ſpem patri patriæque præbuerint. Quæ ſi perſequaris omnia, ducaſque per locos, incrementum res ipſa ſumet maximum. Jam & quid commodi ipſe ſive re operaque, ſive conſilio Reipub. præſtiterit. Quale eſt, ſi dum aliquando, ut ſæpe, maximis de rebus bene Reipub. conſulendum fuit, inopſque conſilii multitudo ea facili momento ſequenda putaſſet, quæ probata Reipubl. ſtatum everſura penitus fuiſſent, hunc in concionem prodiiſſe dicas: & prudenti oratione, quæ ex his aut illis inceptis commoda, malave Reipubl. impenderent, edocuiſſe, eaque ſuſcipienda perſuaſiſſe, quæ cum ſingulis tranquillitatem, utilitatemque tum univerſis nomen, gloriamque attulerunt. Atque hæc aperienda, pluribuſque verbis ex locis aliis atque aliis explicanda erunt, quæ res ad ita conſulendum animum potiſſimum impulerit, quæ ſi honeſta utiliſque fuit, eventa votis reſpondiſſe pulchrum erit. Quanta autem gloria emolumentaque inde Reipubl. evenerint, quis item ad conſultorem fructus honoſque ab univerſis viciſſim redierit, copioſè erit exponendum. Poſtremò comparationibus rem extendas: cum urbis conditoribus, aut munitoribus hujus factum conferendo, & aut majus, aut ſimile, diſſimileque oſtendendo. Illos urbem quidem condidiſſe, hunc conditam prudentia ſua ab exitio conſervaſſe: illos partim fundamenta jeciſſe,

par-

partim mœnia turreſque, in hoſtes propugnacula, non ſine ſummis oppidanorum impenſis laboribuſque altiùs eduxiſſe, hunc unum ipſa modò ratione conſilioque, non mœnia ſolùm, urbemque, ſed & fortunas omnium, vitamque ſervaſſe. Quantum etiam cives grati viciſſim poſtea huic honorem, gratiamque habuerint, cum iis conferas licet, quibus ob præclariſſima in Rempublicam merita non ingrati extiterunt, doceaſque, aut majora, aut paria huic contigiſſe omnia. Quòd ſi verò is, quem laudas, princeps ſit, exercitumque duxit, præterquàm quòd ex his locis omnibus, ab adjunctis quæ latè patent, paſſimque uſui ſunt, à teſtimoniis, à cauſis, ab eventis, ex comparatione majorum, minorum, à ſimili, à diſſimili, à contrariis copiam petas, etiam à deſcriptionis loco amplifices maximè: cùm aut ſtratagemata genuſque militum, & armorum, aut urbes, quas cepit, regioneſque, & gentes, mores, aliaque id genus ſuo quæque loco deſcribas. Porrò cùm temporis hîc ſervandus ſit ordo, danda eſt opera, ut leviora aut omittamus, aut paucis perſtringamus. Quæ verò magna ſunt, & prudenter, & juſtè, & fortiter, modeſteque facta, laudemq; in animis hominum maximam merentur, per plures dicendi locos, plurimumq; dilatanda erunt. Quæ autem laudari facta, oporteat, horumque numerum, perſonæ, quas laudandas ſuſcipies, ſecum adferent, in quibus ſingulis augendis, cognitis his locis, quantam ipſe voles, moram trahas.

VT EA EX LOCIS AVGENDA, *quæ poſt mortem acciderunt.*

Cum igitur hunc in modum, quæ toto vitæ curſu rectè fecit, verbis extuleris, dilataveriſque, non negligendum quomodo exceſſit è vivis, & quæ, vita jam defuncto virtutis ergò magna acciderunt. Nam cum magnis viris, dum vita manet, laudemque ſequentibus, comes ſit invidia, fit, ut morte jam ſublata, ereptiſque, quos nocitura ſequitur, ſeſe evertat, patiaturque mortuis, quem vivis noluit, ſuum honorem deferri. Quare ſi & huic vita defuncto, aut tumba publicè magnificentiùs ſit extructa, aut ſtatua erecta, aut denique quotannis, ad ſempiternam hujus memoriam, rerumque ab ipſo geſtarum, aliquid ſtatis diebus fiat, quanta hæc ſint, quo tempore fiant, quo in loco, à quibus, quantis impenſis, quanto ſtudio, aliiſque id genus explicatis circumſtantiis, quarum adjunctorum locus non admonet, copioſè erit exponendum. A cauſis item & hæc ſi voles amplifica: quæ ipſius in Rempub. merita conſtent: cur tantum vel mortuo honorem conſtituerint. Ab eventis hic nihil ſumas, cum explicata ex adjunctorum loco cauſas ſuas præceſſerint, niſi propterea hæc defuncto contigiſſe dicas, ut ſtatuto præclarè factis ſummo honore, plures ad imitandum pollicerentur, exponaſque ea ita ex ſententia eveniſſe, pluresque, honoris præmio incitatos, ipſam virtutem ſequendo nominis immortalitatem venari. Quinetiam ex comparationis loco locupletari

res

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

poteſt maximè: ſi virtutis præmia,mo-
mentaque huic poſt mortem conſtitu-
, cum Regum parentationibus funebri-
ſque honoribus conferas atque oſten-
s, ſtudio hominum ultrò hæc præſtan-
um illos ſuperaſſe: rerum autem magni-
entia æquaſſe. A diſſimili item, illis à re-
s, regiaque pecunia funebria magnifi-
ntius adornata, huic ab univerſo populo,
eque publico ſplendidè inſtructa: illis,
ia Reges vixerunt, mortuique ſunt: huic,
od patriȩ conſervator extitit, mortuuſq;
, habitus eſt honos: illis, ne regium no-
en leve in animis vulgi putaretur, huic,
ſua virtuti præmia deeſſe viderentur.
contrariis: Illos ſubditi maximè ode-
nt, hunc ſui ſummo honore proſecuti
nt: illos nova conſtituendo vectigalia,
nonam, victumque communem aggra-
ſſe agnoſcunt, hunc virtute, prudentique
nſilio plurimùm levaſſe intelligunt: il-
s vivos Tyrannos execrati ſunt, hunc
triæ patrem conſervatoremque appel-
ntes, amplexi ſunt. Illos poſt mortem,
l ab aliis honorari ægrè ferentes, quan-
m in ſua poſitum poteſtate impedive-
nt, hunc contrà univerſi æquali ſtudio
mmis honoribus ultrò effecerunt. Quæ
tio ſit perſonas laudandi, ab externis cor-
oris, animique bonis, atque adeò ab iis,
uæ has tempore antecedunt, ſimul jun-
a, & poſt inſecuta ſunt, oſtendimus. An-
cedunt autem homines tempore, pa-
ia, parentes: cum iis conjuncta ſunt, for-
næ, corporis animique bona omnia:
oſt autem inſecuta ſunt, habiti poſt mor-
tem

Laus hominũ in tria tempora dividitur, in tempus quod ante eos fuit, quo ipſi vixerunt & quod fatum eorum eſt inſecutum. Quintil. l.3. c.7.

tem honores, præclaraque de iis hominum judicia. Qua autem via ſingula ex locis copiosè inſtrui, augerique poſſint, utcunque aperuimus, non quidem eo conſilio, quod tantam copiam, quanquàm paucis rem perſtrinximus, in cujuſvis hominis laudem (quis enim finis?) temerè adducendam putemus: ſed ut monſtrato locorum uſu pro cauſæ conditione, quantam quiſq; inde velit copiam peteret. Neque enim hic cuiquam, quid fieri debeat, præſcribemus, ſed quid poſſit.

EADEM QVÆ LAVDANDI & vituperandi hominis ratio.

Porrò vituperandi quæ ratio ſit, hinc facilè intelligi poteſt. Siquidem idem ordo, eademque per omnia via in vituperandis externis, corporis animique malis erit ſequenda. Patriam igitur, parenteſque bonos habuiſſe, atque inde degeneraſſe, patrimoniumq; dilapidaſſe † tam vitium dedecuſque eſt, quàm cui hæc mala obtigerunt. In corpore autem ſi qua ſit deformitas, ut in Therſite, ſuis erit verbis exaggeranda: ſi nulla forma, viribuſque malè uſum fuiſſe, odio, dedecorique erit magno. Ab animo autem profecta vitia, flagitiaque, ſervato temporis ordine, niſi in ſua vitiorum genera ſpargere quæque mavis, perpetua oratione, quòd in L. Piſone facit Cicero, erunt explicanda atque exaggeranda. Quòd ſi fortè & jam vita defunctis aliquid accidit, quo turpitudo odiumque augeatur, non erit ſilentio prętermittendum. Singula autem eadem ratione,

† Ut Catilina.

Hac in re idem praceptum, quod in laudatione ſervandum

...ne, qua ſuperiora ex locis augenda ...plificandaque erunt.

...oſtremò epilogum, &c. Sunt qui præter-...tendum eſſe tradant vitæ modum, ...n mortis qualitatem, item quæ mor-...a ſint conſecuta, ut communem luctum ...mores, exequias, ſtatuas, ſepulturam ma-...gficam.

DISPOSITIO LAVDIS,
tetraſticho comprehenſa.

...ncipium ſequitur genus, ut gens, natio, pa-
tres.
Vita micans ſtudiis, legibus atque bonis.
...geſtas animus, corpus, fortuna miniſtrant.
Comparat in majus, votaque finis habet.

Thucydides, &c. Hic (ut ait Cicero de ...ris Oratoribus) erat Athenienſis ſum-...o loco natus, ſummuſq; vir, qui ad Olo-...m Thraciæ Regem, ceu ad progenito-...m ſuum retulit numen: affinem habuit ...ltiadem, neceſſarium Cimonem, ut ait ...arcellinus Græcus, & Plutarchus in Ci-...one. Hoc authore fuit adeò delectatus ...emoſthenes, ut eum octies tranſcripſerit. *Thucydide quantum delectatus Demoſth Offic.1.*

...Athenis, &c. Cicero de Oratore lib. 1. ...mnium doctrinarum inventrices Athe-...s vocat, ubi omnis dicendi vis inventa ..., & exculta: & ad filium ſcribens, ait urbis ...ithoritatem eam eſſe, quæ poſſit exem-...lis augere, &c. Quòd autem Attici ſint ...cutiores, in cauſa ajunt eſſe tenue cœ-...um, quod qui craſſum habent, craſſos ...enſeri, ut in libro de fato Cicer. Porrò ...thenienſis patriæ celebritas multum fa-...iebat ad nomen illuſtrandum: unde apud

Cice-

Ciceronem de Senectute, Seriphius Th
miſtoclem non ſuæ, ſed patriæ glo
ſplendorem aſſecutum affirmabat. Et
pud Romanos magnificum erat & gen
bus venerabile, civem Romanum fuiſ
Vnde Divus Paulus ſe Romanum eſſe d
cebat, quàm urbem Tribunus maxin
ſumma compararit. Act. 22.

Idem *Eloquentia, &c.* Nihil, inquit, admir
Cic. in bilius & magis populare, quàm eloque
epiſt. ad tia. Hanc Cic. de Orat. 3. vocat unam d
Brutum ſummis virtutibus, & de claris Orator
& Quin. bus, ingenii lumen.
l.2.c.20 *Vita magiſtras, &c.* Leges enim cond
tas eſſe conſtat ad ſalutem civium, civita
túmque incolumitatem, vitamque homi
num & quietam, & tranquillam, ut ai
Cic. 2. de leg.

Poſteritate mandavit, &c. Id eſt, memo
riæ prodìdit, ídque lib. 8. quos ſcripſit de
bello Peloponneſ. & Athenienſium.

Platea. *Plateam, &c.* Platæa vel Platææ plura
liter clariſſima fuit Bœotiæ civitas, quan
Stephanus dictam ait, παρὰ τὴν πλάτην,
hoc eſt, à remo. Statius lib. 7. Thebaid.

Nunciat excubiis vigiles arſiſſe Plataas.

De bello Platæenſi Thucyd. lib. 2. & 3.
Et Plutarch. in vita Ariſtidis, & Cimonis.

Attica. *Atticam, &c.* Ditio vel regio fuit Attica
in qua Athenæ civitas, philoſophorum
alumna, ubi primus omnium regnavit Ce-
crops, unde Athenienſes Cecropidæ, ut in-
fra patebit.

Pelopon- *Peloponneſi, &c.* Peloponneſus Græciæ
neſus. regio, alio nomine Achaia, alio, Pelaſgia
dicta. Vide Plin. 4. c. 4. Nomen habet à

Pelo-

ope Rege, Hippodamiæ viro, Tantali
, quaſi Pelopis inſula. Sita fuit inter
 maria, Ægæum & Jonium, Platani
o ſimilis. De bello Peloponneſ. Thu-
. lib. 2. Plutarc. in Nicia.

Apud Naupactum, &c. Naupactus Æto-
, quæ Acarnaniæ, Phocidi, & Locris
ntigua, civitas, nomen habens à navium
npaginatione: ναυπηγέω, navim fabri-
, ναυπηγὸς fabricator navium. Memi-
 Eraſ. in Proverb. Excubias agere in
upacto, cujus navale prælium apud
ucyd. lib. 1. *Naupactus.*

Lesbos, &c. Celeberrima fuit Ægei ma-
 inſula ante Troadem. Vide Plin. lib. 5
. 31. Athenienſes, duce Nicia, rece-
s Lesbios multarunt, muros demoliti,
ves & agros ademerunt, de qua re Thu-
did. lib. 2. *Lesbos.*

Ambraciotis, &c. Ambracia urbs Epiri
it aſpero ſubjecta tumulo, ut ait Livius
. 7. belli Macedonic. Hujus cives Am-
aciotæ, quorum hiſtoriam Thucydid.
. 2. complexus eſt. *Ambracia.*

Iudicium, &c. Hujus meminit Thucyd.
. 4. & 5. Aphthonius habet.

κη Λακεδαιμονίων οὐκ ἀγνοεῖται παρά-
νομος.

 eſt, Lacedæmoniorum ſententia injuſta
itur.

Sphacteria, &c. Σφάττομαι, jugulo, vel
acto eſt: unde Sphacteriam inſulam ab
eracleotarum mactatione dictam eſſe,
tephanus ait. Hiſtoriam Sphacteriæ,
hucyd. habet lib. 4. *Sphacteria.*

Pylos,

Pylos.

pylos, &c. Hæc fuit olim urbs Neſto
à Neleo condita, unde Ovidius:

Nos pylon, antiqui Neleia Neſtoris ar
Miſimus.

Diſtabat à Sparte ſtadia circiter 40. in ag
Meſſenio. Hanc olim Demoſthenis co
ſilio munîtam, Lacedæmonii oppugn
runt, meminit Thucyd. loco citato.

Corcyra, Corinthiorum fuit colonia, quam ii deduxerunt circa Olym. 18.

Corcyræi, &c. Corcyra ſecundum Th
cyd. Peloponneſi civitas fuit. Item in
la Alcinoi patria. Lucan. lib. 2. Vela
rantur in portus Corcyra tuos. Hujus
ves Corcyræi Athenis orationem habu
runt, qua contra Corinthios peteba
auxilia: quibus compertis & Corinthii m
ſerunt Athenas Legatos, qui Corcyra
rum orationes refellerent. Vide primu
Thucyd.

Æginates, &c. αἰγινῆται, alii vertunt Æ
ginenſes, qui Athenienſes accuſaturi L
cedæmona profecti fuerunt, ut ait Th
cyd. lib. 4. Æginam autem Peloponne
contra Atticam civitatem adjàcentem
ajunt: & inſulam Pyræo portui prop
quam, ab Ægina Aſopi Bœotiæ Regis
lia nomen trahens. Ovid. 7. Metam.

Oenopiam veteres appellavêre, ſed ipſe
Æacus Æginam genitricis nomine dixit.

Archidami Rhetoris meminit Quint. l. 3. c. 6.

Archidamus, &c. Hujus meminit Th
cydid. lib. 1. & 2. Hic fuit Orator, dict
quaſi princeps populi. Fuit & rex Spart
norum, quem cives mulctarunt, qu
exiguæ ſtaturæ fœminam uxorem dux
ſet, ut ait Plutarch. In vita Ageſilai. Et
Archidamo Thucydides interrogatus, ut
ipſe, an Pericles, lucta præſtaret, reſpond
u

i luctando illum vicero, mox ille dicen-
,ſe cecidiſſe negat, idque ſpectatoribus
ſuadet. Plutarch. in Politicis.

Abſterrens, &c. Lacedæmonii bellum
pter ſocios Corinthios injuriis affectos
aturi erant Athenienſibus, quod Archi-
mus diſſuaſit, affirmans eorum vires pa-
s eſſe adverſum Peloponnenſes atque
itimos: ſed adverſus hoſtes procul ha-
tantes eſſe omnino impares. Quare
gatos Athenas mittendos eſſe, qui no-
ine ſociorum injurias deprecarentur,
que pacem expoſcerent.

Stencides, &c. Qui finita Archidami
ratione apud Lacedæmonios verba fe-
t, adhortans eos, ne ſocios haberent
ontemptui, nec ultionem differrent, ſed
rotinus arma ſumerent. Fuit autem
nus Ephororum. Hi apud Lacedæmo-
ios erant Tribuni plebis, Regibus op-
oſiti, ſicut apud Romanos Conſulibus.
ide Cic. 3. de Legibus.

Pericles, &c. Hic fuit Athenienſium Dux, Philoſophus & orator, diſcipulus A- *Pericles.*
axagoræ. Vide Juſtin. lib. 3. Valer. lib. 8.
. 9. Quintil. lib. 12. c. 2.

Peſtilentiam, &c. Athenienſes bello at-
que morbo preſſi Lacedęmoniis erant ceſ-
ſuri, ſed oratione Pericles ad bene ſperan-
dum eos exhortatus eſt. Vide Thucydid.
lib. 1. & 2.

Ad voluptatem, &c. Quintil. lib. 10. c. 1.
inquit: hiſtoriam multi ſcripsêre præcla-
rè: ſed nemo dubitat, longè duos cæteris
præferendos, quorum diverſa virtus, lau-
dem eſt penè parem conſecuta. Denſus

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

& brevis & ſemper inſtans ſibi Thucy
des: dulcis & candidus & effuſus Herod
tus. Ille concitatis, hic remiſſis affectib
melior. Ille concionibus, hic ſermonib
Ille vi, hic voluptate.

IN SAPIENTIÆ LAUDE

Sapientiæ laus. Exordium ductum à ſapientiæ præſta tia, eamque laudandi difficultate. Ea Cicero offic. 2. ſcientiam appellat reru humanarum atque divinarum. Vide Tu Quæſt. 4.

Adipiſci, &c. Sapientiam adeptum a ſerunt eum, qui cùm vituperatur, non ir ſcitur, & cùm laudatur, non extollitu Plato (ut ſcribit Laërtius Diogenes) i terrogatus, quomodo quis ſapientiam a dipiſceretur, reſpondit ſi non expectari quæ non evenire poſſunt, nec de præterit recordatus fuerit.

Iuno. *Iuno, &c.* Cicero de Natura Deorur 2. dictam ait à juvando: nuptiis præeſt, ur de pronuba. A parturientibus invocatu unde Lucina, Apud veteres nihil aliu erat, quàm aër. Vide Macrob. de ſomni Scip. cap. 17.

Mars. *Mars, &c.* Quem apud Thraces natun affirmarunt, hoc eſt, apud bellicoſos, atqu feroces homines. Cujus meminit Cicer de re milit.

Pallas. *Pallade, &c.* Hinc alio nomine Bello nam vocabant. Lactant. lib. 1. c. 21. Miner vam à minuendo, vel minando, ſecun dum Cicer. Pallas autem, quòd haſtam vibret, ἀπὸ τοῦ πάλλειν. Natam ajunt è Jo vis cerebro, de qua plura Macrob. 1. Satur. cap. 17.

Vul-

Vulcanus.

Vulcanus, &c. Cicero de Natura Deo-
rum. 3. ſcribit quatuor Vulcanos fuiſſe:
Quorum primus Cœlo natus: Secundus
Nilo progenitus fertur, Opus dictus: Ter-
tius Jovis & Junonis filius, qui Lemni fa-
bricæ traditur præfuiſſe, de quo Aphthon.
hoc loco videtur intelligere. Quartus Me-
nalio natus, qui Vulcanias prope Siciliam
inſulas tenuit.

Neptunus.

Neptunus, &c. Ut Portunus à portu, ſic
Neptunus à nando paulùm primis literis
immutatis derivatur. Saturni & Opis fi-
lius, qui & παλαίμων inter Deos cele-
bratus. Vide Cicer. libro de Natura Deo-
rum 2.

Sapientia uſus, & memoriæ filia.

Dii cognatam ſibi habent, &c. A Diis pro-
genitam ſapientiam aſſerit. Gellius au-
tem lib. 13. cap. 8. ex Afranii ſententia Sa-
pientiam ſcribit, Uſus & Memoriȩ filiam,
quod uſu vitæ, multaque rerum experien-
tia paretur prudentia. Unde proverbium
Solonis nomine celebratum, γηράσκω δ᾽
αἰεὶ πολλὰ διδασκόμενος: quod ſic vertit
Eraſmus. Quotidie addiſcens plurima,
fio ſenex.

Palamedes.

Palamedem, &c. Hic Nauplii Regis Eu-
bœæ filius erat, unde Naupliades. Ovid.
in Ibin.

Naupliadaque modo ficto pro crimine pœnas
Morte luas, nec te non meruiſſe juvet.

Deorum filius habitus, quòd ingenio di-
vino præditus, ordinem aciei, & aliquot
literarum figuras invenerit. Vide Plin.
lib. 7. c. 56. Philoſtrat. lib. 4.

Neſtor.

Neſtorem, &c. Hujus pater Neleus, &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

mater Chloris legitur. Deorum filius putatus, propter eximiam prudentiam & eloquentiam. Hunc Agamemnon ſibi ſemper adhibuit conſulem. Cicero de Senectute: Dux Græciæ non optat ut Aiaces ſimiles decem habeat, at ut Neſtores quinque:

Homerus Iliados. α. τοῖσι δὲ Νέστωρ

Ἡδυεπὴς ἀνόρουσε λιγὺς, πυλίων ἀγορητής.

Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή.

Deorum filios, &c. Ut Herculem, Æſculapium, Mercurium, Æneam, Achillem, Liberum, Cæſares. Etenim gentilitas olim magnates atque Reges Deos appellabat, ſive ob miraculum virtutis, ſive ob prudentiam, ſive ob beneficia, quibus etiam ad humanitatem compoſiti, ſive in adulationem. Vide Lactant. lib. 1. c. 15.

Deorum naturam permutare conati, &c. Sunt qui hunc locum ita reddunt ex Græco: Non illis Deorum naturam attribuentes, ita enim veri Dii fuiſſent communione generis commune bonum ſortiti, ſed quatenus id bonum ſibi compararunt, Deorum filii exiſtimati ſunt.

Utriuſque temporis, &c. Id eſt divinum munus ac progenies ſapientia principatum obtinet & pacis & belli temporibus. Non exhorreſcere metu non finit, & hac præceptrice in tranquillitate recte vivere poſſumus. Vide Ciceronem de finibus bonorum & malorum.

Futura proſpicit, &c. Docet enim ſapientia

a, nihil temerè & præcipitanter agen-
um, ſed omnia conſultò & præmedita-
. Cujus proprium eſt, nihil quod pœni-
re poſſit, facere, ut ait Cicero Tuſcul.
uæſtio. 5. Et non committere, ut ali-
ando dicendum ſit, non putaram, ut
quit idem Cicer. Offic. 1. Valerius lib. 7.
p. 2. Porrò ſapiens aſſueſcit futuris ma-
, & quæ alii diu patiendo levia faciunt,
c levia facit diu cogitando. Præcogitati
im mali mollis ictus venit. Ideò ſtul-
, fortunæ cedentibus, omnis videtur
va rerum inopinata facies, ut ait Sene-
ad Lucilium Epiſt. 77.

Cælum, &c. id eſt, ſapientia nobis reve-
it, quæ ſunt in cælis arcana, τὰ ἀπόῤῥη-
, ineffabilia myſteria.

Vita defuncti, &c. Ut & Galli ſapientes,
i perſuaſum habuerunt, animas homi-
m immortales eſſe, ſoliti pecunias mu-
s quæ apud inferos redderentur, dare.
ler. lib. 2. cap. 1.

Actus ſapientiæ, &c. Ad molem imma-
equi reſpexit. Virg. in 2. Æn.

Inſtar montis equum divina Palladis arte
Ædificant, ſectaque intexunt abiete coſtas.

unius conſilium, &c. Aphthon. ſic habet,
περσῶν ὅλην διέλυσεν δύναμιν δι᾽ ἑνὸς
ρου βουλευμάτος. Rodolphus Agri-
a pro κυρου videtur legiſſe κύρου.
t quidem ſapientiſſimus Perſarum rex
rus, qui dicere ſolitus, neminem de-
e principatum ſuſcipere, niſi melior
, in quos acciperet. Is Aſtyage, Medo-

Cyrus regnum à Medis ad Perſas tranſtulit, circa 10 Olym. 56.

rum rege, avo materno victo, regnum Perſicum auxerat, non ademerat. Vide Juſtin lib. 1. Sunt igitur, qui hunc locu referant ad Alexandrum, qui legitur Pe ſas in fugam convertiſſe. Alii malunt a Ariſtidem referre, ſub quo duce Per victi, eorumque dux Mardonius Arimn ſto Spartiata ſaxo caput ſaucius, ut a Amphiarai oraculo ſibi prædictum era occiditur, ut Plutarch. in vitis refert.

Cyclops.

Cyclops, &c. Dictus ab uno, quem habu in fronte, oculo, quaſi circularis ocul de quo apud Virgilium in tertio Æne dos libro.

Nam ſimul expletus dapibus, vinoq; ſepult
Cervicem inflexam poſuit, jacuitq; per antr
Immenſum, ſaniem eructans, ac fruſtra crue
Per ſomnum commixta mero. Nos magna p
cati
Numina, ſortitique vices, unà undique circ
Fundimur, & telo lumen terebramus acuto,
Ingens, quod torva ſolum ſub fronte latebat,
Argolici clypei, aut Phœbeæ lampadis inſta

Propertius, lib. 4.

Ceßit & Ætnæa Neptunius incola rupis,
Victa Maronæo fœdatus lumina Baccho.

Vide Homerum 10. Odyſſ.

Fortitudo.

Fortitudo culpanda, &c. Sine ſapient inquit, fortitudo non eſt fortitudo, temeritas, propterea quòd fortitudo contemptio laboris & periculi cum tione utilitatis, & compenſatione co modorum: temeritas eſt, conſiderata lorum perpeſſione, gladiatoria pericu rum ſuſceptio, ut ait Cicero ad Her nium 4.

Temeritas.

EXE

:XEMPLA LAVDATIONIS, *& primò laus Demoſthenis.*

Exordium.

Qui parentibus obſcuris nati ad decus æclarum virtute propria aſcenderunt, on inferiorem laudem merentur, quàm ii nobilitate majorum ſuperbi ſe ja-ant. Major enim eſt gloria, virtutibus opriis niti, quàm alienis intumeſcere.

A genere.

Demoſthenis quidem pater Demoſthe-es fuit, vir honeſtus atque probus, ſed lebeius, ab officina gladiatorum Machæ-ɔpœus appellatus, vix ſæculo ſuo notus, t Valerius inquit: Atqui filius ad ſum-num decus evectus, omnibus majoribus iis præluxit.

)iis ille adverſis genitus, fatoque ſiniſtro,
Quem pater ardentis maſſæ fuligine lippus,
A carbone & forcipibus, gladioſque parante
ncude, & luteo Vulcano, ad Rhetora miſit.

It ait Juvenalis Satyra decima.

A patria.

ortitus fuit Patriam, ubi inventæ & ex-ultæ bonæ diſciplinæ. Unde velut ex quo Trojano complures viri celeberri-ni prodierunt.

Demoſthenem legem orandi vocat Quint. l. 10. c. 1

A majoribus.

Majores parum illuſtres habuit, ſed eos pſos eloquentia atque virtute ſua nobi-iſſimos reddidit, oratorum princeps æſti-matus.

Ab educatione.

Honeſtè fuit educatus ac bonis diſci-plinis inſtitutus, ſub oratore clariſſimo ſæo, & præceptore Platone, ad bonarum literarum ſtudia inflammatus à Thraſio Eunomo.

A bonis animi.

Ingenii ſpecimen ſub prima juventa ſtatim emicuit. Vis in eo dicendi mirabi-

lis & glorioſa Rempub. tutata fuit. Nactu
in Repub. materiam uberem & honeſtam
pro Græcorum libertate adverſus Phi-
lippum, & in ea præclarè decertans, con-
feſtim nomen & gloriam aſſecutus eſt
nec ſolùm ut diſertus, verùm etiam ut
fortis vir ſuſpiciebatur, ut admiraretur
ipſum Græcia, obſervaret Perſarum Rex
plurimuſque apud Philippum ſermo eſſet
confiterentur adverſarii ſibi adverſus præ-
clarum virum eſſe certamen.

In quem ejus Philippicæ extant.

Corporis quidem in eo fuit imbecilli-
tas, quam ingenio atque doctrina com-
penſavit, atque reſarſit. Etenim comme-
morato nomine Demoſthenis, maxima
eloquentiæ conſummatio audientis ani-
mo oboriebatur. Lateris quidem firmita-
te defectus, quas corporis habitus vires
negaverat, à labore mutuatus eſt. Qui
cùm rerum natura præliatus & quidem
victor abiit, malignitatem ejus pertina-
ciſſimo animi robore ſuperando. Itaque
alterum Demoſthenem mater, alterum
induſtria enixa fuit, ut ait Valer. Max.

A bonis corporis. Humerorum jactatione quomodo ille emendarit, vide apud Quint. l. 11. c. 3

Patrimonium abundans relictum erat,
ſed id tutores malè adminiſtraverant.
Partem enim ſurripuerant, partem negle-
xerant. Ipſe tamen ſatis opum ſtudio con-
ſecutus, & iis præſtantiora bona ſecum
geſtabat, non numeris, non oculis viſen-
da, ſed æſtimanda animo, quæ domicilio
mentis incluſo, nec mortalium, nec Deo-
rum manibus labefactari queunt, & ut
manentibus prçſtò ſunt, ita fugientes non
deſerunt, ut de Bia Valer. ſcribit.

A bonis fortunæ & à morte. Adverſus tutores ſuos puer adhuc pupillares actiones habuit

Pro ſalute Reipub. vitam amiſit, unde

ejus mortis diem omnium mœſtiſſimam egerunt, & inter ſacra Cereris jejunarunt mulieres. Populus item Athenienſis, honorem illi reddens, ſtatuam, utque maximus natu ſui generis publicè ſtipendia haberet, decreverunt.

Demoſthenes, ut teſtatur Plutarch. in ejus vita: & Quint. l.12. c.6

ALIVD EXEMPLVM IN laudem Philippi regis Macedonum.

Ex Græcorum Regibus, meo judicio, nullus fuit, quem non Philippus Macedonum Rex vel ingenii dexteritate, vel virtutum meritis exuperarit. *Exordium.*

Patrem habuit Amyntam, ſummæ prudentiæ virum, patriam celeberrimam, atque regnum adeptus centum & quinquaginta populorum. Plin. lib.4. *A genere & patria.*

Epaminonda ſtrenuiſſimo Imperatore, & ſummo philoſopho uſus eſt præceptore (Oroſius lib.3. cap.12.) A quo & bellicis artibus & philoſophiæ præceptis præmunitus ad regnum acceſſit. *Ab educatione.*

Theſſaliam domuit, Græciam penè totam conſiliis præventam viribus vicit, nec ita bellicis tumultibus præpeditus, & victoriis affectus, ut à liberali Muſa & ſtudiis humanitatis abeſſet. Quin lepidè comiterque pleraque & fecit & dixit, & egregia ingenii monumenta reliquit. Argumento ſunt Epiſtolæ, munditiæ, venuſtatis & prudentiæ pleniſſimæ, velut illæ quibus Ariſtoteli natum ſibi filium, & ab eodem inſtituendum denuntiavit. Quibus omnibus ea, quæ fortaſſe juveniliter patraſſe criminari poſſet, abundè ſatis delevit. *A rebus geſtis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Ab animi bonis. Clementia ſingularis in eo fuit ac benignitas in victos: unde quibuſdam ipſi conſulentibus, ut cum Athenienſibus aſperiùs ageret, reſpondit, illos abſurdè facere, qui homini, cuncta ad gloriam tum agenti tum patienti, ſuaderent, ut gloriæ ſuæ theatrum abjiceret, ſignificans ſeſe hoc agere, non ut Athenas everteret, ſed ut civitati celeberrimæ doctiſſimorum virorum copia florenti, ſuas virtutes probaret. Item, Quidam petulantioris linguæ maledicta conjicere ſolebat in Philippum, hunc amici hortabantur ut ejiceret in exilium. At ille negavit ſe hoc facturum: demirantibus quid ita. Ne, inquit, oberrans inter plures malè de me loquatur.

A comparatione. Quod maledicum non egit in crucem, vel clementiæ erat: quod ignovit, vel magnanimitatis: quod contempſit, quod noluit expellere, prudentiæ: plus enim nocuiſſet. Vide Eraſ. 4. Apophthegmatum, Diodorum Siculum lib. 3.

Epilogus. Quis autem Hannibalem Carthaginenſium ducem, Philippo cenſuerit comparandum? Ille multa quidem geſſit, ſed pleraque perfidioſè ac crudeliter, hic omnia ſapienter ac cum animi ſumma moderatione.

Longè plura de tanto Imperatore dicenda eſſent, ſed finem facio contemplans meam dicendi facultatem longè inferiorem eſſe, quàm ut tantis Philippi virtutibus par eſſe poſſit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

ALIUD EXEMPLUM IN *eloquentiæ Encomion.*

Cum autore Gellio, turpius ſit frigidè laudare, quàm inſectanter vituperare, metuo ne non encomion eloquentiæ minus aptum ego dicturus, ingenii magis inopiam proditurus ſim, quàm dignis illam laudibus evecturus. Attamen ſi libet ejus principium conſiderare, reperiemus eam honeſtiſſima productam origine, optimiſque rationibus profectam.

Quæ cùm una ſit de ſummis virtutibus, ut ait Cicero, nemini dubium eſſe debet, quin ab illo, qui fons omnium virtutum eſt, & origo, profecta ſit, nempe à Deo Opt. Max. cujus, ut ſacra Scriptura meminit, dona ſunt linguarum genera, omneſque ſapientiarum ac ſcientiarum ſermones, ex quo, per quem, & in quo ſunt omnia.

A genere. Qu. l.2.c.20 de eloquentiæ autem præſtantia, vide apud eundem l.2.c.26.

Cœlitus igitur demiſſa admirabilem in rebus humanis potentiam recipit, & incredibilem efficaciam facultatemque accendendi mentes ad honeſtatem, animos ad gloriam. Afflictos conſolatur, perterritos timore vacuos reddit, ſeditiones compeſcit, feros & agreſtes homines ad humanitatem deducit, Vnde poëtæ Orphea & Amphiona finxerunt demulſiſſe feras, & cum arboribus montes traxiſſe: Ait enim Horatius:

Ab iis quas perficit rebus.

Agreſtes homines ſacer interpreſque Deorum
Cædibus, & fœdo victu deterruit Orpheus:
Dictus ob id lenire feras, rabidoſque Leones.
Dictus & Amphion Thebanæ conditor arcis,
Saxa movere ſono teſtudinis, &c.

Occupatio. Sed inquis, eloquentia ſceleſtos pœnis eripit, falſis veritatem expugnat: ſtatus Reip. evertit, ut bono jure Lacedæmonii rhetores videantur expuliſſe.

Hac de re ubertimè apud Quint. deca. 16. lib. 2.

Redditio Eſto, ſed eadem ratione omnes bonæ artes, omneis magiſtratus, cùm utrinque aliquando proveniant mala, poſſent expelli. Item è medio tolli ignis & aqua, unde ſæpenumerò maxima oriuntur diſpendia: atqui bonæ res malæ non ſunt, ſi bene utamur.

Comparatio. Quis eloquentiæ prætulerit liberalitatem? hæc paucis poterit prodeſſe: illa ſuas in omnium mortalium ſalutem vires extendit.

Epilogus. Rerum magnitudine deterritus finem facio: etenim maximis eloquentiæ laudibus vix ullius dicendi facultas reſponderit.

ENCOMIVM MARPVRGENSIS Academiæ.

A dicentis officio. Ingratiſſimus omnium haberi meritò poſſem, ſi concionis hujus hodiernæ autoribus, nempe iis quibus meipſum debeo, non in præſentiarum morem gererem, in dicendis, quem ſcopum hujus orationis eſſe voluerunt, beneficiorum laudibus, atque ſummis in nos omnes meritis. Rationis omnis expers volatile Ciconiam, novimus omnes officii mutuam rependere vicem ſolere, ut hinc, ἀντιπελαργεῖν, natum ſit proverbium. Quantò æquius ac juſtius nos, qui ratione ducimur, gratiam nobis benefacientibus, ſi propter culpam fortunæ iniquioris non parem referre potue-

tuerimus, tamen aliquam ſcribendo ſaltem, bene ſentiendo, atque aſſiduis illos extollendo laudibus, & habere & agere non detrectaverimus? Cùm autem Academia Marpurgenſis, veluti mater omnium noſtra communis benigniſſima, nos tanquam alumnos ſuos & clariſſima pignora ſinu blandiore foveat, nos bonis literis inſtituat, nos probatis moribus exornet, nos deniq; maximis honoribus afficiat, quis vel pietatis ullo tangi confirmet illum affectu, qui rogatus, aut juſſus, parentem tam officioſam pro virili ſua nolit, ut ingratitudinis moroſæ filius, ad ſydera ferre? Hæc cùm ipſi vos optimè teneatis meditata, nihil omnino dubitandum erit mihi, quin jam ſilentium pollicentes, vos omnes ornatiſſimi atq; iidem integerrimi viri ac ſtudioſa juventus, me patienter ſitis audituri.

Injunctum eſt mihi Academiæ noſtræ Marpurgenſis Encomion dicere. Imprimis autem gaudendum, ac lætandum mihi video, partim quod vos ad audiendum tam avidos contemplor: vos omnes tam attentos: quàm pudens ego, quàm hæſitans ego; quàm tremebundus ego, primùm huc aſcendi: nunc autem veſtro, quo me omnes proſequimini, favore, atque hilaritatis aſpectu longè redditus alacrior: partim, quòd talis oblata ſit dicendi materia, in qua etiam erudito parum, hoc eſt, mei ſimillimo literaturæ levioris homuncioni, non deeſſe poſſit oratio, ut longè difficilior videatur exitus inventio, quàm principii, nimirum ut non tam copia mihi, quàm modus in dicendo quærendus exiſtat.

Ab auditorum attentione & argumenti fertilitate.

Ab autoribus ac fundatoribus Academiæ.

Nam ſi protinus ab initio ipſos gymnaſii noſtri celeberrimi authores ac patronos conſideres, ac perpendas, ſive Deum Opt. Max. cujus cæleſti providentia ac divino nutu inſtituuntur, eriguntur, ac gubernantur univerſa, quæ in terris ſunt, ſive illuſtriſſimum noſtrum Heſſorum principem: ſtatim tibi tam inundans verborum ac rerũ flumen occurret, ut te magis obrutum copia, quàm inopia preſſum iri fatearis. Quid? (ut illum ἀνεκφώνητον, ἀνεξερεύνητον, ἀνεξιχνίαστον, qui extra omnem eloquentiæ cæleſtis, nedum terreſtris, aleam eſt poſitus, cujus gloriæ nullum principium, nullus finis exiſtit, Deum Opt. Max. prætercam) vel ſola hujus terreni numinis, quo Domino ac fundatore noſtra Academia meritò gaudet, jubilat & exultat, Principis illuſtriſſimi dotes, tantam dicendi copiam offundunt, ut ſpiritus dicturi citiùs defecerit, quàm increſcentis beneficio rerum orationis curſus.

Ab illuſtri principis Heſſorum genere factis atq; virtutibus.

Quid enim memorem tot antiquiſſima ſtemmata, tot majorũ imagines, tot pacis, tot belli clariſſima facinora, atq; parta trophæa? Quid tantam vitę integritatem, tantam clementiam, tantam prudentiam, tantam pietatis ac veræ religionis curã? Quid denique innumerabilia alia, quæ omnia ac ſingula, tam ſplendida, tam lucida, tam illuſtria ſunt, ut ſi alienæ claritatis polities, ac nitor fuerint adjuncta, plus obſcuritatis ſint allatura quàm lucis? Ideoque tam fertilia, tam copioſa prædicatu omnia, ut centum linguas, imò centena principum eloquentiæ millia fatigare poſſent.

Quis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

A diſciplina militari

Quis enim, ut alia tranſeam omnia, quis, inquam, vel Neſtore, vel ipſo Pericle facundior, eloquentia digna ſatis expreſſerit, quanta diſciplinæ militaris arte contuderit horridos Sichingiani terroris inſultus? quanto priſtinum in regni ſtatum animo reſtituerit Ducem VVirtembergenſem? quanto pectore compeſcuerit ſeditioſos ruſticorum tumultus? quanto denique ſpiritu vicerit Duces Brunſvicenſes, patrem & filium?

Quare digna ſatis laudatu, ſatis glorioſa Marpurgenſis Academia videretur, ſi vel ſolùm tot & tantis fundatoris ſui decoribus & ornamentis conſpicua floreret. Sed, ut univerſitatis noſtræ amplitudo fiat admirabilior.

Ab aliis Academiæ præſidibus atque Mæcenatibus.

Accedunt complures, quos omnes enumerare longum eſſet, natalium claritate, facultatum laureis, ac virtutum meritis præſtantiſſimi patroni, quorum facundia plurimum apud exteras nationes promovit, quorum gravitatis excellentia protexit, dignitatis denique tituli protulerunt & exornaverunt Academiæ noſtræ pomæria. Quibus omnibus robuſtiſſimis veluti columnis ſuffulta, quibus tutelaribus divis Academia Marpurgenſis undique circummunita, quid ulterius excogitare poterit, quod origini ſuæ & fortunarum primitiis, vel ſplendidius vel excellentius adjicere poſſit?

A temporis opportunitate.

Jam ſi tempora, quibus inſtituta fuit, à primo diligenter excuſſeris, invenies profectò Saturni ſeculis non infeliciora, quibus bonæ artes atque virtutes ubique gen-

gentium anteà proculcatæ capita ſua feliciter exeruerint, quibus homines nullis inquietati bellis, nullis inteſtinis ſeditionibus inſauciati, nullis hæreſibus Anabaptiſticis effaſcinati, nullis denique præliis funeſtati, ſed velut optimis fortunatiſſimi fores pulſantis ævi auſpiciis. Atqui ſi qua tum priſcæ veſtigia fraudis remanere, aut malorum lerna videbatur impendere, ea ſtatim omnia ab Illuſtriſſ. principe noſtris procul à finibus propulſata fuere.

A quæſita loci commoditate.

Quòd ſi locum, ubi Marpurgenſis univerſitas erecta, perſcrutatus fueris, vix ullum profectò reperies vel amœniorem, vel commodiorem. Ubi Marpurgum, Heſſiæ Metropolis, tot vetuſtis antiquiſſimorum ædificiorum ſtructuris veneranda: prudentiſſimorum incorrupto Senatorum ordine conſpicienda, florentiſſimo ſimul ac honeſtiſſimo rerum privatarum ac publicarum ſtatu nobilitata reſplendet: cujus forum Curia ſpecioſiſſima marmoreis quaſi lapidibus exciſa devenuſtat: & aqua fontana, tot fiſtulis ac ſiphunculis jam recenter artificio mirabili factis, emiſſa, & murmure blandiore delectat, & aſpectu pulchriore totum locum exornat.

A contradictione.

Verùm, ut occaſio reprehendendi ſemper eſt obvia, ſi quis calumnietur ipſam urbem plus æquo fragilibus cinctam eſſe muris, reſponderi poterit, quod olim Ageſilaus ille, Lacedæmoniorum Rex, percontanti, quam ob cauſam Sparta non cingeretur muris, reſponſum voluit oſtendendo cives armatos, inquiens: Hi ſunt Spartanæ civitatis mœnia: quo ſignificavit Reſpublicas,

licas,nullis munimentis, nullis vallorum ropugnaculis tutiores eſſe quàm civium rtutibus. Marpurgum ergo tutiſſimum t ac firmiſſimum tot ſtudioſorum, tot rtiſſimorum civium virtutibus: nam ladeo quod operi deeſt, id animorum rour, ac præſtantia compenſant: & quod ominum artificiis,id natura loci tot præuptis undique montibus reſarcit comodiſſimè circumſepiendo: ubi celebermus iſte fluvius Lanus infractum orienli lateri dorſum accommodat.

Ab aquarum ſalubritate & piſcium copia.

Qui aliàs etiam, quaſi Nilus fœcundans mnia, plurima delicatiſſimorum genera ſcium educat, atque producit: Cujus em tanta potentia medica celebratur, t cum multis nominum minimè vulgaium Thermis contendere poſſit. Etenim oram ac impetigines omnes, quibus mmuniter ſtudioſi divexantur præſenſſimè ſanat, ut nemo tanta ſcabie labons huc veniat, qui non ſemel atque iteum lotus,ocyſſimè curetur. Hinc complus audias, qui quem curis glabellæ nitoem aſſiduis alibi lavacris experiri non pouerint,cum ſeſe fateantur hic vel citra neotium aſſecutos, ſolius beneficio Lani, aximè peculiarem pratorum alvei Marurgenſis virtutem haurientis.

A loci amœnitate & ubertate.

Ubi præter jam dicta, tot amœni proectus,tot hortorum decora,tot agrorum umina,ut illud,Nullus in orbe ſinus Marurgo, non Baiis, prælucet amœnis, dubio rocul ſcriptum reliquiſſet Horatius, ſi odò cognitum habuiſſet, & verſus non luctatus: equidem,

Aureus

Aureus hic annus biferique roſaria Pæſti,
Hic propius ductum credas frondere Tarentum

Hic denique Muſis omnibus gratiſſimus locus, ubi rerum omnium uberrimus proventus, ut non ſolum innumera civium ac ſtudioſorum multitudo victum acquirere facillimè poſſit, ſed etiam fertilitas nativa miſerrimæ locorum exterorum ſterilitati ſuppetias ferendo, non parvas alienarum civitatum ſitarchias expleat, Reſp. alat, ſuſtentet, lætificet.

A cæli clementia. Ubi denique maxima aëris ſalubritas, ut ipſa peſtis, aut acutus alius (nam quæ de pleureſi modò feruntur, puerilia ſunt) morbus nunquam, niſi fortaſſe, quod tamen rariſſimũ, decennio toto elapſo, graſſetur. Cujus rei cauſa poterit evidens eſſe, vel tam placida cæli temperies, vel tam ſereni totius machinæ cœleſtis aſpectus quibus Marpurgenſem, ut omnium ſibi dilectiſſimam, æternus ille pater, ſingulari quadam clementia commotus, proſperare dignatus eſt civitatẽ. Quæ non ſolaribus nimium ęſtibus ſubjecta jacet, nec frigoribus nimium Borealibus propinqua, ſed temperatiore ſub climate conſtituta.

Ab aëris horridioris commoditate. Veruntamen ſi tempeſtuoſior aliquando ac immitior aër, (ut omnium rerum eſt viciſſitudo) videtur ingruere, longè plus utilitatis ille ſemper, quàm incommodi ſolet importare. Sic enim ad omnes fortunæ truculentioris impreſſiones aſſuefiunt, ſic ad morbos ſuperandos, ſic ad duriſſimos labores perferendos exercentur, ac educantur corpora.

A cli- Porrò ſi quiſpiam conqueratur, regionem

em iſtam montoſam, aſperam̃ ac lapidi-
us confragoſam inhorreſcere, hic mihi
apiens Darii majoris factum animo præ-
enti revolvat. Ille populum ſuum, regio-
is ſcabritiem & aſperitatem campeſtri
c molliore tractu commutare cupien-
em, minimè permiſit: affirmans homi-
um habitus ut ſemina ac plantas, ad re-
ionis naturam immutari, ſentiendo ſe
alle duros homines, & laboribus ac-
ommodos, quàm molles, quam ignavos,
uam effœminatos, quales regio mollior
enerare ſolet. Quòd ſi diligenter animo
ollectum diſcuſſerit, nullam in orbe di-
ionem fore confitebitur, quam cum ſua
ermutare debeat illuſtriſſ. Heſſorum
rinceps, innumera virorum millia poſſi-
ens, qui tempore pacis bona ſtudia ac
irtutes excolere noverunt: bellis autem
mminentibus, qui labores perpeti, qui
aximum exercitum ducere, qui ſumma
ericula ſubire, qui fortiter arma tracta-
e, qui munitiſſimas urbes evertere, qui
eniq; præcelſas arces demoliri poſſunt.
uare Pœnorum acerrimus dux Anni-
al, in Italiam ab initio per Alpes, per tot
igora ac nives irrupturus, maximis olim
ipendiis coëmiſſet tales virorum ma-
us, quales producit Marpurgum, ubi cor-
ora vegeta, robuſta, præſtantiaque pro-
eniunt, ac procera grandeſcunt.

voſæ regionis utilitate.

Sed ne proverbium, ἄνους ὁ μακρὸς,
d eſt, amens qui longus eſt, in eoſdem
quadret, accedit acutior mentis, & inge-
iorum ſagaciſſima perſpicacitas. Non
nim Marpurgenſi multum averſus equos
Sol

Ab ingeniorũ dexteritate.

Sol jungit ab urbe. Quæ nec, ut aliæ quædam, in vallibus profundis, in locis cavernoſis, in lacunis, atque ſpeluncis paluſtribus eſt condita, ubi perpetuo fœtore graviter olentes nebulæ, ubi putres exhalationes, ubi peſtiferæ Memphites viroſa craſſitie corrumpunt aërem, deinde mentium humanarum acies hebetant, & Saturnias quaſi lemas offundentes, ingeniorum vires obnubilant, ubi ferarum latibula, luporum ac urſorum ſpelæa, ubi horrenda deniq; ſerpentum ac draconum antra belluinã ad naturam animos transformant humanos: ſed potiùs, ut nobiliſſima Regina Marpurgenſis civitas, bonarum artium omnium receptaculum, puriorem, eminentiorem, & ingeniis bonis aptiorem cœli partem elegit, & ita ſolertem ſeſe compoſuit, ut proximè ad figuram hominis, ac virtutis ſimulacrum accedere videatur.

Ab urbis figura, vel habitu.

Enimverò quemadmodum à Deo Opt. Max. videmus hominem effictum erecta facie rigidum, ut ſcilicet ea ſpeculetur, unde ejus origo eſt, nempe cœleſtia, reliquum autem univerſum animantium genus pronum, & ad terram verſum, quod etiam Ovidius innuit dicens:

Metam. I.

Pronaq; cùm ſpectent animalia cætera terram,
Os homini ſublimè dedit, cœlumque videre
Juſsit, & erectos ad ſydera tollere vultus.

Sic clariſſimum, ubi noſtræ Academiæ pulcherrima ſedes eſt Marpurgum, non aliter atque homo princeps, caput erectiſſimum ac eminentiſſimum ſuis turribus, ut diademate regio coronatum habet,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

abet, nempe quam admiramini toties ἰκρόπολιν, arcem iſtam quæ candidam rontem ſuam veluti inter nubila condit: ujus collum monili baccato ſuis velut u- ionibus irradians prominet, illinc niti- is clariſſimi domini Cancellarii Joan- is Ficini palatiis: hinc illuſtriſſimi Prin- ipis ſapientiæ domicilio, quod βουλευτή- ριον aut δικαστήριον appellamus, exorna- um. Corpus eſt tot membris & articulis, d eſt, domibus ac palatiis inſigne, quic- uid intra civitatis Marpurgenſis mœnia tum eſſe novimus. Pectus, eſt ipſum tem- lum. Curia iſta, ut alimentorum diſpen- atrix, eſt ſtomachus. Utrumque colle- ium, Pomœrii, & (ubi jam hæc dicimus) ani, ſunt præcordia: duo vici, alter, quem ulgo *den-Grien*, alter, quem *Bulgen- ein* appellant, femora ſunt aquis proxi- na, quòd circum eas corporis partes cre- ris lotionibus indigeant, ideòque me- iaſtinis aſſignati. Brachiorum alterum, empe dextrum, eſt iſta platea, quam ernacula lingua, *den Steinweg* voci- ant: Siniſtrum, quod ſuburbium, *Wei- enhauſen*. Pedes autem inſtar fortiſſimi ovis (juxta proverbium) altius in terræ iſcera defixit. Sic diſperſis veluti mani- us, & commodiſſimo ſuæ vaſtitatis im- nobilioris anfractu, ſtudioſos omnes, uaſi gremio ſinuoſo, ut benigniſſimo, c tutiſſimo complectitur & exoſculatur.

Cæterùm ut honeſtate conſpicuos pe- uliari quadam humanitate, quæ ſua eſt enignitatis excellentia, proſequitur, ſic in dy- *A meritorum compenſatione*

ſtudioq; juſtitia. in dyſcolos ac nebulones omneis meritam ac juſtam (ut æquum eſt) ſeveritatem exercet, ut ſuis flagitia, ſuis ipſam virtutem præmiis condecoratum iri cognoſcas. Etenim cum alterum brachium, nempe dextrum, id eſt platea *der-Steinweg*, jucundior quidem, ſed aſcenſu difficilior videatur, non immeritò virtutis illi dextro calli poterit comparari, quo ad virtutis & honorum præmia traducuntur homines. Contra, cùm *Weidenhauſen* oſtentet viam latam, decliviorem, & facie tenus molliorem: ſed ubi progreſſus fueris, ſatis lutoſam, ac etiam calamitoſam, ubi Lictores & Carnifices habitant, ſceleratorum calli nobis devitando, poterit aſſimilari, juxta illud.

Hæc via virtutis, nimirum der ſteinvveg, *dextrum petit ardua callem.*
Difficilemq; aditũ primùm ſpectantibus offert:
Sed requiem præbet feßis in vertice ſummo.
Molle oſtentat iter via (VVeidenhauſen) *ſed ultima meta*
Præcipitat captos, voluitque per ardua ſaxa.

Intellige cruces ac tormenta. Cujus Virgiliani carminis quaſi dilucidam paraphraſin cernis, ſi Marpurgum ipſum penitus aſpexeris. Nonne metam callis dextri & requiem vides, Germanicam iſtam domum, ubi præſtantiſſimus Dominus Commendator, vir ut nobilitate clarus: ſic omni bonitate præditus, omnes literarum meliorum ac virtutis cultores, itineris difficultate, ac ſtudiorum aſſiduitate ſubinde defatigatos, curiſque confectos, comiter excipere, ac generoſiſſimo vino, quod cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

ſpe divite manet, In venas animumque ſuum, quod verba miniſtret, reficere, & curas diluere ſemper eſt aſſuetus?

A liberalitate domini Commendatoris ædium Teutonicarum

Quoties ad cœnas Academiæ noſtræ autores ille vocans, velut accepturos virtutis præmia, refrigeravit, & non ſemel ita bonæ fortunæ calicibus exhilarans obruit, ut neque mentes illorum, neque pedes officio ſuo ſatis functa conſpexerimus? Quoties ad prandia Muſarum antiſtites ſtudendo defeſſos, & laboribus exhauſtos, veluti literarum fructum percepturos, invitans, humaniſſimè tractavit, & ferculis recreavit opiparis? Et ne longius exempla petantur, quoties ille M. Caſparum jam Academiæ noſtræ Decanum digniſſimum tot piſcibus delicatioribus, utpote carpionibus ac lupis exornavit, atq; tot aliis lautitiis labore publico & domeſtico delaſſatum refecit, ut vel ille ſolus ſatis abundè teſtari poſſit, ædes Teutonicas eſſe dextri apud Marpurgum callis æmuli virtutis, metam, & requiem inibi placidiſſimam? Quo admoneri poſſumus: Radices literarum, ut Iſocrates ait, amaras eſſe, fructus verò dulciores, callem virtutis aſcenſu difficiliorem, ſed metam omnium jucundiſſimam. Atqui te non moveat, quòd hic illius terminus & apex ſummo vertice non pendeat, ſed magis ad locum inferiorem receſſerit: id enim myſterio non caret, quo ſapientiſſimus ille, quicunque fuit primus architectus admonere voluit, eam virtutis naturam eſſe, ut elata nunquam ſuperbiat, nec ſummo faſtu, quod habet pulcherrimum, vulgò prophanis oculis oſtentet, ſed

potius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

potius theſaurum, ceu vili cortice diſſimulans quod habet eximium intimis penetralibus recondat & occultet. Hinc eſt, quod Elizabethica domus faſtigio ſublimitatis poſthabito, locum humiliorem præoccupando, ſectantibus virtutem maluerit in occulto munera digna conferre, quàm in excelſo loco gloriam ſortiri.

Ab alterius literæ Pythagoricæ callis explicatione.

Sed ad alteram virtutis viam redeunti, *Weidenhauſen* illud ſeſe offert, quod, quàm miſerabilis, quàm flebilis vitæ ſceleratæ ſit exitus, luculenter oſtendit, ubi

εἰς κυνόσαργες, εἰς μακαρίαν καὶ εἰς κόρακας.

Ubi ipſiſſimum fuſtuarium, ac teterrima tot morticinorum porcorum ac cadaverum vorago atq; barathrum, ubi fames, & atris volitans infamia pennis, ubi ſera pœnitentia, ubi damnatorum gemitus & ejulationes ſæpius audiuntur, ubi tortorum ferocia, ubi carnificum crudelitas jam ſontes virgis cædit, jam cauterio, vel candenti ferro buccas facinoroſorum perforat, jam ſicariorum membra rotis diſtringit ac contundit. Jam furti reos in crucem tollit: jam latrocinii, aliorumque criminum convictos, alio atque alio mortis genere dilaniat, atque immaniter obtruncat.

Ab epilogo dictorum.

Ergo ex his omnibus, ornatiſſimi viri, & ſtudioſa juventus, opinor intelligitis, quanto concilio, quantis rationibus adductus Illuſtriſſimus Princeps noſter, voluerit apud Marpurgenſes Academiam erigi atque fundari, quòd inibi vicus penè omnis,

s, omnis angiportus, omnis platea, ſtu-
oſos homines virtutis admonere, tur-
ſſimos autem nebulones, à vitiorum ac
elerum maleficiis deterrere poſſit. Hæc
patronis, origine, & loco Marpurgenſis
cademiæ.

Ab uberrimo ſtudioſorum, bonarumque diſciplinarum proventu.

Nunc ad ea digrediar, quorum utilitate
ovecta cum omnibus ferè Germaniæ to-
us Academiis certare poſſit. Quæ nam
itur hodie nobis Univerſitas uſpiam pro-
rri poterit, ubi tanto labore, ac fidelitate
enus omne ſtudiorum tradatur, ubi puriſ-
ma majore cum fructu Theologia do-
atur, ubi facultas medica, ubi juriſpru-
entia ferventiore cultu tractentur, & ſic
mnia, ut nihil prorſus in linguarum no-
iliſſimarum cognitione, nihil in omnibus,
iſi unam (cujus me vel invitum profeſſo-
em eſſe voluiſtis) excipiendam putetis
hetoricam, nihil, inquam in omnibus
rtibus bonis, & optimis diſciplinis deſide-
ari poſſit.

Ab optimorum præceptorum, atq; doctiſſimorum celeberrima turba.

Ubi tot & tanti profeſſores, tot novi,
ot veteres doctores effulgeant, gravitate,
octrina, ac vitæ ſanctimonia, non ſolum
pud noſtrates, ſed magis apud exteros no-
ilitati; atque adeo, quotquot hîc videas,
uotquot intuearis, tot Homeros, tot Ari-
toteles, tot Apollines, tot denique numi-
a quædam te juraveris videre. De ſingu-
is jam nominatim diſſerere, & illorum
prohibet modeſtia, & temporis opportu-
itas non concedit: ſed ut generatim &
modeſtè dicam: puriſſima vaſa ſunt & ha-
bitacula, in quibus omnia ſtudiorum opti-
morum genera vigeant, regnent, ac trium-
phent,

phent, à Deo optimo Maximo clemente erogata. Quare ſi jam Apollonius ille viveret, non opus haberet Caucaſum laborioſiſſimè pertranſire, nec Scythas, Maſſagetas, nec Albanos, ditiſſima Indię regna tantis cum periculis bonarũ literarum gratia, denuo penetrare. Item ſi Pythagoras, ſi Plato, ſi Architas ille Tarentinus in virorum adhuc contuberniis agerent, non haberent neceſſe Perſas, Lacedæmona, Cretas, Ægyptum, tot deniq; regiones alias ſtudiorum cauſa peragrare, cũ omnia Marpurgi quàm plenâ manu habere, & multo minore temporis ac rerum jactura conſequi poſſent.

A diſcipulorum copia, ſtudiis & officiis.

Quo fit, ut numeroſiſſima ſemper diſcipulorum turba adſit, quorum indies tantam diligentiam experimur, ut nec Cleanthis, nec Ariſtophanis, quorum utriuſque pertinaciſſima fecit proverbio locum vigilantiam, ajor unquam extiterit. Unde non opus præceptoribus ultro currere, ut doceant, aut mane ad fores ſedere, & operiri (ut Gellii verbis utar) propè ad meridiem, donec diſcipuli nocturnum omne vinum edormiant: ſed potius & literarum & præceptorum adoleſcentes amantiſſimi, quicquid officiorum jura præſcripſerint, ſua ſponte faciunt, ut ſubdere ſtimulos nunquam neceſſe ſit, ſed magis, quod de ſuo Theopompo Socrates inquit, adhibere fræna.

Ergo quænam exotica tanto ſuperbiens Academia faſtu, ſuas jactare ſolum, ac præferre, noſtræ autem Academiæ dotes audeat levare, ac contemnere, cum prædivite lectionum optimarum copia Profeſ-

ſorum

rum electiſſimorum numero, ſtudioſo-
m diligentia, noſtram aut ſuperiorem,
et omnino parem eſſe. Judicis æquioris
ntentia conſtiterit.

Quid? quod apud nonnulla gymnaſia
lorum conſuetudine juventutem cor-
mpi, aut indulgentia omnia diſperdi;
na item ſtudia ac diſcipulorum nume-
n indies evaneſcentem decreſcere per-
iamus, & exercitia ſcholaſtica aut vul-
nimium frigeſcere, aut omnino ceſſa-
r. Tempora denique, quibus nihil eſt
rius, nil precioſius aut nugis perdiſcen-
s, aut inhoneſtis rebus patrandis inſumi
piter, ut inde fieri conſideremus, paſ-
ſi diſcipulorum greges, quaſi pecus mon-
um, agreſtibus moribus horrentes, aut
balari vagabundos, aut pergræci furi-
ndos, aut in omnium ſcelerum volu-
tis ætatem exigere non pudibundos,
ue adeò ut longè rudiores ac nequio-
s etiam plerunque in patriam revertan-
r, quàm inde fuerint egreſſi. Quarum
em portenta hic penitus nulla conſpici,
ra bono jure poterit Academia glo-
ri.

am cùm à converſantibus, authore
eca, mores ſumantur, non præcepto-
ic otioſi degunt, quorum veterno di-
uli perdantur, non ebrioſi, vnde peſſi-
n convictores exemplum bibendi tra-
: non blaſphemi, qui viroſam pravi-
m in proximos transferant, non impu-
qui pueros emolliant, atque effœmi-
: Nulla denique improborũ commer-
ci quorum contagio ſerpat in cohabi-

A magiſtrorum honeſtorũ piorumque conſuetudine, atque commercio.

L tan-

tantes, ſed adſunt duces optimi prorſus qui bonos juxta proverbium, comites reddunt, hoc eſt, ad manus habentur omnium candidiſſimi Magiſtri, qui in ſuos mores incorruptos trahunt ac transformant diſcipulorum gregem. Quorum magna ſatis (licet non tam numeri quàm ipſius honeſtatis hic habeatur ratio) ſtudioſorum corona præſens non minuitur, ſed bonis avibus indies augetur.

A ſtudiorum præmiis. Et tantus qui bonas, ut ajunt, artes alit honor optimarum literarum cultoribus hic defertur, ut in ſpectaculis (ubi ſtatuarum & imaginum ſculpturis & picturis homines immortalibus Diis ęquiparabantur) Olympicis victoribus nunquam major exhibita fuerit gloria. Exemplo fuit proxima celeberrima novorum doctorum feſtivitas: exemplo tot magiſtrorum novorum ſolennitas, quos ornatiſſimis, ut eorum ſtudia ac virtutes meruerunt, inſignis officioſiſſimè, noſtra, ut vidiſtis, omnes condecoravit Academia.

A ſcholaſticorum exercitiorum aſſiduitate Adde quod tanta & diligentia & induſtria ſtudioſi omnes hic in officio contineantur, tantis conatibus exerceantur indies, ut majoribus non poſſint. Nullus enim eſt dies in quo linea non ducatur, nulla ſeptimana, in qua non aut publicè diſputetur, aut declametur: atque adeò,

Vt ſchola noſtra Lani, convulſaque marmo[re]
clament,
Semper & aßidua dirupta voce columnæ.

Miſſam facio frequentiſſimi, quo nu[...]
lu[...]

um liberaliùs erectum, nullum accuraus adminiſtratur, pædagogii diſciplinam. Miſſa facio tot ſaluberrima veræ ietatis ſtudia, quæ cùm alibi aut omniò ſqualida jaceant, aut penitus è medio ollantur, hic non ſolum ferventer exoluntur, ſed etiam adamata in pretio abentur maximo. Unde fit ut eruditionem multò, longeque melius noſtram iuventutem moratam ad ſuos redire ercipiamus, cum laude & gloria Marpurenſis Academiæ ſumma.

Neque id mirum, cùm hic ſanis doctriis & honeſtate colluceant omnia, nulla enitus nequitiarum illectamenta ſurreant, ſed ubique ſit probiſſima (ut dixi) ocietas & conſortia ſancta, quæ indiſſoabile religionis Chriſtianæ vinculum olidis adeò atque adamantinis conſtrinit retinaculis, ut nulla ratione dirumpi queant. *Ab incorruptæ vivendi ratione.*

Quare vanitatis illos pudeat, qui diſſilere, ac mutuis odiis conflagrare ſcholam noſtram calumniati ſunt, centonum artores, cùm nuſquam conjunctius, nuſquam denique amiciùs vivi queat, quàm n gymnaſio noſtro, quod non ex moroſis erdonibus, aut Lycambea ſecta conflatum, ſed optimis virorum eruditiſſimorum ordinibus ſelectum conſiſtit, quos bonarum literarum artes humanos fecerunt, quos Philoſophia plus quàm homines reddidit, quos Medica facultas officioſos informavit, quos Juriſprudentia civiles effecit, quos denique ſacra Theologia divinos effinxit, concordi ſtudiorum om- *Ab amolitione calumniæ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

nium harmonia, virtutumque unione conglutinatos.

A frugali victu atq; temperantia. Quibus omnibus non incommodum adjecero, frugaliſſimam (ut hinc Germaniæ gravitatem ac temperantiam agnoſcas) ſtudioſorum diætam. Nuſquam enim Sybariticus ille, ne & calamitas ejuſdem comitetur luxus & inſani conviviorum apparatus, qui ſunt ipſiſſimæ ſtudioſorum peſtes, prædominantur. Nam ut edulia prætercam, quæ munda quidem ac ſimplicia in ſtudioſorum hoſpitiis apponuntur, non ambitioſa, non luxurioſa, ſed interdum ejuſmodi, quæ apud nonnullas ſcholas ventri deditas, Squalidus in magna (ut cum Juvenale dicam) faſtidiret compede foſſor. Qui meminit calidæ, ſapiat quid vulva popinæ: ut fercula, inquam, magis ſalubria quam artificioſa aut luxurioſa tranſeam, *Iunckere* propter excellentiam appellatione nobilitatis ſic vocitatæ, ſtudioſis ut bibitu jucundiſſimæ, ita ſaluberrimæ potionis crebrior uſus adhiberi ſolet, vini ratio: quòd in illo caſtitas & ſobrietas, in hoc impudicitia & ebrietas regnent. Unde D. Paulus, Ne, inquit, inebriemini vino, in quo luxus eſt.

A vini temperamento Ergo vinum, quod clavo, juxta proverbium, caret, ubi paulò largior interdum uſus adminiſtratur, non merum infundi ſolet, quòd optimam hominis partem hoc eſt rationem debilitet atque enervet ſed prorſus innoxium, nempe aqua infuſa temperatum, ſic longè melius redditum, & humanam ad naturam maxime

appo

oppoſitum. Quo præclaro beneficio qui præcellunt apud nos œnopolæ, hoc eſt, qui aquis diluere egregiè vina callent, ad ſummos & honores & opes jure optimo provehuntur. Sed hoc ipſum adhuc ignorare noſtrum D. Prępoſitum ægerrimè ferens doleo, cùm una iſta faciat inſcitia, quo miſer & inhonorus pauperiorem apud nos vitam ſeſe degere conqueratur. Indignam quidem, ſed promeritam tamen ignorantiæ pœnam auferens, qui locupletior evaſurus, ſi tam utilem, tam probatam, tam inſignem illius Staphili Tyrrheni filii diſciplinam, ut alii, conſecutus eſſet. Hic, authore Plinio, cùm rudis ac ſimplex olim vetuſtas meracius non ſine plurima noxa biberet, vinum aqua miſcere, & Bacchum temulentum Deum Nymphis Deabus ſobriis temperare docuit, ut ſic manſuefactus ac domitus ille Cornutus pater, fieret moderatior, manſuetior, multoque ſapientiſſimorum teſtimoniis ſalubrior. Et quid aliud innuit fabula de Baccho, qui fulmine conflagrans, in Nympharum aquas fingitur injectus, niſi vini ardorem, vitales juvenilium ingeniorum ſuccos exurentem, ſobrio elemento reſtinguendum eſſe? Quod etiam illud epigramma Meleagri teſtatur ac comprobat, ſic dicens:

Αἱ Νύμφαι τὸν βάκχον, ὅτ' ἐκ πυρὸς ἥλαθ' ὁ κοῦρος,
Νίψαν ὑπὲξ τέφρης ἄρτι κυλιόμενον.
Οὕνεκα σὺν νύμφαις Βρόμιος φίλος, εἰ δὲνυν ἄρξης

Μίσγεαι δέξῃ πῦρ ἔτι καιόμενον.

Id eſt,

Bacchus ut è flammis puer exiliiſſet in unda
Tinxerunt Nymphæ ſordidum adhuc ciner
Hinc junctus Nymphis eſt Bacchus gratus:
ignem
Ardentem capies, hunc niſi miſcueris.

Sed quorſum iſte verborum excurſ tendit, inquies? nempe ut oſtendam hinc eſſe, quod neminem apud nos ſtu dioſum cupidineis facibus incendi: hin eſſe quod neminem æſtu venereo c ptum, aut laqueis irretitum ab honeſt artibus turpiter abduci, & veluti bove ad lanienam rapi comperiamus: hinc eſ quod nulla Circe referatur imminere quæ veneficiis adoleſcentes in beſti convertat, id eſt nulla præſtigiatrix vol ptas, quæ ſuis affectuum illecebris ill dementans ad pudicitiæ naufragia perp tranda blandiatur, aut libidinum vene adeò pervertat, ut in brutorum transfo mati naturam præter hominis vocab lum, nihil hominis habeant. Sed cont multi Ulyſſes, fortes videlicet ac conſta tes hic viri præſtò ſunt, qui jam longa r rum experientia ſapientum habitus ſi induerunt, majeſtate veneranda perſp cui, quibus imbecillior ætas innitatu quorum exemplis informata diſcat Sir num voces dulcedine mellita venenu inſpirantes averſari, ab omnibus ſpurc rum cupiditatum alimentis alieniſſima.

A ſtu- His igitur rebus omnibus evecta j

ver

ventus noſtra, & eruditionis & bonorum morum pulcherrima proferens ubique ſpecimina, quid Deo Opt. Max. quid parentibus, quid Magiſtratui debeat, intelligit, & expedire gaudet: unde laudatiſſima civilitatis ac omnis honeſtatis obſervantia promanat, ut animorum integritati & externum corporis habitum congruere, & nuſquam mentis apicem à rationis amuſſi delirare videamus: tantum abeſt, ut cum aliarum quarundam Academiarum ceſſatoribus, noſtri adoleſcentes peſſimè vivant, & pulcherrimum immortalis Dei munus, utpote tempus inhoneſtis rebus vecorditer inſumant: ſed potius quò charius, quò precioſius eſt illud, tantò diligentius ab illis aſſervatur, tantoque circumſpectius impenditur, ne ſine bonis frugibus effluat. Dii faciant ut in noſtris diſcipulis exteri, ſic rerum ſuarum ſatagentes, reſipiſcant, ac ratione ſimili revolvant, amiſſas opes aliunde reſarciri poſſe, temporis irreparabilem jacturam non poſſe: de illis nequiter impenſis fortaſſe rationem parentibus ſeſe reddituros, de horis autem turpiter exactis Deo omnipotenti. Quod ex æquo ſi fieret, nemini dubium foret, quin multo fertiliore plantaria ſtudiorum proventu accreſcentia, res humanas, jam ubique gentium afflictas reſtauratura, atque proſperatura eſſent, cum fortunatiſſimo diſciplinarum omnium ſucceſſu, qualem apud nos (invidia dictis abſit) emergere videmus indies. Argumento ſunt optimi optimarum arborum fructus, nempe ſan-

diorum fructu.

ctiſſima vitæ inſtituta, modeſtè, juſtè piè-
que viventium tum univerſorum, tum
ſingulorum, atque adeò, ut nihil in factis,
nedum dictis, audiatur, quòd vel ipſe
Momus reprehendere poſſit. Quare cùm
utrunque, hoc eſt, non modò facta, ſed
etiam voces petulantiores olim Romani
vindicaſſe legantur, ut nobili etiam fœ-
minæ Appii Cæci filiæ, paulò leniùs & in-
conſideratiùs locutæ, C. Fundanius &
Tiberius Sempronius mulctam dixerint
æris viginti quinque millia, nihil profe-
ctò in Academia noſtra reperiri confir-
maverim, in quo priſca illa ſeveritas, ac ri-
gor animadvertere poſſent, cùm omnis
non modò perperam vivendi licentia, ſed
etiam inconſulta loquendi temeritas vi-
deatur excluſa, ut omnium cordibus illud
Heſiodi credatur inſculptum.

Γλώσσης τοὶ θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἄ-
ριστος
Φειδωλῆς, πλείστη δὲ χάρις κατὰ μέτρον ἰού-
σης:

Optimus eſt homini lingua theſaurus, & in-
gens
Gratia quæ parcis menſurat ſingula verbis.

Unde contingere cernimus, viri orna-
tiſſ. quòd ubique gentium Academia no-
ſtra non immeritò plurimum celebretur.
Hinc etiam multi non obſcuri ac tenues,
ſed opulentiſſimi aliarum urbium cives
ac Satrapæ, liberos ſuos huc, ad omnium
veluti bonarum literarum, ac virtutis mer-
catu.

aturam, certatim aſſiduo tranſmittunt, erſpectum habentes, quantum utilitas ac gloriæ è ſtudiis Academiæ noſtræ rofluat.

Nec illi falluntur, cùm vel cæco appa-eat, plurimos hinc prodire, & velut ex quo Trojano turmatim emergere, qui acundè concionentur in templis, qui ſa-ienti eloquentia moderentur. Sena-um, qui prudentiſſimè jura dicant, qui um laude publicis de rebus legationes beant, qui denique quavis in re & judi-io valeant & eruditione.

Ab uberrimo doctorum proventu.

Cæterùm ſi quiſquam Zoilus obji-iat, nonnullos aliquando à literario no-ro ad ſodalitium neſcio quod exoticum eficere diſcipulos, huic commodum re-ponderi poterit illud Ageſilai, cui inter-oganti, quî fieret, ut ab aliis ſectis defice-ent ad Epicureos, ab Epicureis nulli de-cerent ad alios, ſolerter occurrit, in-uiens: Quoniam ex viris Galli fiunt, ex Gallis viri nequaquam. Gallos diſciplina-um ac virtutis oſores & voluptatum nancipia vocans. Apud nos igitur per-nanentes viri, ſunt qui ſtudioſorum ac irtutis amore jam ſudare, jam algere on gravantur, imò paulò durius etiam xerceri non moleſtè ferunt. Deſciſcen-es autem Galli fiunt, aliò concedentes olùm, ut ſint à labore ad libidinem pro-liviores, ut apud ſponſos Penelopes, ne-ulones, Alcinooſque multò liberius entri ancillentur, diſciplinarum bona-um excutiendo jugum inſerviant abdo-nini ad nullam ingenii bonam frugem

A contradictione.

perventuri, cœlum duntaxat, non animum mutari, etiam ſi trans mare currant.

A meliorum diſcipulorum virtute.

Verùm quantò turpior horum eſt defectio, qui ut liberiùs, imò licentiùs alibi ætatem exigant, hinc & ingrati & perverſi diſcedunt: tanto major illorum eſt gloria, quos, longè doctiores & honeſtiores, vel hic præſentes habemus, vel hinc conſultò dimittimus, Academiæ Marpurgenſis Encomion per totum terrarum orbem decantaturos. Ergo quis noſtram ſatis commendare poterit. Academiam, quam velut è locupletiſſimo cunctarum laudum penuario, longè uberiora dicendi argumenta ſuggerere videtis, quàm ut humanæ vocis organa ſufficiant eloqui. Artemiſia quondam, referente Gellio, dicendis mariti Mauſoli Regis Cariæ laudibus, agona fertur inſtituiſſe, atque præmia pecuniæ poſuiſſe, aliarumque rerum ampliſſima. Ad quas laudes decantandas veniſſe dicuntur viri nobiles, ingenio atque linguâ præſtabili Theopompus, Naucrates, Theodectes, in quo certamine viciſſe Theopompum judicatum eſt. Atqui de laudibus Academiæ noſtræ certaturos, non tam facilis partu victoria ſequeretur, ſub judicibus lite ac victoriæ palma ſemper invicta remanente. Illic Mauſolus nullis, aut omnino paucis rebus præclaris famoſus, ſed delicatulæ duntaxat uxorculæ plus æquo dilectus, certandi materiam, & eam valde jejunam præbebat: hic autem Academia celeberrima, tot rerum graviſſimarum argumentis exuberans, tantos ἀγαθῶν (ut Græco pro-

ver-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

rbio dicam) *σώρους μυρμηκίας, Δάθους θιάσους* offundit, ut omnes eloquentiâ tentes non ſolum delaſſare, ſed ad nihi-m etiam redigere poſſit. Hic enim ipſiſ-num eſt omnium Muſarum domicilium. uarum vel minimarum laudes ſingula-n̄ promulgandæ, maximos omnes elo-entiæ buccinatores obtunderent. O ter elicem igitur Academiam Marpurgen-m? quæ quoniam amœnitate præfulges, nnium rerum ubertate præponderas, di-itate præcellis, meritò dicata es om-bus, quæ otio gaudent, honoribus alun-r, bonis Muſis: quæ tot propriis tuis do-ous perlucida, ad tanta honoris faſtigia nſcendiſti: quæ tot Mæcenatum tuorum rtutibus illuſtrata, ac patrociniis circun-llata, propediem ad altiſſimos amplitu-nis tuæ perfectiſſimæ gradus progreſſu-, cum tot Heroes & Atlantes fortiſſimi, clariſſimam humeris ſuis fulciant atque ſtentent, nunquam humi proſtraturi, ſed otiùs inter ſydera feliciter collocaturi.

Habet s jam, viri ornatiſſimi, quæ in æſentiarum de Academiæ noſtræ laudi-us dicere conſtitui. Longè plura ex tanta gumenti fertilitate veniebant in men-m dicenda, ſed malui brevior haberi, uàm prolixa nimis oratione veſtram au-iendi patientiam offendere. Et ineptum lanè videri potuiſſet, ſi præſumpſiſſem erbis exprimere omnes illius Academiæ udes, quæ tantis Principis illuſtriſſimi irtutibus, quæ tot celeberrimis patrono-um tantorum titulis, quæ tot profeſſo-

rum dotibus,quæ denique tot ſtudioſoru
decoribus illuſtrata, toties orbis terraru
oculos in ſe converterit. Vos igitur om
nium diſciplinarum generibus inſtructiſſi
mi viri, Academiam noſtram excolite, &
quam eſtis ſortiti (ut ſedulò facitis) Spa
tam, exornate: Vos ſtudioſa juventus, qu
ſoletis, honore merito proceres & magna
tes Academicos aſſiduò proſequimini, &
vos ita gerite, ut bonis literis & probat
moribus diligenter ſtuduiſſe deprehenda
mini. Sic omnes apparebitis grati, ſic Magi
ſtratus, ſic leges & ſtatuta Academica, qu
proxima Solis die prælecta ſunt, vobis vir
tutum calcaria magis ſubditura, quàm ter
rorem ſunt incuſſura. Sic denique Acade
mia noſtra plurimùm (ut audiſtis) ornata
in dies magis atque magis erit ornatior fu
tura. *Dixi.*

COPIOSA URBES LAUDAND ratio ex Bucoldiano.

Quæ urbium laudes ſint celebrandæ copioſè docet Quint. l.3.c.7.

Urbes laudantur non ſecus atque hom
nes. Principio ſunt ea ſpectanda, qu
tempore præſentem urbis celebritatem
anteceſſerunt: ut conditor, civeſque, qu
adminiſtrarunt, inhabitaruntque, deind
quæ ipſi ſunt tempore conjuncta, ut ager
flumina, montes, mare, portus, mœnia
foveæ, tecta & cives, qui inhabitant: po
ſtremò quæ inſecuta infortunia, quibu
commemorandis commiſerationem movemus, ipſiſq; everſoribus odium conflamus. Ut ſi quis Athenas aut Romam, u
quondam fuit, laudet, dicatque, quibus ar-

tibu

bus jam inde à primis jactis à Romulo
undamentis eò incrementum acceperit,
t non modò Italiæ urbium celeberrima,
ed totius terrarum orbis caput, lumenque
xtaret: & quorum deinde vitio, inertiaque
oncidere, retroque labi cœperit. Sed cùm
erè laudem ſibi hæc potiſſimum vendi-
ent, quorum celebritas dignitaſq; in om-
ium poſita oculis elucet maximè, quæ
as ab iis, quæ tempore antecedunt, ſimul-
ue juncta ſunt, prædicandi via ſit, indi-
abimus.

Conditorem igitur commodè primum x deſcriptionis loco, atque adeò ab adjunctis deſcribemus: unde cognoſci poteſt, quæ ipſius potentia, & præſertim quæ nimi virtutes, prudentia, juſtitia, fortitu-lo, temperantiaque fuerit. Deinde à cauis erit augendum, cur eo in loco urbem ocarit, quæ ſi maritima, fertilique in agro oſita ſit, eo nimirum conſilio feciſſe diendum, ut hinc mari, hinc agro magna is hominum ali, ſuſtentarique poſſet. Tum eventa erunt explicanda, quanta am inde à condita urbe hominum multiudo victum hic, quomodo, & quam facilè quærat. Poſtremò conferendo hanc cum liarum urbium agro ſituque, mirè rem xtendes, oſtendendoque hujus agrum, ut fertiliorem, aut certè parem eſſe, nulaque in re deteriorem. Diſſimilitudinem utem ex ſitu fortè colliges: hanc maritimam, illas eſſe campeſtres, huc cum terra magna tum navibus maxima onera advehi: illuc plauſtris modò res aſportari. Jam & actus in primo illo urbis condito-

Urbis laus à conditore.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

re ſpectandos eſſe: adjunctorum idem
nos locus admonet. Quòd ſi igitur legib
& religione Rempublicam novam prim
bene conſtituit, à cauſis extendenda r
erit: eo nimirum conſilio feciſſe, ut juſt
pieque viveretur, & quos lex non poſſe
religio in officio retineret. Deinde even
ta explicanda erunt: qui mores ex eo uſ
tempore juſtè, modeſtè, pieque viven
tium, tum univerſorum, tum ſingulorum
extiterint. Quæ omnia ſi, ut geſta ſun
copiosè exponas, incrementum ſum
oratio, majus quidem, ſi quæque & e
comparatorum loco dilates. Præter hæ
ſi quid rectè inſtituit, conſiderandum: u
ſi idem ſimul cum urbis primordiis litera
rum bellique ſtudia erexerit: illis ut anim
divinarum humanarumque rerum cogn
tione imbuerentur: his ut ſuas ſuorumqu
fortunas tuerentur. Conſilia ubi expo
ſueris, eventa inde ab urbe condita ena
randa erunt: quot quantoſque viros und
cunque doctiſſimos, & quo quemque
tempore tulerit, quæ cujuſque erudition
teſtimonia, aut ſcripta extent. Atque hæ
ſubinde comparando dilatabuntur max
mè. Hunc in modum & quæ interim bel
ſtudia, & fortia facta extiterint, proſe
quendum erit, quæ nunc univerſorum
nunc ſingulorum militiæ fortitudo, vi
tuſque, & quo tempore, quo in loco co
gnita, perſpectaque ſit. Atque hic non ſo
lùm ex comparationis loco, ſi voles, qua
que variè extendes, ſed & perſonas deſcr
bes, conſiliaque faciendi aperies. Breviter
quæ ratio urbes laudandi ab iis, quæ tem
por

ore præceſſerunt, uſumque hic locorum, ſtendimus. Verùm ſi, ut ſæpe de condito-e, boniſque ejus inſtitutis, nihil certi in nedium adferre poterimus, ſolumque in onfeſſo ſit, urbem vetuſtam eſſe, ſemperque ferè incrementum ſumpſiſſe, nihilominus quorum id adminiſtratione virtuteque contigerit, narrandum erit: quæ nunc ſingulorum, nunc univerſorum prudenter, juſtè, piè, fortiter, temperanterque facta extiterint, quo Reſpublica nomen vireſque accepit. Atque hic ſingula cujuſque facta, ex adjunctorum loco copiosè omnibus expoſitis circumſtantiis, enarrari, perſonæque deſcribi poſſunt. Tum quæ cauſæ tam univerſos, quàm ſingulos ad faciendum impulerint, dicendum. Variè autem per comparationem unumquodque amplificabis, dum aut exceſſum aut ſimilitudinem, aut diſſimilitudinem denique rerum pugnantiam, contrarietatemque oſtendes.

VRBIS LAVS AB IIS, QVÆ huic ſimul tempore conjuncta ſunt, & primùm ab aëris temperie per locos ducitur.

Reſtant ea perſequenda, quę urbi, quam laudamus, ſimul tempore ſunt conjuncta. Hic primùm ſpectandum quo in climate, cælique parte ſit poſita, unde aëris temperies cognoſci poteſt. Neque enim parum refert, languidioribus, an ferventioribus, ſeu temperatis Solis radiis ſit ſubjecta, ut ſunt ferè omnes hæ, quæ inter Cancri, Urſæque circulos ſunt poſitæ. Deinde dicendum erit de agris, qui adjacent: de fluminibus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

bus, ſtagnis, piſcinis, montibus, ipſoq
mari, ſi aut vicinum eſt, aut urbem allu
In iis autem omnibus ea quæ fructuoſ
amœnaque ſunt, laudibus evehenda eſ
idem, qui omnium, adjunctorum nos l
cus admonet. Siquidem agros fertiles, fl
vios piſcoſos, navigabileſque, montes vi
bus conſitos, tum mare navibus freque
tatum, hoc ipſo quòd fructus voluptate
que maximas adferant, & urbis nomen d
gnitatemq; imprimis conſervare dubiu
non eſt. Spectari item poteſt, in orane a
meditullio provincia ſit poſita: quod g
nus circumſtantias copiosè Græci, ut qu
verba non deficiunt, perſequuntur: pr
ſertim Menander Rhetor, qui de laud
urbium ſeorſum ſcripta reliquit. Verùm
dum hic in laudando ex loci poſitione ci
cumſtantias, quod infinitum eſt, ſtudioſ
proſequitur, eorum, quæ omitti minim
debuiſſent, quæ videlicet publicæ muni
tiones, interiorque civium ſtructura eſſe
ne meminit quidem. Atqui nos ad locos
atq; adeo ipſos ad fontes laudaturum duc
mus: unde, quantum pro ſuo quiſque a
bitrio volet, hauriat. Nam cùm ad lauder
urbium pertinentes circunſtantias expli
care infinitum ſit, quod unicuiq; ferè præ
ter diverſa hominum ſtudia, rationemqu
quærendi victus, ſua quædam propria à na
tura ſint attributa, aliis nempe aurifodi
næ, aliis thermę, aliis alia id genus innume
ra, cognito adjunctorum loco in hoc in
ſtructus ſit, ut ſciat, quæcunque præterit
præſentiaque ſplendorem urbi, commo
dumve, ſeu proprium, ſeu cum cæteri
com-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

mmune, adferant, laudari oportere, quæ
r reliquos deinde ducta locos, augentur
urimum. Poſtremò igitur de publicis
unitionibus, interioriq; civium ſtructu-
, & ipſis civibus erit dicendum. Hæc igi-
r ab adjunctis miniſtrata, copiosè erunt
ngula, omnibus enarratis circumſtantiis,
plicanda: & per reliquos ſubinde locos
cenda, amplificandaque. Itaque ſi in
no climate ſita ſit civitas, primum aëris
mperies, cælique clementia, & tempe-
a ſub ipſa ſolſtitia, dierum noctiumque
ngitudo pluribus erit deſcribenda: dein-
à cauſſis hæc erunt locupletanda: non
im aut Solis ignibus, aut Septentriona-
us frigoribus nimis eſſe ſubjectam: ſed
medio poſitam, hinc frigora, hinc æ-
m fugiſſe, unde & illud dierū noctium-
e ſuo tempore nec majus, nec minus ju-
incrementum, quorum alterum ſub
cto, alterum ſub Solis curſu poſitis acci-
: Ab eventis, quare homines nulla aëris
emperie impediri, quo minùs toto an-
victum domi & foris quærant: omnia-
e in agris fœlicius proveniant. Accedit
& ipſa ingenia cæli beneficio præſen-
ra perſpicacioraque reddi. Et hæc qui-
n omnia multis explicari poſſunt. Po-
emò & ex comparatione petenda copia
: ut ſi hic auram ſalubriorem hominibus
tureſcendiſque frugibus accommoda-
rem declares, quàm ejus, quacum con-
s urbe. A ſimili autem extendes, ſi cum
urbe conferas, cujus poſitum pluribus
tum, maximeque probatum vides. Hunc
modum ſi voles & diſſimilitudinem re-
pugnan-

pugnantiamque collatione aperies. Quo autem hac via ordineque ex locis amplif candi commodè utamur, tamen cùm & aliter rectè fiat, nemo ſibi hic legem pra ſcribi putabit. Nam poſtquam ex adju ctorum loco, qui omni rei, de qua agitu adjunctus eſt maximè, quæ voles ob ocu los poſueris, deinde ex comparatione co piam ſumas, & ſi magis augere voles, ſul inde à cauſis augeas licet. Verum id alit atque aliter fieri poſſe, in univerſum f dictum volo: adeò ut ſæpe, dum uno i loco longiorem moram trahimus, plur interim alii ex ſuo aliquid, vel antequà inde digrediamur, communicent.

LAVS VRBIS AB AGRIS, fluminibus, publicis item munitionibus, tectis, ipſiſque civibus.

Hæc de aëris temperie: de agris ſubinc dicendum, de fluminibus, ſtagnis, mont bus, piſcinis, & ipſo denique mari, aut v cino, aut urbem alluente, quantaque e ſingulis utilitas, voluptaſque capiatur, a adjunctis copioſè erit exponendum: nu ea ipſa deſcribendo, nunc aut claſſicoru autorum, ſi fieri poteſt, aut vicinarum gentium teſtimoniis confirmando. Atqu hac via res quidem ipſa mirè augebitu Quòd ſi verò magis hæc extendi vole ſingula celeberrimis urbibus, comparan do, oſtendes, hanc ſive agri ubertate, ſiv fluminum copia, voluptateque, ſive deni que ipſo maris uſu aliis longè ſuperio rem, aut certè per omnia parem eſſe ju dicandum. Jam & de publicis urbis mu

nitio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

nibus, tectiſque dicendum: quantaq;
vearum, aggerum, murorumque alti-
, latitudoque erit deſcribendum: quis
arum, turrium propugnaculorumque
erus, quæ magnitudo firmitaſque:
l bellicis machinis rebuſque ad ar-
lam vim accommodatis, ſint omnia
ta. Hæc ubi pluribus expoſita verbis,
criptaque fuerint, à cauſis erunt au-
la, cur foveas, mœnia, aggereſque ita
ponique placuerit: quo conſilio hac
ntia hoc in loco turres propugnacu-
e locarint: cur tantis ſumptibus, tot
iſque laboribus eò omnia evexerint,
pe, ut quàm minima manu hoſtiles
rſiones, impetuſque ſuſtinendo, pro-
ndoque, vitam, fortunaſque ſuas de-
arent. Atque hic ſubinde eventa nar-
ntur, quorum hoſtium impetum, op-
nationeſque, quo, & quanto tempore
iter ſuſtinuerint, furorem fregerint,
edere demum cum ignominia pauci
imos coëgerint. Quin & poſtremò
paratione omnia majora amplioraq;
les, maximis munitiſſimiſque urbibus
c aut munitione per omnia parem
endo, aut multis etiam partibus ſupe-
em. Atque hæc vicinarum gentium
imoniis, præclariſque Regum, atque
gnorum hominum indiciis dilatari
ſunt. Tecta autem civium frequentio-
magnificeque extructa, tum plateas, fo-
ue ad hominum uſum latiora, divo-
que templa anguſtiora eſſe, quod non
va laus ſit: ut quæque maximè excel-
t, ita pluribus erunt verbis ornanda,
homi-

hominumque de iis teſtimonia judiciaqu adferenda : tum cum vicinis pulcherrimiſque civitatibus conferenda , quo ipſo au parem , aut longè majorem hujus celebritatem magnificentiamque doceas. Quò ſi lubet & hæc ipſa ex aliis locis licet extendas. Reſtat de civibus eſſe dicendum: horum jam viventium,cùm de vita defunctis dixerimus, quæ ſtudia, qui mores,qu præclarè facta exiſtant,ſpectandum. Commodè autem quæque in ſua virtutum genera ſparges:& ſua prudentiæ, ſua juſtitiæ quæ erga Deos religio , erga parentes pietas dicitur, ſua item fortitudini, temperantiæque aſſignabis. Cæterùm cùm ſupra in patriæ laudibus laudandi amplificandique rationem oſtenderimus, quæ inſiſtendi hic via ſit , inde peti poteſt. Hæ de urbium laudibus , unde quæ vituperan oporteat, res nempe contrarias, facilè colligi poteſt.

Quæ facta ex locis copiosè laudandi ſit ratio.

Facta ornandi , & amplificandi quæ ratio ſit, ſubinde intueamur : in quibus laudandis , vituperandiſque , cùm & Rhetores , tum maximè Hiſtorici heroicique vates verſantur. Temporis autem ſervato ordine laudari oportere ipſa nobis præſcribit ratio: poëtis tamen id de induſtria mutantibus . Præcipui autem hi loci ſunt cauſæ & eventa : quanquam alii omnes , qui ſupra & huc adhiberi poſſint : ut expoſitis primùm cauſis, deinde quæ evenerint , explicentur. Quare Virgilius, poſtquam paucis proponendo , Muſaſque invocando, hominum animos ſibi benevolos, attentoſque reddidit,cauſaſque ſtatim commemo-

...t, cur Æneam Juno, inſignem pie-
...virum, tot labores, periculaque adire
...erit.

...antiqua fuit, Tyrii tenuere coloni,
...ago, Italiam contra, Tiberinaque longè
..., dives opum ſtudiiſque aſperrima belli:
...m Iuno fertur terris magis omnibus unam
...abita coluiſſe Samo: hic illius arma,
...urrus fuit, hoc regnum Dea gentibus eſſe,
...a fata ſinant, jam tum tenditque fovet-
que:
...veniem ſed enim Trojano à ſanguine duci
...lierat, Tyrias olim quæ verteret arces.
...populum latè Regem, belloque ſuperbum,
...urum excidio Libyæ: ſic volvere Parcas.
...etuens, veteriſque memor Saturnia belli,
...na quod ad Trojam pro charis geſſerat Ar-
gis:
...dum etiam cauſæ irarum ſævique dolores
...iderant animo. Manet alta mente repoſtum
...cium Paridis, ſpretæque injuria formæ:
...enus inviſum, & rapti Ganymedis honores.
...accenſa ſuper, jactatos æquore toto
...ias, relliquias Danaum, atq; immitis Achilli
...cebat longè Latio multoſque per annos
...abant, acti fatis maria omnia circum.
...tæ molis erat Romanam condere gentem.

His irarum Junonis è cauſis, quæ infor-
...ia Æneæ Trojaniſque evenerint, dum
...nplures annos per mare errare, & de-
...le in Latio bellum gerere coguntur, poë-
...ſubinde fuſiſſime narrare occipit: & vix
...odecim libris abſoluit.

...x è conſpectu Siculæ telluris in altum
...la dabant læti, & ſpumas ſalis ære ruebant,
&c.

Sic

Sic & ante hunc in utroque ſuo ope
Homerus primùm cauſas, deinde inſecu
canit eventa. Hunc in modum & T. I
vius ſecundo ſuſcepti à Pœnis in Roman
belli, antequam eventa, reſque geſtas
narret, cauſas primum dicit, quòd vide
cet Sicilia Sardiniaque, illa nimis celeri
rum deſperatione Romanis conceſſa, h
fraude ab illis intercepta eſſet: tum qu
Annibal, cum puer adhuc eſſet, à pat
Amilcare Imperatore aris admotus jura
ſet, ſe quamprimùm per ætatem poſſe
hoſtem fore Romanis. Quin & Saluſtiu
idem facere, ipſius argumento eſt hiſtor
Quid? non igitur alio hic cauſarum loc
valet, quàm ut cauſas rerum, quæ even
runt, quod ab his autoribus factitatum e
ſe videmus, primùm exponendas eſſe ſci
mus? Eſt profectò multiplex hujus, paſſin
que, nec certo in loco uſus: cùm nunc pr
cedant, nunc ſuos ſequantur eventus. Na
quanquam primæ quædam, principale
que ſummæ rerum cauſæ ſint, quas no
ſe principio lector, auditorve cupit, t
men cùm ſubinde aliæ atque aliæ action
caſuſque exiſtant, & ipſorum alias atq
alias cauſas eſſe conſtat: unde ſi inter na
randum obiter amplificetur, mirè orati
Lib. 5. epiſt. famil. epiſt. 69. nis extendetur corpus. Quare Cicero cù
ſuarum ſe laudum minus gravem ſcript
rem fore intelligeret, videretque L. Luc
jum Q. F. inſignem ſui temporis hiſto
cum, bellum civile ſcribendum ſuſcepiſſ
ſcripta ad eum epiſtola, omnibus petit m
dis, ſuas ut res, exemplo Græcorum, ſeo
ſum perſcribat, atque in ſe ornando hiſto

ri

..leges negligat. Poſſe autem inde, ſi à ..tinentibus ſuis ſcriptis ſejungat, & à ..ſis, eventis, adjunctiſque amplificet, ..ddam corpus confici. His, porrò ex ..s augeri rem oportere L. Luccejum ..monet, dum cauſas, conſiliaque rerum ..rum: caſus etiam, & eventa explicanda ..ſcribit. Adjuncta autem ſunt, tempus, ..imoniaque Lucei, quem ea, quæ ſuo ..cio laudanda putaret ornare, quæ con.. ..vituperanda, reprehendere voluit. At.. ..huc etiam pertinet multorum in Cice..rem perfidia, inſidiæ, proditioque, quæ ..putavit eſſe notanda. Hic nemo mira..ur conſilia, & actiones, quas ſupra in ..orum expoſitione adjunctorum loco ..nplexi ſumus, hic cauſas & eventa dici. ..at namque iis, quorum conſilia & facta ..t, adjuncta maximè. Verum cauſarum & ..entorum nomen accipiunt, cùm ſumpta ..adjunctis, unde omnis rerum ducitur ..pia, inter ſeſe componuntur: & cauſæ, ..ecta, & hæc viciſſim illas oſtendunt. ..uare cauſas & eventa magnam cum ..unctis cognationem habere, nemo mi..bitur. Inde namque hi licet nati loci ſint, ..men & ipſi latiſſimè patent. Itaque his ..cis, unde ornatur hiſtoria, ſi & compara..nis locum adjeciſſet, non video non ..odo unde hiſtorici, ſed Rhetores, Poë..que, qui maximè ſolent, magis amplifi..cent. Hinc Cæſar, ut Brutus apud Cicer. ..putat, quia minus rerum ſuarum hiſto..am veſtiit, commentarios inſcripſit, cæ..riſque ſcribendi anſam præbuit, ut qui ..llent, eaſdem copioſius tractarent, & quaſi

Adjuncta.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

quaſi calamiſtris quibuſdam inurerent. H ipſis ex locis lactea illa Titi Livii uberta eſt petita, unde tamen Dionyſium Hal carnaſſeum, qui & ipſe Romanas res pe ſcripſit, multò magis auxiſſe intelligas, u mihi is, quod de Demochare Brutus Cic ronian. judicat, non tam hiſtoricum, quàn rhetorem egiſſe videatur. Hinc Maro nc ſter, hinc Homerus ea ſumpſerunt, quibu quę voluerunt, non tam dilucidè enarraſſ quàm facta ubiq; mora omnia ob oculo poſuiſſe videantur, hic fuſiſſimè, ille, mod quodam uſus: id quod is facilè animadve teret, qui cognitis locis & amplificãdi ratio ne, utrumque cum judicio legeret. Sed ha de re ſuo dicetur loco: nunc, quod volu mus, uſum locorũ, augendique rationem i celebrandis factis diligentius & ad cujuſq magis captum indicemus. Unum igitur fa ctum ſi oratione laudandum ſumamus, ſ Theodoſii Imperatoris, quod inſignè ma ximè Gymnaſium Bononiæ inſtituit, pri mùm ex deſcriptionis loco, atque adeò ab adjunctis ipſum deſcribamus, unde inge nium moreſque principis eluceant, & cauſæ tam honeſti & utilis facti, quaſi pe tranſennam appareant. Fecit id & Tit. Livius principio hiſtoriæ ſuæ de ſecundo bello Punico, ubi pluribus Annibalis depingendo animique bona vitiaque plurima exprimendo, quicum viro Romano futura res eſſet, lectorem ſtatim inſtruit. Secundum hæc ab adjunctis res ipſa erit explicanda, quantis & unde ſumendis fructibus, qui in profeſſores expenderentur, hanc ſcholam adornârit, confirmaritque.

Dein-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

inde à cauſis, cur hoc in loco, & tot tan-
que ſtipendia profeſſoribus conſtituerit:
certè hinc in reliquam totam Europam,
i rectè Rempublicam adminiſtrarent,
cti mitterentur. Tum ab eventis mirum
modum augeas, ſi quæ intereà loci e-
lumenta, aliæque nationes hac ex Aca-
nia & ceperint, & quotidie capiant, per-
uaris, qui, quibus in locis hinc miſſi, ſi-
cognitione rerum humanarum, phyſi-
umque utiles Reipublicæ extiterint: ſive
um ſcientia quid æquum & iniquum
t, edocuerint: ſive denique medicinæ
eficio laborantibus opem tulerint.
tremò ex comparationis loco quantam
es, copiam ſumes, factum hoc aut cum
ipſius, aut cum aliorum Imperatorum
clarè factis conferendo.

XEMPLUM, FACTA EX *locis amplificandi apud Ciceronem.*

nterdum factum laudamus, & dilata-
m, non tam ferè à cauſis, & quæ has ſe-
untur eventis, quàm ex adjunctorum &
paratioris loco, id quod Cicero fecit,
ias Cæſari agens, ipſumque laudans,
d Marcello ignoviſſet. Poſtquam igitur
dium à tempore, ejuſque, quo dixit,
circumſtantia, duxiſſet, clementiam
ntiamque Cæſaris ab adjunctis ſtatim
at, ornatque: nempe à ſua, totiuſque
tus lætitia, factum hoc probantis, &
terea de Republ. ſubinde melius ſpe-
is. Aſpergit & paucis obiter laudem
celli, quod ipſum & ex hoc ipſo loco eſt
um: & eò valet, ut clarius, illuſtriuſque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

factum ejus reddatur, quòd præſtantiſſi
mo, ampliſſimoque viro ignoviſſet. Dein
de ex comparationis loco Cicero amplif
cat, & confert hoc Cæſaris factum cu
maximis ejus bellis, rebuſque geſtis, qu
bus omnibus jure anteferri oportere, pl
ribus oſtendit. Porrò hac in comparatio
orator tantam moram trahit, dum interi
ab adjunctis circumſtantias admiſcet,
omnia, quæ ad laudem pertineant, t
taque oratio, niſi quod pauca ad fine
alio ſpectantia adjecit, hoc ſolo ex loco v
ſtita, amplificataque deprehendantu
Quare quantum ex loco res extendi p
ſit cùm plurimis apud Ciceronem exen
plis, tum hoc ſtudioſo perſpicuum e
poteſt.

EXEMPLVM, RES EX LOC
*amplificandi, apud T. L. hiſtoricum, bre-
viterque ejuſdem explicandi.*

Hinc autem quis locorum uſus, q
laudandi amplificandique ratio ſit, qu
quam ſatis liquere putem, tamen non
re fuerit, & hæc ipſa in hiſtoria, claſſiciſc
authoribus paucis indicare. Narraturus
Livius contra Romanos res ab Annib
geſtas, ut ſtatim intelligi poſſet, qualis is
ſet, qui tantum in diſcrimen Romanor
nomen adduxerit, primùm ipſum Duc
ex deſcriptionis loco depinxit his ver
Miſſus Annibal in Hiſpaniam, primo
tim adventu omnem exercitum in ſe c
vertit. Amilcarem ſibi redditum vete
milites credere, eundem vigorem in v

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

vimque in oculis, habitum oris, linea-
ntaque intueri. Deinde brevi effecit,
pater in ſe minimum momentum ad
vorem conciliandum eſſet. Nunquam
enium idem ad res diverſiſſimas, paren-
m, atque imperandum fuit. Itaque haud
ilè diſcerneres, utrum Imperatori, an ex-
tui charior eſſet. Neq; milites alio duce
s confidere aut audere: plurimum auda-
ad pericula capeſſenda, plurimum con-
inter ipſa pericula erat. Nullo labore
corpus fatigari aut animus vinci pote-
Caloris ac frigoris patientia par: cibi po-
niſq; deſiderio naturali, non voluptatis
dus finitus, vigiliarum, ſomnique, nec
, nec nocte diſcriminata tempora, id,
od agendis rebus ſupereſſet, quieti da-
m. Ea neque molli ſtrato neque ſilentio
erſita. Multi ſæpe militari ſagulo oper-
m, humi jacentem inter cuſtodias ſtatio-
que militum conſpexerunt. Veſtitus ni-
inter æquales excellens: arma atque e-
conſpiciebantur. Equitum, peditum-
e idem longè primus erat. Primus præ-
m inibat, ultimus conſerto prælio ex-
debat. Has tantas viri virtutes ingentia
ia æquabant: inhumana crudelitas, per-
a plus quàm Punica, nihil veri, nihil
cti, nullius Dei metus, nullum jusju-
dum, nulla religio. Hactenus mores,
eniumque deſcripſit: quæ quidem om-
ab eo, qui rem nudè explicare voluiſ-
, omitti potuiſſent. Subjicit autem ex
unctorum loco, his verbis: Cum hac
ole virtutum ac vitiorum triennio ſub
drubale Imperatore militavit, nulla re,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

quæ augenda audendaque magno futu
duci eſſet, prætermiſſa.

Hæc quidem cùm illud tempus præc
dant, quo belli dux declaratus eſt, om
ti potuiſſent. Quæ ſequuntur ex adju
ctorum, ſeu qui inde naſcuntur, cauſar
& eventorum loco ſumuntur, cur vid
cet Annibal in ſuſcipiendo bello, ni
prolatandum arbitretur, & dum Sagun
nos petit, in Olcadum fines exercitum
cat: ſic ille. Cæterum ex quo die dux
declaratus, velut Italia ei provincia dec
ta, bellumque Romanum mandatum
ſet, nihil prolatandum ratus, ne ſe q
que, ut patrem Amilcarem, deinde
drubalem cunctantem caſus aliquis opp
meret, Saguntinis inferre bellum ſtatu
Quibus expugnandis, quia haud du
Romana arma movebantur, in Olcad
fines prius, ultra Iberum (ea gens in p
te magis quàm in ditione Carthagin
ſium erat) induxit exercitum: ut non
tiſſe Saguntinos, ſed rerum ſerie finiti
domitis gentibus, jungendoque, trac
ad id bellum videri poſſet. His dem
ſubjicit eventa, geſtæq; rei narratione
Cartejam urbem opulentam, caput e
gentis expugnat, diripitque: quo m
perculſæ minores civitates, ſtipendio
poſito imperium acceperunt. Victor e
citus, opulentuſque præda, Carthagin
novam in hyberna eſt deductus. Ibi la
partiendo prædã, præterita cum fide e
vendo, cunctis civium ſuorum ſocior
que animis in ſe firmatis, vere prim
Vacceos motum bellum. Nuda hæc
na

ratio eſt: niſi quod obiter petitas ab ad-
ctis circumſtantias inferat nonnullas:
od genus ſunt, urbem eſſe Cartejam
lentam, & ſuæ gentis caput: tum exer-
m opulentum prædâ deductum eſſe.
ſequitur autem narrationem tempo-
, cujus mentionem facit, ſervato ordi-
Hermandica & Arbacala, Cartejorum
es, vi captæ. Arbacala & virtute, &
ltitudine oppidanorum diu defenſa. Ab
rmandica profugi, exulibus Olcadum
re æſtate domitæ gentes, cùm ſe jun-
ent, concitant Carpentanos, adortique
nibalem regreſſum ex Vacceis, non
cul Tago flumine agmen grave præda
bavere. Pura hæc, nudaque ſunt omnia.
quòd ab adjunctis eſt, oppidanorum
tute & multitudine Arbacalam diutius
e defenſam: neque procul Tago impe-
n in Annibalis agmen eſſe factum. Quæ
quuntur, paulò copioſiora ſunt. Nam
conſilia Annibalis aperit, propterea
nem trajicientis, ut in tranſitu flumi-
hoſtes invadere, & cauſas ferociæ ho-
m Carpentanorum, tum ſua multitu-
e, tum fuga Annibalis minus timen-
m. Atque hic Livius, & à ſuo obiter
timonio amplificavit: dum invictam
em dicit, ſi æquo certaretur campo: ſic
Annibal prælio abſtinuit, caſtriſque
er ripam poſitis, cùm prima quies ſilen-
mque ab hoſtibus fuit, agmen vado tra-
it, valloque ita producto, ut locum ad
nsgrediendum hoſtes haberent, inva-
re eos tranſeuntes ſtatuit: equitibus
æcepit, ut cùm ingreſſos aquam vide-

M 3 rent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

rent, adorirentur peditum agmen: in
pa elephantes quadraginta diſpoſuit. Ca
pentanorum cum appendicibus Olcadum
Vacceorumque centum millia fuere. I
victa acies, ſi æquo dimicaretur camp
Itaque & ingenio feroces, & multitudi
freti, & quod metu diſceſſiſſe credeba
hoſtem, id morari victoriam rati, quò
intereſſet amnis, clamore ſublato paſſim
ſine ullius imperio, qua cuique proximum
erat, in amnem ruunt. Hactenus conſili
cauſaſq; expoſuit, quibus ſubjicit event
nempe infelicem Carpentanorum p
gnam, & deditionem. Et hæc quidem ipſ
ſatis à circumſtantiis, quas explicat, ill
ſtrat his verbis: Et ex parte altera ripæ, v
ingens equitum in flumen immiſſa, m
dioque alveo haud quaquam pari certam
ne concurſum. Quippe ubi pedes inſtab
lis, & vix vado fidens, vel inermi equit
equo temere acto perverti poſſet: equ
corpore armiſque liber, equo vel per m
dios gurgites ſtabili, cominus eminuſqu
rem gereret, pars magna flumine abſum
pta: quidam verticoſo amne delati in h
ſtes, ab elephantis obtriti ſunt. Poſtrem
quibus ingreſſus in ſuam ripam tuti
fuit, ex varia trepidatione cùm in unu
colligerentur, priuſquam ex tanto pavo
reciperent animos, Annibal agmine qu
drato amnem ingreſſus, fugam ex ripa f
cit: vaſtatiſque agris intra paucos di
Carpentanos quoque in deditionem a
cepit. Hunc in modum reliqua toto co
pore, alia magis, alia minùs, ut quæque
res poſtulat, his ipſis ex locis extendun
tu

r. Rariores autem comparationes ſunt
cus, in hoc præſertim genere, omnino
l ornatum, amplificationemque accom-
odatiſſimus: unde poëtis, rhetoribuſq;
piam ſequentibus crebrior, hiſtoricis
ad ornandum magis, quàm ad narran-
am orationem ſumpſiſſe videantur, mi-
ns familiaris. Porrò Sagunti oppugna-
ones, excidiumque quod proximè ſe-
uitur, pluribus adjectis periſtaſibus co-
oſiſſimè explicantur. Verùm hęc ipſa Li-
ana ex locis aucta, amplificataque nuda
mni ornatu, quaſi veſtitu ſpoliata, ob
culos ponamus: unde quid inter jeju-
am, neceſſariamque narrationem, & co-
oſam locupletemque interſit, cognoſci
oteſt. Miſſus Annibal in Hiſpaniam,
oſtquam mortuo Aſdrubale dux belli eſt
eclaratus, Saguntinos bello petit. Quod
um facit, in Olcadum fines exercitum
ucit. Carteiam urbem expugnat, diripit-
ue. Minoribus deinde civitatibus metu
ibactis, exercitum Carthaginem novam
n hyberna deducit. Hic largè prædam
artiendo, præteritaque cum fide exol-
endo, cunctis civium ſuorum, ſociorum-
ue animis in ſe firmatis, vere primo in
acceos motum bellum, Hermandica &
rbacala Carteiorum urbes vi captæ. Ab
Iermandica autem profugi, exulibus Ol-
adum, cùm ſe junxiſſent, concitant Car-
entanos, adortique Annibalem regreſ-
um ex Vacceis, non procul Tago flumine
gmen turbavêre. Annibal autem traje-
to amne, temerè inſequentes hoſtes ad
entum millia, partim equitatu in flumine

oppreſſit, partim in fugam convertit: va-ſtatiſque agris & Carpentanos paucos in-tra dies in deditionem accepit. Brevis hęc nudaque narratio eſt, quam ut vir ille eloquentiſſimus ex locis locupletarit, ja[m] viſum eſt.

DE VITUPERATIONE, ψόγος Græcè.

CAP. IX.

Vituperatio eſt ſermo exponens mala, quæ alicui inſunt. Differt autem à loco communi vituperatio, quòd locus communis pœnas expoſcit, vituperatio verò ſolùm hab[et] velut nudum convitium.

Dividitur autem in eadem capita, quibus Laus. Poſſuntque vituperari eadem omnia, quæ & laudari.

Perſonæ.
Res,
Tempora,
Loci,
Bruta animalia,
Plantæ.

Vituperamus verò & communiter & ſingulatim. Vbi verò procemion feceris, adjunges genus, quod divides eadem, qua in laude, ratione. Deinde educationem, & res geſtas, & Epilogum ita facies quemadmodum in laude.

VITVPERATIO PHILIPPI.

Exordium. *Neque virtutum merita laude fruſtrari rectum eſt, neque itidem ſine reprehenſione dedecora re-*

ra relinqui: quoniam ſi non ita fiat, id quod præcipuum eſt, amborum præmium utrique auferτur: laudandis quidem gloria rectè factorum, vituperandis verò ſcelerum turpitudo. Omnes autem malè audire æquum eſt, qui malos ſeſe præbuerunt, tanto magis verò omnibus Philippum, quanto omnes improbos longè omni ſcelere ſuperavit.

Natus eſt ex ea gente, quæ peſſima eſt omnium Barbarorum, & quæ non certis conſiſtere ſedibus potuerit, propter ignaviam, ſed coacta ſit, locum è loco permutans, variis erroribus jactari. Argivi enim primùm ipſos finibus exturbaverunt: hinc diu vagi, ad eam tandem, quam nunc incolunt, regionem perlati ſunt. Duplici itaque infelicitate implexi, & quòd melioribus coacti ſunt cedere, & quòd in imbecilliores violenti injuſtique fuerunt, nunquam tutò habitare, aut vacui metu agere potuerunt.

A genere vel natione.

Et cùm ex gente ignominioſa oriundus ſit, tamen ex civitate magis etiam infami natus eſt. Vt enim abjectiſſimi Barbarorum cenſentur Macedones, ita Macedonum, ejuſq; terræ velut quædam ſentina eſt Pella, ut in qua civitate ne frugi quidem ſervorum ullus ſit proventus.

A patria.

Hac ergo progenitus patria, majores habuit patria ipſa longe magis pudendos. Philippus enim inter majores ipſius fuit, cui, quo minus ejus terræ regnum obtingeret, obſtitit generis indignitas, atque dedecus. Huic ſucceſſit pater Amyntas, qui regnum alienis opibus tenuit: pulſum enim in regnum, Athenienſes reduxerunt.

A majoribus.

Philippus hic ſextus fuit Macedonum Rex. Huic autem non immediatè ſucceſſit Amyntas,

Tali igitur ortus patria, tales ſortitus generis autores, apud Thebanos moratus, primum obſes fuit; nec, quamvis media in Græcia ver-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

ſed Europus: Europo Alcetas, Alcetæ Amyntas.

ſaretur, mores convictu mutans, ad melior
deflexit, ſed barbaricam ſemper impotentiam
inter Græcam retinuit inſtitutionem. Cumq
ſit omne humanum genus in Græcos atque ba
baros diviſum, ipſe, velut ex utriſque commix
tus, ſimilem improbitatem in diſſimilibus gen
tibus exercebat.

A beducatione. Genus omne humanũ in Græcos & Barbaros diviſum. A rebus perfidè geſtis.

Orſus ergo primus à cognata gente, ipſam i
ſervitutem redegit, velut, à perfidia reru
ſuarum initia auſpicatus. Inde & finitimos ag
greſſus populos perdomuit: captiſque deind
Pæonibus, Illyricos eſt adeptus. Triballoru
quoque gentem invadens, & quidquid præter
ea in proximo erat terrarum, omnia velut un
impetu devicit. Et corpora quidem barbaroru
pugnando cepit, mentes autem cum corporibu
nequivit capere, nec eorum animos pacis arti
bus ſibi conciliare. Quamobrem ſubinde defi
ciebant, & quanquam victoris crudelitate
horrebant, tamen rebellionem per omnes pen
dixerim noctes ſomniabant: ut qui opere for
ſervirent, intus cogitatione eſſent liberi. Sub
actis ergo finitimis Barbaris, ad Græcos caſtr
movit, atque adeò antequam ipſam Græciam
invaderet, civitates, quæ in Thracia Græcæ di
tionis erant, evertit, cepitque Amphipolin
Pydnam ſubegit, iſtiſque Potidæam adjunxi
neque Pheras extra Pagaſas, neque Magneſi
am extra Pheras omiſit: ſed cunctæ urbes The
ſalorum capiebantur, & velut generis merce
dem ſervitutem ferebant.

A mortis genere.

Dignum ſanè fuerit, exitum quoque ipſiu
recenſere, poſteà enim quàm pleraque, quæ in
vaſit, oppreſſerat, ſubjeceratque contra fœder
eos, qui fuerant fœderibus devincti, offenſi vio
latis fœderum ſacris Dei, convenientem perſi
di

ſuæ finem dederunt. Neque enim in prælio ...ans cecidit, quo fortiſſimum aliquem mor...æ teſtem reliquiſſet, ſed in medio turpium ...ptatum gurgite ſuffocatus, ſe dignum ſe...brum in earum fœditate invenit. Videli...et quemadmodum ejus vita, ſic & mors in...erantiæ fœdum exemplum poſteris eſſet.

Quis autem eſt qui Echetum illi putet poſſe ...rri? Echetus enim præciſis extremis ali...us corporis membris, reliquum ſaltem cor...elinquebat: at Philippus totos cum corpori...pſis homines perimebat: quantoque ſævius ...otum deleri hominem, quàm partem ali...m auferri: tanto pernicioſior eſt Echeto Phi...us. *A comparatione.*

...eſſare autem à ſceleribus ſuis Philippus ne...at, cùm mihi victo magnitudine flagitio... ejus neceſſe ſit, ut plura de ipſis facere ...a deſinam.

SCHOLIA.

OMnia quæ laudantur, contraria vituperari poſſunt ratione. Ab Aphthonio cauſa exercitationis repre...nditur Alexandri pater, Amynthæ fi...; Philippus, qui tamen vel dictorum ...anitate, vel, ut relatum eſt ſuprà, dex...itate ingenii ſuperabat ſeculi ſui Re...s omnes. Vide Eraſm. 4. Apophthe...atum. Quemadmodum autem lauda...ta vituperari poſſunt. Perſonæ, ut Ther...es: Res, ut ebrietas: Tempora, ut hyems, ...ca, ut Euxinus: Nota, apud Plutarchum ...Eumene. Bruta animalia, ut crocodilus: ...antæ, ut crambe. *Peroratio.*

Adjungens, &c. In genere, nationis, patriæ, *Claritas*

triæ, majorum atque parentum circumſtantiæ ſunt excutiendæ. Quæ omnia ſi clara contigêre, oſtendendum eſt, illa vitiorum omni genere contaminaſſe, quem vituperandum ſuſceperis.

enim generis notiores circa vitia & inviſos magis facit Quint. Ac notavimus ſuprà ex Quint. hæc non ideò laudari, quòd habuerit quis ea, ſed quod iis honeſtè ſit uſus.

Educationem, &c. Quòd ſi is, quem vituperare conſtitueris, claris natalibus, & egregiis animi, corporis, atque fortunæ dotibus conſpicuus præfulſerit, dices à majoribus illum degeneraſſe. Animi dotibus ad dolos & fraudes. Bonis corporis ad libidinem, cædes, rapinas. Divitiis ad multorum perniciem, & publicas ſeditiones fovendas; abuſum.

Fruſtrari, &c. Fruſtro activum: & fruſtror commune verbum legitur. Eſt autem ſenſus: qui crimina non accuſant, i non minus peccant, quàm qui virtutes non laudant: non enim decet virtutem ſine laude, nec malitiam ſine vituperatione atque reprehenſione relinqui.

Æquum male audire, &c. Ut ſementem juxta proverbium, quis fecerit, ita metet. Et qui, quæ vult, dicit aut facit, quæ non vult, audiet: benedictis aut factis qui certat, audiet bene.

Peſſima barbarorum, &c. Hujus gentis barbariem Stratonius Muſicus Athenienſis notare ſolitus fuit, qui ad diſcipulum ſtupidum ſolebat exaſperatus dicere εἰς μακεδονίαν pro εἰς μακαρίαν, quo dicto proverbiali precamur exitium. Meminit Eraſm. 6. Apophtheg. Macedoniæ autem deſcriptionem habet Pomponius Mela lib. 2. c. 3. Livius lib. 2. belli Maced.

Ad hiſtoriæ verò præſentis cognitionem

n pertinent ea, quæ Juſtinus habet 8.& 9. Thucydides belli Pelopon. lib. Plutarchus in vita Alexandri. Paulus oſius lib. 3. cap. 12. ad 15.

Argivi, &c. Argos & Lacedæmon duæ riſſimæ urbes, Græciæ quondam lumifuerant, ut ait Livius lib. 4. belli Macenici. Ab Argos Argivi & Argolici: inde acedonum Reges oriundos fuiſſe: Lius teſtatur. *Argos.*

Duplice, &c. In duplex, inquit, malum ciderunt, & quòd Argivis fortioribus dere, & jam exules ad inopiam redacti, iis imbecillioribus vim inferre coacti ierunt: quorum illud ignaviæ, hoc rapatatis atque impietatis evidens fuit arımentum.

Pella, &c. Urbs eſt Macedoniæ, quam, atore Pomponio Mela, fecerunt maxiè illuſtrem Philippus Græciæ domitor: lexander etiam Aſiæ. Hinc Pellæus Aleander dictus, Juvenalis Satyra 10. *Pella.*

nus Pellæo juveni non ſufficit orbis,
Æſtuat infœlix anguſto limite mundi,
t Gyaræ clauſus ſcopulis, parvaque Seripho.

Philippus, &c. Philippus, inquit, qui Aexandri pater erat, avum habuit ejuſdem nominis, hominem ignobilem, ſed in Græco πρόγονος eſt, hoc eſt, proavus: ex Juſtino igitur Philippi genealogiam ita colliges. *Inter Coranum vel ſecundum alios Cranaū primum Macedonum Regem, & Perdic-*

Coranus in Æmathia urbem Edyſſam, oppidanis non ſentientibus, per imbres & nebulas caprarum greges ſecutus, occupavit.

Corano ſucceſſit Perdicca: huic Ægeus,

ſam regnavit Cœnus & Thyrimas: quartus fuit Perdicas.

qui ſucceſſorem filium reliquit Philippum hujus proavum: Philippus autem parvulum reliquit Europum patrem Amyntæ. Amyntas Philippum genuit, Alexandri patrem.

Apud Thebanos obſes, &c. Obſides ob fidem ſervandam dabantur obſidionis tempore. Thebis autem obſes fuit Philippus. Oroſius lib. 3. cap. 12. Juſtinus lib. 5. Philippus inquit, obſes triennio Thebis habitus, Epaminondæ, & Pelopidarum virtutibus eruditus. Aphthonius ait, παρ' Ἀθηναίοις ὡμήρευε, id eſt, apud Athenienſes obſes fuit, ut intelligas à patre Athenienſibus obſidem datum.

Pœonibus, &c. Sunt enim Macedonibus finitimi, Macedonia enim à Macedone Oſyridis filio dicta, Pœoniam habet à Septentrione, Illyriam ab Occidente, Thraciam ab Oriente, Theſſaliam à Meridie. Fuit olim centum quinquaginta populorum, ac duobus inclyta Regibus: Philippo ſcilicet, & Alexandro. Vide Plin. lib. 4.

Illyris.

Illyricos, &c. Illyrici ſunt in ſinu maris Adriatici: occupat enim Adriatici latus Illyris, ut ait Pomponius Mela lib. 1. c. 3. Philippo autem primum certamen fuit cum Athenienſibus, quibus per inſidias victis, in Illyrios bellum tranſtulit, multa millia hominum occidit, urbemque nobiliſſimam Laryſſeam cepit, ut ait Juſtinus libro 10. Diodorus lib. 3. de rebus Alexandri, ait: Philippus anno ſecundo regni ſui habita concione, & militibus ani-

nimatis in Illyrici fines cum decem milibus peditum, & ſexcentis equitibus intravit.

Triballorum, &c. Illyricorum id genus eſt, ut ait Livius lib.7. belli Punici, qui ſcribit, Philippum, cùm urgeri ſuos videret, in cohortem Romanam incurriſſe, atque ibi equum pilo trajectum in caput Regem effudiſſe, Plin.lib.4. cap.10. Triballos in finibus Macedoniæ collocat. *Triballi.*

Ad Græcos, &c. Nulla fuit apud Philippum turpis ratio vincendi: ſecuris omnibus Thermopylas occuparat. Vide Juſtinum lib.8. & 9. Græciam totam propè conſiliis præventam viribus domuit. Oroſius lib.3. c.12.

Thracia, &c. Antè Sython fuit dicta. Vide Gellium lib.15. cap.7. de qua Plin.lib. 4.c.11. Appellata fuit ab aſperitate, vel ſecundum Tortellium, à feritate θρακὺ, ferum & temerarium. *Thracia*

Amphipolim, &c. Inter Neſton & Strymona, fuerunt Apollonia, & Amphipolis, ut ait Pomponius Mela lib.3.c.2. Neſtos autem & Strymon fluvii ſunt in Thracia. De Amphipolitanis Diodorus Siculus lib.3. *Amphipolis.*

Pydnam, &c. Ab Amphipoli ſubito Pydnam occupavit, & Olynthiis ad obtinendam Potidæam tulit auxilia, ut ait Diodorus Siculus.

Potidæam, &c. Pomponius Mela lib.2. cap.2. Pallene, inquit, ſoli tam patentis, ut quinque urbium ſedes ſit atque ager, tota in altum abiit, anguſta ſatis unde incepit: ibi eſt Potidæa. Ejus meminit Plutarch.in Alexandro,

Phe-

Pheræ. *Pheras, &c.* Phera civitas in Theſſalia, Plinius lib.4.c.8. Hinc Pheræus. Ovid. in Epiſt.

Ipſe repertor opis vaccas paviſſe Pheræas
Fertur, & à noſtro ſaucius igne fuit.

Pagaſa. *Extra Pagaſas, &c.* Moſellanus ita reddidit hunc locum: Victorias cumulare adproperans non quievit donec Pheræ, Pagaſæ, Magneſiaque, imò Theſſaliæ civitates omnes barbaræ ſervitutis jugum acciperent, & generis ipſius veluti notam portare ſuſtinerent. Pagaſam autem Plinius lib.4. oppidum Theſſaliæ tradit. Meminit ejus Pomponius Mela lib. 2. cap. 3.

Magneſia. *Magneſiam, &c.* μαγνησίαν Magneſiam, Græciæ regionem annexam Theſſaliæ, Plinius tradit lib.4. c.8. Argo Magnetida, hoc eſt, Theſſalicam appellat. Ovid. in Epiſtolis.

Fœderibus devincti, &c. Cùm Philippus ſe excluſum ab ingreſſu Græciæ, perſtructis Thermopylis vidiſſet, paratum in hoſtes bellum vertit in ſocios. Nam civitates, quarum antè dux fuit, ſibi gratulantes & excipientes, hoſtiliter invaſit, crudeliterque omnia diripuit, liberos conjugeſque ſub corona vendidit. Oroſius lib.3. cap.12.

† Celebrabantur enim nuptiæ. Philippo ſuccenſebat

Voluptatum gurgites, &c. Etenim deſtinato lætitiis die † fuit interfectus in theatro per Pauſaniam, cum regnaſſet annos quatuor ſupra triginta. Diodorus viginti quatuor annos duntaxat regnaſſe Philippum ſcribit. De eo hæc Oroſius lib.3.c.14. Cùm ad ludos magnificè apparatos, inter duos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

os Alexandros, filium atque generum Pauſanias
ntenderet, à Pauſania nobili Macedo- quod is
n adoleſcente, in anguſtiis ſine cuſto- ſtuprum
us circumventus, occiſus eſt. Mortis ſibi illatū
s meminit Valer. lib. 1. cap. ult. de vindicare
raculis. neglexiſſet.

Echetum, &c. Echetus Epirotarum Ty- *Echetus.*
nnus, qui regionem hominibus ingreſ-
nares, aures atque pudenda reſcindere
bat, & objicere canibus. Unde Anti-
us Odyſſ. decimo octavo apud Home-
n ait ad Irum: Si te vicerit mendicus,
tam te ad Echetum, ut tibi nares &
denda præcidat, & canibus objiciat.

ITVPERATIONIS PHALARIDIS *exemplum.*

It virtute præditos gloria, ſic vitiis con-
minatos perpetua comitatur ignominia,
a digniſſimus Phalaris, cujus crudelitas,
equam naſceretur, matris ſomnio com-
bata eſt. Vide Ciceronem primo de Di-
natione libro.

Cujus parentes turpiſſimos, ut indignos *A majoribus.*
rna fama, ſed tenebris Cimmeriis ob-
ndos, plerique autorum ſilentio præ-
terunt.

Nactus preclaram Agrigentum patriam: *A patria.*
um ut Empedocles eximiis animi doti-
s illuſtriorem, ita magis famoſam cru-
itate ſua reddidit ille.

Phalaridis imperium tam fuit truculen- *A rebus geſtis.*
n, ut proverbio locum fecerit. Qui tau-
incluſos æneo reos torrebat, & igne ſub-
ito cruciabat. Meminit Plinius lib. 39.
cap. 8.

cap. 8. Ovid. in Triſtibus. Valerius lib. 5
cap. 2.

A morte. Factis igitur digna morte ſuccubuit. Nam in eum impetum faciens Agrigentinorum multitudo occidit, & tyrannum lapidibus obruit. Vide Ciceronem Officiorum. 2. Valer. lib. 3. cap. 3.

A comparatione. Crudelis quidem Procuſtes, ſed longè crudelior Phalaris. Ille ſolebat in Attica regione nonnullos hoſpites interimere: poſt ut Plutarchus refert, à Theſeo interfectus: hic autem eò crudelitatis proceſſit, ut ejus ſupplicio non debeat: una parari ſimia, nec ſerpens unus, nec culeus unus.

In parricidas hoc eſt inventũ ſupplicium.

Epilogus Finem dicendi faciam, perpendens meam dicendi facultatem imparem eſſe tot criminibus illius recenſendis, nedum oratione condigna vituperandis.

ALIVD EXEMPLVM vituperationis Paridis.

Cum nullam hominibus immortales Dii capitaliorem peſtem dederint quàm voluptatem, bono jure vituperandi ſunt qui, poſthabitis omnibus virtutibus, veluti pecudes, illam malorum omnium eſcam ſunt amplexi. Quorum in numero Paris Epicuri de grege porcus:

A natione. Natus in phrygia, quæ neminem frugi produxit, ſed quos tympana & buxus juvit, non claſſica, ut ait Virgil. in nono. Hinc barbaris, ſervilibus, ac ſtupendis ingeniis horrentes prodierunt homines, ut proverbiis locum fecerint: Phryx plagis emendatur. Et, Serò ſapiunt Phryges.

A patria. Patriam ſortitus Trojam, quam, cùm illu

luſtrare virtutibus deberet, omnique beeficiorum genere beatam reddere, fundiıs perdidit.

Nulla refulſit in eo majorum claritas, & qua fuit, eam turpiſſimis facinoribus onſpurcavit, ac tenebris (ut ajunt) Cimıeris involvit. Avus fuit Laomedon inſinis perfidiâ. Qui pactam pro conſtructis 'rojæ mœnibus mercedem negavit Apolni atque Neptuno, violavitque ſacram ısjurandi religionem, quæ ſemper ab aliis ıviolatè ſanctiſſimeque habita eſt. Vide Gell. lib. 7. cap. 18. *A majoribus.*

Patrem habuit, qui ſervitutem perpeıam ſerviiſſet, ſi non prętio fuiſſet redemtus. Etenim puer ab Hercule captus, cum Ieſione ſorore, pecunia ſolus redimi poıit, unde Priamus dictus, qui prius apellabatur Podarces. Porro ſi qua fortaſſe ıerunt in eo virtutis ornamenta, Paris taıen ab iis deflexit ad omnem libidinis turitudinem. *A parentibus*

Cùm in utero mater Hecuba geſtaret aridem, ſomniavit ſe facem parituram, uæ totam incendio Trojam eſſet abſumtura. Nec vanum fuit ſomnium. Unde ortunatiores floruiſſent Trojani, ſi reonſis Aruſpicum, & oraculis numinum btemperantes, peſtiferum partum è meio ſuſtuliſſent. *Ab iis quinativitatem præceſſerunt. Meminit Qu. l. 3. c. 7. ex Hom. l. 6. Ilia.*

Quem mater occidere debebat, Idæis aſtoribus educandum tradidit, ubi feriam inter pecudes & luſtra ferarum barariem imbibit, turpiſſimoque libidinis rimine animum coinquinavit uſus infaıi turpis Oenones conſortio. *Ab educatione. A vitæ inſtitutione.*

Cùm

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Et etiã Hercules apud Prodicũ: de quo Xen. 2. Mem. & Ciceron. Offic. 1.

Cùm duæ ſint viæ, altera virtutis aſp[…] rior, altera vitiorum planior, & amœnio[…] non illam, ut Scipio Aphricanus, apud Si[…] Italicum l. 15. ſed hanc, quam ſtulti ſolen[…] ingreſſus, conſequutus eſt digna merit[…] præmia, nimirum Iliada malorum.

A diſciplinis. *Alludit ad vulgatum Paridis judicium.*

Studia virtutis averſatus, neminem au[…] divit recta monentem: unde ſalutarem[…] Palladis exhortationem reſpuit, amplexu[…] illecebras peſtiferas Veneris, quæ bland[…] quidem, ſed pernicioſo lenocinio permu[…] ſum rapuit ad crudelia fatorum diſcrimin[…] Vide Plutarchum in Homeri vita.

A dotibus corporis.

Egregia forma conſpicuus enituit: atqu[…] juxta Socratis præceptum, inſpecto ſæpiu[…] ſpeculo non cavit, ne quid illa committe[…] ret indignum. Vide Eraſ. 3. Apophthe[…] Acceſſit tantum robur, atque laterum fir[…] mitas, ut in agonali certamine vicerit He[…] ctorem, ſed omnia luxu, atque voluptat[…] bus exhauſta defluxerunt. Hinc non im[…] meritò reprehenſus ab Hectore apud Ho[…] merum Iliad. 2.

A fortunæ bonis.

Quas opes habuerat, in turpiſſimos amo[…] ris fœdioris abuſus profudit, & quibu[…] patriam debebat juvare, iis perniciem ad[…] duxit.

A rebus geſtis.

A Priamo receptus in regnum, non vir[…] tute regia dignum aliquid meditatus fuit[…] ſed deterrimæ libidinis impulſu navigavi[…] Spartam, ubi hoſpitis Menelai in Cretan[…] abeuntis, uxorem illecebris expugnatam[…] abduxit, &in patriam ipſiſſimam malorum[…] lernam invexit.

A gene-

Condigno, quod flagitiis meruerat, ſup[…]

plicio[…]

plicio affectus mortem obiit, qualem Tyranni, ſcilicet non ſiccam.

re mortis. Hoc eſt cruore moriens aſperſus eſt.

ANNIBALIS VITVPERATIO.

Exordium.

In Republ. libera magnam ſæpenumero commoditatem afferunt convitiatores. Solent enim efficere, ut ex vitioſorum hominum reprehenſione purior vita cum oratione, tum moribus exoriatur. Unde Philippus, ille Macedonum Rex, calumniatoribus ſuis plurimam ſe dicebat habere gratiam, quòd ſuis convitiis efficerent, ut ipſe melior evaderet: dum conor, inquit, illos dictis pariter ac factis mendacii convincere. Et Annibal ipſe aut ejus ſimiles homines improbi, non excandeſcent: imò gratiam habebunt, quòd juſta vituperandi libertas meliorem afferat vivendi rationem.

A genere.

Natus eſt ex ea gente, quæ factio Barchina dicebatur, à Barcha Didonis ſocio, qui natale ſolum in arida Libya tenuit, ita obſcurum, infœcundum, barbariciſque hoſtibus refertum, ut id relinquere, & in Africam tranſmigrare compulſus fuerit, vel rerum inopia coactus, vel hoſtium metu perculſus. Jam in Africa talis contigit populus, cujus propter inſignem perfidiam ſuſpecta fides proverbio locum fecit.

A patria.

Oriundus itaque ex horrido, & tam infauſto loco patriam ſortitus eſt Carthaginem. Cujus cives odiis ſemper atque vitiis prope majoribus certarunt, quàm viribus aut virtutibus. Unde per ignaviam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

& rerum omnium imperitiam amiſerun Siciliam atque Sardiniam, provincias o mnium florentiſſimas.

A majoribus. In majorum ejus numero, quem lau dandum magis exiſtimarunt, Aſdrub erat: is ſcilicet, quo nemo fuerat crudelio cujus efferata ſævitia dolo, & inſidiis Xan tippi Marcum Attilium Regulum, ſpiritu religioſiſſimi virum cepit, & miſeris mo dis excruciatum interfecit.

Regulus captus eſt anno ab urbe condita 496. autore Polybio.

Quod vel ſolum immane facinus D videre non potentes, ſervum immiſerun qui de viro deterrimo pœnas ſumeret, & divinum factum quaſi miraculo compro baret. Hic enim quòd dominum ſuum oc cidiſſet, Tyrannũ ſubito aggreſſus, intere mit: cumque comprehenſus omni mod cruciaretur, lætitiam tamen, quam ex vin dicta ceperat, in ore conſtantiſſimè reti nuit, eoque fuit habitu oris, ut ſuperant lætitia dolores, ridentis etiam ſpeciem præbuerit. Valerius lib. 3. cap. 3. Livius i præfatione bellorum punicorum.

A parentibus Patrem habuit Amilcarem, Tyrannun peſtilentiſſimum, qui ut ſui ſimilem, ho eſt nativæ crudelitatis hæredem filium relinqueret, undecim annos natum, ar admovit, ut odium in Romanos perenn juraret, & hic maturè patris veſtigia ſe cutus, odii magnitudinem oſtendere cu piens, inflixit in terram pedem, ſuſcitavit que pulverem, dicens: Tum belli finis eri cùm alterutra pars in habitum pulveris re dacta fuerit. Vide Valer. lib: 9. cap. 3.

Ab iis quæ na- Patris igitur veſtigia ſubſecuturus, cert prædictionis ſomnium vidit, votiſque ſui

con-

nvenientem imaginem hauſit. Exiſti- rvit enim miſſum ſibi à Jove mortali ſcie excelſiorem, juvenem, invadendæ liæ Ducem, cujus monitu primo veſti- nullam in partem ſecutis oculis mos mani ingenii, prona voluntate vetita tutandi pone reſpiciens, animadvertit menſæ magnitudinis ſerpentem, cum- enti arborum ac virgultorum ſtrage ri, concitato impetu, omne quidquid vium fuerat, proterentem, poſtque eam gno cum cæli fragore erumpentes nim- s, lucemque caliginoſis involutam te- bris: attonitus deinde quidnam eſſet nſtri, & quid portenderet, interroga- : Hic dux: Italiæ, inquit, vaſtitatem vi- ,ut ait Valerius l.1.cap.5. Eadem Livius bet primo belli Punici. 2. Silius lib.3. Ci- o de Divinatione lib.1.

tivitatem ſecuta.

In prætorio patris educatus fuit, ubi il præter mera Tyrannidis exempla vi- . Eum Aſdrubal, vix dum puberem, ſe accerſivit, ut militiæ aſſueſceret, in- e paternas opes ſuccederet: ſed optimus Hanno, factionis alterius princeps, ani- advertens peſſimam adoleſcentis indo- n, ipſum domi tenendum ſub legibus, magiſtratibus docendum, vivere æquo re cum cæteris cenſebat: ne quandoque rvus hic ignis incendium ingens exſuſci- ret. At pauci ac ferme optimus quiſque annoni aſſentiebantur: ſed (ut plerunque) major pars meliorem vicit, ut ait Li- us. Prudenter autem Hanno: nam Anni- l ferus, immaniſque natura adjunxit à eritia prima diſciplinam, qua non jura,

A beducatione.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

non leges, non civiles conſuetudines, ſed bella, cædeſque & hoſtiles proditiones tractare didicerat. Itaq; crudeliſſimus evaſit dux, & in fallendis hominibus callidiſſimus. Nam ad decipiendum hoſtem ſemper intentus, quos aperto Marte ſuperare non poterat, dolis aggrediebatur, ut refert Plutarchus.

Ab inſtitutione. Optimos quidem præceptores conſecutus erat, ſed omnes naſo ſuſpendens per arrogantiam, in bonis diſciplinis nihil promovit: etenim oratorem atque Philoſophum eloquentiſſimum Peripateticum Phormionem audivit Epheſi, de Imperatoris officio, & de omni re militari copioſiſſimè diſſerentem, pauloq; poſt rogatus quidnam de illo Philoſopho judicaret, reſpondit multos ſe deliros vidiſſe ſenes, ſed qui magis quàm Phormio deliraret, vidiſſe neminem. Cujus rei meminit Cic. de Orat. lib. 2.

A legum contemptu. Legum juſtitiam, nihil curavit, fœdera rupit, Legatos P. Valerium Flaccum, & Q. Fabium Pamphilum à ſociis & pro ſociis, miſſos contra jus gentium non audivit, nec in caſtra admiſit. Et quas in leges patrias delinquendo pœnas meruerat, eas aſtutia mirè ſolitus avertere. Sic à Julio conſule navali prælio victus, timenſque claſſis amiſſæ (Capitale enim Carthaginenſibus ex publico legum decreto fuit, ſi quis ducum injuſſu populi pugnaſſet infeliciter) pœnas dare, ex illa infelici pugna priusquàm cladis nuncius domum perveniret, quendam ex amicis compoſitum & inſtructum Carthaginem miſit. Qui poſtquam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

[...]iam civitatis ejus curiam intravit: con-
[...]lit, inquit, vos Annibal, cùm dux Ro-
[...]anorum magnas ſecum maritimas tra-
[...]ens copias advenerit, an cum eo confli-
[...]re debeat: acclamavit univerſus Sena-
[...]s,non eſſe dubium quin oporteret. Tum
[...]e: Conflixit,inquit,& ſuperatus eſt. Ita
[...]erum his non reliquit id factum dam-
[...]are, quod ipſi fieri debuiſſe judicaverant
[...] ait Valer. lib. 7. cap. 3.

Rupto quod primo bello Punico fuit *A rebus geſtis.*
[...]um, fœdere, totius Italiæ agros ferro &
[...]ne vaſtavit: quod ſcelus ut pro ſua libi-
[...]ne patraret, occaſionem quæſivit, nec
[...]æſita defuit. Erant in Hiſpania Sagun-
[...]ni, quaſi medii inter Romanorum &
[...]arthaginenſium fines, jure fœderis in
[...]ertate relicti. Hi poſteà totos ſe Roma-
[...]s addixerant, initaque ſocietate Ro-
[...]ani imperii fidiſſimi cultores habeban-
[...]r. Quare Annibal conſtituit animo, ni-
[...]l opportunius fieri poſſe ad eliciendam
[...]omanorum iram, ac incendium, quod
[...]i optatiſſimum erat, concitandum,
[...]àm Saguntinos armis belloque laceſſe-
[...] Sed priuſquàm ſocios populi Romani
[...]ertè adoriretur, ſtatuit in Olcadas, alioſ-
[...]e trans Iberum populos exercitum du-
[...]re, ac eis ad deditionem compulſis, ali-
[...]am Saguntinis nocendi cauſam reperi-
[...] qua non tam meditato conſilio à ſe illa-
[...]m, quàm à Saguntinis contractum bel-
[...]n videri poſſet. Primum igitur Olca-
[...]m gente ad deditionem compulſa.
[...]icceos deinde aggreditur, agros deinde
[...]pulatur, oppidaq; multa expugnat, ut ait
[...]utarchus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Ab animi dotibus. Annibalis majore ex parte virtus ſævitia conſtabat: argumento fuerunt multa, cùm primis illud quod in flumine Gilo corporibus Romanis ponte facto exercitum traduxit, ut æquè terreſtrium ſceleſtum Carthaginenſium copiarum egreſſum terra, quàm maritimarum Neptunu experiretur. Idem captivos oneribus, & itinere feſſos, prima parte pedum ſuccis relinquebat. Quos verò in caſtra perduxerat, paria fratrum & propinquorum jungens, ferro decernere cogebat, nequ ante ſanguine explebatur, quàm ad unum victorem omnes redegiſſet. Juſto ergo il lum odio, verumtamen tardo ſupplicio ſe natus, Perſiæ regis factum ſupplicem, a voluntariam mortem compulit, ut ait Valer. lib. 9. c. 2. Nonnullis quidem virtutibus Annibal præditus erat: ſed eas in gentia vitia æquabant, inhumana crudelitas, perfidia plus quàm Punica, nihil veri nihil ſancti, nullus Dei metus, nullum jus jurandum, nulla religio, ut Livius ſcribit.

A corporis dotibus. Nullo quidem labore aut corpus Annibalis ab initio fatigari, aut animus vin poterat. Caloris & frigoris patientia pa cibi potuſque deſiderio naturali, non vo luptate modus finitus, vigiliarum ſomnic nec die nec nocte diſcriminata tempor id, quod gerendis rebus ſupereſſet, quie dabatur: ea neque molli ſtrato, neque ſ lentio accerſito: ſed tantum id corpor bonum luxuria fregit, maximè Campan perquàm utilis imperio Romano. Inv ctum enim armis Annibalem illecebr ſuis complexa, vincendum Romano m

li

ti attribuit. illa vigilantiſſimum ducem, la exercitum acerrimum dapibus largis, bundanti vino, unguentorum fragran- a, Veneris uſu laſciviore ad ſomnum ac elicias evocavit: at tum demum fracta & ontuſa Punica feritas eſt, cùm Seplaſia ,& Albana caſtra eſſe cœperunt. Quid go his vitiis fœdius? quibus virtus atte- tur, victoriæ langueſcunt, ſopita gloria infamiam convertitur, animique pari- r & corporis vires expugnantur, adeò nescias ab hoſtibuſne, an ab illis capi rniciosius habendum ſit, ut ait Valer. ax. lib. 9. cap. 1.

Opes, quas apud milites plebemque uſquam modicas habebat, aſſiduis ra- nis auxit, quibus hominum animos ſo- itavit, & corrupit, ut largitionibus ſibi vorem aucuparetur, viamque ad domi- tionem præſtrueret. Libido enim ma- ma invaſerat Reip. capiundæ, ſibique gnum parandi. *A fortunæ bonis.*

Ingratos Carthaginenſes appellat Va- r. Max. quod in animum induxerint è nſpectu ſuo ſubmovere Annibalem, i pro eorum victoria tot Imperatores, tque exercitus Romanos trucidaverat. d illi judicio meo prudentes, juſtis ra- nibus adducti, nocentiſſimam beſtiam legarunt, interturbatorem publicæ pa- , totque cladium authorem truculen- ſimum. *Ab iis quæ ſupremum vitæ diem præceſſerunt.*

Ejectus igitur in exilium, ad Antio- um Regem Syriæ confugit, quo victo, Pruſiam Bithyniæ Regem conceſſit, de Romam legatione repetitus, hauſto,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

quod ſub annuli gemma habebat, veneno abſumptus eſt: ita morte non glorioſa ſuccubuit, vitam inſecuta turpiſſimam.

A comparatione. Peſtilens & crudelis C. Flaminius erat, qui miſerabilis illius ad Thraſymenum pugnæ cauſa fuit: Sed longè peſtilentior, atque crudelior Annibal, illum ſemel Rempub. affligere ſtultitia coegit, hunc autem furor ad maximas clades ſæpenumerò pertraxit.

Concluſio. Plura dicere ſuperſedeo, ineptus enim haberi poſſem, ſi crimina Annibalis omnia, quæ nullum nocendi finem habuerunt, ſtuderem exigua, quam habet oratio mea, facultate complecti.

DE COMPARATIONE, quæ σύγκρισις Græcè dicitur,

CAP. X.

COmparatio, eſt oratio ex collatione aliquid diſquirens, quo id, quod comparatur, in majus extollat, aut oſtendat æquale.

Comparantur autem vel bona bonis, vel bona malis, vel mala malis, vel parva majoribus conferuntur. Prorſuſque comparatio duplicem habet vel laudem, vel vituperationem, vel alterutrum ex laude, vituperationeque compoſitum. Omnis autem comparationis locus admodum difficilis eſt, præſertim ſi parva majoribus conferas.

Comparari verò omnia poſſunt, quæ laudari quæque vituperari:

Perſona

Perſonæ.
Res,
Tempora,
Loci,
Irrationalia animalia,
Plantæ.

Non oportet autem comparantem totas res tis conferre: id enim ſupinum, inefficax, & neaquam eſt pugnax, ſed capiti caput conferendum, hoc enim vehemens, atque dividere tas, laudis eſt, non comparationis. Comparatio autem in hoc non eſt poſita, quando totum hic præexercitamentum comparatio vocatur: ut,

COMPARATIO ACHILLIS & Hectoris.

Volenti mihi virtutem conferre virtuti, cum Achille haud immeritò componendus fuerit Hector. Sunt quidem ipſæ per ſe virtutes nimium abundè honeſtæ, comparatæ tamen, admirabiliores videntur. *Proœmium.*

Patria ergo nati ſunt non eadem, laudata tamen uterque. Ille enim in Phthia, unde Græciæ ipſius primum prodiit cognomentum: hic verò Troiæ, cujus conditores Deorum quoq; primi fuerunt. Quod ſi pari natum eſſe loco affert aliquid ad laudem, nihil quidem hac in parte Achilli poſthabendus eſt Hector. *A Loco.*

Nati autem uterque præclara patria, parem quoque generis habuerunt dignitatem: uterque enim ad Iovem originem ſuam initiumque generis ſui refert. Pelei enim filius Achilles fuit, Æaci verò Peleus, & Æacus Iovis. Sic quoque Hector Priami, Priamus autem Laomedontis, & Dardani Laomedon *A parentibus*

filius. Dardanus quoque Iove prognatus eſt.

A majoribus. Progenitore autem Iove nati uterque, reliquam quoque majorum ſeriem habuerunt claritudine æqualem. Vt enim Achilles Æacum habuit & Pelea, quorum ille Græcos à ſiccitate, penuriaque liberavit. Hic Lapithis devictis ob egregiam virtutem Deæ conjugium eſt aſſecutus. Sic Hectoris Dardanus progenitor fuit, Deorum primùm dignus habitus convictu, pater autem Priamus imperavit urbi, cujus muros ipſi quoque Dii fundarunt. Quòd ſi non minus eſt, quàm deæ ſortitum eſſe conjugia, Deorum, idque optimorum, menſa convivioq; uſum eſſe, nihil eſt quòd quiſquam majorum gloria Hectori præferat Achillem.

Ab educatione. Talibus autem uterque majoribus procreati, ambo ad fortitudinis ſeſe ſtudia contulere: & ille quidem à Chirone educatus eſt: huic Priamus ipſe præceptor, velut naturæ quadam via, virtutis monumenta tradebat. Paritaque, ſimulque educatio parem utrique conciliat laudem.

A rebus geſtis. Ut autem ad virile pervenere robur, eodem in bello par uterque animi, virtutiſque ſpecimen præbuerunt. Hector enim Trojanos ducebat, ſoluſque velut obex, propugnaculumque civitati datus, tuebatur ipſam, ſtetitque quandiu faventibus Diis & auxiliaribus eſt uſus. Cadens deinde, ipſam quoque Trojam poſt ſe traxit atque evertit. Achilles verò Græcorum præerat armis, terroreque omnes vincebat Trojanos, Palladis fultus numine atque auxilio, occumbenſque ſpem victoriæ in reliquum abſtulit Græcis.

A morte. Et ille quidem victus à Pallade interiit, hic autem cecidit ab Apolline confixus. Natique

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

bo ex Diis, ambo quoque Deos habuere mortis ...ctores, utque divinitus generis initia, ita vitæ ...am exitum accepere. Quod ſi ſimilis utrique ...a fuit, ſimiliſque mors utrunque abſtulit, ...id eſt quo non Hector par ſit, quoque cedere ...beat Achilli?

Plura erant, quæ dicerem de utriuſque vir...te, niſi quemadmodum in his, quæ dixi, ita ...reliquis per omnia ipſorum gloria eſſet æ...alis. Epilogus.

SCHOLIA.

COmparatio ſecundum Priſcianum, eſt, vel ſimilium vel diverſorum, vel minorum ad majora, vel majorum ...minora collatio.

Differt ab ea, quæ inter Schemata ſen...ntiæ numeratur à Rhetoribus, quòd ...ec brevis ſit exornatio, illa exercitatio...s ſtudio ſuſcepta, inſtar laudis vel vitu...rationis fuſius tractari ſolet.

Bona bonis, &c. Ut ſi Æneam Numæ ...mparaveris, Sapientiæ fortitudinem, ...ſtitiam pietati.

Bona malis, &c. Bonitas enim ex malo...m comparatione magis eniteſcit ac ef...lget, ut ſapientia comparata ſtultitiæ, ...x diſcordiæ, Sobrietas ebrietati.

Mala malis, &c. Ut ſi ebrietas cum ad...terio conferatur, Philippus Echeto, Pro...ſtes Phalaridi.

Parva majoribus, &c. Res exiguæ verbis ...tolli poſſunt, ut ſi ex muſca feceris ele...hantem.

Duplicem habet laudem, &c. Per loca lau...s proceſſuri, comparabimus & urbem

urbi, ex qua ſunt viri, & genus generi,
victum victui, & profeſſiones profeſſi-
nibus, & geſta geſtis, & ea quæ accidu
extrinſecus, ut diverſos mortis modos,
quæ eam ſunt ſecuta. Similiter ſi arbor
comparare volueris, conferes etiam pr
ſidentia eis numina, & loca in quibus n
ſcuntur, & fructus, & utilitatem, & ſim
lia. Res quoque ſi compares, extolles q
primi eas invenerint, & eos confere
Præterea qualitatem animi & corporis.

Alterutrum, &c. Alterutrum aliquanc
vituperantes, alterutrum laudamus: ut
comparemus juſtitiam & divitias.

Locus difficilis, &c. Unde fortem, ut Pr
ſcianus ait, oratorem exigit, & callidu
& celerem, ut agiles poſſit ſemper face
tranſitiones.

Perſonæ, &c. Ut in oratione pro Clie
tio, ubi Mileſia & Oppianicus conferu
tur. Illa à ſecundis hæredibus pro abor
pecuniam acceperat. Hic idem effecer
per alieni corporis cruciatum. Vide Era
2. Copiæ.

Res, &c. Ita conferri poterit Academ
aliqua cùm alia, urbs cum urbe, locus cu
loco, &c.

Tota res totis, &c. Non fuerit neceſſe
inquit, ut aliquam rem per omnes ſu
partes cum alia conferas, ut caput Dem
ſthenis cum capite Ciceronis, humer
cum humeris, manus cum manibus, ped
cum pedibus. Sed magis, ut ſecundum
locos generis demonſtrativi compar
genus Demoſthenis cum genere Cicer
nis, patriam cum patria, educationem

cu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

cum educatione, res geſtas cum rebus geſtis, &c.

Non eſt poſita, &c. In hoc comparationis progymnaſmate non eſt comparatio caput, quia comparatio eſt tota præexercitatio. Non quidem eſt caput, ſed comparatio diffuſa per omnes locos atque partes.

Phthia, &c. φθία ὅθεν ὁ τῆς ἑλλάδος προσῆλθεν ἐπώνυμος. Unde Helladis cognomentum provenit. Eſt autem Phthia Theſſaliæ oppidum & regio, Achillis patria illuſtris. Dido apud Ovidium in Epiſtolis:

Non ego ſum Phthia, magniſque oriunda Mycenis.

Hinc Phthius. Idem in Briſeide,

Quam ſine me Phthius caneſcant æquora remis.

Pomponius Mela Phthiam in Phthiotide ponit, regione Græca. Et Hellas, Achaiæ regio, alio nomine Artis dicitur. Eadem Theſſalia cognominata fuit, autore Plin. lib. 4. c. 7. Plura apud Thucyd. lib. 1. Hellines Græci appellati ſunt. Hellis autem dicta fuit à Deucalionis & Pyrrhæ filio, qui Hellin appellatur.

Troiæ conditores, &c. Apollo & Neptunus cum Laomedonte, Ili filio, patre Priami, mercede pacta muros Troianos condiderunt, unde Ovid. ait.

Utilius ſtarent etiam nunc mœnia Phœbo.
— Ceciditque ſuperbum
Ilium, & omnis humo fumat Neptunia Troia. *Virg. in 3 Æneid.*

Pelei, &c. Jupiter, ut Ovid. ait 6. Metam. in ignem transformatus, ex Ægina Aſo-

pi filia (quam inde vocat Aſopidã) genuit Æacum, Æacus Pelea, Peleus ex Thetide Achillem, unde ab avo Æacides appellatur, à patris nomine Pelides.

Priami, &c. Dictum ajunt ἀπὸ τοῦ πρίαμαι, emo, quòd ab Hercule captus, auro fueri redemptus.

Dardanus, &c. Jovis & Electræ filius Ovid. 4. Faſtorum.

Dardanon Electra quis neſcit Atlantide natum,
Scilicet Electræ concubuiſſe Iovem?

Hinc Dardania dicitur Phrygia. Sicu à Dardani filio Troë, Troia. Ab Ilo Troi filio, Ilios, vel Ilion.

Alii genus Hectoris paulò aliter derivant. Jupiter, inquiunt, ex Electra genui Dardanum, Dardanus Aſſaracum & Ilum Ilus Laomedontem, Laomedon Priamum, Priamus Hectorem. Vide Tortellium.

Græcos liberavit, &c. Æacus tam cæteris virtute præſtitit, ut, cùm maxima ſic citate in Græcia plurimi hominum co rumperentur, nullumque malo huic au xilium inveniretur, poſtquam magnitu do calamitatis excrevit, eum civitatur principes adierint, rogantes, ut tantur malum, tantamque peſtem ab eis propu ſaret: ſperabant enim propter ipſius ge neroſitatem atque eximiam pietatem quàm celerrimè à Diis præſentium ma lorum liberationem inventurum. Nec e ſpes eos fefellit. Itaque voti compote facti, in Ægina, ubi votum ille preceſqu fecerat, commune omnibus Græcis ſa

crur

em ædificavêre. Atque ex eo tempore, nec inter homines fuit, ſumma cum ria vitam duxit. Poſtquàm verò mi-vit è vita, cum apud Plutonem Proſer-amque maximos honores aſſecutus et, ad judicandas animas eis aſſediſſe tur. Hæc ex Plutarchi Euagora.

Lapithis devictis, &c. Hi Theſſaliæ popu-Ixionis & Nubis filii, frænorum & ſtra-um inventores, Virg. 3. Georg.

na Pelethronii Lapithæ, gyroſque dedêre Luc. l. 2
poſiti dorſo, atque equitem docuêre ſub armis 6.
ultare ſolo, & greſſus glomerare ſuperbos,
iluit, primus chalybem frænoſque momordit
eſſalicus ſonipes, bellis feralibus omen,
umavitque novis Lapithæ domitoris habenis.

Plura de Lapithis & Centauris apud O-l. 12. Metamor.

Deæ conjugium, &c. Hoc eſt Thetidos. Thetis.
it autem Thetis, θέτις, Pelei uxor, A-illis mater, ut Tethys, τηθύς, Cæli & ſtæ filia, Neptuni conjunx, mater ympharum. Hoc primam producit, illud tem corripit, Virg. 1. Georg.

que ſibi generum Thetys emat omnibus undis.

Claudian. lib. 1. de raptu Proſerpinæ.

nc latrat Getula Thetis, Lilybæaque pulſat ttora.

Læva tenent Thetis, & Melite, Panopæaque virgo. Virgil.

Ob egregiam virtutem, &c. Cùm Peleus pugna contra Centauros ſtrenuè dimi-ſſet, multiſque aliis bellis atque pericu-probatus eſſet, Thetida, Nerei filiam, mmortalem, quamvis ipſe mortalis, u-

xorem meruit, atque ex omnibus, quæ ante fuere, ſolùm in iſtis nuptiis Hymenæum Deos cantaſſe, ferunt, ut ait Plutarchus.

Chiron. *A Chirone educatus, &c.* Centauri ἀπὸ τοῦ κεντεῖν, hoc eſt, à pungendo aut ſtimulando dicti, equorum ſtimulatores. Quorum unus erat Chiron, Saturni & Phylliræ filius, optimus Citharœdus, Medicus, Aſtrologus. Ab eo Muſicam Achilles didicit. Ovid. 1. de arte.

Phyllirides puerum citharæ præfecit Achillem,
Æacidæ Chiron, ego ſum præceptor amoris.

Ab eodem medicinam Æſculapius, Aſtrologiam Hercules didicit. Fuit autem juſtiſſimus omnium, qui cùm tractaret ſagittas Herculis, unaque lapſa pedem vulneraſſet, poſt nonum diem in ſignum Sagittarium verſus dicitur. Ovid. 5. Faſtor.

Nona dies aderat, cùm tu, juſtiſſime Chiron,
Bis ſeptem ſtellis corpore cinctus eras.

Propugnaculum, &c. πρόβολος accipitur pro tutore, defenſore, propugnatore. Alias dicitur ſcopulus, vel eminens in mari ſaxum.

Faventibus Diis, &c. Troja tantiſper faventes Deos habuit, nec capi potuit, dum fata Trojanorum permanſerunt integra. In fatis autem fuerunt Troili vita, Palladii conſervatio, illæſum Laomedontis ſepulchrum. Equi Rheſi.

Victus à Pallade interiit, &c. Hector ab Achille fuit interfectus, unde Virgilius in primo;

Ter

r circum Iliacos raptaverat Hectora muros,
xanimumque auro corpus vendebat Achilles.

Sed palladem habuit adjutricem, συμμα-
χιζομένην in pugna ſociam.

Ab Apolline, &c. Paris Achillem inter-
cit, in Apollinis Thymbræi templo, ſed
Apolline directis in Achilleum corpus
gittis. Virg. in 6.

Phœbe graves Trojæ ſemper miſerate labores,
ardana qui Paridis direxit tela manuſque
rpus in Æacidæ.

Ovid. 13. Metamorph.

It poſtquàm cecidit Paridis phœbiq; ſagittis.

Plutarchus in comparatione Lyſandri
Syllæ, ait, Achillem interfectum à Paride
iter Portas.

COMPARATIO DEMOSTHENIS & Ciceronis.

Si non parvam laudem merentur, qui *Exordium.*
vinorum ingeniorum gloria, cæterarum-
ue rerum conſpicuarum claritate pares
aituerunt, non vulgarem ſibi vendicant
emoſthenes & Cicero, quos viros ſum-
ios per omnia pares natura produxit.

Patriam uterque ſortitus illuſtrem, ille *A patria.*
ræciam, uberrimum Atticæ eloquentiæ
ontem. Hic Italiam, Latinæ linguæ pa-
entem facundiſſimum.

Obſcuro natus uterque parente, clariſ- *A parentibus*
mus evaſit. Ille patrem vix ſeculo ſuo
otum habuit, ut inquit Valerius: de hu-
is item patre nihil (ut Plutarchus inquit)
ertum eſt proditum.

Generis ſeriem, quam à majoribus hu- *A majoribus.*

milem, & ingloriam acceperunt, ita virtutibus propriis illuſtrarunt, ut maxima laudis claritaṫe polleant in æternum.

Ab educatione. Ingeniorum ſpecimen ſub prima juventa ſtatim emicuit. Unde bonas inter diſciplinas educati, & præclaris artibus dicendi protinus addicti, ſummos in oratores evaſerunt, ſummamque è foro, curiaque gloriam ſibi quæſiverunt.

Ab inſtitutione. Ab optimis præceptoribus inſtituti fuerunt: Demoſthenes ab Iſæo eloquentiſſimo doctore: Cicero à Philone Academico, & Milone Apollonio, viris in docendo diſertiſſimis.

Ab exercitatione. Cicero Græcè & Latinè declamando ſe plurimum exercuit cum M. Piſone, & Q. Pompeio. Et Demoſthenes vadoſis littoribus inſiſtens, declamationes fluctuum fragoribus obluctantibus edebat, ut ad fremitus concitatarum concionū patientia duratis auribus in actionibus uteretur, ut ait Valer. Fertur & Ciceronem primum in pronunciatione non minùs, quàm Demoſthenem laboraſſe, unde omni cura, & Roſcium Comicum, & Æſopum Tragœdum obſervaſſe traditur, ut ait Plutarchus

Ab animi dotibus. In utroque refulſit integritas, benevolentia, & humanitas, unde cum Demoſthenes ab Athenienſi populo juſſus eſſet accuſare quendam, recuſavit id facere: ut ergo adverſus eum reclamatio populi, quemadmodum conſuevit, facta eſt, ſurrexit Demoſthenes, & inquit. Vos me viri Athenienſes conſultorem habetis etiam inviti, calumniatorem verò, nec ſi velitis quidem. Et Cicero cùm Præfectus anno-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

onæ eſſet, ſortituſque Siciliam, in miſ-
ne frumenti quam apud urbem agere
ctus erat, pleriſque Siculis moleſtus
viſque videbatur, ſeu mox cum ejus
gritatem, humanitatemque experti
ent, eum veluti neminem ex aliis du-
cus ſuis honore ſummo dignati ſunt.
Ad Remp. ſalutis publicæ conſervandæ dio ſe contulere. Nactus autem Demo- *A rebus geſtis.*
enes uberem in Remp. materiam &
neſtam pro Græcorum libertate ad-
rſus Philippum, & in ea præclarè de-
tans, confeſtim nomen & gloriam aſſe-
tus eſt. Nec ſolum ut diſertus, verumet-
n ut fortis vir ſuſpiciebatur, ut admi-
etur ipſum Grçcia, obſervaret Perſarum
x, plurimus apud Philippum ſermo eſ-
, confiterentur adverſarii, ſibi adverſus
eclarum virum eſſe certamen. Et Cicero
ximis periculis Remp. liberavit. Unde
venal. Satyr. 8. eleganter inquit:

is, Catilina, tuis majoribus atque Cethegi
veniet quicquam ſublimius? arma tamen vos
octurna, & flammas domibus, ariſque paraſtis,
Braccatorum pueri, Senonumque minores,
uſi, quod liceat tunica punire moleſta.
d vigilat Conſul, vexillaque veſtra coercet
c novus Arpinas ignobilis, & modo Romæ
unicipalis eques, galeatum ponit ubique
ræſidium attonitis, & in omni gente laborat.
ntum igitur muros intra toga contulit illi
ominis & tituli, quantum non Leucade, quantum
eſſaliæ campis Octavius abſtulit udo

Cadi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Cædibus aſsiduis gladio: ſed Roma parentem,
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.

Ab authoritate. Authoritas in Rep. par fuit, præſidio uterque militarium hominum egebat, Demoſthenes Charetis, Diophetis, Leoſthenis: Cicero Pompeii, Auguſti, id quod Auguſtus ipſe ad Agrippam, & Mecœnatem ſcribit.

A ſimili quæ mortem præceſsit fortuna. Duos Rhetores alios haud invenio, qui ab obſcuris parviſque, facti ſint tanti, qui Tyrannis ſe Regibus objecerint, filias amiſerint, patria ſua exularint, reverſi ſint cum honore, rurſus fugitantes in adverſariorum pervenerint manus. Quod ſi natura fortunaque viri utriuſque ſic, quemadmodum artifices quidam inter ſe, contendant, difficile judicatu eſt, magiſne moribus, an rebus geſtis ſimiliores reddiderit.

A morte. Unà cum patriæ libertate fuerunt extincti. Demoſthenes Antipatri imperio per Archiam Phygototheram, ſatellitum principem: Cicero Antonii juſſu per Herennium Centurionem. Et, quod mirum, certis præſagiis utrique mors denuntiata fuit, illi ſomniis, huic auſpiciis. Demoſthenes enim nocte per quietem viſus erat cum Archia Tragœdiis in theatro certare, & cùm illum ſuperaſſet, tamen defectu apparatus ab illo vinci. Et Cicero cum in villa Cajetana eſſet, corvus in conſpectu ejus horologii ferrum loco motum excuſſit, & protinus ad ipſum tetendit, ac laciniam togæ eo uſque morſu tenuit, donec ſervus ad occidendum eum milites veniſſe nuntiaret.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

t Demoſthenis glorioſam , ita Cice- s mortem æterna gloria fuit inſecuta: i Tyrannos , quorum nefario ſcelere ibuerunt,infamiæ crimen perpetuum omitatum. *Ab iis quæ mortem conſecuta.*

ura dicenda eſſet , ſed cùm cætera paraturis facilia ſint collatu,operæpre- n eſt viſum, hæc paucis indicaſſe : quæ nt autem ſtylo manum injecturis re- iſſe. *Epilogus*

d conſimile genus exercitationis con- e poteris Philippum cum Pyrrho , ex no belli Macedonici libro apud Livium iſque authores.

em Philippum cum Alexandro , apud inum lib.9.

n ex Plu- cho petas bit exem- pcompara- ium. {

- Publicolæ,& Solonis.
- Alcibiadis,& Coriolani.
- Periclis,& Fabii.
- Annibalis,& Scipionis.
- T. Flaminii , & Philopœmenis.
- Ariſtidis,& Catonis.
- Timoleonis,& Æmilii.
- Lyſandri,& Syllæ.
- Ageſilai,& Pompeii.
- Dionis,& Bruti,&c.

DE

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

DE ETHOPOEIA.

CAP. XI.

ETHopœia eſt imitatio & expreſſio moru[m] perſonæ ſubjecta.

Imitationis autem tres ſunt differentiæ, { Εἰδωλοποποιΐα. προσωποποιΐα, ἠθοποιΐα.

Eſt quidem Ethopœia, quæ notam habens pe[r]ſonam, mores ſolùm effingit, ut qualia facer[et] verba Hercules, Euryſtheo ſibi imperante. H[ic] notus quidem eſt Hercules, dicentis verò effing[i]mus mores.

Idolopœia eſt, quæ perſonam habet notam ſ[ed] defunctam, & loqui non potentem, quemadm[o]dum ἐν Δήμοις, *Eupolis finxit, & Ariſtid[es]* ἐν τῷ ὑπὲρ τῶν τεσσάρων. *Unde etiam Idolo[po]pœia vocatur.*

Proſopopœia eſt, quando finguntur omnia, [&] mores: & perſonæ, quemadmodum Menande[r] fecit argumentum. Argumentum enim ne[c] rem nec perſonam habet propoſitam, unde Pro[ſ]ſopopœia eſt dicta: fingitur enim ipſa cum mori[]bus perſona.

Divi

Dividitur autem Ethopoeia, atque alia

Paſſiva, quæ exprimit adfectum: ad quam pertinent, quæ prorſus animi ſignificant metum, ut qualia verba Hecuba faceret Troia ſubverſa.

Moralis, quæ mores ſolos depingit, ut quid diceret Mediterraneum primùm conſpicatus mare.

Mixta, quæ mores habet pariter, & affectum, ut qualia loqueretur Achilles ſuper occiſo Patroclo, cum pugnare decreviſſet. Mores enim conſilium habent, adfectum verò amicus occiſus.

Ethopœiam verò tractabis dicendi genere diluto, brevi, florido, disjuncto, omni fluxu, atque figura remota. Proque capitibus divides tribus temporibus: præſenti, præterito, & futuro.

Exemplum Ethopoeiae paſſivæ, continens quæ verba dicere poſſet Niobe, jacentibus liberis.

Me miſeram, quam aliam præ alia deflebo calamitatem, orbata nunc liberis, quibus antè fueram inſignis? Quæ copia infelici mihi ad quam redacta eſt inopiam? non ſum jam miſera unius filii mater, quæ anteà tam multis conſpicua incedebam. At quanto ſatius foret ſterilem fuiſſe potiùs, quàm in lacrymas, atque luctus fœcundam? Longè enim infeliciori loco ſunt hæ, quæ orbitatem ſuam deflent, eis quæ nunquam pepererunt. Hoc enim quod experimentum amoris Exordium à præſenti.

ris filiorum ſumpſerunt , deſtitutis poſteà acer
biſſimum eſt .

A præterito. Sed infelicem me , quæ parem ei, qui me ge
nuit , ſum experta fortunam . Orta enim e
Tantalo , qui convictu Deorum felix , tande
ab ea eſt Deorum amicitia evolutus:hujus qu
que cladibus meis approbo me eſſe genus . Co
juncta enim ſum Latonæ , perque hanc ipſa
nunc his opprimor malis, & ipſius familiarit
tem filiorum orbitate deploro. Hicque mihi fin
cum Dea convictus , ut in calamitatibus d
gam.Priùs namque quàm ipſi ſum cognita La
tonæ felicior ipſa fui mater : ut autem ſum i
notior facta, deſolata ſum liberis,quorum ant
quàm me noſſet ipſa , inſigni fui multitudi
beata. Iacet ille ſexus utriuſque lætus numer
mihi ſummum in luctum. Quò me vertam i
fœlix ? ad quæ deflectar ? quod mihi ad tot d
functos liberos ſufficiet ſepulchrum ? Miſera
me , in tantis malis meis ipſe quoque me deſe
calamitatum mearum honor , & infelici juſ
intermittuntur .

A futuro. Verùm enimverò quid iſta queror, ac dep
ro, cùm à Diis,ut me in aliam naturam tran
mutent,impetrare liceat?Vnum hoc miſeriaru
mearum video remedium , ut in alicujus,qu
ſenſus vitæque ſit expers , formam commute
Sed vereor miſera , ne & ſic quoque quam
mutata,inter lacrymas agere non ceſſem.

SCHOLIA.

Ethopœia. Ethopœia à Priſciano vocatur allocuti
ſermonis imitatio, ad mores, & ſuppoſit
perſonas accommodata. Quintil. lib.
cap. 2. Imitatio, inquit , eſt morum alie
norum: quæ ἠθοποιΐα, vel, ut alii malunt

μίμη

ποιὰς, dicitur: verſatur & in dictis, & in
s. Expreſſio morum eſt, & adfectuum,
nomen habet.

ercules Euryſtheo, &c. Hercules Jovis
lcmenæ filius. Unde Ovid. Matam. 9.
ictus quaſi aëris gloria. Macrob. I. Sa-
o Revera Herculem ſolem eſſe vel ex
ine claret. Heracles enim quid aliud
iſi Heras, id eſt, aëris cleos? quæ por-
ëris gloria eſt, niſi ſolis illuminatio,
s receſſu ſpiritus occulitur profundita-
nebrarum? Coactus fuit multa adire
cula, Junone impellente, & imperan-
uryſtheo, vide Boccatium lib. 12.
34. Fuit autem Εὐρυσθεὺς, Stheneli
enarum Regis filius. Ovidius in Epi-
is.

m non mille feræ, quem non Sthenelius
hoſtis,
on potuit Iuno vincere, vicit amor.

Duros ut mille labores Virgil.
e ſub Euryſtheo ſatis Iunonis iniquæ Æneid.
ulerit. in

Εἰδωλοποιΐα, *&c.* Hanc ſimulachri fi-
nem appellat Priſcianus. Fit cùm
rtuis verba dantur. Quod facit Cicero
Cælio, verba dans Appio Cæco contra
diam. Livius libr. 6. belli Punici: Si ab
ris exiſtat Rex Hiero, fidiſſimus impe-
Romani cultor, quo ore aut Syracuſas
Romam ei oſtendi poſſe, cùm ubi ſe-
utam ac ſpoliatam patriam reſpexe-
ingrediens Romam in veſtibulo urbis
pè in porta ſpolia patriæ ſuæ viſurus
Item, Cicero in Confirmatione: Quòd
ſi nunc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

ſi nunc L. ille Brutus reviviſcat, & hic a-
te pedes veſtros adſit, non hac utetur o-
tione? Ego Reges ejeci, vos Tyrannos in-
troducitis. Ego libertatem, quæ non e-
peperi, vos partam ſervare non vu-
Ego capitis mei periculo patriam li-
ravi, vos liberi ſine periculo eſſe non -
ratis.

Item Hector occiſus apud Virgiliu-
in ſecundo:

Heu fuge, nate Dea, teque his, ait, eripe flam-
Hoſtis habet muros, ruit alto à culmine Tr-
Sat patriæ, Priamoque datum ſi Pergama -
tra
Defendi poſſent, etiam hac defenſa fuiſſent.
Sacra ſuoſque tibi commendat Troja penate-
Hos cape fatorum comites, his mœnia quære,
Magna pererrato ſtatues quæ denique pont-

Item Polydorus in tertio:

Quid miſerum, Ænea, laceras? jam parce -
pulto,
Parce pias ſcelerare manus, non me tibi Troi-
Externum tulit, haud cruor hic de ſtipite m-
nat:
Heu fuge crudeles terras, fuge littus avar-
Nam Polydorus ego, hic confixum ferrea tex-
Telorum ſeges, & jaculis increvit acutis.

Idem apud Euripidem in Hecuba, -
quit: Sum profectus à profundis ma-
bus, &c.

Ἐν Δήμοις *Eupolis, &c.* In Comœdia i-
nomen id fuit inditum. Eupolis auten-
erat veteris, cujus magna fuit licentia, c-
mœdiæ ſcriptor.

Eupolis atque Cratinus, Ariſtophaneſq; poë-
Atq; alii quorum comœdia priſca virorum -

Si q-

quis erat dignus deſcribi, quod malus, aut fur,
quod mœchus foret, aut ſicarius, aut alioqui famoſus, multa cum libertate notabunt, &c,

Submerſus autem ille fertur ab Alcide, quòd quædam illius crimina carperet.

Ariſtides, &c. Hîc in oratione quadam rhetoricem defendit, & encomion canit productorum quatuor, Themiſtoclis, Miltiadis, Cimonis & Periclis.

Proſopopœia, &c. Hanc Priſcianus reddit conformationem. Quæ eſt, quando alicui contra naturam datur perſona loquendi. De qua vide Cic. 4. ad Herennium. Idem patriam loquentem facit in Catilinam, inquiens: Nullum jam tot annis facinus extitit, niſi per te, nullum flagitium ſine te: tibi uni multorum civium neces, tibi vexatio direptioque ſociorum impunita fuit ac libera. Tu non ſolum ad negligendas leges, & quæſtiones, verumetiam ad evertendas, perfringendaſque valuiſti. Superiora illa, quanquam ferenda non fuerunt, tamen ut potui, tuli. Nunc verò me totum eſſe in metu propter te unum: quicquid increpuerit, Catilinam timeri: nullum videri contra me conſilium iniri poſſe, quod à tuo ſcelere abhorreat, non eſt ferendum. Quamobrem diſcede, atque hunc mihi timorem eripe: ſi verus, ne opprimar: ſin autem falſus, ut tandem aliquando timere deſinam.

Et Ovid. 2. Metam. introducit Tellurem, ita loquentem:

Si pla-

Si placet hoc, meruique, quid ô tua fulm
ceſſant,
Summe Deûm? liceat perituræ viribus ign
Igne perire tuo, cladémque autore levare.
Vix equidem fauces hæc ipſa in verba reſol
(Preſſerat ora vapor) toſtos en aſpice crine
Inq; oculis fumum: volitant ſuper ora fav
Hoſne mihi fructus, hunc fertilitatis honor
Officiique refers, quòd adunci vulnera arat
Raſtrorumque fero, totoque exerceor anno
Quod pecori frondes, alimentaque mitia, fr
Humano generi, vobis quoque thura miniſt
Sed tamen exitium fac me meruiſſe, quid un
Quid meruit frater? cur illi tradita ſorte
Æquora decreſcunt, & ab æthere longius
ſunt?
Quòd ſi nec fratris, nec te mea gratia tang
At cæli miſerere tui: circumſpice, utrinqu
Fumat uterque polus: quos ſi violaverit ig
Atria veſtra ruent: Atlas en ipſe laborat,
Vixque ſuis humeris candentem ſuſtinet ax
Si freta, ſi terræ pereunt, ſi regia cæli,
In chaos antiquum confundimur. Eripe fl
mis,
Si quid adhuc supereſt, & rerum conſule ſ
mæ.

Menander fecit argumentum, &c. Men der poëta Comicus fuit, Gell. lib. 17. ſcribit ab eo relictas fuiſſe centum octo, vel (ſecundum alios) centum & vem comœdias, ſed omnes ad noſtra t pora non pervenerunt. Cæterum ut nander habuit φάσμα, ita ἔλεγχον, in res erat: nulla autem vera, ſed ficta pe na. Cataneus reprehenſionem vertit. A

thonius ait: ὁ γὰρ ἔλεγχος πρᾶγμα μὲν, οὐ μὴν ἔτι καὶ πρόσωπον, hoc eſt, Redargutio res quidem, non autem perſona. Ut ſi quis illam introducat loquentem, carpentemque faciat hominum mores, aut vitia. Sic memoriam Eraſmus introduxit. Agricola reddidit argumentum, quod (ut ait Cicero ad Herennium) eſt res ficta, quæ tamen fieri poſſit, ut argumenta Comœdiarum.

Paſsiva, &c. A Priſciano, paſſionalis appellatur, in qua paſſio, id eſt, commiſeratio perpetua inducitur, ut quibus verbis uti potuiſſet Andromache occiſo Hectore, fuit autem ea uxor Hectoris, animo virili prædita, unde à virili pugna nomen ſortita.

Moralis, &c. In qua continentur mores, ut quibus verbis potuiſſet uti ruſticus, cum primum aſpexit navem.

Patroclo, &c. Hic cùm in patria cædem feciſſet, in Theſſaliam confugit ad Achillis patrem: Menœtii Regis Locrenſis filius fuit. *Patroclus.*

Ovidius primo de Ponto.

...de puer facta Patroclus Opunca reliquit,
Theſſalicamq; adiit hoſpes Achillis humum.

Amicus fuit Achillis, & ſub hujus armis interfectus.

...ve Menœtiadem falſis cecidiſſe ſub armis,
Flebam ſucceſſu poſſe carere dolos. *Ovid. in Epiſt.*

Achillis autem verba, quæ potuiſſet Patroclo interfecto facere, complectentur paſſionem funeris amici, & moram in bello in Trojanorum vindictam ſuſcipiendo cogitantis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Adfectum amicus occiſus, &c. Hujus e
nim Progymnaſmatis uſus eſt, ut exerciti
ſtudio perſonarum omnium affectus imi
tari, aptaſque materiæ, ſenſuum, ſenten
tiarum, verborumque formas accommo
dare coneris. Alia enim oratio prudent
hominis & pacati, alia inſipientis & irat
Alia timentis, gaudentis, lugentis, ſeni
juvenis, viri, fœminæ, matronæ, ſcort
Vide Emporium Sophiſtam.

Amicus, &c. In Aphthonio habetur:
ἦθος γὰρ ἡ βουλὴ, πάθος, ὁ φίλος πεσω

De hujus cùm difficultate, tum utilitate, vide Quint. l. 3. c. 1.

Quintilian. lib. 6. cap. 3. πάθος, inqu
atque ἦθος ex eadem natura ſunt, ita
illud majus ſit, hoc minus, ut amor π
θος, charitas ἦθος: πάθος concitat: ἦθ
ſolet mitigare: ἤθη mores ſunt, quib
plerunque ruſticos, ſuperſtitioſos, avar
timidos, ſecundùm conditionem propo
torum effingimus, mores eorum imi
mur, & ex his ducimus orationem.
verſum eſt huic, quod πάθος dicit
quodque nos affectum propriè vocam
& ut proximè utriuſque differentia
ſignem, illud comœdiæ, hoc tragœdia
mile.

unt qui tho- eiæ nunt plicem preſ- nem ,

Morum, quam prolixiorem tradunt, ut ingeniorum, virtutum, vitiorum, Thraſonis, aut tyranni.

Naturalium propenſionum, inclinationum, φυσικῶν στοργῶν, hoc eſt, affectuum innatorum, ut amoris paterni in liberos, charitatis, affinium, cognatorumque inter ſeſe.

Affectuum leviorum, ut cum animos erigimus in ſpem, aut lætitiam.

Dicendi genere dilucido, *&c.* Σαφεῖ per- icuo, de quo ſupra in Narratione. Ma- ob. 5. Saturnal. cap. 2. ponit dicendi ge- ra. 4.

Copioſum, in quo Cicero dominatur.
Breve, in quo Saluſtius regnat.
Siccum, quod Frontoni aſcribitur.
Floridum & pingue, in quo Plinius Se- ndus luxuriatur. Plura dicendi genera ofert Eraſm. 1. Copiæ, cap. 123.

Tribus temporibus , *&c.* In præſenti in- ntis fortunæ permutatio, & ærumnæ re- nſentur. In præterito potiſſimùm eæ nferuntur cum infortuniis parentum l majorum. In futuro rerum eventus, alorum fines adducuntur, vel conſilia, iorum ratione, tantis malis ſuccurri ſſit.

Niobe, *&c.* Hæc Tantali filia, Pelopis ror, Amphionis uxor. Fuit autem fœ- ndiſſima. Hinc juvenal. ait Satyr. 6.

tque eadem ſcropha Niobe fæcundior alba.

Quæ ſecundum Diodorum Siculum

5. Hiſtoriarum, ſeptem filios, totidem
filias, ſecundum Ovid. in Metamor
ſeptem filios, Iſmenon, Sipylum, Phæ
mum, Tantalum, Alphenora, Damaſi
thonea, Ilionea: Secundum Boccatium
5. cap. 31. quatuordecim. Vide Gell. lib.
c. 6. Homer. Iliad. ult.

Sed infelicem me, &c. Fabula Niobe
gnificat, mulierum ſuperbiam exitio
eſſe. In ſummum enim illa malum in
rit (ut Niobes mala proverbialiter m
ma dicerentur & acerbiſſima) quod
fuit, quòd Latonæ præpoſuiſſet.
Etenim apud Ovidium:

Quis furor, auditos, inquit, præponere viſis
Cæleſtes? aut cur colitur Latona per aras,
Numen adhuc ſine thure meum eſt?

Orta ex Tantalo, &c. Unde Tantal
Ovidio dicitur. Tantalus autem, Jo
Plotes filius Rex Phrygiæ ditiſſimus.
de Tantali talenta abierunt in pr
bium. Primò fortunatus fuit: deinde,
Deorum ſecreta hominibus prodid
detruſus fuit ad inferos. Ovid. 2. Am
Eleg. 2.

Quærit aquas in aquis, & poma fugacia
Tantalus: hoc illi garrula lingua dedit.

Porrò Tantali fabulam paucis ex
Petronius inquiens.

Nec bibit inter aquas, nec poma natantia
Tantalus infelix, quem ſua vota prem
Divitis hæc magni facies erit, omnia lat
Qui tenet, & ſicco concoquit ore fame

Hujus genus &c. In ſimilem, i
parentis calamitatem incidi. Qu
modum ab initio pater felix erat

ıs, ita ego beata. Jam ego miſera, ſicut & .e. Quem in Cratylo ſcribit Plato, dictum uaſi, ταλάντατον, hoc eſt, infeliciſſimum, ujus ſupplicia adeò gravia, ut proverbio ocum fecerint, Tantali ſupplicia, & Tanali lapis.

Latonæ, &c. Hæc Cæi Titani filia, Aollinis & Dianæ mater, à parente Titais appellata, ut à matris nomine Apollo atoides, & Diana Latois. Unde Niobe pud Ovid. Metamorph. 6.

uoque modo audetis natam Titanida Cæo
atonam præferre mihi? cui Tantalus autor,
ui licuit ſoli, ſuperorum tangere menſas.

Atqui contra ſententiam Ovidii Dioorus Siculus lib. 6. dicit Phœbes & Saturi filiam.

Aliam naturam, &c. Niobem præ nimio olore in ſaxum vel marmor converſam ıjunt, illud innuentes, maximo dolore am diriguiſſe. Ovidius in Metamorph.

Diriguitque malis, nullos movet aura capillos?
Quaque ſuperba parens ſaxo per corpus oborto,
Nunc quoque Mygdonia flebilis aſtat humo.

A Statio in ſylvis Sipyleia mater appellatur, quoniam facta ſaxea, turbine venti

In Siphylum rapta eſt, ubi fixa cacumine montis
Linquitur, & lacrymis etiam nunc marmore
manant.

Senſus vitæque expers, &c. Fabula Niobes hoc habet verum: Niobe fingitur ex homine converſa in lapidem, quoniam imaginem lapideam ſupra natorum ſuorum ſepulchra poſuerat. Quod Palæphatus ſe vidiſſe ſcribit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

ETHOPOEIARVM EXEMPLA

Primum argumentum tale eſt.

Gerhardus Noviomagus.

Quænam verba Gerhardus Noviomagus ex lipothymia ad ſeſe rediens olim potuiſſet dicere, cujus Vittembergam profecturi caput Latrones ſecuri diffiderant ipſum apud Brunonis vicum humi ſtratum ſpoliaverant, & fugitivi mortuum credentes in ſylva reliquerant.

Exordium à præſenti

Vetus illud dictum, Nemini fidendum eſſe, niſi cum quo priùs modium ſalis abſumpſeris, eſſe veriſſimum experior, quos fidos itineris comites, arbitrabar, ii crudeliſſimi ſicarii jugulum mihi petierunt: multiſque vulneribus inflictis, ſyntecticum reliquerunt, qui ab ineunte ætate bonis literis ac virtutibus invigilando perſuaſum habebam, ſtudioſis hominibus tutam ubique profectionem patere. Credebam Horatio, qui ſcripſerat, integros vitæ ſceleriſque puros, non egere Mauri jaculis, nec arcu, ſive per Syrtes, ſive per inhoſpitalem caucaſum iter eſſent facturi. At ego, licet non apud Scythas ἀνθρωποφάγους verſari vibebar, ſed apud homines (quos à Germana charitate non alienos ſperabam fore) Germanos: tamen longè prudentiùs feciſſem, ſi noſtri (quo friget omnis charitas) ſeculi tam impunitam peccandi licentiam ante oculos mihi poſuiſſem, nec ſolus neque inermis profectionem hanc inſtituiſſem. Jam ſecura nimis imprudentia mihi nocuit, qui ſtratus humi, ſanguine meo terram hanc intingo, herbaſque coloro. Nunc maximo peri-

periculo meo cautior factus, tandem diſco, nuſquam tutam eſſe fidem, ubique rapto vivi, non hoſpitem ab hoſpite tutum, nec generum à genero. Sed quid deploro? Quin libenter ego, quam delicta fortaſſe mea promeruerunt, calamitatem patior, æquioreque animo injurias fero. Sed utinam caput illæſum & integrum ſit, ut bonarum diſciplinarum capax à rationis amuſſi nunquam deliret. Utinam in hoc caſu Cœneus ille Perthœbus fuiſſem, & hoc mihi donatum, ut nullo ferro ſauciari potuiſſem. Eheu quàm plagam profundam, quàm vulnus altum ſentio, quod pacis ſemper amans ego præter meritum accepi, & ab illis, quos beneficio proſequebar, quos amicos atque fidos incognitarum mihi viarum duces amplexabar, pro quorum incolumitate, incolumis ipſe, hoc corpuſculum amittere non detrectabam, eorumque inopiam mea qualicunque rerum copia ſublevare (ſi modò poſtulaſſent) minimè gravatus fuiſſem. Id quod è bonarum literarum ſtudio ſemper addidici facere, nec ego unquam pecuniæ ſervus, congeſtis undique ſacris indormire ſolitus, neque tanquam ſacris parcere, quę tortum digna ſequi potiùs quàm ducere funem. Sed ô perfidam pecuniam, & ſacram auri famem, quo non mortalia pectora cogis? O mores! ô tempora!

Pauca licet portes argenti vaſcula puri,
Nocte iter ingreſſus, gladium, contumq; timebis,
Et motæ ad lunam trepidabis arundinis umbram.
Vt jugulent homines, ſurgunt de nocte latrones.

Hos etiam de media luce ſurgere, teſtimonio fuerit calamitas mea: quæ & evidenti eſt argumento, quàm fragilis, & quantis vita noſtra periculis ſit obnoxia. Omnis mea, qua valde glorioſus jam pridem effulgebam, dignitas, hic ad nihilum ferè jacet redacta. Gloria mea quaſi flos agri propemodum demiſſus, flacceſſit. Quid ergo ſumus, aut quidnam victuri gignimur, ordo quis datus, aut metæ quàm mollis flexus? Deum immortalem, quot periculorum genera vitæ noſtræ indies inſidiantur? Quot accidunt caſus, venena, naufragia, cædes, peſtes? Alius acini granum glutiens præfocatus, interiit. Fuit, quem potus cum lacte pilus ſtrangularit. Fuit, cui ſtiria gelu durata, delapſa tecto ſubitum attulit exitium: O lubricas igitur res mortalium, & hominem verè bullam!

A præterito. O nimiam hominum teterrimorum crudelitatem! O meam inſignem imprudentiam, atque ſecuritatem! qui omnia proſpera atque tuta mihi perſuaſeram, in hæc tanta mala incidi: hic vulneribus confectus, atque pulveribus obſitus jaceo, cujus amici gloria magna, parentes honore ſummo claruerunt. Hic miſerabiliter jaceo, qui jam olim in Gymnaſio Lovanienſi clarum nomen atque decus, laborum meorum & virtutis beneficio, conſecutus fueram, celebris poëta, celebrior orator, celeberrimus Theologus ſalutatus. Hic flebiliter jaceo, quem epiſcopus Trajectenſis Dominus Philippus, nobiliſſimo Burgundiorum ſanguine procreatus, maximis

nis honoribus adfecit, tot muneribus
imis,tot ſacerdotiis pinguibus exornare
nquam intermiſit, qui tot heroes atque
incipes amicos bonarum literarum cul-
,vitęque ſanctimonia mihi devinxeram,
cœlum citius ruere,quàm in hanc fata-
n ærumnam me putaverim iri præcipi-
tum. Sed quorſum ita mihi? O res hu-
anas variabiles? ô vanitatem rerum, &
conſtantiam!

Sed quid iſtorum recordor, quæ magis *A futuro.*
fricant memorata, quam dolorem mi-
unt? Unum reſtabit, ut ſupplex ad a-
lum Dei opt. Max. confugiam. Hic eſt
ica ſalutis arx,ipſum orabo,huic ſuppli-
bo, huic peccata mea confitebor, atque
ecabor, ut me liberet ex hoc tanto ma-
conſolator optimus. Cujus divina pro-
dentia ad noſtri emendationem atque
lutem omnia fieri permittit. Ille Pharao-
em,ille alios induravit,& ad affligendum
bi dilectum populum ſæpius inſtigavit.
le rurſus Tyrannum fluctibus obruit, &
omnibus miſeriis inſontem gregem eri-
uit, in hoc fortem apparere, in hunc u-
am ſpem erigere,præſentiſſimum ærum-
arum cunctarum remedium eſt. Quo
oſthabito,rebus in humanis mentem oc-
upatam habere,magis erit dolorem auge-
,quàm mitigare,aut omnino tollere.

ALIVD EXEMPLVM CONTINENS quæ verba Hercules Euryſtheo ſibi imperante potuiſſet facere.

Multi ſunt infortunati, ſed nemo ma- *A præſenti.*
is, quàm ego ſum, infelix: qui miſer,

quarta natus luna, calamitates varias & plurima mala patior.

A præterito. Non ſufficiunt, quæ retroactis annis animo fortiſſimo tuli: quæ noverca Juno mihi præparavit. Hæc ſerpentes immiſit, quæ me puerum in cunis occiderent: mox Euryſthea ſtimulis novercalibus impulit, u in varia periculorum genera me protru dens, è medio tolleret. Variis igitur tem peſtatibus ego jactatus, fœdantem pere grino templa cruore Buſyrin domuit, Et

Solus Amazonio cinctus Stymphalides arcu,
Non cadere Antæo, non creſcere profuit hydra
Non cervam volucres eripuere pedes, &c.

A futuro. Sed quis finis, quis modus, Euryſtheu furoris atque tyrannidis tuæ futurus? Qui parcis ætate confecto? Manliana atque Phalaridis imperia longè tuis humanio ra. Tu quam, Lycha, veſtem à Dejaniı miſſam huc pertuliſti, nimirum Junor gratam, mihi pernicioſam futuram, in butum veneno Lernæo munus eſt, und novam peſtem profluxuram video, c nec virtute poterit reſiſti, nec telis, nequ armis, ſed pulmonibus errabit ignis eda nimis, & per omnes paſcetur artus. Vic Ovid. 9. Metamor. Et Claudianum in pr fatione libri ſecundi de raptu Proſerpin Virgilium Æneid. 8.

TERTIVM EXEMPLVM

continens qualia verba Dives ad inopiam redactus, poſſet facere:

Exordium. Ex Plauto ſumptum. Multa mihi in unum locum confluu incommoda, quæ meum pectus pulſant, mul multiplex ærumnam exercitam hab

pa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

aupertas. Ubi ſpes meas collocem, non abeo. Nunc tandem experior infelix? mnes modis omnibus qui pauperes ſunt iiſeros vivere. Quid enim? mehercule, mier eſt homo, qui ipſe ſibi, quod edat, cogiur quærere, & idipſum ægrè invenit: longè miſerior qui & ipſe quærit, & nihil inenit: omnium miſerrimus, qui cùm ipſe upiat, quod edat, non habet. Hujus faınæ ſum ego miſer, qui Crœſo jam duum felicior habitus, jam autem Codro auperior atque Leberide nudior, non oſſideo, ubi pedem ponam. Etenim omia vel hoſtis abſtulit, vel incendium abımpſit. *A præſenti.*

Florentiſſimo jampridem mihi divina uaſi virgula ſuppetebant omnia. Et diviarum copia fretus, omnia vel facere, vel icere audebam, ut re ipſa fontes argenti ocuſos animadvertiſſes. Mala etiam laudi abantur, cùm felicibus ſint & trimeſtres beri, ſtultitiamque patiantur opes. Proıde mihi Suffenus eram, qui mihi adhæſcebant fautores. *A præterito.*

onec eram fœlix, multos ſpeculabar amicos:
empora cùm modo ſint nubila, ſolus ero.
Iullus ad amiſſas ibit amicus opes.

Etenim pauperem modò me factum emo conſolatur, nemo fert ſuppetias. ui jam pridem aderant, non vocati, jam gati fugiunt, & qui fideles amici viſi, s calamitas mea falſos coarguit. Erant nim (ut proverbio dicitur) αὐτολήκυθοι. erum nimis eſt, quod ait. Ovid. 2. de onto.

Turpe quidem dictu, ſed ſi modò vera fatemur,
vulgus amicitias utilitate probat.

Iuven. Satyr. 3. *Quantum quiſque ſua nummorum ſervat in*
arca,
Tantum habet & fidei.

O me miſerum! Cum non ſit omnis hominis, ſed tantum ſapientis paupertatem ferre, juxta illud Menandri: πενίαν φέρειν οὐ παντὸς, ἀλλ᾽ ἀνδρὸς σοφοῦ: ego per inopiam mentis inops factus, tanta mala diutius tolerare non potero. Inter duo igitur mala pendens, quod levius videbitur, eligam. Longè melius arbitratus fore, ut mihi mortem conſciſcam, quàm in paupertate vivam, aut ad turpe compendium me compellat inopia. Quare, quod Theognis Cyrno conſilium dedit, amplectar.

In mare fluctivagum, ne me premat aſpera egeſtas,
Præcipitabo, altis deſiliamque jugis.

Quid? Mors ultima linea rerum, quæ nihil ſentit: quod autem nihil ſentit, nihil ad me, &c. Vide Gell. lib. 2. c. 8.

QVARTVM EXEMPLVM continens qualia verba dixerit Hecuba poſt excidium Trojanum.

Fuit autem Hecuba, Cyſſei Regis Thraciæ filia: unde Cyſſeis vocatur. virg. in. 7.

Cyſſeis prægnans tædas enixa jugales.

A præſenti. Fortunam Euripum, ſive æſtuariam non injuriâ vocatam, reipſa jam infelix experior, quæ ſtatu beatiſſimo gloriabar Regis filia, Regis uxor, pulcherrimorum, atque fortiſſimorum heroum mater, jam in

ntas, quantæ ne quidem excogitari, ne-
im exprimi poterunt, calamitates incidi.
ortuna me ſublimiùs evexit, ut illiſura
aviore caſu præcipitem daret. Utinam in
imili aut obſcuro loco nata, aut crudeliſ-
ni Scyronis filia fuiſſem, ſic æquiore
nimo, quæ patior, ferrem: Promeritam
nim genitoris pœnam in me quoque de-
vatam arbitrarer.

Sed in fatis eſſe video, ut ejus generis, *A præterito.*
quod aſcita ſum, diſcrimina ſubeam, e-
ſque malorum particeps fiam. Socer
eos iratos habuit, Glos monſtris mari-
is expoſita, Maritus occiſus à Pyrrho,
ilius fortiſſimus ab Achille. O me miſe-
am, quid Polydorum, quid Parin, quid
roilum, quid Helenum, quid dulciſſimam
liam Polyxenam ad Achillis ſepulchrum
igulatam commemorem? O me infeli-
em! utinam nunquam viro nupſiſſem,
ec in magnam calamitatem tot liberos
eperiſſem.

Sed quid lamentor? Multò conſultius *A futuro.*
ierit Deos præcari, ut in aliquod ſenſu
arens, aut in rationis expers animalculum
ie transforment: Quamvis ærumnarum
iiſerti Dii me exaudierint, & in canem
iutare decreverint: tamen ego quod hu-
iana voce non potero, id latratibus aſſi-
uis deplorare non ſum ceſſatura.

QVINTVM EXEMPLVM,

continens quæ verba taurorum cornibus alliganda protulerit Antiope.

Quæ fuit Nyctei in Lesbo Regis filia, *Antiope.*
nde Nycteis appellatur, uxor Lyci The-

banorum Regis. Peperit ex Jove Zethum & Amphionem. Varias ærumnas experta: A Circe in montem abducta, ut taurorum cornibus ardentes tædas habentibus ſuſpenſa interficeretur.

Perſius Satyra prima.

Antiopæ ærumnis cor luctificabile fulta.

A præſenti. Quę nam in terris fœmina poterit vivere, quæ tantis malis jactetur, quantis inpræſentiarum, ego, cujus luctus miſerabili proverbio locum facit. Omnium beatiſſimam me fore putabam, quę Regina duos Jovis Optimi Maximi filios peperiſſem, alterum à Diana dilectum, venationibus illuſtrem, alterum artis Apollineæ peritiſſimum, qui non ſolum Deos atque homines, ſed etiam feras, & ſaxa teſtudinis cantu permovere poteſt. Quæ duo chariſſima pignora jam non amplius videre, nec amplecti datur, ſed heu mihi, genere mortis teterrimo jam dilacerando, cogor relinquere.

A præterito. Utinam ego nunquam fuiſſem in hanc lucem edita. Quid mihi profuit Regis filiam, quid Regis uxorem, quid ab ipſo Jove gravidam fuiſſe? Quorum omnium quo major gloria præfulſit, tanto caſus gravior, & acerbior mihi modò calamitas inſurgit, ô fors fortuna, ut nunquam perpetuo es bona. O quàm potens, quam variabilis, Tantum juris atrox, quæ tibi vendicas.

A futuro. Cæterùm, quid prodeſt fletibus indulgere? Quin potius ad deorum auxilia confugio, ſuppliciter oratura, ut oppreſſæ ſubveniant, finemque malorum faciant. Sed

qui

qui propiores eſtis vicini, ſuccurrite. O populares auxiliamini, & ærumnas meas commiſereſcentes, ab hiſce crudeliſſimæ Circes vinculis ſemimortuam eripite.

SEXTVM EXEMPLVM,

continens quæ verba Andromache captiva patrio ſolo everſo & marito occiſo potuiſſet dicere.

Erat autem Andromache uxor Hectoris, & Ætionis filia, Regis Thebarum in Cilicia. Unde Ovidius in tertio de arte ait.

—nunquam
Thebais Hectoreo nupta reſedit equo.

Homerus Iliad. 6.

Ἀνδρομάχη θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἠετίωνος.

Filia magnanimi fuit Andromache Ætionis.

O me miſeram! quæ divitiis & honore ſydera jam pridem adibam, nunc maximas in ærumnas præcipitata ſum. Omne mihi gaudium, omnis voluptas, omnis denique vitæ jucunditas eſt erepta. Solus me dolor aſſiduus excruciat, continuus mœror exhaurit, perpetuæ lacrymæ conſumunt, eneor deflendo fortiſſimum, meique amantiſſimum Hectorem maritum, extinguor lugendo filium dulciſſimum, quem pater ipſe Scamandrium, alii maluerunt Aſtyanacta, quod urbem tutaretur, vocare. Quibus occiſis omnem ſpem amiſi, ut orbatæ jam nihil ſuperſit, niſi ſuſpendio arbor deligenda. *A præſenti.*

Fatalis quædam neceſſitas incumbit mihi, & adamantina ærumnarum catena traxit, ut in ipſiſſimam malorum lernam incide- *A præterito.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

ciderim. Quippe ut modò Trojam Græci, ſic olim Achilles patriam Thebas evertit, patrem Ætiona ſuſtulit, ſeptemque uno die fratres interemit, & pretio matrem redemptam, ante paternas ædes interfecit, ubi pater olim ac fratres beati regnarunt, ibi nunc ingens ſolitudo, fruticeta, pecorumque ſunt paſcua: & Troja jam in cineres converſa, cum marito filius occiſus, ut nihil ſolatii reſtet vel apud amicos vel affines. Quo igitur infelix me conferam? quo locorum abducar captiva? O utinam, quo die me parens enixa fuit, aliquis turbo rapuiſſet, aut tellus ima dehiſcens ad umbras me pallentes adegiſſet.

A futuro. Sed cur me luctu macero? cur non potiùs ad victoris pedes provolvor? enixè rogatura, ne in miſeram nimium ſæviat, tot alioqui malis oppreſſam. Ah quam vereor, ne victoriâ forſitan inſoleſcens ille mihi graviter ſit inſulturus, vt mors potius quàm vita, ſit exoptanda.

Idem argumentum Sophiſta Libanius tractavit, ab Eraſmo Roterodamo Latinum factum: cujus verba non piguit aſcribere.

SEPTIMVM EXEMPLVM.

Quæ dixerit Andromache, interfecto Hectore.

DECLAMATIO.

Andromache. Evenit, quod timebam, & verba mea deſpiciens Hector, ad optima hortatam eſſe cognovit. Admonueram ut ſibi parceret: ille verò contrà, ſuam ſalutem vilem habuit; ergo extinctus eſt, non meis, proh

Dii,

in manibus, verum ab Achille. Quòd
ccubuit, hoc eſt, interiiſſe Priamum,
ubam, fratres, hunc ipſum puellum,
civitatem omnem. Ille tuebatur Ilium.
uo igitur poſthac ſervabitur? Intereunt,
derunt omnia, facta ſum mulierum in-
ciſſima. Quanta me felicitate, cujus
um modo dederat fortuna, ſpoliavit!
t mihi in regiis pater ac mater, tum
um chorus, nitidaque ac lauta omnia.
edebat ad hæc aliud, maximum om-
, conjunx Hector, bellator inſignis,
abar, beata dicebar. Et ſi quis adiens
ndromachen appellabat, cognomi-
vice adjiciebat, Imperatoris, victoris
natam. Oportebat igitur in eadem
na pariter conſeneſcere. At non paſſus
ævus iſte Achilles, quem quidem in
m exitium produxit Thetis, patrem
ademit, trucidavit fratres, ſervitu-
matri injecit: deinde reſtituta eſt, ac
quidem ſupereſt. Et hæc gravia qui-
verùm tu tolerabiles reddebas ęrum-
Hector, atque unus præſtabas omnia,
ibus eram orbata, ea rebar adeſſe per
d occiſus es, accepiſti vulnus: nos ra-
r, inſtant triſtia, impendet periculum,
inet incendium. Videre mihi videor
anos cædi, uxores per vim indignè
ri, liberos trahi, videre ferrum; vi-
flammam. Aperta eſt hoſtibus Troja,
ud amplius pro portis propugnante.
uer, forte prehenſum te quiſpiam
um ad turrim adiget. Strenuus erat
, à te pœnas repetent Græci. Me for-
occidet alia vis. Atque in hoc qui-
dem

dem fortunatæ erimus. At non conting
ſervitus me manet & famulatus, plagæ,
in extremum uſque ævi lacrymæ. Haud
tiam ſcio an viſura ſim terram, unde nol
hoſtis iſte advenit. Mox etiam quod ac
biſſimum eſt, concubitum cogar pati
jus, qui interemit Hectorem.

OCTAVUM EXEMPLVM: D Medea, ſuos mactatura filios.

Medea.

Declamatio Libanii ſophiſtæ, Eraſmo interprete.

Fuit & mihi mea ars auxilio, ut accep
contumelia non tantùm angerer, ſed
pœnas ſumerem. Non ampliùs rex Jaſ
non ampliùs Corinthiorum potitur. O
nes opes ſubvertit corona, omnia velu
id perdidit, omnia conflagrarunt ince
dio. Et accedit ad calamitatis cumulun
dementiæ genus, quod illi de me nihil
iam ſubolet. Quid igitur? ſufficere h
putabimus, ac præterea nihil requirem
Minimè gentium, imò ſupereſt alia v
dicandi ratio, ſuperiore atrocior, nihi
gens veneficiis, aut arte clancularia,
rùm animo præſenti, virilique, & dexte
quæ facinus nullum refugiat. Sunt lib
mortalium omnium impiiſſimo, & vo
tur pater. Hoc è filiis ſolatium unà cũ i
appellatione, illi adimamus. Haud quaq
me ſinit, quæ juſta ſunt, expendere med
malorum tum multitudo tum magnitu
Sed rationem ineunti mihi, pro quibus
ctis quem fructũ receperim, omnia ad p
nam minora videntur. Æeta mihi pa
er

rat, iſque Scytharum rex : tum virginitas
c fama egregia , ac multi inter finitimos
roci: denique ſpes præſentibus bonis po-
iores. Appulit ſceleſtus iſte , neque Deos
etuens neque homines reverens : atque
rat omnibus malis circumvallatus , & ne-
eſſe habebat invincibilia vincere , tauros
nem efflantes , armatam aciem è terra
roſilientem , draconem pervigilem. Ac
ignus quidem erat , qui in his omnibus
nceretur , ut iſto cadente victoria penes
atrem meum eſſet potiùs , quàm Æetæ
gnum ludibrio haberet unius navigii do-
inus. At ego quicquid eſt proditorum
elere præcurrens , quicquid amentium
ltitia ſuperans, familiares pro hoſtibus,
ſtes familiarium loco habui , & contra
triam ab alienigenis ſtabam. Porrò ar-
m oppoſui naturæ ferarum,extinctus eſt
nis , tauri jugum duxerunt , ceſſit aratro
lum longè duriſſimum,ſopitus apparuit
aco, id quod antea nunquam. Manu te-
bam adhuc tremendum Jaſonem. Ego
rrò ſuper hæc omnia navem conſcendi,
ltis magniſque perſuaſa pollicitationi-
s , ſacramentis , meis ipſius beneficiis.
cepit & benevolentiæ meæ argumen-
n, & Jolcus, ubi rex Pelias inimicus ſe-
x, ab iis , quas genuerat , diſcerptus eſt
entutis ſpe, ultrò ſe fraudi tradens. Et
uſmodi quidem mea in Jaſonem par-
domi, partim in Græcia beneficia ex-
runt : Gratia verò cujuſmodi ? Corin-
m vidit & Creontis imperium , ac de
huce audivit. Cæterùm nulla habita ra-
ne eorum, quæ feceram,uxorem duxit,

cùm

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

cùm ex me liberos haberet, me viva vidit nuptias, atque illa omnia exciderunt animo, præque imperii cupiditate mea merita neglecta ſunt. Atqui ne iſta quidem ſufficiebant: inſuper expulſa ſum: contumelia affecta ſum, minis onerata ſum: hæc quidem juſtam indignandi cauſam præbuerunt, artem verò effugii tantùm gratia tenebam, & hactenus ſuffecit. Incedamus jam, & per aliqua, quaq; licet eamus. Feri, Medea, filios, macta filios Jaſonis, viri ſcelerati, impii patris, hoſpitis mali. Ne quid te rerũ omnium revocet, non natura, non nutricatio, non geſtatio, non partus recordatio, non vox, non forma, plectatur Jaſon in filiis: hi vero hoſtium nomine plagam recipiant: non eripiant eos cognati Glaucæ, neq; iram in illos evomant: Atrox quidẽ facinus, ſed ad prius illud conſequens. Contra naturam impiè agemus? At iſtud olim auſæ ſumus. Fratris cædes ad liberorum cædem deducit. Ejuſdem eſt & hoc animi, ejuſdem dextræ. Obſecro, filii, ſub enſem venite, hic in vos per me adigendus eſt. Enimvero ſi probus ille fuiſſet, nihil horum pateremini. Et quàm elegans forma, quam bona figura corporum, ſed patris imaginem referunt: id facit ut occidam lubentiùs. Hi quidem igitur mox jacebunt. Ego vero è ſublimi medioque aëre ſceleſtum aſpiciam. Atque ille gemens, & nihil non faciens, vociferabitur quidem, me verò nequaquam attinget. Ejuſmodi draconum jugo freta vehar, ſupra Athenarum verò urbem ingrediens, inde cruciatum ſpectabo.

OSTREMVM EXEMPLVM

continens quanam dixit Cornelia, cum audiſſet victum à Cæſare Pompejum: Vide Plutarchum in vita Pompeii. Item, quæ Cleopatra ad Antonii ſepulchrum. Vide Plutarchum in vita Antonii.

E DESCRIPTIONE, QUÆ Græcè ἔκφρασις dicta.

CAP. XII.

D*Eſcriptio eſt oratio expoſitiva, quæ narratione, id quod propoſitum eſt, diligenter velut oculis ſubjicit:*

eſcribun-r autem {
Perſonæ,
Res,
Tempora,
Loci,
Bruta animalia,
Plantæ.
}

Perſonæ, ut Homerus in Odyſſea ad Eury-ten. Latus erat humeris, ore ater, crineque iſpus.

Res, ut navales pedeſtreſque pugnæ, quemadodum Hiſtoricus fecit.

Tempora, ut ver, aut æſtas, diſſerendo, quod ulti proferant in his ſe flores.

Loci, ut idem Thucydides portum Theſprotaum χειμέριον, id eſt, hyemalem, quamque neat formam, dixit.

Deſcribentes vero perſonas, à ſummis ad ima ſque ire oportebit, id eſt à capite ad pedes.

Res vero ab antecedentibus, & eis quæ innt ipſis, quæque ex ipſis ſolent provenire.

Deſcriptionis ſumma eſt virtus, inquit Qu. l.8. c.3. Facillimè enim id accipiunt animi, quod agnoſcũt. Hiſtorici ſimplici appellatione, Thucydidem intelligunt.

Tem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Tempora vero & loca ex eis, quæ ipſis cont
nentur.

Deſcriptionum autem aliæ ſunt

- *Simplices, ut quæ ped ſtres vel navales explica pugnas.*
- *Compoſitæ, ut quæ res p riter temporaq; conjungun veluti Thucydides, qui n cturnam in Sicilia pugna deſcribit. Simul enim & p gnam, quomodo facta ſit, noctem, quomodo gerebatu comprehendit.*

Oportet autem deſcribentem dicendi figu uti tenui, & multiplicibus orationem varia ſchematibus, prorſuſque res imitari, quas de ſcribit.

DESCRIPTIO ARCIS Alexandriæ.

Arces in urbibus ad publicum præſidium at que munimenta ſunt conſtituta, veluti vertic urbium, hoſtiumque arctrices. firmanturque ne magis ipſæ urbibus quàm ipſas urbes tuentu Athenienſium autem arcem media Athen rum complectitur regio. Cæterum Alexand ſuæ urbi, quæ ab illo cognomentum accepit, a cem conſtruxit, quam juſtiùs Acropolin appe lare licet, quod in urbis extremo, & excelſo p ſita ſit, quàm illam, qua multùm Athenienſ gloriantur. Hæc autem ſicuti ſe habet, ita or tione quoque proſequemur. Clivus quidam m dio è ſolo extollitur, ingenti in ſublimi ſpatio proferens, hunc arcem vocant: propter utraq hæc & quod hoſtes arceat, & quod ſit in urb arce, id eſt ſummo locata. Viæ ad ipſam ducu

du

a, ſed diſsimiles: hac enim via eſt, illac vero
t ingreſſus, mutatiſque proinde nominibus,
ſum quod ſunt, vocantur: nam pedibus hac
licet, capaxque curruum eſt via. Illi vero,
curribus invia eſt, additæ ſunt ſcalæ, gra-
que ſupra gradum ex inferiori in ſublime de-
ens, neque prius, quàm centenarium exple-
int numerum, deſinentes: hic enim abſolutus
merus ſcalarum terminus eſt. Veſtibulum de-
c gradus excipit, cancellis mediocribus cir-
ſeptum, quatuorque ſublimes, & maximæ
mnæ, quæ vias omnes ad unum deducunt in-
ſum. Columnis autem domus quædam eſt im-
ta, multas mediocres oſtentans columnas, quæ
rio colore conſpicuæ eximium præbent loco or-
um. Tectum autem diætæ in rotunditatem
umactum, ingentem multiplicemque imagi-
a complectitur rerum. Introeunti autem ar-
, locus offertur, quatuor eiſdem æquis lateri-
divi ſis, proinde tota quoque ædificii figura
citur quadrata. Aula in medio eſt, columnis
lique ſuffulta: eam porticus excipiunt, & eæ
q; æqualibus diſtinctæ columnis, ita in medio
poſitis, ut neutram in partem ſint nihil quic-
ã deflexæ. Vnaquæq; autem porticus ad tranſ-
ſam alteram finitur & duplex eſt columna
utramque porticum diviſa, ut illac quidem
inat, hac vero rurſum incipiat. Addita au- *Alexandrina bibliotheca omnibus ſemper patens.*
a porticibus introrſum armaria, quibus libri
onduntur, eaque ſemper, ſi cui vacet, aut li-
it legere aliquid, patent, totamque velut
bem ad philoſophiæ cultum adhortantur.
lia item loca ſunt, ad venerationem Deorum
tuſtorum inſtituta. Tectum porticuum auro
tinctum, vertices columnarum ære fabricati,
roque ſupernè incluſi: Neque vero aulæ ſim-
plex

plex ornatus eſt, verum alius atque alius, q rum hic quidem Perſei continet certamina, autem aliud. Media autem arce columna menſa altitudine ſe profert, quæ locum ipſum cit illuſtrem: haud enim in promptu quis, progrediatur, habet, niſi indicem viarum h ſubinde reſpectet columnam. Quin & arcem ſam terra marique conſpicuam præſtat: in v tice principia rerum primaque elementa ſ expreſſa. Prius autem quàm media tranſeat ædificium eſt quoddam, pluribus oſtiis pate quorum cuique à Deorum vetuſtorum ali eſt inditum nomen. Duæ dehinc pyramides pideæ poſitæ, & fons profluens, Piſiſtratar fonte haud paulo melior. Mirandum etiam quoque ſpectaculum, eo quod eorum, qui fab cati ſunt arcem, velut uno tanto operi non ſ ficiente, numerum nominaque comprehen duodecimque pariter in ipſo arcis faſtigio con ciuntur artifices. Deſcendenti autem ab ar planus offertur locus ſtudio adſimilis, idque ſum loci eſt nomen. Alia item parte alius qu que ad ſimilia accommodus, verum illi & p nitie, & magnitudine impar. Cæterùm præſta tior hujus artis forma, & ornatus, pulchritu que major eſt, quàm ut paucis narrari poſ Quod ſi quid prætermiſimus, admiratione rer in ſe rapientium animum, eſt effectum. Sed quæ pro magnitudine explicari non poterant, relinquere ſatius eſt viſum.

S C H O L I A.

Deſcriptio eſt oratio, quæ tota Deſcriptio eſt oratio, colligens & r præſentans oculis, quod demonſtrat, ait Priſcianus. Idem refert, quoſdam n poſuiſſe deſcriptionem in præexercit

me

…entis, quòd præoccupata ſit & in fabula, … in narratione, in quibus etiam deſcri…ntur perſonæ, loca, tempora, res. Sed …oniam eloquentiſſimi viri eandem, ut … ingenia exercenda commodiſſimam, …diderunt inter progymnaſmata, ſeor…que tractandam prodiderunt, non in…ngruum eſt eos imitari. Eraſmus ſecun… Copiæ vocat ἐνέργειαν, cùm vel am…ficandi, vel ornandi, vel delectandi gra… rem non ſimpliciter exponimus, ſed, … coloribus expreſſam, in tabula ſpe…ctandam proponimus, ut nos depinxiſſe, … narraſſe: lector ſpectaſſe, non legiſſe …eatur. Id fiet, ſi prius ipſi totam rei na…am, omneſque circumſtantias, ac velu…aciem animo luſtremus: deinde ita …bis, ac figuris idoneis effingamus, ut …m maximè reddatur evidens, perſpi…que lectori.

rerũ, de quibus agitur imago quodammodo verbis depingitur, ex Quint. lib. 8. cap. 3.

…onſtat deſcriptione { *Perſonarum, Locorum, Temporum, Rerum.*

…ratio expoſitiva, &c. Sic reddidit Cata…s. Aphthonius enim vocat, λόγον …ηγηματικὸν, à διηγέομαι quod nar…t, vel expono, unde & διήγησις.

…rſonæ deſcribuntur, &c. Perſonæ deſcri…nem, προσωπογραφίαν appellant: fit … depingimus perſonam amantis, lu…oſi, avari, voracis, temulenti, ſomni…ſi, invidi, ſycophantæ, paraſiti, leno… garruli, aut glorioſi oſtentatoris: ut ſi … non divitem: ſed pecuniarum oſten-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

tatorem deſcribere. Iſte, inquies, qui ſe dici divitem, putat eſſe præclarum, primùm nunc videte, quo vultu nos intueatur: nònne vobis videtur dicere: Darem, ſi moleſti non eſſetis? Cùm verò ſiniſtra mentum ſublevat, exiſtimat ſe gemmæ nitore aut auri ſplendore aſpectus omnium perſtringere. Cùm puerum reſpici alio nomine appellat, deinde alio atque alio, Heus tu, inquit, veni Sannio, ne quid iſti barbari perturbent, ut ignoti, qui audiunt unum putent eligiè multis, &c. Vide Ciceronis notationem ad Herennium quarto. A nonnullis aliis dicitur εἰκὼν imago, effigies.

Virginis os habitumq; gerens, & virginis arm
Spartanæ, vel qualis eques Threiſſa fatigat
Harpalice, volucremque fugâ prævertitur He-
brum.
Namque humeris, de more, habilem ſuſpenderat
arcum
Venatrix, dederatque comam diffundere venti
Nuda genu nodoque ſinus collecta fluenteis.

Latus erat humeris, &c. Verba ſunt Ulyſſis ad Penelopen, Odyſ. 19. Ille ſe Creterſem eſſe ſimulabat. Interrogatus igitur Penelope de Vlyſſe, habitum ejus deſcribit, & amicos, in quorum numero Eurybaten præconem fuiſſe recenſet.

Quis γυρὸς ἐν ὤμοισι, μελανόχροος οὐλοκάρηνος. Rotundus humeris, nigricolo & criſpus crine. Aphthonius habet, γυρὸς ἦν ὤμοισι μελάγχροος, &c.

Deſcribuntur res, &c. Cùm videlicet id quod fit, aut factum eſt, non ſummatim

tenuiter exponimus, ſed omnibus fu-
tum coloribus, ob oculos ponimus, ut
ditorem, ſive lectorem jam extra ſe po-
um, velut in theatrum avocet. Quàm
effingenda rerum imagine, ὑποτύπωσιν
æci vocant, etiam ſi vocabulum hoc
mmune eſt: quoties aliquid oculis ſub-
itur, veluti ſi quis expugnatam civita-
a dicat, cuncta nimirum in ſumma com-
ctitur, quæcunque talis fortuna recipit:
r enim Quintiliani verbis: Ut ſi aperias
c, quæ verbo uno incluſa erant, appa-
unt effuſæ per domos ac templa flam-
, & ruentium tectorum fragor, & ex
erſis clamoribus unus quidem ſonus,
rum fuga incerta, alii in extremo com-
xu ſuorum cohærentes, & infantium,
minarumque ploratus, maleque uſque
ullum diem ſervati fato ſenes. Tum il-
rofanorum, ſacrorumque direptio, ef-
ntium prædas, repetentiumque diſ-
ſus, & acti ante ſuum quiſque prædo-
n catenati, & conata retinere infan-
ſuum mater, & ſicubi majus lucrum
pugna inter victores. Licet enim hæc
nia complectatur everſio, minus eſt ta-
n totum dicere, quam omnia. Vide E-
n. 2. Copiæ.

avales &c. Ut apud Actium Epiri op-
um, & promontorium, ubi Cæſar Au-
us navali prælio vicit Antonium: &
alis pugna D. Quintii Romani, & De-
ratis Tarentini, apud Livium lib. 6.
ndi belli Punici.

deſtres pugnæ, &c. Ut pugna Annibalis
Sempronii, apud Livium. 1. belli Pu-

 nici.

nici. Apud eundem libro ſecundo, Varro
nis & Annibalis ad Cannas. Ibidem Ann
balis & C. Flaminii ad Thraſymenum l
cum. Item equeſtris pugna Jubellii Ta
reæ, & Claudii Aſelli apud Livium lib.
ejuſdem belli. Vide Eraſm. in proverbi
Cantherius in foſſa.

Hiſtoricus, &c. ὁ συγγραφεὺς per exc
lentiam intelligit Thucydidem.

Ver, æſtas, &c. Verni temporis deſcripti
nem habet Horatius Odarum. 5. Od. 7. D
fugêre nives, &c. Porrò temporis deſc
ptionem χρονογραφίαν appellant. Un
non raro ſumitur narrationis initium
Nonnunquam delectandi duntaxat gra
adhibetur, veluti quoties Poëtæ diem, n
ctem, auroram, aut crepuſculum exp
munt. Sępiùs amplificandi cauſa aſſumi
Virg. 4. Æneidos:

Nox erat & placidum carpebant feſſa ſopo
Corpora per terras, ſylvæque, & ſæva quier
Æquora, cùm medio volvuntur ſidera la
Cùm tacet omnis ager pecudes, pictæque vo
cres.
Quæque lacus latè liquidos, quæque aſpera du
Rura tenent, ſumno poſitæ ſub nocte ſilenti
Lenibant curas & corda oblita laborum.

Loci &c. Hujus generis eſt, quoties
ta loci facies, veluti ſpectanda depingi
ut urbis, montis, regionis, fluminis, por
villæ, hortorum, amphitheatri, fontis,
us, templi, luci. Quæ ſi veræ ſint τοπο
φίας appellari volunt: ſin fictæ τοποθεσ
ut ait Eraſmus. 1. Copiæ.

Teſprotarum, &c. Thucydides libro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

mo belli Peloponneſiaci, Centum, inquit, 50. naves velificantes Leucade tendunt in Chimerion, quod eſt oræ Theſprotidis. Eſt autem portus, & ſuper eum urbs à mari diſtans, in paluſtribus Theſprotidos ſita, nomine Ephyre, juxta hanc exit in mare palus, Acheruſia cognomen nacta, à flumine Acheronte: quem excipit ſinus Theſprotius, ex Maſſide profluentem. Oraculis autem fuit Alexander admonitus, ut caveret Acheruſiam: hinc in Italiam conceſſerat. Meminit hujus rei Livius lib. 8. ab Urbe condita.

A ſummis ad ima, &c. Ut ſi dicas, Totus animo & corpore monſtrum eſt, nam quamcunq; vel animi vel corporis partem contempleris, monſtrum reperies: ingenium excute, prodigium invenies: mores expende, vitam ſcrutare, omnia monſtroſa comperies: oculos, os, vultum, totam denique corporis figuram inſpice, quid aliud quàm monſtrum præ ſe ferunt? linguam & vocem belluinam illam obſerva, portentum vides: pectus, ventrem, pedes conſidera, quid aliud quàm beſtiam pronuntiabis? Hic ſi quis velit in ſingulis veluti depingendis immorari, ſatis apparet, quantum ubertatis ſit acceſſurum orationi, ut ait Eraſmus. 2. Copiæ.

Intellige de Alexandro Rege Epiri.

Res ab antecedentibus, &c. Ut ſi Carthaginem expugnatam velis deſcribere, proferas omnia, quæ præceſſerunt, deinde omnia, quæ in expugnatione contigerunt; poſtremò quæ ſubſecuta fuerunt. Hanc deſcriptionis ſpeciem nonnulli vocant, ὑποτύπωσιν, ab effingenda rerũ imagine.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Nocturnam in Sicilia pugnam, *&c.* Thucydides lib. 7. belli Peloponneſiaci.

Quomodo gerebantur, *&c.* Ancipiti ſcilicet prælio, Noctu quidem fulgebat Luna, ſed bellatores ita ſe invicem conſpiciebant, ut conſpici ad lunam licet. Speciem corporis cernebant, familiarem ab alieno non diſcernebant. Et Pompejus cum Mithridate pugnaturus, tempus elegit dimicationi nocturnum, ac aciem ita conſtituit, ut Ponticorûm oculos adverſa luna perſtringeret, ſuis autem illuſtrem & perſpicuum præberet hoſtem, ut ait Julius Frontinus lib. 2. cap. 1.

Figura tenui, *&c.* De generibus dicendi Cicero in opere de perfecto Oratore, & quarto ad Herennium. Alii figuras, alii formas, Gellius χαρακτῆρας appellat, & Aphthonius χαρακτῆρα ἀνειμένον.

Res imitari, *&c.* Quemadmodum pictor formas rerum coloribus examuſſatim depingit, ita oportet eum, qui res deſcripturus eſt, excutere virtutes atque naturas earum circumſtantiis expreſſas.

In exemplum. Deſcriptio eſt arcis Alexandriæ, quam Alexander condidit per architectum Democratem. Vide Solinum cap. 41. Ammianum Marcellinum lib. vigeſimo quarto. Plutarchum in vita Alexandri. Et Diodorum Siculum. Notabis multas, ſecundum Ptolemæum, Alexandrias fuiſſe. Alia ſuper Tanaim in Scythia. Alia in Aſia. Hæc in Ægypto, quæ in orbe prima aut ſecunda habita. Vide Diodorum Siculum lib. 2. de Antiquis geſtis. Livium libro octavo, Qui ait, ab Alexandro Epyri

Re

.ege conditam Alexandriam in Ægypto. xordium autem ductum à conditoris onſilio, arciſque commoditate.

Acropolin, &c. Ita vocarunt arcem, quaſi ımmitatem urbis. Ibi enim ſolebant ar-es extrui. Et Græci ἄκρον ſummum ver-cem dicunt.

Clivus quidam, &c. In locorum regio-umq; ſitu deſcribendo diligenter poſitio-em eorum ſequi oportet, & orationem elut per loca circumferre, in qua ut pri-ıum quodque occurrit, ſic aptiſſimè pri-ıum dicitur, authore Rodolph. Agricola b. 1. cap. 32.

Armaria, &c. Alexandrini Muſæi Strabo ıeminit lib. 17.

Perſei, &c. Sunt qui intelligant Philippi .egis filium, de quo ſic Livius lib. Mace-onici belli 1. Nec Philippus ſegnius ap-arabat bellum filium Perſea puerum ad-ıodum, datis ex amicorum numero qui tatem ejus regerent, cum parte copia-ım ad obſidendas anguſtias, quæ ad Pe-goniam ſunt, mittit. Sciathum & Pepa-ethum, haud ignobiles urbes diruit, &c. unt quibus libeat ad Perſea, qui Jovis &)anaes filius erat, referre: qui Meduſam ccidit, & Andromeden alligatam ſaxo, beravit. Propertius lib. 2.

Perſeus hic ultimus fuit Macedonum Rex.

Andromede monſtris fuerat devota marinis:
Hæc eadem Perſei nobilis uxor erat.

Cujus geſta Aphthonius vocat ἀθλή-ματα. Vide apud Ovid. 4. Metamorph. Vi-e proverbium Eraſmi: Gorgonem Per-eus aggreditur, Quod dicitur de egregio acinore.

Deorum antiquorum nomina.

Quod Deorum antiquorum nomina, &c. Sunt autem juxta quorundam ſententiam, Deorum antiquorum nomina, Jupiter, Juno, Neptunus, Minerva, Mars, Venus, Apollo, Diana, & tot, ut Apollonii recenſet interpres, ſunt à Græcis culti: Ζεὺς, ἥρα, ποσειδῶν, δημητὴρ, ἑρμῆς, ἥφαι-
στος,
ἀπόλλων, Ἀρτεμις, ἑστία, ἀφροδίτη, ἀθηνᾶ.

Pyramides, &c. E lato in arctum tendentes erant conſtructæ moles, quarum nonnullæ tam fuerunt altæ, ut miraculi loco fuerint. Vide Solin. c. 41.

Piſiſtratum fonte, &c. Per Piſiſtratas vel πεισιστρατίδας, intelligit Piſiſtrati nepotes, vel poſteros, hoc eſt, Athenienſes, qui pulcherrimum fontem habuerunt, novem fiſtulis aquam fundentem. Unde ἐννεάκρουνον appellarunt. Item καλλιῤῥόην, pulchre fluentem. Cujus meminit Thucydides lib. 2. Peloponneſiaci.

Stadium, &c. Ejus duplicem rationem Suidas tradit. Alteram, qua intelligitur ſpatium, quod homo unico ſpiritu, curſuque ſuo conficere poteſt, quod nunc brevius, nunc longius pro currentis aut robore, aut fragilitate redditur. Alteram, quæ Geometrica, qua utuntur Coſmographi, cujus meminit Plin. lib. 2. cap. 33. Continet autem ſexcentos, & 25. pedes.

EXEMPLA DESCRIPTIONUM.

Deſcriptionem habes ſubitæ tempeſtatis, apud Virgil. in 1.

Apud

pud eundem in ſexto, Caci domus.
luvii apud Ovid. 1. Metamorph.
vidiæ. lib. 2. Famis. 8. Somni. 11.
tnæ, apud Claudianum, & Gellium lib. 16. c. 10.
ſtitiæ, apud Gell. lib. 14. c. 4.
cis Tarentinæ, apud Plutarchum in vita Annibalis. Et Cleopatræ navis in vita Antonii.
rotonis apud Livium lib. 4. belli Punici.
yzici, apud Florum lib. 3 c. 5.
empli Hammonis, id eſt, Jovis Arena-, apud Diodorum Siculum in geſtis Ale-ndri.
egiæ Pſyches apud Apulejum.

ESCRIPTIO HABITATIONIS *ſancti Antonii, apud D. Hieronymum in Hilarionis vita.*

Saxeus & ſublimis mons per mille cir-er paſſus ad radices ſuas aquas exprimit, arum alias arenæ ebibunt, aliæ ad infe-ra delapſæ, paulatim rivum efficiunt, pra quem ex utraque ripa palmæ innu-erabiles, multum loco & amœnitatis & mmodi tribuunt. Hic pſallere, hic ora-, hic operari, hic feſſus reſidere ſolitus t. Vites & arbuſculos plantavit. Areo-n manibus ſuis ipſe compoſuit. Piſci-m ad irrigandum hortulum multo ſudo-fabricatus eſt. Erat autem cellula non is menſuræ per quadrum tenens, quàm mo dormiens extendi poterat. Præterea ſublimi montis vertice, quaſi per co-leã aſcendentibus arduo valde viſu, duæ iſdem menſuræ cellulæ viſebantur, in ibus venientium frequentiam, & diſci-

pulorum ſuorum contubernium fugien moratus eſt. Verùm hæ in vivo exciſæ ſaxo, oſtia tantùm add ta habebant.

DESCRIPTIO GYMNASTICÆ

domus Reinhardi Lorichii Hadamarii.

Si nemo ringitur, aut ſugillat, quòd Plinius omnem villæ ſuæ Laurentis formam ſitumque calamo depinxit, qua (malum) inſolentia fuerit, me naſo ſuſpenſum, aut calumniis proſciſſum iri: ſi ad imitationem prudentiſſimi viri novam meam, quam in patria (non venuſtatis aut vanæ jactantiæ, ſed urgentis, quam incendia fecerunt, neceſſitatis cauſa) modò fabricor, domum deſcripſero. Et cùm diverſis ab autoribus varia rerum, etiam humillimarum genera videamus deſcripta eademque extra omnem interpretantium malignitatem poſita, quis, niſi Momo fit iniquior, mihi vitio dederit, quòd multorum honeſta imitatu exempla ſecutus ego, Muſam meam delineavero? Quæ longitudine multò ſpatioſior, quàm latitudine, propius aquilegium, ſive puteum civicum Hadamariæ conſtructa videtur inſula. Cujus lapideus, quo undique cingitur paries altus eſt triginta duos pedes, craſſus autem in fundamento quatuor, in ſublimi tres. Duos in effoſſa terra fornices habet ſatis profundos, atque pro facultatibus capaces, feneſtellas modicas ferratas in curvaminibus, in tecto ſua continentes armariola. Quorum prior terram quinque pedibus ſupereminens, hypogęum poteſt appellari, quòd locus ſubterraneus cellarum variarum, ut oleraceæ aut ſalſamentaria

triæ vicem explere poſſit. Inde janua du-
it in alterum muro diſcretum, qui paulò
ofundior, & à ſole remotior, vini apo-
eca eſt, ſaxo ſtratus, & lacuſculo, unde,
forte ruptis circulis vinum effluxerit,
mmodum exhauriri poſſit, adornatus.
triuſque incurvo ſolario ſeni unci gran-
s ferrei ex ordine ſunt firmiter infixi, ut
jectis oblongis perticis, ſuperimpoſitiſ-
e tabulis conſtituatur pomarium, quod
orothecam vocare licet. In imo utriuſ-
e fundo terra fuit arenoſa, alicubi et-
n glareoſa ad tolerandam molem gra-
orem incommoda, unde complures pro-
ræ ſimul ac craſſæ ſunt alni poſitæ, qui-
s aliæ tranſverſariæ breviores fortiter
fixæ, nec non grandiora ſaxa confertim
ulis impacta, firmamentum ſtatuunt
imobile, & quod negavit natura, com-
nſant arte: Duos admittunt ingreſſus,
erum anguſtum, ex ipſis ædibus per
npendioſum cochlidiũ deſcendentem,
erum multo laxiorem, per quem culea-
dolia, magnique cadi vinarii, ciſiis aut
ribus advecti divolvuntur. Hujus ter-
ſatis robuſto ſuperædificata eſt turris
ragonia, podio tenus lapidea cum mu-
cui adhæret, domeſtico ſurſum verſum
cta, pari craſſamento. Quæ non vulga-
n ædificio commoditatem, ornatum-
e reddit. Sinum à dextra recipit angu-
um, ad flexos propaginis arcus ido-
um. Ibidem planularum firmiorum ja-
n, domus à platea tribus erecta gradibus
dit atrium, in quo ſtatim quatuor aliæ
ſpiciuntur: quarum una, quæ ſpectat

Occidentem, hypocauſto præbet introi-
tum: quæ Septentrionem culinæ. Rurſus
quæ Orientem, duæ ſunt. Altera deducit in
cryptam, altera vergit in contignationem
domus infimam. Principio gradibus qua-
tuor ex atrio ſcanditur in æſtuarium, à
culina muro ſeparatum, teſtudinis dorſo
prioris impoſitum, eo ſalubrius, quo ma-
gis ſublimatum à terræ gravedinoſo ſqua-
lore, ſituque peminoſo recedit. Ingredienti
ſtatim offertur à ſiniſtra lapideus aqualis.
Ibidem pictus Οὖτις ille, conqueritur de
hominum, quibus indies adficitur inju-
riis, qui cùm nihil faciat, accuſatur om-
nia perperam facere. A dextra baſi ferreæ
ſuffulta fornacula, cujus præfurnium pe-
culiari ductu fumum tranſmittit in cami-
num: Ex adverſo autem menſa non om-
nino ruſtica, incitegræ, vel abaco proxi-
ma. Nec procul in muro ſunt repoſitoria,
ubi cum œnophoris culluli, caliceſque
reconduntur. Feneſtris illuminatum eſt
pellucentibus, in quibus, ut in aliis, reful-
gent Muſarum, patronorum, atque Me-
cœnatum inſignia, cum primis eorum,
qui aliquid opis abſolvendo huic ædificio
contulerunt. Solùm aſſeribus abiegnis
contabulatum eſt. Medium ejus, quà pa-
tet Meridies, in imam dictæ jam turris ſe-
dem excurrit, quæ non modò jucundum
hoſpitibus diſcumbendi locum, ſed etiam
omnia, quæ tribus in plateis geruntur,
ſpeculandi facultatem præbet. Sedilia un-
dique diſpoſita, non ſolum id ſunt, quod
vocantur, ſed ita per ingenioſos arcularios
conſtructa, ut ciſtarum veſtiariarum, lin-
tea

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

ariarum, aut etiam, ſi velis, ſcrutariarum
oſſint officio fungi. Circa eadem icon-
ılarum variarum periſtromata ſive tape-
s ita picti ſunt, ut verorum deſiderato-
um eſſe loco poſſint. Quorum in ſuper-
cie Bias ille conſpicitur, qui, cùm patriam
us Prienen hoſtes invaſiſſent, omnibus,
uos modo ſævitia belli incolumes abi-
paſſa fuerat, pretioſarum rerum ponde-
onuſtis fugientibus, interrogatus, quid
a nihil ex bonis ſuis ſecum ferret: Ego,
ıquit, vera bona mea mecum porto. Pe-
ore enim illa geſtabat, non humeris,
uæ domicilio mentis incluſa, nec mor-
ılium, nec immortalium manibus pote-
ınt labefactari. Lacunaria coloribus di-
incta renident. Nec tabulæ coronamen-
s amœnis tortuoſoque corymborum an-
actu conſpicuæ deſunt, in quibus ex or-
ine ſupellex ſtannea vel ænea diſponi
oteſt. Applicitum eſt cubiculum dormi-
orium, quod, ſi voles, diem, clamorem,
omnumque excludit, vicinum item ca-
orem recipit atque retinet, aut, ut ratio
xigit, effundit. Inibi lectus eſt pedibus
ligneis factus, circa quem tota parietis
qualitas hiſtoriam Solonis atque Crœſi,
uæ apud Plutarchum habetur, coloribus
xpreſſam oſtendit: ut animum à divitia-
um, mundanæque gloriæ curis (quæ diu
octuque diſcruciare ſolent homines)
bducens ad quietem invitet, aut magis
oneſto ſtudio dignam meditationem
ngerat menti. Non procul inde Craſſi ca-
ut cum dextra manu reciſum, & ad Re-
em reportatum videtur, & aurum liqui-

Ille, inquit (Cicero Paradoxo primo;) hæc ludibria fortunæ ne ſua quidem putavit, quæ nos appellamus etiam bona.

dum in rictum oris infuſum, ut cujus animus arſerat auri cupiditate, ejus etiam mortuum & exſangue corpus auro utere-tur. Et inibi Regina Tomyris caput Cyri amputari, atque in utrem humano ſanguine oppletum conjici jubet, non muliebriter increpitans: Satia te ſanguine, quem ſitiſti. Locus illuſtratus eſt tribus binas in muro ſediculas habentibus, feneſtris, quæ vel Aquilonem inhibere, vel mitiorem, ſi volueris, auram admittere poſſunt. Quarum in confinio nugis uxoriis aptum loculamentum eſt, inſertum muro tali arte, ut ſi fures effregerint prima clauſtri repagula, non tamen, quod charum maximè celatim aſſervari velis, invenerint. Solum atque lacunaria reſpondent iis, quæ ſunt in hypoçauſto. Coquina ab atrio cancellatis interſtitiis diſcreta eſt, ubi focus ſerratis ferramentis, alariiſque ſtipatus, & per quod fumus exit (quod alii vocant infumibulum, Græci καπνοδόχην) ſpiraculum, ſaxo conſtructum eſt. Cujus gremium in abſida curvatum, cacumenque pedes aliquot altius tecto, moleſtias omnes fumi, atque ſcintillarum evomit in aëra, tantum, quod carnario ſufficit, relinquens. Et vitreæ feneſtræ borealem nullam intemperiem admittunt: prope quas incluſa muro capſa porrigitur, variis uſibus idonea. Hinc aquariolum, quam nonnulli lavatrinam appellant. Non procul offertur locus tabulis abiegnis concinnatus, ubi tudicularum, frixoriorum, patellarum, veruum, catinorum, ollarum, ahenorum, creagrarum, le-

betum, conſimiliumque repoſitoria. Solum pavimenti lithoſtroton eſt, ut etiam atrii. Ex hoc deſcen us eſt ſex graduum in cryptam, quæ brevi poſticula, feneſtriſque clatratis illuſtrata, triplicem in primis utilitatem adfert. Etenim à dextra cum opaco baptiſterio, colloquiiſq; balinæum habet vel aſaminthum, ibique adjunctum apodyterium, quod ita conditum, ut aliàs etiam penuaria cella poſſit eſſe. Nec deeſt anaclinterium quod ab aliis accubitum appellatur. E regione gurguſtium eſt equorum etiam vacerris, ligniſque recipiendis accommodum. Ejus tabulatum, quam contignationem domus infimam appellavi, ſolerter adverſus incendia pavimentatum eſt. In id ex atrio gradiculis quinque ſcanditur, & pedes decem à primo totius domus ſolario diſtat, commoditates totidem, quot locus inferior, importans. Nam qua culinam ſpectat, pædagium eſt, ſeu potius famularum cubile, cui adſtructum ornitotrophinon, ſive gallinarium, ut excubitorum alitum cantibus excitatæ ſurgant ad ſolvenda penſa. Ex adverſo, ubi farinario girgillis item atque rhombis eſt locus, ſcalæ ſunt quibus aſcenditur ad dictarum jam partium domus ſolarium primum, quòd hoc modo complanatum atque confectum eſt. Quernæ complures validæ trabes ex ordine, parum admodum inter ſe diſtantes: ita muro ſunt inſertæ, ut utrinq; capita extrema ruderibus cęmẽtitiis obtecta, nihil emineant, deinde earũ lateribus in rimas tanquam ſulculos duos ungues profundos diffiſſis, im-

pacti

pacti ſunt differtim paxilli ſeſquipedales, habentes undique circumvolutos, regyratoſque ſeptenos, aut octonos funiculos longiuſculos, nexos ſtramine, quod limo lutoque tenaciſſimo perlitum, contortum atque ſubactum eſt. Poſtmodo tectorium omne lignum occultans, arenatum ſuperinductum, cæmentitiumque pavimentum, cylindro coæquatum certiſſimum contra incendia tutamentum. Huic ſuperſtructa ſunt, cum ſuis ſcimpodiis, & apparatu Muſas non decente, conclavia, quorum propriæ trabes & fabrica, lapidibus quadratis ſectilibus ſuffulta, non attingit inferiorum ligna, ut incendii fortuitò ſuborti flamma ſubjectis nocere non poſſit. Circa eadem proceſtrion eſt, ex quo per murum tranſitus in æſtuarium, interiore majus, quod vel diæta, vel ſi voles, triclinium inſigne, cum heliocamino poterit eſſe. Ejus quoque ut inferioris medium evagatur in turrim, quod non minoris commodi, quam amœnitatis cœnaculum prædicari poteſt. Apparatus autem & diſpoſitio ferè eadem, quæ ſubſtructi hypocauſti: diverſa tamen picturarum genera. Nam, ut reliqua tranſeam, hic Ariſtippus naufragus coloribus effigiatus, ſuis civibus enunciat, ac ſuadet, ut eas poſſeſſiones filiis parent, quæ cum naufragio enatare poſſint. Illic inter Reges Plato, Beatum terrarum orbem futurum prædicat, cùm aut ſapientes regnare, aut Reges ſapere cœperint. Nec cubiculum (ut etiam cominus inſurgentium xyſticorum poſſit eſſe capax) annexum, neque

ſolum

um dolatis aſſeribus,ſed adverſus ignes
mentis obductum eſt. Prope ſcalas,
as dixi, latrinæ ſeceſſum habent. Non
ocul inde murum trabes duæ craſſiores
netrant,& tantum in ſublimi ſupra pla-
um extant, quantum ad anabathra,qui-
s in ſupremum ſolarium aſcenditur,ſu-
ntanda ſufficiunt, quæ ſunt extra do-
um erecta,quo majus ſpatium intrinſe-
s relinquant, nec incendia ſuborta lo-
m pervium habeant, unde deſuper ca-
at, aut ex edito delabantur in ſtructu-
n ſubjectam. Ad eadem janua tranſi-
ique ſcanſilis tam latus eſt, ut cum fru-
ntario ſacco ruſticus expeditus perve-
e poſſit in granarium. Quod ſupre-
m, ut recenſui, ſolarium, eodem mo-
,& qua ſubſtructum ratione complana-
n eſt. Omnes enim trabes,quantum
i potuit, contra flammas integumentis
ncruſtationibus obtectæ ſunt. Earum
men extrema capita, quibus tigni,quos
vocant telamones, inſeruntur, atque
ectum quaſi fulturis ſuſtinetur, igni-
ita ſunt obnoxia, ut vim patientibus
lè poterit ſuccurri. Hoc in loco muri
nunt,tectumque ſuccedit. Sed impo-
m eſt turri ſeſquipedextans ædificio-
amœnum,quod podium,vel exedram
are libet. Id ſubliciis validioribus ſuſ-
ſum eſt, undique feneſtras habens,in
bus ſol naſcitur conditurque. Quòd ſi
a ſententiam Horatii, Domus lauda-
longos quæ proſpicit agros, hoc lau-
is evehendum erit,cum velut è ſpecu-
otam ferè Hadamariam intueatur, la-
toſque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

toſque proſpectet campos, atque nemu-
ſcula cum primis Trupeliana. Muſis igitu
deſtinatum, quæ cacuminibus delectan-
tur. In eo cum grammatophylaciis eſt bi-
bliotheca, quæ totam Hadamariam ad bo
narum artium diſciplinas invitare vide
tur. Cujus in parietis ſpatio dormien
Alexander Iliadem Homeri ſub pulvin
habet. Ejus tectum non faſtigiatum, i
fine pinnaculum oſtentat obæratum. Sub
eſt tabulatum periſterotrophio non in-
commodum. Atqui multò laxior ad erui
liam avenamq; recipiendam contignati
tabulata eſt ſub totius contiguæ domu
tecto. Quod ipſum non coctilibus latercu
lis, aut lapideis tegulis inſtratum, ſed pr
tempore contextum hoc modo: Tigilli
atq; ſcandulis adfixæ ſunt validæ crates vi
mineæ, quæ luto tenaciſſimo conſtipatæ
atq; ita ſtrictim condenſatæ ſunt, ut utrin
que nihil appareat lignorum: huic conſpi
ſato glutinamento ſtramentorũ faſces in
geſti ligneaq; pala ſunt æqualiter adaptat
Quæ tectorum genera ſunt agreſtia qui
dem, ſed Muſis tamen, operoſo null
ſplendore gaudentibus, non indecora, &
durabilia ſatis, incendiorumque tempo
re multa conducibiliora, quàm vel later
tia, vel lapidea. Siquidem illis correpti
flamma parum incommodat, ſed ſtra
mentitia tegumenta ſolummodo lambi
atque raptim ſine horrore magno depa
ſcit, reliqua tanquam vaporibus indurat
cruſta relinquit intacta. Atqui Vulcanu
in hæc magnam exercet tyrannidem: ete
nim tota non modo corripit, & abſumit

ſec

etiam auxilio venientibus terrorem
utit, atque profligat, in adverſos enim
gmina candentia volvit, & crepitanti-
flammis horriſonoque fragore tan-
m igneam grandinem ejaculatur, ho-
mque more tela fulgurantia torquet,
ertq; proſpectum & auxilii ſpem om-
n. Documento fuit ipſa Hadamaria,&
lium ab ea diſtans, Joſti Studei clariſſi-
doctoris patria Elſſa, per clandeſtinos
maniæ vaſtatores nuper incenſa. Ubi
a didiciſſes utrorumque diſcrimina.
ro mediis in flammis cum circumſe-
omnia flagrarent, vidiſſes illa ſtare,
gnoque conatu ſe defendere, aut labo-
ia manus poſcere: hæc autem ignibus
rata, non modo concidere, ſed etiam,
ixi, auxiliaturos in fugam crudeliter
pellere. Hæc de domus tecto, atque
quæ ſunt intrinſecus. Jam, ſi vacat,
forinſecus audi: Totus undique mu-
ævigatus,ac dealbatus eſt: Coria late-
atro diſtincta colore. Illius in medio
tribus in locis foramina propemodum
gona videntur, inſcriptionibus deſti-
. Primum igitur, quod in turris me-
onſpicitur, talibus verſiculis exorna-
eſt, qui lacrymabile tempus, quo tota
gravit Hadamaria, domus hæc quo-
reædificari cœpta, memoriæ produnt.

i Redemptoris poſt incunabula Chriſti,
e ac quingenti cum quadraginta fuerunt
menſis habens cognomina Martis, & ejus
tia poſt decimam fati lux quarta ſiniſtri,
& hæc retinens à judice nomen, & hujus
a furens ſiccis ventis borealibus hora,

Qua

Qua ſacer emiſit verbum cæleſte miniſter,
Cum caderet rapidis Hadamaria prodita flam-
mis.
Poſt domus hæc anno reparari cœpta ſequent

In ſupremis ejus loci feneſtris, aure
Stoicorum illa ſententia legitur: Ὅτι μό
νος σοφὸς πλούσιος. Id eſt, quod ſolus ſ
piens dives. Qua mortalium, quorum inf
nitus ubiq; numerus, Philargyria perdit
rum greges monentur, longè pluris virt
tem quàm divitias æſtimandas eſſe, quo
harum gloria fluxa ſit, atque fragilis: ſ
immortalis illa, quæ nec eripi, nec ſurri
poſſit, neque naufragio, neque incend
amitti: qua præditi qui ſunt, ſolos eſſe d
vites, cum ſolipoſſideant res & fructuo
& ſempiternas, ſolique (quod autho
Cicerone, proprium eſt divitiarum) co
tenti ſint rebus ſuis. Duo reliqua in med
ſunt ejus muri, qui portam anteriore
ſive molarem ſpectat: quorum priori t
tetraſtichon, quod ipſa domus proloq
tur, eſt inſculptum:

Quod mihi ſit nomen, quæris fortaſſe, viator,
Siſte gradum, tali carmine certus eris.
Huc Mecænates quia dona tulere, quod auſi
Hæres me tenuis condere, Muſa vocor.

Alteri tale Sapphicon.

Ipſe Rinhardi pater huc amuſsis
Contulit primæ lapides, nepoti
Debet hinc noſtro domus ipſa longe
Charior eſſe.

Et quibus profectò liberis non chari
mum id fuerit, quod vicinorum teſtim
niis boni parentes vel dixerint, vel fecer
men-

memoratu dignum? Sub imis autem ejus
ci feneſtris, longum, idque paulo rudius
gravius, ne poſſit aliorſum transferri,
mnum faginum eſt poſitum, ubi tranſ-
ntes viatores delaſſati quieſcere, aut
es apricari, aut cives Hadamarii conſi-
re poſſint, de rebus publicis tractaturi,
t animi demulcendi gratia nugas actu-
retique ventos quod ajunt venaturi.

ESCRIPTIO SERPENTUM, è Lucani libro nono deſumpta.

a tamen ſterilis tellus, fœcundaque nulli
rva bono, virtus ſtillantis, tabe Meduſæ
ncipiunt, diroſque fero de ſanguine rores.
uos calor adjuvit, putrique incoxit arenæ.
c quæ prima caput movit de pulvere tabes.
ſpida ſomniferam tumidâ cervice levavit.
enior hinc ſanguis, & craſſa gutta veneni
cidit: in nulla plus eſt ſerpente coactum.
ſa caloris egens gelidum non tranſit in orbem
onte ſua: Niloque tenus metitur arenas,
d quis erit nobis lucri pudor? inde petuntur,
nc Libycæ montes: & fecimus aſpida inertem.
t non ſtare ſuum miſeris paſſura cruorem
uamiferos ingens hæmorrhois explicat orbes,
tus & ambiguæ coleret qui Syrtidos arva
erſydros, tractique via fumante chelydri,
ſemper recto lapſurus limite Cenchris.
uribus ille notis variatam tingitur alvum,
uàm paribus tinctus maculis Thebanus Ophi-
tes,
ncolor exuſtis, atque indiſcretus arenis
mmodites, ſpinaque vagi torquente Ceraſtæ,
Scythale ſparſis etiam nunc ſola pruinis
uvias poſitura ſuas: & torrida Dipſas:

Et

Et gravis in geminum vergens caput Amphisbæna,
Et natrix violator aquæ, jaculique volucres:
Et contentus iter cauda ſulcare Phareas:
Oraque diſtendens avidus ſpumantia Præſter:
Oſſaque diſſolvens cum corpore tabificus Seps.
Sibilaque effundens cunctas terrentia peſtes,
Ante venena nocens, latè ſibi ſummovet omne
Vulgus, & in vacua regnat baſiliſcus arena.
Vos quoque qui cunctis innoxia numina terris
Serpitis aurato nitidi fulgore dracones,
Peſtiferos ardens facit Africa, ducitis altum
Aëra cum pennis, armentaque tota ſecuti
Rumpitis ingentes amplexi verbere tauros:
Nec tutus ſpatio eſt elephas, datis omnia letho,
Nec vobis opus eſt ad noxia fata veneno.

DE THESI.

CAP. XIII.

THeſis, id eſt, conſultatio, eſt rei alicujus inveſtigandæ per orationem conſideratio vel diſquiſitio. Conſultationum autem aliæ civiles ſunt, aliæ contemplativæ. Civiles ſunt, quæ actionem habent civitati accommodatam, velut: An ducenda ſit uxor, an navigandum, an muri faciendi. His enim omnibus civitatis ſtatus continetur. Contemplativa verò, quæ ad ſolam animi conſiderationem pertinent, videlicet: An globoſum cœlum, an multi ſint mundi. Hæc enim in uſum hominibus non veniunt, ſed mente ſola pervidentur. Differt autem conſultatio ab Hypotheſi, id eſt cauſa, quod cauſa definita eſt, conſultatio verò indefinita.

ra. Definitio autem fit perſona, re, cauſa, reliquis, ut muri ſuntne faciendi, perıſitio eſt ſine perſona. Quod autem in-dentibus Perſis Lacedæmonii conſu-ht, muro Spartam circumdare, cauſa eſt. rſonam enim habet, Lacedæmonios de-lerantes: Rem, murum Spartæ addere. uſam verò, invadentes Perſas. Prima au-n omnium præexercitamentorum con-ltatio, contradictionem, & ſolutionem, undum quæſtionem admittit. Dividi-t ergo Theſis primum in Ephodum, id , in proœmion ex directo ad narratio-m tendens, quem aggreſſum proœmii o ponens. Hinc finalibus uteris capiti-s, legitimo, juſto, utili, & poſſibili.

THESIS, AN DVCENDA *uxor*.

Si quiſquam omnia pariter laudare vo-i, is mihi matrimonium laudet: demiſ-n enim ex cœlo eſt, ipſumque rurſum lum Deis implevit, eoſque procreavit, orum munere paternum hominibus buitur nomen: eiſdemque, quos proge-it, dedit rerum naturam tuendam. In ras autem acceptum, reliquis omnibus ginem dedit, quæque ſingula natura fluxa caducaque erant, ea ſtabilivit po-ritate, æternitatemque ipſis ſucceſſione nvenit. Primùm autem maximè ad for-dinem, ſubeundaque conſtanter peri-a homines impellit. Quis enim uxo-n liberoſque defendere, quis pro iis la movere recuſat? quo fit ut cum eo-n amore arma ſumantur, majoribus

Aggreſſus vice proœmii.

cer-

certetur animis, lubentiuſque Martis ſub eatur eventus. Quin juſtos etiam, nedum fortes homines efficit. Cognationem enim, neceſſitudines, juraque tribuit, quorum reſpectu metuque ab inferenda injuria homines coercet: itaque juſtitiam ſimul docet cum fortitudine. Sed & ſapientes facit, quippe quibus chariſſimorum pignorum injicit providentiam atque curam: quodque maximè quis miretur ipſam temperantiam ſecum adfert matrimonium, & in mediis voluptatibus modeſtiæ quoque invenit locum: legem enim libidinibus præſcribens, temperantiæ fine voluptates coercet: quæque ipſa per ſe accuſatur voluptas eam matrimonio conjunctam laudamus. Si ergo matrimonium Deus dedit, & procreando poſteritatem omnem firmat, ſi fortes item, juſtoſque facit, & ſapientes præſtat, & temperantes, quis eſt, qui non pro virili, quatenus poſſit, ipſum ſibi putabit laudandum?

Contradictio. Sanè, inquis: ſed calamitatum multarum matrimonium eſt cauſa.

Solutio. Fortunam mihi videris, non matrimonium accuſare. Quæ enim adverſa hominibus accidunt, eorum fortuna eſt cauſa, non matrimonium. At contra, Quæ læta matrimonium tribuit, ea certè nequaquam fortunæ accepta poſſunt referri. Rectius ergo eſt, matrimonii bona laudare, quàm accuſare mala, quæ ex ipſa afferuntur fortuna. Jam verò ſi quis maximè humanorum caſuum adverſa volet matrimonio aſſignare, nihilo tamen idcirco magis fugiendum erit. Nam ſi qua reliquis in re-

ipſa-

pus non offendunt , ea continuò nos ab
pſarum cura deterrebunt. Agedum, ſin-
ulas excutiamus artes,omnes habent ali-
uid quod quis accuſet. Agricolæ procel-
s infeſtantur , & per grandinem fame
ontabeſcunt : non tamen,ſi quos tempe-
as offendit,ideo ſtatim agros relinquunt,
d perſeverant colere . Neque nautæ , ſi
uid ex cælo accidit ipſis , continuò poſt
mpeſtatem diſſolvunt naves,ceſſantque
avigare,deinceps metu eorum, quæ per-
lerunt : verum difficultates fortunæ tri-
entes , ad opes , quas mari paraverunt,
vertuntur. Bella etiam pugnæque mili-
ntium abſumunt vitam : non , quia oc-
mbunt aliqui , idcirco deſerunt mili-
am,ſed quia pugnantes ob fortitudinem
udantur , hoc ipſo etiam , quod cecide-
nt, gaudent,& inſtantem fortunæ aſpe-
atem præſenti gloriæ bona rependunt.
eque enim propter mala meliora fu-
enda ſunt , ſed bonorum cauſa etiam
errima perferenda : Nonne ergo abſur-
m eſt, agricolas, nautas item,& milites
ficultates meliorum gratia tolerare,
trimonium verò nobis averſandũ pu-
e, quia habeat aliquid quod offendat?
ſanè, inquis : ſed viduitatem mulieri- *Contra-*
q,puerisque orbitatem affert. *dictio.*
Mortis hæc mala ſunt , hancque nobis *Solutio.*
ficultatem circundedit natura , quam
quidem accuſare mihi videris , quòd
n homines effecit, ut dii eſſent: accuſa-
ne matrimonium, quòd non diis mor-
s conjunxit.Quid inſimulas matrimo-
m eorum , quorum eſt apud mortem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

cauſa? Cur nuptiarum dicis, quòd ipſius
eſt naturæ? Patere perire eum, qui natu
eſt;quocunq; tandem pereat modo. Quòd
ſi occidunt homines, quia nati ſunt, ea-
demq; via conjugem viduam relinquunt
natoſque ex ſe filios faciunt pupillos
Quid? hæc matrimonii dices culpa fieri
quæ ſolùm ab ipſa fiunt natura? At ego
contrario orbitatem, viduitatemque put
matrimonio reſarciri. Mortuus eſt illi pa
ter, eoque nomine pupillus eſt, reddit ru
ſus alium ſibi matrimonium patrem. Ita
que hoc malum non ex matrimonio pr
dit, ſed matrimonio occultatur, ſitque
matrimonium non cauſa orbitatis, ſe
abſcondit potius ipſam & reſtaurat. Sic v
duitatem quoque quam obitu mariti a
tulit natura, matrimonium novis iteru
nuptiis immutat. Quam enim mors re
quit viduam, hanc rurſus matrimoniu
viro conjungit: atque velut conſervat
muneris ſui, ea quæ dedit initio, abla
quoque reſtituit. Auferre ergo vidui
tem ſolet matrimonium, non facere: I
ter quoque morte liberis orbatur, r
ſumque alios matrimonio aſſequitur,
que ſecundo matrimonii munere, pat
cui id, quod ſemel jam habuerat, pat
num nomen erat ablatum. Quid ergo m
trimonii bona in crimen ipſius conver
Videris mihi non arguere, ſed laudar
nuptias velle. Quando enim enumer
nuptiarum bona cogis, laudator ma
monii factus es potius quàm reprehen
vituperanſque matrimonium, ut rec
ſcamus, laudes ipſius adducis, cauſam

I

ræbens munera ſua recognoſcendi no-
bis, eo ipſo quòd crimina tua refutamus.
Eſto, inquis, ſed laborioſa tamen res eſt *Contradictio.*
matrimonium.
Verum: ſed labores quoque matrimo- *Solutio.*
nium ſolvit, & auferuntur per nuptias
uæcunque exercitos homines reddunt.
itæ tranquillitas eſt, cum muliere ſocia-
: quantulum autem virum in thalamo
xori conjungi? jam quanta cum volupta-
puer expectatur, ſperatuſque ſe pro-
rt, & in lucem prodiens, mox patrem
pellat? Addicitur deinde arti alicui di-
endæ, patriſque fit laborum particeps.
concionibus exinde verſatur, paſcitque
ſenecta patrem, & prorſus in quodcun-
e res ipſa popoſcerit, aptum ſe expedi-
mque præbet.
Adeò non eſt oratione recenſere, quan- *Epilogus*
matrimonium adferat bona. Ingens er-
res eſt matrimonium, & Deos pro-
ans, & mortalibus ut dii eſſe videan-
t, ſucceſſione præſtans: ac omneis qui
ptiis initiantur, inſtituit, ut juſtitiam
cant, temperantiam obſervent: quin &
rehenſas alioqui voluptates, honeſtas
t. Idcirco plurimi faciendum eſſe ma-
onium, inter omnes facilè conſtat.

S C H O L I A.

GRæci Rhetores Theſin appellant *Theſis.*
quæſtionem vagam, nullis circum-
ſtantiarum cancellis incluſam. Lati-
uæſtionem infinitam. Cicero in To-
s, Propoſitum. In partitionibus, Con-
tionem. Priſcianus Poſitionem dixit,

ut, An ducenda uxor, An colenda ſit amicitia, An navigandum, An ſit bellum gerendum, An diſcendæ literæ Græcæ.

Hypotheſis. Hypotheſin autem vocant quæſtionem finitam, quæ habet in quæſtione certas perſonas, loca, tempora, & reliqua genera attributorum. Hanc Cicero in Partitionibus controverſiam, in Topicis cauſam appellat, ut ſitne Cæſari bellum ſuſcipiendum adverſus Pompeium. An Syllæ adminiſtranda Reſpublic. An Græcæ literæ diſcendæ deſtinato Theologiæ. An Cat[o] tempore belli civilis rectè duxerit Ma[r]tiam uxorem. Vide Quintil. lib. 8. cap. [.] Idem lib. 2. cap. 1. ait, Antiquis hoc fuiſſ[e] ad augendam eloquentiam genus exerc[i]tationis, ut Theſes dicerent. Et Cicero i[n] Oratore ad Brutum: Ariſtoteles, inqui[t,] adoleſcentes ad copiam Rhethorum, i[n] utramque partem, ut ornatiùs & uberi[ùs] dicere poſſent, exercuit. Rodolphus Agr[i]cola lib. 2. cap. 8. Theſin quæſtionem v[o]cat κατηγορικὴν, id eſt, prædicativam, q[uæ] nullis certis finibus temporum, locoru[m] aut perſonarum concluditur, ut: An acc[e]dendum ad Remp. Hypotheſin, conditi[o]nalem, ὑποθετικὴν, ut, Sitne Socrati acc[e]dendum ad Rempub.

Locus communis à Theſi differt. Magnam autem habent θέσεις, cum l[o]co communi ſimilitudinem: ſed hoc diſ[fe]runt, quòd locus communis ad ampli[fi]candam & augendam cauſam aſſumit[ur,] Theſis ad explicandam & probandam. [In] illo quaſi certare declamitatur: hac diſ[pu]tatur, & diſſeritur. Denique ille affectu[s]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

æc conſiderationis eſt. Priſcianus inquit:
nter Locum communem & Poſitionem,
oc eſt differentiæ, quòd Locus commu-
is eſt convictæ & manifeſtæ rei exagge-
itio, Poſitio autem dubiæ rei quæſtio.

Aliæ civiles, &c. Has Græci πολιτικὰς
ppellant: quæ ſunt earum rerum, quæ in
vitatibus uſurpantur, ac fiunt publicè
it privatim: Ducendæne uxores, navi-
andumne ſit, ædificandum, an ambulan-
um. Hujuſmodi & illæ Ciceronianę ſunt,
: quibus ipſe Attico ſcribens libro nono.
ed tamen ne me totum ægritudini, in-
uit, dedam, ſumpſi mihi quaſdam tan-
iam θέσεις quę & πολιτικαὶ ſunt, & tem-
orum horum, ut & abducam animum à
ierelis, & in eo ipſo, de quo agitur, exer-
at. Ea ſunt ejuſmodi: εἰ μενετέον πατρί-
, τυραννουμένης δὲ αὐτῆς, εἰ παντὶ τρόπῳ
ραννίδος κατάλυσιν πρακτέον &c.

Contemplativa, &c. Has alii ſpeculativas
pellant, Græci θεωρητικὰς, quòd ſola ani-
ratione explicari, & intelligentia ſo-
nt comprehendi, ut: Anima ſitne natu-
aliqua. Et eademne mortalis. Et mun-
uſne extiterit aliquo tempore. Item, ſit-
ſyderum Muſica. Plin. lib. 2. cap. 22.
m, ſintne Antipodes. Earum quæſtio-
m magnam copiam habent Scholaſti-
cum παραδιατριβαὶ, cujus generis,
c eſt, An homo creari potuerit ἀνα-
ρτητος, & id genus alia innumera.

An globoſum cœlum, &c. Priſcianus in-
t, An pilæ formam habeat mundus.

In iis contemplativis conſultationibus an ſit, quid ſit, quale ſit quæri ſolet. Quint. l. 3. c. 5.

An multi ſint mundi, &c. Quod nonnulli voluerunt. Vide Ciceronem de univerſitate. unde Alexander, cùm ejus comes Anaxarchus, ex authoritate Democriti, mundos innumerabiles referret, Heu me, inquit, miſerum, qui nec uno quidem ſum potitus, ut recenſet Valer. lib. 8. c. 15. Vide Plutarchum in Alexandri vita. Et Q. Curt. Vide Cicer. Tuſc. quæſt. Hinc illud Juvenal.

Unus pellæo juveni non ſufficit orbis.

Sunt item Quæſtionum aliæ ſimplices, aliæ compoſitæ. Simplices, ut: An luctatione ſit exercendum, An declamandum. Compoſitæ ut: An luctatione exercendum, ſive Agricultura. An declamandum ſit ex chartis, ſive memoriter cum decora vultus atque geſtus moderatione.

Invadentibus Perſis, &c. Hiſtoria habetur apud Thucydidem. Et bellorum Lacedæmoniorum cum Perſis Oroſius meminit lib. 3. c. 11. Plutarchus in vita Ariſtidis ſcribit, Lacedæmonios à Perſis trophæa retuliſſe.

Sparta, quæ etiam Lacedæmon.

Sparta, &c. Sparta vel Sparte, fuit urbs Laconiæ, nullis ab initio muris cincta. Unde Ageſilaus percontanti, quam ob cauſam Sparta non circundaretur muris: oſtenſis civibus: Hi, inquit, ſunt Spartana mœnia, ſignificans nullo Reſpublicas munimento tutiores eſſe, quàm civium virtute.

Dividitur Theſis, &c. Primùm, inquit, ingreſſus aliquis ad argumentationem vice exordii erit: deinde excutiendi loci ſuaſoriarum, honeſti, utilis, facilis, neceſſarii, &c.

c. Et ſi quid probabiliter contradici poſ-
videatur, hoc ſuo loco refutandum erit:
ſtremo, brevi epilogo velut peroran-
m, authore Moſellano.

IN EXEMPLUM.

Deis cælum implevit, &c. Unde Cicero 1.
ſcul. Quid? totum prope cælum non-
humano genere completum eſt? &c.
vus Ambroſius 32. quæſt. 1. Nuptiæ, in-
it, terras replent, virginitas Paradiſum.
Varro putabat utile, ut ſe homines Diis
itos mentirentur. Vide Auguſtinum
Civitate, lib. 3. c. 4.

Æternitatem adinvenis, &c. Unde Plato *Fortitudo.*
Legibus, quarto dialogo: Genus, in-
t, hominum immortale hoc modo in
piternum perdurat, quòd filiorum fi-
s relinquendo, nunc & idem ſemper
generationem immortalitatem adipi-
tur. Nefas autem eſt immortalitate ſe-
ium ſponte privare. Hac vero ex animo
ſe privat, qui filios & uxorem negligit.

Succeſſione, &c. Hoc eſt, per diſceſſionem
orum in aliorum locos. Etenim mo-
ntibus aliis, alii rurſus naſcuntur. Hinc
merus homines arborum foliis com-
pavit. Vide Eraſm. in proverbio, Homo
la.

Ad fortitudinem, &c. Cives enim ut li-
os & uxores defendant, fortiter pu-
nt. Et Scipio ultimo conflictu cum An-
ale congreſſurus, milites adhortando,
it, adeſſe finem belli, in manibus eſſe
dā, Carthaginis, ſi fortiter pugnaverint
itum datum iri in patriam, ad paren-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

tes, liberos, conjuges, Penateſque Deos.

Providentiam, &c. Qua perſpiciunt parentes, quæ liberis bona, utilia, honeſtaque ſunt. Pars eſt enim prudentiæ bonarum aut malarum rerum & utrarumque ſcientia, ut ait Cicero, ſecundo de inventione.

Temperantiam, &c. Hæc eſt firma animi, & moderata dominatio rationis in libidines, atque alios non rectos impetus, ut ait Cicero. Cujus partes Clementia, Continentia, Modeſtia.

Accuſatur voluptas, &c. Cicero ſecundo de Finibus, ſcribit maximas virtutes jacere dominante voluptate: quàm malorum eſcam Plato vocavit, quod homines ea, velut hamo piſces capiantur. Et Architas Tarentinus ait, Nullam capitaliorem peſtem hominibus à natura datam, quàm voluptatem! Cujus meminit Cicero de Senectute.

Si ergo, &c. Epilogus eſt hactenus dictorum; quæ ab honeſti partibus deduxit matrimonium laudando. Dividitur autem honeſtum in laudabile & rectum. Hoc ipſum rurſus dividitur in juſtitiam, fortitudinem, prudentiam, modeſtiam, Vide Cic. 3. ad Herennium.

Calamitatum cauſa, &c. Unde Menander,

ὁ μὴ γαμῶν ἄνθρωπος, οὐκ ἔχει κακά.

Matrimonii mala.

Qui non ducit uxorem homo non habet mala.

Ἄλυπον ἕξεις βίον χωρὶς γάμου,

Id eſt, ſine dolore vitam tranſiges, ſi non duxeris uxorem. Matrimonium, ut Eraſmus

raſmus ait 4. Apophtheg. comitatur per-etua ſolicitudo, dotis exprobratio, affi-um grave ſupercilium, moleſta ſocrus, certus liberorum eventus, jurgia, quere-, atque rixæ.

Juvenal. Sat. 6.

mper habet lites, alternaque jurgia lectus,
quo nupta jacet, minimum dormitur in illo.

Agedum, &c. Fidei faciendæ gratia u-ur inductione: & oſtendit nullum vitæ nus eſſe, quod non ſuas habeat mole-as. Sapienter Solon ajebat: Si in unum cum cuncti mala ſua contuliſſent, fu-rum ut propria deportare domum, quàm omni miſeriarum acervo portionem am ferre mallent, ut ait Valer. lib. 7. cap. Meminit Eraſm. tertio Apophth.

Per grandinem, &c. Ut ſi de cœlo vel bores, vel ſegetes fuerint tactæ. Cæleſtis tem injuriæ duo ſunt genera: Unum, od tempeſtatem vocamus, in quibus ndines, procellæ, cæteraque ſimilia in-liguntur: quæ cum acciderint, vis major pellatur. Alia ſunt illa, quæ ſilente cœ-, ſereniſque noctibus fiunt, nullo ſen-nte, niſi cum facta ſunt: Publica hæc & gnæ differentiæ, aliis rubiginem, aliis dinem, aliis carbunculum appellanti-s, ut ait Plin. lib. 18. c. 28.

Cœleſtium injuriarum duo genera.

Diſſolvunt naves, &c. Tempeſtatibus ja-cti, non ſtatim deſerunt navigationes, mox reficiunt rates quaſſas, indociles uperiem pati.

Laudantur, &c. Qui fortiter in prælio n adminiſtrarant, ab imperatoribus dabantur, atque fortitudinis præmia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

conſequebantur coronas civicas, obſidionales, murales, vallares, caſtrenſes, ſtatuas, triumphos, mortui etiam laudibus evehebantur. Quinimo, ut inquit, Imp. Juſtin. qui pro republica perierunt, per rerum geſtarum gloriam ſemper vivere intelliguntur: unde etiam patribus in excuſationibus tutelarum proſunt tanquam vivi.

Gaudent. &c. Lætantur, qui fortiter pugnando ſuccubuere. Sic Epaminondas qui ſanguine & ſpiritu deficiens, Non finis eſt, inquit, vitæ meæ, ſed melius & altius initium adinvenit. Nunc enim veſter Epaminondas naſcitur, quia moritur, ut ait Valer. lib. 3. c. 2.

Laborioſa res, &c. Unde illud Cynici Crateris, τέκνα πόνοι. Vide Eraſm. in proverbio: Optimum non naſci.

Labores ſolvit, &c. Hinc Metellus ille Numidicus aſſeverabat: Nullas plerunque eſſe in matrimonio moleſtias: ſi quæ tamen accidere nonnunquam viderentur parvas & leves, facileſque toleratu eſſe dicebat, majoribuſque eas emolumentis & voluptatibus obliterari, eaſdemque ipſa nunquam omnibus, neque naturæ vitio ſed quorundam meritorum culpa & injuſtitia evenire. Vide Gell. lib. 1. c. 6.

Paſcit in ſenecta, &c. Juxta proverbium ἀντιπελαργεῖν, quod eſt, parentes ætate feſſos nutrire, mutuamque vicem rependere,

THESI

THESIUM EXEMPLA.

Primi argumentum tale eſt: Quòd non ducenda ſit uxor: ubi Theſis contrariis Aphthonii locis tractata, ſtudio exercitii.

Cum juxta vetus proverbium: Ignis, mare, mulier, tria mala ſint, mihi plurimum deſipere videntur, qui ſe conjecerint in flammas, in fluctus, & in matrimonii calamitates. Hoc idipſum diſſuadendi ſtudio cum primis Homerus ait: *Exordii formula.*

Uſque adeo nihil improbius, muliereque peius.

Et temporibus hodiernis ſtrenue dant operam mulieres, ne Poëtarum grex vaniloquus omnino fuiſſe reputetur, qui fœminâ nihil peſtilentius eſſe confirmarunt. Et mulierem omnem eſſe malam, perquam venuſtè ſignificavit Lacon quidam qui cum uxorem duxiſſet perpuſillam, dicebat è malis quod minimum eſſet, eligendum. Quippe λύχνε ἀργεῖν@ γυνὴ πᾶσαι ἡ αὐτή.

Non eo inficias matrimonium inſtitutum à Deo, ſed ab eodem etiam adjectos tot laborum ſudores, tot moleſtias, denique dolores, inficias non eo. Et quod ab initio bonum erat, jam vel temporum injuria, vel hominum malitia factum eſt longè deterrimum, ut multo citius Plutonia regna cacodæmonibus repleat, quam Diis cælum. *Ab indignitate matrimonii.*

Milites ignavi ſunt, & cor in pedes iis decidere ſolet, quibus domi ſunt uxores atque liberi. Etenim extra telorum jactus eſſe, & poſt principia ſe continere labo- *A puſillanimitate.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

rant, id unum curantes, ut integri maneant ac illæſi, ne ſi fuerint interfecti, relinquant viduas atque pupillos. Cæterum qui paulo fuerint animoſiores à ſuis objurgantur, juxta illud Penelopes:

Auſus es ô nimium: nimiumque oblite tuorum, &c.

Ab injuſtitia. Iniquos facit ad iram concitans conjugium. Hæc ipſiſſima eſt officina rixarum, ut portus tranquillitatis cœlibatus, unde illud: Qui non litigat cœlebs eſt. Deinde, qui obſtricti ſunt matrimonio, coguntur indies magnum in uſus domeſticos ſumptum facere, ad uxores, liberos, & familiam alendam. Et deficiente crumena, per fas, perque nefas pecuniam corradunt, ſecum aſſiduò dicentes:

Vnde habeat quærit nemo, ſed oportet habere:
Lucrum pudori præſtat.
Et genus & formam Regina pecunia donat.
O cives, cives, quærenda pecunia primùm eſt:
Virtus poſt nummos,
Quantum quiſque ſua nummorum ſervat in arca,
Tantum habet & fidei.
Prima ferè vota, & cunctis notiſſima templis
Divitiæ ut creſcant, ut opes, ut maxima toto
Noſtra ſit arca foro: *Vt ait Iuvenal.*

Ab intemperantia. Quotuſquiſque eſt, qui non matrimonium contrahat, ut ſponſi (quod ajunt) vitam victurus, perfruatur voluptate, ac ſubeat in libidinem, curetque hoc unum ut laſcivum interveniat illud: Ζωὴ κ[illegible] ψυχή.

Epilogus. Quis igitur matrimonium laudibus e[illegible] vehendum æſtimet, cum inferorum regn[illegible] magi[illegible]

magis quàm cælorum adaugeat, cum iniquos faciat, contineatque vitam obſcœnis plenam voluptatibus, ac earum venenatis illecebrarum præſtigiis incubans, adducat malorum (quod ajunt) Iliada, ut γυναικῶν ὄλεθροι, proverbio locum fecerint?

Sed ais, quæ ſunt in matrimonio mala, ipſi fortunæ ſunt aſſignanda. *Contradictio.*

Id immeritò facis. Nam ſi viri cœlibes viverent, à plurimis afflictionibus liberi manerent, nunquam agricolæ aſſiduo tanto labore terram colere, nunquam genus omne cerdonum tanto ſudore diffluere, nunquam tantis periculis mercatores navigare cogerentur, ſi non querulis uxoribus atque liberis egentibus victum & amictum quærere compellerentur. *Solutio,*

Verè igitur divus Paulus de conjugatis inquit: afflictionem in carne ſunt habituri, & beatiores prædicat, qui hoc frænum non momorderint.

Sed viduarum & orborum, pupillorumque conditiones, morti, non matrimonio refers acceptas & per hoc reſarciri dicis, quod per illam aufertur. *Contradictio.*

Eſto, Mors tibi patrem eripit, novæ nuptiæ vitricum reddunt. Sed hæc ipſa penſatio ipſiſſima eſt Diomedis & Glauci permutatio, qua pro perca ſcorpius accipitur, pro chariſſima matre datur noverca, ut rideatur, qui ad ejus tumulum fuerit lacrymatus.

Eſto, inquis. Sed tamen non laborioſa res eſt matrimonium, cum laborum par- *Contradictio.*

ticipes uxores ſunt viris ſolatio, & filii parentes ipſos omni malorum faſce levent, foveantque feſſos ætate.

Dilutio. Sæpius moleſtant viros quàm conſolantur uxorum greges: quarum pauciſſimæ fideles, ut verè dictum ſit: Mulieri ne credas, ne mortuæ quidem. Quod monet, uſque adeo non eſſe fidendum mulieri, ut etiam, ſi morientem videas, putes fingere. Et filiorum incertiſſimus eſt eventus. Longè plures dedecori ſunt parentibus, quàm ornamento. Qui ut arietes nutricationis mercedem perſolvunt argento ſenes emungendo, turpiſſimiſque facinoribus excruciando, ut Crates ille rectè dixerit: τέκνα πόνοι, &c.

Concluſio Ergo cum tot undique malorum fluctibus matrimonium impetatur, quis vel ſanæ mentis ſolutus ab uxore, quæſiverit uxorem?

SECVNDVM EXEMPLVM,

Continens quòd ſenectus non moleſta, nec onus Ætna gravius.

Theſis. Si vina vetera novis, quaſi de muſto & lacu hauſtis, præſtantiora judicamus, cur non ſenectutem juventâ meliorem, laudatuque magis dignam arbitramur, cùm ut illic omnia defæcata & ſalubria, ita hîc omnia immatura & gravia contemplemur eſſe?

A legitimo. Senectutem omnes ut adipiſcamur, ſolemus optare. Quod cùm ita ſit, iniquè faciunt, qui adeptam accuſant, ac in illa genuinum frangunt, quam divina ſcriptura

coronam

coronam dignitatis appellat, eam præcipuè, quæ reperietur in viis juſtitiæ. Proverb. 16.

In antiquis eſt ſapientia, & in multo tempore prudentia proverbio nobilitata, *Seris enim venit uſus ab annis*. Hinc eſt, quod juventus olim cumulatum & circunſpectum honorem reddebat ſenibus, ut ait Valerius. Et Juvenalis:

Credebant tum grande nefas, & morte piandum,
Si juvenis vetulo non aſſurrexerat, & ſi
Barbato cuicunque puer, licet ipſe videret
Plura domi farra, & majores glandis acervos,

A facili. Nec difficilis adeò ſenectus eſt, neque tam moleſta, ſed tolerabilis & jucunda, quam tot rerum bene geſtarum præconia exornant, quam recordatio multorum tot benefactorum oblectat, quam denique gravitas, conſtantia, conſiliorum rationes, autoritas, & reverentia planè divinam efficinnt.

A neceſſario. Prudenter inſtitutæ Reſpub. ſolæ, quæ ſenum propria virtus eſt, prudentia conſerventur oportet. Etenim florentis ætatis eſt temeritas, ſenectutis prudentia. Illa civitates multas everſas, hac conſervatas eſſe, tot veterum exempla teſtantur.

Contradictio. At ſenectus ipſa morbus evocat à rebus gerendis, ac inutiles reddit.

Solutio. Multò plura, quàm juvenes, efficere poſſunt ſenes, rerum ſtudiis aſſueti: quorum arma ſunt artes & virtutum exercitationes. Nec viribus aut velocitatibus, aut celeritate corporum magnæ res geruntur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

† In Cic. ex quo hic sũptus eſt locus legitur ſententia.

ſed conſilio, authoritate, atque † prudentia.

Objectio Sed oblivionem inducit, memoriam minuit, vires adimit.

Dilutio. Memoria perit niſi exerceas. Prudentes ergo ſenes, intentum animum tanquam arcúm habentes non langueſcunt, nec ſuccumbunt ſenectuti. Senibus ingenia manent, modò permaneat ſtudium & induſtria. Unde Cato Pythagoreorum more exercendæ memoriæ gratia, quod quoque die dixerat, audierat, egerat, commemorabat veſperi. Hæ ſunt exercitationes ingenii, hæc curricula mentis. In his deſudans, atque elaborans, corporis vires non magnopere deſiderabit, ut ait Cicero.

Contradictio. Sed caret voluptatibus, ut rectè Horatius dixerit:

Multa ferunt anni venientes commoda ſecum,
Multa recedentes adimunt, (Venerem,) convivia, luſus.

O præclarum munus ętatis, ſiquidem id aufert nobis, quod eſt in adoleſcentia vitioſiſſimum. Omnem malorum eſcam voluptatem eripit, & libidines pecunias animis eximit, ac inſtillat vera pectoris dona. Porrò nihil peſtilentius voluptate, at nihil præſtabilius ratione. Hanc fovet ſenectus, illam autem expellit.

Contradictio. At ſunt moroſi, & anxii, & iracundi & difficiles ſenes, ſi quærimus, etiam avari.

Dilutio. Sed hæc morum vitia ſunt, non ſenectutis. At moroſitas tamen, & ea vitia, quæ dixi, habent aliquid excuſationis. Vide Cic. in Senect.

Contradictio. Sed appropinquatio mortis eſt, quę certe à

e à ſenectute non poteſt longè abeſſe. *Solutio.*
O miſerum ſenem! qui mortem con-
emnendam eſſe in tam longa ætate non
iderit. O infelicem Chriſtianum, qui mor-
ẽ metuit, ac non potiùs cum Paulo dicit,
upio diſſolvi & eſſe cum Chriſto! Quid
nim hæc vita commodi, quid non potius
boris habet? cur in malis, & non potiùs
bonis omnia, quæ ſecundùm naturam
unt, habentur? Quid eſt autem tam ſe-
undùm naturam, quàm ſenibus emori,
uod idem contingit adoleſcentibus ad-
erſante & repugnante natura? Itaque
oleſcentes mori ſic mihi videntur, ut
m aquæ multitudine vis flammæ oppri-
itur: ſenes autem, ſicut ſua ſponte nulla
hibita vi conſumptus ignis extingui-
r. Et quaſi poma ex arboribus ſi cruda
nt, vi avelluntur, ſi matura & cocta, de-
dunt: ſic vitam adoleſcentibus vis au-
t, ſenibus maturitas.

Finem dicendi faciam, nihil ambigens, *Concluſio.*
in judicaturi ſitis, digniſſimam eſſe
datu & amplexu ſenectutem, cum ea
us gerendis conſilia ſuppeditet, pru-
ntia valeat, autoritate polleat, reveren-
præluceat, omnium denique malorum
rationem maturitatis naturalis bene-
o ſubminiſtret.

ERTIUM EXEMPLUM THESEOS,
continens divitias non eſſe ſummum bonum.

ui ſententias iniquas defendendas ſuſ- *Exordium.*
iunt, mendacia verborum lenociniis
are ſolent, & morbido ſermoni exqui-
ſita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

ſita adhibere medicamenta. Quorum in numero ſunt, quos non pudet aſſerere, Summum bonum divitias, & ſolum divitem eſſe beatum. Contrà, qui veritatem, cujus eſt ſimplex oratio, amplectuntur, non in divitiis, ſed potiùs ſummum in virtute bonum collocant. Etenim perpendunt, opum affluentia non beatos, ſed magis infelices reddi, cùm maximæ ſolicitudines, atque calamitates inde ſoleant provenire. Namque ut Juvenal. inquit,

Sed plures nimia congeſta pecunia cura
Strangulat, & cuncta exuperant patrimonia
Ex Hor. *cenſus.*
Pauca licet portes argenti vaſcula puri,
Nocte iter ingreſſus, gladium, contumque timebis,
Et motæ ad lunam trepidabis arundinis umbram, &c.

Spartā quid perdiderit. Et quid aliud olim Lacedæmonios perdidit quàm pecuniæ cupiditas? Qui oraculo reſponſum acceperant, tum demum vincendam eſſe Spartam, cùm aurum & argentum in pretio cœpiſſent habere. Accedunt alia, quæ licet per ſe videantur leviora aut infirmiora, tamen turba valent, atque confirmant, divitias malis plurimis tentari, ſtultitia regi, puſillanimitate enervari, libidine corrumpi, ac injuſtitia denique prophanari. Nam quotuſquiſque divitum eſt, qui non fortuna ebrius, arroganter, & confidenter loquatur, & aga opibus ſcilicet fretus, ut inde natum proverbium: ἀργύρου κρῆναι λαλοῦσι: Argentei fontes loquuntur. Quod notans Horatius: Mecum, inquit, contendere noli, Stultitiam

tiam patiuntur opes. Quotuſquiſque eſt ui non tumultu quopiam ſuborto , aut ellis ingruentibus in morem galli cujuſ-iam , ut ajunt, trepidet, atque magis ſibi eſauriſque ſuis , quàm Reipublicæ velit nſultum. Quotuſquiſque qui non plu- quo plura poſſideat,aſſiduò petat?

ſcit amor nummi , quantum ipſa pecunia
creſcit.
Creſcit indulgens ſibi dirus hydrops,
Nec ſitim pellit niſi cauſa morbi
Fugerit venis,& aquoſus albo
Corpore languor.

Quotuſquiſque, quem non divitiæ ad nus omne turpitudinis inflamment,lu- reſolvant,funditusq; perdant,ut multò res crapula , nimiaque libidinis ener-vione credantur perire , quàm gladio ? is igitur divitias ſummum bonum vo- c , & non potius iniquitatis appellet mmona , cùm illæ ſtultos , infelices, eminatos,avaros,&perverſos reddant, facilius ſit Camelum per foramen acus nſire , quàm divites in regnum Dei in- di ?

At divitiæ afferunt gloriam,parant ami- *Contradictio.* c paupertas contemptos facit. In pretio tium nunc eſt,dat cenſus honores. Pau- ubique jacet . Nil habet infœlix pau- as durius in ſe , Quàm quòd ridiculos nines facit,*&c.*

ed quam opes pariunt , fluxa eſt glo- *Solutio.* & ollaris , quæ χύτρας φιλία dicitur, citia nihil aliud eſt,quàm adulatio.

ec eris fœlix,multos numerabis amicos :
ullus ad amiſſas ibit amicus opes.

Nec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Nec ad veram gloriam via recta contendentes impedit paupertas, ſortita ſapientiam. Nónne Cicero, nónne complures alii pauperes ab initio conſcenderunt ad ſummum gloriæ culmen, ita ſtudiorum honeſtiſſimorum cultu provecti, ut majoribus omnibus ſuis virtute præluxerint?

Contradictio. Eſto. Verùm, ut ait Juven. Satyr. 3.

Haud facilè emergunt, quorum virtutibus obſtat
Res anguſta domi.

Solutio. Deſidia torpentes non emergunt, ſed qui per honeſtos labores ad ſumma nituntur. Reſpice Cleanthem, qui licet obtuſi tardioriſque fuerit ingenii, adeoque pauper, ut tempore nocturno cogeretur in hortis aquas haurire, quò poſſet interdiu ſtudiis liberalibus operam impendere, tamen ad ſummum eruditionis & honoris faſtigium pervenit, conſecutuſque eſt tantas facultates, ut alium, ſi voluiſſet, Cleanthem alere potuiſſet. Vide Laërtium Diogenem lib. 7. Quam matrem Euripides, aut quem patrem Demoſthenes habuerit, ipſorum quoque ſeculo fuit ignotum. Alterius autem matrem olera, alterius patrem cultellos venditaſſe, omnium penè doctorum literæ loquuntur. Sed quid aut illius Tragica, aut hujus Oratoria clarius? ut ait Valer. Max. lib. 3. c. 4.

Contradictio. Sed inopia preſſos homines ad varia deſignanda flagitia paupertas impellit, ut per fas & nefas vitæ ſubſidia quærere cogantur.

Solutio. Nihil repugno, ſi mali intelligantur, quorum cordibus illud fixum perſonat:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

crum pudori præſtat,quòd Grȩci dicunt, έρδος αἰσχύνης ἄμεινον. Sin boni, relu-tor: cum ii longè ſatius ducant rei jactu-m facere, quàm famæ, ſimul ac animæ iſpendium. Quin potiùs,ad omnia ſcele-m genera rapiuntur ipſi divites, nec di-itiæ ſemper optimis contingunt, ut Ho-erus rectè dixerit:

εὺς αὐτὸς νέμει ὄλβον ὀλύμπιος ἀνθρώ-
ποισι
σθλοῖς ἠδὲ κακοῖσιν, ὅπως ἐθέλησεν ἑκά-
στω.

Multò facilius pauperes criminum oc-ſiones fugere poterunt, quàm divites, m deſint illis opes, irritamenta malo-m: his autem opus ſit multis præceptis, bene & honeſtè vivant, ut Diogenes ctè paupertatem αὐτοδίδακτον appella-erit.

Ergo non in divitiis, unde malorum t ajunt) mare profluit, ſed potius in rtute ſummum eſt bonum collocan-um. *Concluſio.*

DE LEGISLATIONE:

Græcè νόμου εἰσφορά.

CAP. XIV.

Egis quoque inductionem, quidam exercitamentum eſſe putaverunt. Eſt enim propemodum tota cauſa, non men omnia quæ in cauſa ſunt, intra ſe ntinens. Adfert perſonam quidem, ſed certam, & non omnibus notam, unde

&

& in conſultationis magis eſt parte, quàm cauſæ. Quatenus enim figuram in ſe habet perſonæ, ſuperat conſultationem, ſed qua definitionem non habet, minor eſt cauſa. Eſt autem duplex legis inductio. Confirmatio poſitæ legis, atque confutatio. Lex autem eſt inventio, & donum Deorum, communis inſtitutio civitatis, & correctio utrinque erratorum. Diviſio autem inducendæ legis eſt iſta. Tractabis eam capitibus eiſdem, quibus negotialem: Legitimo, juſto, utili, poſſibili. Procœmion facies, poſt procœmion ſubjicies contrarium, hinc capitibus prædictis uteris, unde & hoc exercitamentum à cauſa differt.

Quid ſit lex, vide l. 2. ff. de leg.

EXEMPLUM CONTINENS *accuſationem legis jubentis adulterum in ipſo adulterio deprehenſum, interfici.*

Procœmium. Nec mihi videtur per omnia lex iſta laudanda, nec rurſus quòd hoc modo lata ſit, prorſus reprehendenda. Quod enim pœnam adulteris decernit, laudo planè: quod vero Judicum ſententiam non expectat, culpandum certè videtur. Si namque largitionis metu, ne qua Judices corrumpantur, judicia prævenit, ſuſpicax nimirum eſt, & iniquæ nimium erga judices mentis: ſin autem juſta judicare vos, quemadmodum facitis certè, arbitratur: iniquum eſſe conſtat, ſi lex Judices quidem laudet, tollat autem judicandi poteſtatem.

Contrarium. Aliæ ſane leges, quæcunque demum eæ ſunt, & quæcunque ratione perlatæ diſcrepant fortè ab alicujus civitatis legibus,

bus, ſed & alterius rurſum legibus conve-
niunt: hæc autem ſola lex omnibus ſimul
repugnat civitatum inſtitutis. Videmini
autem mihi multo rectius de hac lege co-
gnituri, ſi omnia recenſeatis conſulta ve-
ſtra, atque decreta. Duces bellorum, Sa-
cerdotia, Plebiſcita, omniaque adeo, quæ
circa rem militarem pertinent, Judicum
ſubeunt diligentiam, fitque dux ille, quem
Judex conſtituit, ſacrificat, qui judici vi-
detur, juſtumque decretum eſt, quòd po-
puli ſententia perrogatum eſt. Victores
quoque præmia non accipiunt bellorum
niſi judicata. Quomodo ergo non abſur-
dum eſt, omnia judiciorum arbitrium
expectare, ſolam verò præſentem legem
Judicum ſubterfugere cognitionem?

Sanè inquit. Sed magnæ ſunt mœcho-
rum injuriæ.

Quid autem? homicidarum ſcelera non- *Contra-*
ne ſunt graviora? anne proditores aliis *dictio.*
ſceleſtis minores arbitramur: anne ſacrile- *Solutio.*
gi proditoribus priores ſunt? Attamen in
his criminibus deprehenſus Judicum exa-
mini ſubjacet, neque proditor pœnas dat,
niſi decernente Judice: neque perimitur
ſicarius, niſi eo, qui accuſat, coarguente
delictum: neque, qui numinibus dicata
præripuerunt, puniuntur, antequàm Judex
admiſſum cognoverit ſcelus. Nonne ergo
iniquum eſt, majora judicum vindictæ re-
ſervari, neque quicquam eorum criminis
loco, niſi judici liqueat, æſtimari, ſolùm
autem adulterum ſine cognitione interfi-
ci! quem in primis, quia levior in eo, quàm
in cæteris, culpa eſt, Judicum examini
ſubjicere oportuit.

At

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Contra-dictio. At quid refert, inquit, occidam adulterum: an Judicibus tradam, ſi utraque via morte pœnas luet?

Solutio. Quantum inter Tyrannum ac legem, inter popularem ſtatum ac unius principatum differt, tantũ iſta inter ſe diverſa ſunt: Tyrannus enim unumquemq; pro libidine ſua perimit: leges autem convictum juſtè occidunt. Et populus diſceptatione omnia atque contentione tractat, quò ſint explicatiora omnia at rerum dominus etiam indicta cauſa occidit. Contra, populus & lex indicta cauſa non occidit: ſed omnia ab rerum Dominis & Tyrannis diverſa fecit. Quid ergo? multumne intererit occidere adulterum, & Judicum ſententiis puniendum tradere? Ad hæc quoque qui per ſe adulterum occidit, ſeipſum arbitrum pœnæ admiſſi ſceleris facit: qui verò Judicibus tradit ipſum, penes illos vult eſſe poteſtatem, juſq; animadvertendi. Neminem igitur dubitare crediderim quin æquius ſit, ejus, qui accuſatur arbitrium eſſe apud Judicem, quàm apud accuſatorem, Quinetiam qui ſuo arbitratu adulterum occidit, alterius rei gratia occidere ipſum, adverſum ſe ſuſpitionem relinquit: atqui judicio exhibet, ſolum juſta ſectari, præſentiſque ſceleris dolorem videbitur ulciſci.

Contra-dictio. Eſto, inquis, ſed graviores dabit pœnas ſubito peremptus, quoniam ſi ad Judices deferretur, illam temporis intercapedinem pro lucro haberet.

Solutio. At contrà porro habebit, ſi Judicibus ſubjicietur. Etenim judicio deſtinatus a-

cer-

rbiorem vitam exiget. Nam qui pœ-
m expectat, graviora ſupplicia, quàm
ullam fuiſſet ilico paſſus, ſentit. Quippe
enæ dilatio, pœnæ videbitur additio,
orieturque ſæpe, qui jam pro mortuo
bitus eſt, expectationemque ſuſtinebit
orte duriorem. Atqui occiſus de impro-
o adulter, non dolet, ſenſumque mor-
pœnæ celeritas aufert: inſenſibilis
im eſt exitus, qui antequam expecte-
r, contingit. Mors autem ſæpiùs expe-
ta, poſtquam ſemel illata, pœnas expe-
tione adauget. Agè verò, ſi libet, con-
dera hæc, conferque invicem. Ille per
pſum occidit adulterum, nullumq; fa-
ultionis ſuæ teſtem, alius Judicibus
dit, multoſque adhibet ſupplicio ſpe-
tores, acerbior haud dubiè ultionis
odus, quicunque eſt oculis plurium
bjectus. Et optabilius alioqui adulteris
unque fuerit occultè perire, opinio-
m apud pleroſque relicturis inimicitia-
m cauſa eſſe occiſos. Convicto autem
ad Judices crimine, indubitatam jam
s, & nullis obnoxiam interpretationi-
s pœnam ſubibit. Itaque, plurimum
ereſt, adulter an occultè trucidetur,
Judicibus tradatur afficiendus ſup-
cio.

Res atrox eſt adulter, omnium ſcele- *Contra-*
m magnitudinem ſupergreſſus. *dictio.*

Coarguatur ergo prius quàm occida- *Solutio.*
r: judiceturque potiùs, quàm pœnas an-
cognitionem incerto crimine, indicta-
e cauſa luat. Quòd ſi publicè necabun-
adulteri, certiorem facient procrea-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

tionem, neque quiſquam cujus ſit filius deinceps dubitabit, ubi paterni nominis inſidiæ, adulteria fuerint adempta. Itaque cùm ſit adulterium publica quædam rerum naturæ injuria, publica quoque ſententia plectatur. Vereor enim, ne adulter ſecretò occiſus, multos poſt ſe alios relinquat. Nam quia, cur occidatur, neſcitur, ejus improbè facta multi imitabuntur. Sic ejuſmodi pœna non adulterii finis, ſed exordium erit.

SCHOLIA.

Legiſlatio. LEgiſlatio, *&c.* Alii promulgationem legis appellant. De qua ſic Quint. lib. 2. cap. 4. Legum laus & vituperatio jam majores ac propè ſummis operibus ſuffecturas vires deſiderant: quæ quidem ſuaſoriis, an controverſiis magis accommodata ſit exercitatio, conſuetudine & jure civitatum differt. Apud Græcos enim lator earum ad Judicem vocabatur, Romanis pro concione ſuadere ac diſſuadere moris fuit.

Lex inventio Deorum, &c. Demoſthenes in Ariſtogytonem, oratione priore, πᾶ inquit, ἐστὶ νόμος εὕρημα καὶ δῶρον θεῶν, δόγμα δὲ φρονίμων ἀνθρώπων, Id eſt, Omnis lex inventum ac munus Deorum eſt, Decretum prudentium hominum. Cic. Philipp. 10. Lex, inquit, nihil aliud eſt, niſi recta, & à numine Deorum tracta ratio, imperans honeſta, prohibenſque contraria. Idem 1. de Legibus. Lex, inquit, eſt ratio ſumma inſita à natura, quæ jubet ea quæ facien-

acienda ſunt, prohibetque contraria.

Quibus negotialem, &c. Cicero 2. de In-
entione duas generales conſtitutionis
artes facit: Juridicialem, ac negotialem.
Ianc ait in ipſo negotio juris civilis im-
licitam controverſiam habere. In ea au-
em quæritur juſtum ſit, an injuſtum, uti-
an inutile, ut ait Marcus Fabius Victo-
nus.

IN EXEMPLUM.

Nec mihi, &c. Solon conſtituit fas eſſe
eprehendenti mœchum interficere in
ſo adulterio. Et 9. de Legibus Plato ſan-
t, Adulteram deprehenſam impunè oc-
di à viro poſſe. Idem cenſuit Cato, cujus
eminit Gellius. Et Auguſtus legem Ju-
am tulit, gladioque juſſit in adulteros
imadverti.

Iudicum ſententiam non expectat &c. Non
cet, inquit, adulterum occidere, niſi Ju-
cum ſententiis damnatum. Et Valer.
ublicola tulit legem, qua neminem lice-
t indicta cauſa necare.

Diſcrepant, &c. Civitatibus, inquit, aliis
iæ ſunt leges. Eſt proverbium, Lex & re-
o. Sed quæ ſunt aliis contrariæ cum aliis
nveniunt. Atqui lex de occidendis indi-
a cauſa adulteris, diſcrepat ab omnibus.

Duces bellorum, &c. Inductione vel enu-
eratione utitur. Imperatores, inquit, po-
li, Judicum atque magiſtratuum ſuffra-
is creati, bella gerunt, & cum hoſtibus
anum conſerunt. Et Capitale apud Car-
aginenſes erat, ſi quis injuſſu populi
gnaſſet infeliciter. Unde Annibal amiſ-

ſæ claſſis pœnas dare timens, offenſam aſtutiâ mirè avertit. Vide Valer. lib. 4. c. 3.

Plebiſcita, &c. Vide Gell. libro decimo, cap. 20.

Qui pœnam expectat, &c. Multo gravior expectata, quàm illata mors eſt. Quippe certi ſupplicii dilatio pœnam adauget. Unde Ovid. 1. de Ponto.

Et gravior longa fit mea pœna mora.

Et tertio:

Mitiùs ille perit, ſubita qui mergitur unda,
Quàm ſua qui liquidis brachia laſſat aquis.

Finis optandus. Unde rex Macedonum Philippus ſubitam mortem lentæ præpoſuit. Qui cùm interrogaretur: Quis homini finis maximè optandus eſſet, reſpondit: Qui ſubitus & celer inopinato ferro poſſit accidere. vide Oroſ. lib. 3. c. 14. Et Julius Cæſar ſubitam ac celerem exoptavit mortem, ut ſcribit Suet. Tranq.

E X E M P L A.

Confutatio Legis:

- *Lex Roſcia.* *Roſciæ*, qua Roſcius Oth[o] cavit, ne quis in ordine equeſtri ſpectacula videret niſi haberet ſeſtertia quadraginta.
- *Talionis.* *Talionis*, & ejus quæ ju[...] bebat corpus diſſecari eju[s] qui multa creditoribus de[...] beret, nec eſſet ſolvend[o]. Gell. lib. 20. cap. 1.

Con

Cõfirmatio legis

Cinciæ, quam Cincius tulit, qua cavebatur, ne quis ob cauſam orandam pecuniam acciperet, aut donum. Cujus ſuaſor Q. fuit Fabius admodum ſenex, ut ait Cice- Catone Majore.

Sumptuariæ, de qua Gell. lib. 2. ro in cap. 24. — *Sumptuaria.*

Fuſiæ, qua malis ac pernicioſis legibus reſiſtebatur. — *Fuſia.*

Voconiæ, quam ſuaſit M. Cato, ut ait Cic. in Seneƈt. Vide Gell. lib. 17. cap. 6. — *Voconia*

Oppiæ, quam tulit M. Oppius, ne mulieres, ſuperfluo ornatu uterentur, neve pilentis, id eſt, rhedis penſilibus veherentur. vide Liv. in princ. 3. lib. bell. Macedon. — *Oppia.*

EXEMPLVM CONFIRMATIONIS legis Oppiæ.

M. Oppius Tribunus plebis fuit, ſummæ procul dubio prudentiæ vir. Qui publici magis commodi quàm gloriæ privatæ ſtudioſus, hanc utiliſſimam omnibus imperiis legem tulit, à ſuo nomine dictam Oppiam. — *Exordium à legiſlatoris encomio.*

Quæ ſi juxta M. Fundanii & L. Valerii ſententias, abrogaretur, omnibus aliis legibus repugnaretur, quæ volunt in repub. vivendi rationem honeſtam conſervandam eſſe, non ſuperbiæ, ſed virtutum ſtudia ſemper excolenda. — *A contrario.*

Quæ per ſuperfluos mulierum ornatus contaminari, imò perditum iri quis non videt? — *A manifeſto.*

videt? Etenim cultu nimio conſpicuæ fœminæ non ſolùm in ſe convertunt virorum oculos, ſed etiam animos in libidinem rapiunt. Illecebroſo enim nuptarum amictu pellecti viri, nitorem admirantur ac ſequuntur, donec telo jecur ictum findatur, pudicitiæque fiat naufragium. Rectè igitur Jeſus Syrach. Averte inquit faciem tuam à muliere compta, & ne circumſpicias ſpeciem alienam. Propter ſpeciem mulieris multi perierunt; cum autem ut proverbio dicitur, Ex aſpectu naſcatur amor, ajunt Democritum ſibimet oculos ademiſſe, tanquam omnium malarum cupiditatum authores. Cujus meminit Gellius lib. 10. cap. 17.

A legitimo. Quod ſi reliquæ leges quæ maximam Reip. utilitatem adferunt, ſanctè conſervantur, contra earum placita fuerit, eam è medio tolli, quæ cum optimis ſentiens Reip. ſtatum incorruptum conſervat, ac illuſtrat.

A juſto. Liciniam vel Æmiliam legem qua frugalitas exigebatur, admiſit ordo Senatorum ac Tribunitia poteſtas, quanto juſtius eam admiſerint, quæ modeſtiam introducit, & ſuperbiam, omnium malorum radicem explodit?

Ab utili. Nulla res uberiora commoditatis bona poterit ad Reip. ſtatum immaculatum conſervandum importare, quàm lex Oppia, quæ libidinem, faſtum, ac omnem inſolentiam intolerabilem reprimit mulierum, quarum mala tot proverbiis locum fecerunt. Quæ, quo minus habent mentis, tanto plus inhoneſtis voluptatibus

ſunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

ſunt addictiores. Quantum autem ruboris civitatibus omnibus mulieres turpiter ac impotenter ſeſe gerendo incutiunt, tantũ laudis afferunt graviter punitæ, quemadmodum illæ, de quibus olim Senatus Romanus juſta ſeveritate mandaverat Spurio Poſthumio, & Q. Martio Philippo Coſſ. ut de iis quæ ſacris Bacchanalium inceſtu uſæ fuerant, inquirerent, & in omnes intra domos cognatas animadverterent, damnarentque. Multæ igitur damnatæ fuerant: lateque patens opprobrii deformitas ſeveritate ſupplicii emendata ut ait Valer. lib. 6. cap. 3.

Sed ais, fœminis olim vini uſus fuit interdictus. Verum ne triſtis earum & horrida pudicitia: ſed eleganti ornatus genere ornata eſſet, indulgentibus maritis & auro abundanti, & multa purpura ſunt uſæ. *Contradictio.*

Eſto. Sed authore Valerio, tunc nulli ſucceſſores alienorum matrimoniorum oculi metuebantur, ſed pariter & videre, & aſpici mutuo pudicè dabatur: nunc alii ſunt mores, alia tempora. *Solutio.*

Non opus eſt pluribus verbis, cum Oppiam legem approbatu digniſſimam eſſe conſtet, utpote omnis luxuriæ atque ſuperbiæ expultricem omniſque contra pudicitiæ atque modeſtiæ conſervatricem. *Concluſio.*

SECUNDUM EXEMPLUM
confirmationis legis, Quæ jubet ut liberi parentes alant: aut vinciantur.

Hujus legis meminit Quint. l.7. c.7.

Cum nihil tam ſanctum ſit, quod non aliqua ſoleat impia temeritate violari: ſapienter promulgata lex eſt, quæ licentioſam filiorũ in parentes injuriam coerceat, ac pietatem, quę, ut Cicero ait, fundamentum eſt omnium virtutum, ſanctè colendam atque conſervandam velit, jubens ut liberi parentes alant, aut vinciantur.

A convenienti

Quid autem naturæ, quam optimam, ut Cicero ſcribit, ducem & tanquam Deum ſequi debemus, tam conſentaneum fuerit quam eos, unde vitam accepimus venerari, confectoſque ſenio & omni ope humanâ deſtitutos, beneficiis proſequi, atque nutrire?

A legitimo.

Hoc ipſum Lex divina requirit, ac jubet, ut parentes honoremus. Exod. 20. Item. Si qua vidua liberos ac nepotes habet, diſcat primùm propriam domum piè tractare, & vicem rependere majoribus. 1. Tim. 5. Quippe Diis, parentibus ac magiſtris non poteſt æquivalens reddi, ut ait Ariſtot. 2. Ethic.

A juſto.

Quid enim juſtius, quàm ſi parentes à te mutua charitatis & beneficiorum officia perceperint? juxta proverbium:

ἀντ' ἀγαθῶν ἀγαθίδας.

Iniquiſſimum enim habetur, iis qui noſtra cauſa tot moleſtias atque labores perpeſſi ſunt, malam gratiam referre, ac, arietum more, nutricationis mercedem perſolvere,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

e, hoc eſt, pro benefactis maleficium reponere. Quod tam atrox crimen eſt, ac deteſtabile, ut juſtiſſimè pari quadam vindicta parentum ac Deorum violatio ſit expianda.

Vix ullum Dei præceptum invenies, quod promiſſionis divinæ præmium habeat adjunctum, prȩter illud quo parentes honorari jubetur. Exod. 20. Ubi Deus omnipotens promulgata lege pollicetur longam vitam, atque cœleſtem benedictionem iis qui parentes amore, beneficiiſque fuerint proſecuti. Quod idem docet Eccleſiaſticus cap. 3. Qui honorat patrem ſuum, jucundabitur in filiis, & in die orationis ſuæ exaudietur. Qui honorat patrem ſuum, vita vivet largiore, & qui obedit patri, refrigerabit matrem. Qui timet dominum, honorat parentes, & quaſi dominis ſerviet his, qui ſe genuerunt. *Ab utili*

Honorare quidem parentes, aſſurgere, & caput aperire poſſum, ſed nihil dare, cum ipſe rerum mearum indigeam, atque norim, quàm ſit mihi curta ſupellex. *Contradictio.*

Rectè Plutarchus, inquit, λιμοῦ γὰρ οὐδὲν τὸ ἀντειπεῖν ἔπω. Hoc eſt, contra famem nulla contradictio. Non officioſus orationis fucus inopiam parentum tollit, ſed compenſatio beneficiorum, & adminicula; qui verbo tenus amici ſunt, non amici, ſed adulatores habentur. Unde Eccleſiaſticus: In opere inquit, & ſermone, & omni patientia honora patrem tuum, ut perveniat tibi benedictio à Deo. Et S. *Solutio.*

Jo. Filioli mei, ne diligamus verbo, neque linguâ, ſed opere & veritate.

A neglectæ pietatis incommodo ſequente.

Videmus hoc vulgo contingere ſolitum, ut qualis quiſque fuerit in parentes, tales experiatur in ſe liberos. Exemplo ſit ille, qui cùm à filio crinibus pertraheretur, ventumque eſſet ad domus limen: Deſine, inquit, fili, nam & ego patrem hucuſque. Et accuſatus ille, quòd patrem pulſaſſet hoc modo, defendit impium facinus. Et ille, inquit, patrem ſuum verberavit, & hic oſtenſo filio, me verberabit poſtquam adoleverit. Primus juxta Ambroſii ſententiam pietatis gradus eſt iſte, ut quos authores vitæ voluit eſſe Deus, honores obſequiis, abſtineas contumeliis. At qui contempſerit aut maledixerit patri, atque matri, extinguetur lumen ejus in mediis tenebris, & oculum ejus corvi juxta flumen effodient. Proverb. 20. & 30.

A poßibili & facili.

Nec res ardua, neque dura factu parentes venerari, atque alere, cùm filiis corpora integra, ſana, ac robuſta ſint à Deo conceſſa, quo poſſint imbecillibus victum quærere, nec ætate confecti multa requirunt, cum effœtorum emarcuerint vires, cùm edendi cupiditas abſumpta, cùm adempta voluptas, atque luxus, cum denique natura, maximè ſenum, paucis contenta ſit. Reſpice Pollionem Romulum, qui centeſimum ingreſſus annum non magno ſumptu, ſed exiguis impendiis corporis vigorem ſervaſſe legitur, intus mulſo, foris oleo.

Contradictio.

Valdè moleſtum eſt illos fovere, qui faſtidioſi ſunt, ac nauſeoſi: quibus edentulis

[ſen]ulis gingiva frangendus panis inermi, ut [a]it Juvenalis.

Iſta vox bovis eſt, non hominis. Quod [ſ]i rationis expers ciconia parentes non a[v]erſatur, neque faſtidit, ſed defectos ſe[n]ecta viciſſim alit, & volandi impotentes [h]umeris geſtat, ut inde natum ſit prover[b]ium, ἀντιπελαργεῖν, quid tu feris imma[n]ior, mutuam officii vicem gravaris re[p]endere, maximè nutricandi fovendique [e]os, à quibus aliquando fueris enutritus?

Sed admodum eſt difficile, eos alimen[t]is ſuſtinere qui moroſi, inutiles, diliri [ſ]unt & iracundi, ut Sophoclis filii patrem [m]eritò videantur accuſaſſe, &c. *Contradictio.*

Parentum mores & vitia noveris, non [o]deris. Illud officii tui ſcias eſſe pietatem [c]olere, legibuſque ſacris obtemperare. [S]uſcipe igitur ſenectam patris tui & non [c]ontriſta. Si defècerit ſenſu, veniam da, [e]t non ſpernas eum in virtute tua. Eccle[ſi]aſtic. 3. Quod ſi feceris, ad fortunatam [c]um laude ſumma pervenies ſenectutem, [q]uam Bion ille Boryſthenites malorum [a]ppellavit portum, eoque properandum [o]mnibus malorum finem ſperantibus. *Solutio.*

Sanè quidem, ſed quis tam pius eſt, qui [p]oſſit æquiore animo ferre tot moleſtias [a]tque labores nutriendi eos, quorum [i]s puerorum ſenum paupertas ſordida, [at]que miſeriæ queant alicui horrorem [in]cutere? *Contradictio.*

Non diffiteor, egenorum ac ſenum pa[r]entum horridam atque miſeram condi[ti]onem eſſe, ut Diogenes percontanti, [q]uid eſſet in vita miſerrimum, reſpondit: *Solutio.*

Senex

Senex egenus. Atqui tu veræ pietatis adfectu flagrans, omne tædium devorabis, cunctoque præſidio deſtitutos ſuffulcies, quem olim te parentes genuerunt, futurum ſenectutis ſuæ baculum, ſolatium vitæ, & ſpem poſteritatis. Admodum piè quondam illa fecit Ethnica fœmina, quæ patrem, cuſtodiæ traditum, jam ultimæ ſenectutis, velut infantem pectori ſuo admotum aluit, ut ait Valer. lib. 5. c. 4.

Contradictio. Sed, inquis, Mihi uxor alenda, liberi, numeroſa familia, idque in tanta annonæ gravioris caritate, ut nihil ſit reliqui, quod parentibus impertiri poſſim.

Solutio. Nemo requirit, ut liberalitatis tuæ benignitas major ſit quàm facultates. Quomodo potueris, ita miſericors eſto: ſi multum tibi fuerit, abundanter tribue, ſi exiguum, parciùs: ut Tobias docuit. Quod ſi, juxta S. Jacobi ſententiam, is qui nulla charitate præditus fratrem oderit, homicida eſt: item, qui viderit egentem & ab eo clauſerit viſcera ſua, reus habetur ejuſdem criminis, quanto magis erit is homicida, imo parricida, qui parentes inedia contabeſcere, ac rerum inopia marceſcentes, perire ſuſtinuerit? In quod bipedum nequiſſimorum hominum genus ſapientes olim viri ſupplicium excogitarunt ſingulare, ut quem ipſa natura in officio retinere non potuiſſet, is magnitudine pœnæ maleficio ſummoveretur, Inſuebatur enim parricida culeo, cum cane, gallinaceo, vipera & ſimia, & inter eas ferales anguſtias comprehen-

ſus in vicinum mare vel amnem projiciebatur. Etenim ei repente cælum, ſolem, aquam, & terram ademerunt, ut qui eum necaſſet, unde ipſe natus eſſet, careretq; iis rebus, ex quibus omnia nata eſſe dicuntur ut ait Cicero pro Roſcio Amerino.

Ergo quibus pietas eſt curæ, promulgatam de parentibus alendis atque ſuſtentandis legem tuebuntur, atque conſervabunt, cum multarum virtutum atque præmiorum divinorum fons ſit uberrimus, & origo. *concluſio*

TERTIVM EXEMPLVM comprobationis legis: qua apud Helvetios cavetur, ne quis invitatione ad bibendum urgeatur.

Autore Petro Moſellano.

MUlta quidem præclarè in ſua ditione inſtituunt fortiſſimi libertatis ſuæ defenſores Heluetii, ſed nihil præclarius, nihil laudabilius, nihil Reipubl. utilius, quàm quod ab illis nuper ſcitum eſt: nam cum per ebrietatem paſſim peccari viderent, ut aditus ad id vitii omnes præcluderent, in ſua ditione ſtatuerunt, ne cui deinceps alios vulgarium iſtarum invitationum prætextu ad ebrietatem ſolicitare impunè liceat. Quid autem per Deum immortalem, aut honeſtius, aut præclarius temperantia atque omnis vitæ moderatione? Imo quid ſine hac vel in civitatum Curiis, vel populi concionibus, vel principum aulis, rectè aut conſulitur, aut conſultum facto præſtatur! Sed hęc in-

per-

perverſa illa bibendi neceſſitate, quæ per invitationes illas mutuas irrepſit, vigere non poteſt? citius enim ex pumice aquam hauſeris, quam ebrio ſobrium aut dictum aut factum extorſeris. Quod ſi ſobrietas ac vitæ moderatio ſola eſt, quæ omnium virtutum officia parit, alit, conſervat, ac tuetur: rurſum ebrietas omnē mentis uſum pervertit, omnem vitæ humanæ dignitatem commaculat: an non votis omnibus expetita erat lux ea, quæ & ſiſteret ebrietatem, & potionis moderationem procuraret? Quid autem perinde utile, atque in Republ. cavere ne ſit impune illud, cujus licentia omnia corrumpit, omnia perdit? Quid enim tam emollit, imò frangit & animos & corpora civium quàm liberior comeſſatio, compotatioque? An non Reſpubl. Romana quamdiu frugalitatem ſervavit, tamdiu adverſum omnes hoſtium inſultus inexpugnabilis ſtetit? At poſteaquam luxu certari invicem cœptum, ita cecidit, ut ne ruinæ quidem veſtigia aliqua ſuperſint. Nam Hannibal tum primum vinci cœpit à Romanis, cùm exercitum ſuum Campano luxu ſolvi enervarique paſſus eſt. Unde tot inſani amores? tot ſtupra? tot adulteria? niſi ex otioſorum hominum temulentia? Verum enim eſt illud, ſine Cerere & Libero frigere Venerem. Unde tot rixæ? tot vulnera? tot cædes? niſi ex temulentorum compotationibus? Cui alii tot ac tantas rei familiaris diſſipationes, tot patrimoniorum abliguritiones debemus, quàm conviviis in ebrietatem ſolutis, atque horum parenti luxuriæ? Quæ

res

res tam multos adoleſcentes , alioqui feliciſſimè natos,ab artium optimarum virtutumque cultu abducit, quàm ſtudium compotationum?Primùm corporis otium, in quo ferè degunt qui literis adhibentur, mater eſt variarum cupiditatum : quòd ſi huic compotandi quoque licentiam, addideris , quæſo te quî fieri poteſt , quin in animis parum firmis , pro virtutum bonarumque artium cultu omnium libidinum ſeges ſenſim pulluleſcat? Quòd ſi ſpes omnis in hac ætate rectè formanda , velut agricolis in herba poſita eſt , nihil poterat ea lege excogitari utilius, quæ quod unum omnem eam ſpem ſemel præcidit , hoc tollit? Neque enim audio eos qui in tanto errantium conſenſu nihil valituram legem jactant. Nihil enim vel rectius imperatur, vel faciliùs recipitur , quàm quod tacitus naturæ ſenſus non poteſt non probare. Quis autem tam efferatus & ab omni humanitate remotus eſt , cui non rem recta via reputanti, ſupra quam natura poſtulet , ad altæ ſtultitiæ præſcriptum bibere, naturæ inimiciſſimum eſſe videatur ? Compotoris hominis privati puerilis & ſtultus affectus , ut me ipſe ebrietatis probro afficiam, perſuadebit: & patriæ, in cujus verba juratum eſt ab omnibus , æquiſſima , cunctiſque ſaluberrima lex , ut ſobriè agam & me hominem eſſe meminerim, non impetrabit ? In gratiamne potoris alicujus immodica potione ita me proſternam, ut præter figuram , humani mihi reliquum ſit nihil, & populi fortiſſimi laudatiſſimique , cui parere ſumma eſt utili-

tas,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

tas, legem omnium ornamentorum vitæ parentem & altricem recipere gravabor? Amplectenda ergo omnibus ea lex, qua nihil neque honeſtius, neque præclarius, neque facto jucundius fortiſſimi populi magiſtratus ferre potuere.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

INDEX PROGYMNASMATUM APHTHONII.

Fabula fol. 1
Fabulæ exempla 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.
Fabularum tractatio 12
[…]ia fabulæ exempla 9, 10 [.]1, 12, & deinceps.
[…]rratio 29
[…]rrationis exempla 30
[…]eia 43
[…]eiæ exempla & deinceps 44
[…]ſtentiæ 88
[…]ſententiæ exempla & deinceps ibid.
[…]ructio, ſive Refutatio 114
[…]ructionis, ſive ſubver[…]onis exempla 121, & [d]einceps.
[…]rmatio, ſive aſſevera[ti]o 141
[…]rmationis exempla 142 [&] deinceps
[…]us communis 162
[Exe]mpla communis loci [1]63, & deinceps.
Laus, ſive laudatio 191
Laudis exempla 192, & deinceps.
Vituperatio 272
Exempla vituperationis ib. & deinceps.
Comparatio 292
Comparationis exempla 293 & deinceps.
Ethopœia 306
Ethopœiæ exempla 307, & deinceps.
Deſcriptio 333
Deſcriptionis exempla 334 & deinceps.
Theſis 358
Exempla Theſis 359, & deinceps.
Legiſlatio 381
Legiſlationis exempla: ac primùm accuſationis legis 382, & deinceps.
Deinde exempla confirmationis legis 388, & deinceps uſque in finem.

* INDEX

Rerum & verborum in hoc libello explicatorum.

Achaia fol. 212.
Achilles 293,313
Achillis mors 294
Acropolis 343
Actium 339
Adjuncta 263
Adonidis horti 198
Adonis 33
Adulatio 379
Adulterii pœna 386
Æacus 293,298
Æeta 330
Ægina 214
Æqualitas morum 185
Æſopi fabulæ 8
Ageſilaus 50, 246
Agrigentum 281
Alcibiades 311
Alcinoi ſylvæ 198
Alexander 341
Alexander Magnus 48, 73, 77, 111, 181, 354, 366, 343, 344
Alexandriæ arx 334
Alexandrina bibliotheca 335
Ambracia 213
Amicis quid tribuendũ 17
Amicitia 186
Amicitia ollaris 379
Amilcar 286
Amor 22,121
Amor cæcus 152
Amphion 225
Amphipolis 279
Amplificandi exempla 260, 266
Amplificatio 168
Ανασκευὴ 114
Andromache 185,343
Andromede 343
Annibal 264,285,387
Αντιπελαργεῖν 226
Antiope 325,326
Antiſthenes 52
S. Antonii habitatio 345
Apollo 119
Appii Cæci filia 187
Aquila 15
Arces quaſi arctrices 334
Archeſilaus 105
Archidamus 214
Argos 277
Arion vectus à Delph. 121, 153
Ariſtides 220,311
Ariſtippus 52,352
Ariſtoteles 108,152
Arnæus 100
Artaxerxes ibid.
Aſdrubal 286
Athenæ 211,212,220
Attica 212
Attilius Regulus 286

Ava-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Avaritia 188,373,379
Augaria 93

B.

Bacchanalium ritus 138
Baſilius 135
ellona 216
ias 349
nonienſis Academia 264
s pulcher 199
ucephalus. ibid.

C.

Coeneus 319
Cæſaris comment. 263
Caligula 95
mbyſes 81
paneus 76. tria Cappa peſſima 7
rbunculus 369
ασκευὴ 141
tilina 68
to 376
to Uticenſis 152
όρθωμα 55
uſarum locus 261
ropidæ 212
tauri 300
merion 341
ros 301
onographia 340
ero 68,302
ceronis mors 304
ceronis oratio pro M. Marcello 266
Ciconia 226,393
Cilices 7
Circe 126
Cleanthes 108,380
Clementia 368
P. Claudius 40
Clytemnæſtra 149
Cocles 161
Codrus 87
Cœleſtis injuria 369
Cœlibatus 373
Cœtanus 157
Κόλασις 54
Commiſeratio 168
Comparatio 292
Concluſio 168
Concordia 53
Confirmatio 141
Confutatio 115
Conjectura 169
Conjecturalis cauſa ibid.
Conſuetudo 182
Conſuetudo contagioſa 95
Conſultatio 358
Continentia 368
Contumacia 185
Corcyra 214
Coronæ victorum 370
Cortina 122
Corys rex Thraciæ 47
Craſſus 349
Crates 53,106
Cretenſes 79
D. Curtius 88
Cyclops 220
Cyllarus equus 349

Cypros 8
Cyrus rex 39,74,219,350
Cyſſeis 324

D.

DAphne 294,120 142
Dardanus 249,298
Decii 88
Delphini 153
Delphinorum amor erga homines 154
Democratia 95
Democritus 366
Demoſthenes 301
Demoſthenis labores 55
Demoſthenis laus 221
Demoſthenis mors 304
Deorum nomina 344
Deſcriptio 333,336
Deſidia 70
Dicendi genera 315
Dido 149
Dii 217
Diogenes 46,47,48,49
Dionyſius 51
Divitiæ 188,377,378
Divitiæ veræ 340
Divitiarum affectio 51
Divitiarum mala 104
Doctrina 44
δύσκολος 185

E.

EBrietas 49,174
Echetus 183
Ætion 327
Ἔλεγχος 312
Eloquentia 225
Elpenor in porcum 124, 125
Empedocles 281
Encomion 197
Ἐνέργεια 338
Ennius 58,59
Enthuſiaſmus 145
Eobanus Heſſus 58
Epaminondas 370
Epheſii 8
Ephori 215
Epilepſia 180
Epimythium 11
Equeſtris faſtus 50
Ethicorum librorum lectio 126,127
Ethopœia 306
ἦθος 314
Euclides 108
Eupolis 310
Euripides 380
Euryſtheus 246,321
Eutrapelus 106

F.

FAbius Maximus 68
Fabula unde dicta 1
Fabula Demoſthenis 4
Herodis Attici ibid.
Menenii Agrippæ ibid.
Themiſtoclis ibid.
Fabula de Accipitre & Luſcinia 26
Agricola & ciconia 11

Bar-

Babaro ruris colendi ignaro 4
Caſsita 17,18
Formicis & cicadis 19,20
Fure 10
Iuvene deſidioſo 24
Leone & vulpe 11
Lupus & ovibus 4
Medico & ægroto 10
Membris & ventre 3
Mure urbano & ruſtico 15, 16
Simiis 12
Venere & roſa 30
Voluptate & dolore 13
Vulpe hirudinibus obſeſſa 9
Vulpe muſcis obſita 4
Fabulæ defin[illegible]tio, & ſpecies 1
Fabulæ Libycæ 7,8
Fabulæ Sybariticæ 6
Fabularum inventor 3
Fabularum uſus 2
Facta laudandi ratio 260
Faſtus 52
C. Flaminius 292
Fons Piſiſtratarum 344
Forma 146
Fortitudo 220,367
Fortuna 95,170
Fruſtro, fruſtror 276

G.

GErhardus Noviomagus 318
Glauce 331
Γνώμη 168
Grandines 369
Gratitudo 392
Gyari 187

H.

HAdamariæ incendium 355
Hanno 287
Hector 289
Hecuba 324
ἡρακλῆς 309
Heraclitus philoſophus 47
Hercules 73,151,309
Heſiodus 26,69
Heſperidum horti 198
Hieronymus 127,130
Hiſtoria 32
Hominis laus à bonis Fortunæ 200, à Corporis 201, 202
Animi 203
Mortem ſecutis 208
Hominum miſeri 97,368
Homo 53,54
Homo bulla 97,320
Honeſtæ partes 368
Horatius Cocles 161
Hoſpitalitas 92
Hymnus 197
Hypotheſis 364
Hypotypoſis 339,341

I.

IAſon 331
Icon 338
Idolopœia 306

Ignavia 21
Ilias Homeri 3
Illyris 307
Imitatio 308
Improbatio 117
Incendiarii 172
Ioſeph 56
Irus 100
Iſocrates 44
Iulius Caſar 388
Iuno cur pronuba, & Lucina 216

L.

Labor 2
Lacedæmonii 53,79
Laconum convivia 51
Lactantius 135
Ladon 120,119
Lanus 231
Laomedon 283,293,298
Lapitha 181
Latona 317
Laus 191
Legiſlatio 178
Lesbos 213
Leucoſita 23
Lex 178,381,389
Lex-Æmilia 391
Cincia 389
Cornelia 99
Fuſia 389
Helvetiorum de ebrietate 397
Iulia 388
Licinia 390
Oppia 389
Roſcia 388
Sumptuaria 389
Talionis 388
Voconia 389
Liberi parentes alant 392
Ligya 23
Locus communis 165,197, 318
Locus communis à Theſi differt 365
Lucretia 151
Lycurgus 22

M.

Macedones 273,277
Macedonia ibid.
Magiſtratus officium 110
Magneſia 280
Mali corvi malum ovum 112
Marpurgenſis Academiæ Encomion 226
Marpurgum 230
Mars 216
Matrimonii laus 359
Matrimonii mala 368
Matrimonii vituperatio 371
Mauſolus 250
Medea 330
Memoria 376
Menander 312
Metellus Numidicus 370

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Mezentius 77
Mida 21
Mimeſis 309
Mileſii 8
Minerva 216
Modeſtia 368
Monarchia 95
Mori bonum 86,377
Mors ibid.
Mors qualis optanda 388
Moyſes 105
Mulier 374,391
Muſa 145
Μουσαγετὴς 119

N.

Narrationis poeticæ tria genera 31
Naupactus 213
Neptunus 217
Neſtor 218
Niobe 308,316,317
Non omnia poſſumus omnes 83
Numa Pompilius 77
Νουθεσία 54
Nyctæis 325

O.

Obediendum Deo 74
Obedientia 185
Obſes 278
Odyſſea Homeri 3
Oenone 283
Officium 55
Olea 199
Oligarchia 96
M. Oppius 390
Oratores 31
Orpheus. 225

P.

Pædagogia 53
Pagaſa 280
Palamedes 217
Pallas 216
Pallene 179
Παράδειγμα 55
Παραίνεσις ibid.
Parentes honorandi 393
Paris 282
Parricidii pœna 399
Parthenope 23
Paſiphae 151
πάθος 314
Patriæ amor 93
Patroclus 313
Paulus Apoſtolus 136
Paupertas 98,381
Paupertas laudata 99, 100,101
Pecunia 93
Pecuniæ corruptela 99
Pecuniæ obediunt omnia 63
Pelagia 213
Peleus 298,299
Pelias 331
Pella 273
Peloponneſus 212,213
Peneus 120

Pericles 215,216
Περιήγησις 337
Perſeus 343
Phalaris 281
Pheræ 280
Philippi dictum 285
Philippi mors 279
Philippus Macedonum rex 100, 224,275,278
Philippi Macedonum Regis genealogia 277
Philoſophia 132,133
Phœbades 120
Phœbus ibid.
Phormio 288
Phrygia 282
Phthia 297
Pietas in parentes 392, 393
Piſiſtratarum fons 343
Platæa 212
Plato 21,60,70,80,107
Q. Plemminius 111
Pæones 278
Poëtæ 145
Poëticæ narrationis tria genera 16
Pollio Romulus 394
Pompeius 42,342
Porci Acarnanii 161
Portunus 217
Portus deſcriptio 340
Poſitio 365
Potidæa 279
Præexercitamenta quatuordecim 2
Priamus 283,298
Primitiæ 148
Πρόβολος 300
Procuſtes 282
Proſopographia 337
Proſopopœia 305,306
Providentia 368
Prudentia 375
Ptolemæus Lagi 110
Pulchritudo triplex 146
Punica fides 286
Pylos 214
Pyramidas 344
Pyramus & Thysbe 35
Pythagoras 49
Pythia 120,121
Pythius ibid.
Python. ibid.

R.

Refutatio 114
Reinhardi Hadamarii domus 346
Reipubl. ſtatus triplex 96
Rhetores 31
Romani cives 212
Rubigo 369

S.

Sacrilegus 181
Saguntini 289
Samii 79
Sapientia 68,219
Sapientiæ laus 60,217
Satietas omnium rerum 85
Saturnus 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Scarabeus 14
Scilurus 52
Scipio 199
Senectus 396
Senectus laudabilis 374
Sententia 168
Sententiæ compoſitæ 94
Sententiæ ſimplices ibid.
Seriphius 212
Serpentum deſcriptio 357
Sirenes 23
Sobrietas 177
Socrates 52,63,70
Solon 72
Somnolentia 107
Somnus nimius 70
Sophiſtæ 31
Sophocles 396
Σωφροσύνη 178
Sparta 230
Sphacteria 213
Stadium 343
Stilpo 71
Stoici 198
Stoicorum Apathia 4
Sybaris 6
Sybaritæ ibid.
Sybaritas mollities perdidit 6,7

T.

Tantalus 316
Tarquinii 113
Tarquinius 48
Temeritas 221
Temetum 160,175
Tempe 120
Temperantia 397
Temulentia 175
Terentius Varro 68
Thetys 299
Themiſtocles 212
Theodorus 63
Theognis 89,111
Theſes civiles 365
Theſes contemplativæ 366
Theſis 358
Thraces 64
Thracia 279
Thucydides 111,340
Thucydidis laus 192
Tiberius Cæſar 109
Τιμωρία 55
Tomyris regina 39,349
Topographia 340
Topotheſia ibid.
Triballi 279
Tripodes 120
Troiæ conditores 297
Troianorum fata 298
Tyrannicidarum præmia 170
Tyrannis 110,164
Tyrannus 169

V.

M. *Valerius Corvinus* 161
Valerius Publicola 387

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Venus 8
Virgilius 82
Vigilantia 92,101
Vinum 160,244
Virginitas 367
Virtus labore comparatur 143
Vita humana 95
Vituperium 210,272
Vlyſſes 23,101
Unus vir, nullus vir 83
Voluptas 13,24,368
Vrbes laudandi ratio 252
Vulcanus 217
Vulgi perverſitas 50
Vxor non ducenda 371

Z.

Zeno. 198

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3

4

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 3